Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет (м. Луцьк)
Європейський аналітичний Центр (м. Київ)
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів
АПК України (м. Київ)
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України (м. Київ)
Подільський державний аграрно-технічний університет
(м. Кам'янець-Подільський)
Університет національного і світового господарства
(м. Софія, Болгарія)
Інститут підприємництва і сервісу
(м. Душанбе, Республіка Таджикистан)
Брестський державний технічний університет
(м. Брест, Республіка Білорусь)

«ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ: ВИКЛИКИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної конференції
6 жовтня 2018 року

Луцьк

УДК 657

Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: тези доповідей V міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 6 жовтня 2018 року). – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. – 260 с.

Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Луцького національного технічного університету,
протокол № 3 від 25.10.2018 р.

Редакційна колегія: **Чудовець В.В.**, к.е.н., доцент (*головний редактор*) (Україна); **Голян В.А.**, д.е.н., професор (Україна); **Бабіч І.І.**, к.е.н., доцент (Україна); **Башева С.А.**, д-р, професор (Болгарія); **Бродська І.І.**, к.е.н., доцент (Україна); **Гаврилюк О.О.**, к.е.н., в.о. доцента (Україна); **Голячук Н.В.,** к.е.н., доцент (Україна); **Жураковська І.В.**, к.е.н., доцент (Україна); **Зеленко С.В.**, к.е.н., доцент (Україна); **Кивачук В.С.**, к.е.н., доцент (Республіка Білорусь); **Московчук А.Т.**, к.е.н., доцент (Україна); **Нагірська К.Є.**, к.е.н., доцент (Україна); **Нужна О.А.**, к.е.н., доцент (Україна); **Писаренко Т.М.**, к.е.н., доцент (Україна); **Сидоренко Р.В.**, к.е.н., доцент (Україна); **Талах Т.А.**, к.е.н., доцент (Україна); **Ткачук І.М.**, к.е.н., доцент (Україна); **Тлучкевич Н.В.**, к.е.н., доцент (Україна).

У збірнику представлено тези доповідей V міжнародної науково-практичної конференції «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки», яка була організована і проведена кафедрою обліку і аудиту факультету фінансів, обліку, лінгвістики та права Луцького національного технічного університету 6 жовтня 2018 року. Результати наукових досліджень можуть бути використані для подальших наукових пошуків та формування нових наукових ідей.

Тези доповідей представлені в авторській редакції. Автор несе повну відповідальність за зміст поданих тез, додержання норм авторського права та достовірність наведених даних.

© Автори тез, 2018
© Луцький НТУ, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Брік С.В., Покотило Є.О. Деякі заходи з розробки рейтингової оцінки фінансової стійкості підприємства 10

Бруханський Р.Ф. Вектори розширення предмета бухгалтерського обліку 13

Гаврилюк О.О., Шумбар Я.О. Облік земель, які використовуються на умовах емфітевзису 16

Грицай О.І., Паньків М.М. Передумови, суть та перспективи запровадження плану BEPS в Україні 19

Єрмолаєва М.В., Момот І.О. Особливості обліку витрат у торговельних підприємствах 23

Московчук А.Т., Ліщук В.І. Обґрунтування класифікації накладних витрат для цілей управління 25

Ровенець Т.О. Глобальні принципи управлінського обліку як передумова його стандартизації 27

Садыков С.И. Формирование учетной политики как инструмент инновационного развития авиакомпании 30

Сидоренко Р.В., Зубчик В.Р. Облік запасів за міжнародними стандартами 36

Титенко Л.В., Дойонко А.М. Організація стратегічного управлінського обліку в умовах ринкової економіки 38

Хомин П.Я. А'жур як відповідь ''оперативникам'' облікової теорії 42

Чудовець В.В., Якимчук Д.Д. Вплив облікової оцінки на особливості обліку поточних біологічних активів рослинництва 44

СЕКЦІЯ 2
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Бродська І.І. Аналіз діяльності кредитних спілок на ринку фінансових послуг 48

Воськало Н.М., Воськало В.І. Операції за форвардними угодами: особливості обліку, звітності та оподаткування 50

Грицай О.І., Вента Н.С. Позитивні та негативні сторони спрощеної системи оподаткування та її вплив на розвиток малого бізнесу 52

Голячук Н.В. Управління основними засобами лісогосподарських підприємств 54

Диковицкая Д.В. Методики оценки эффективности работы белорусских предприятий и их недостатки 57

Доценко О.В., Матковська В.Ю. Напрями удосконалення обліку витрат операційної діяльності 59

Єршова Н.Ю., Сидорова Ю.О., Петрова Н.А. Щодо питання удосконалення організації бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємствах 61

Єршова Н.Ю., Кондратьєв Б.О., Ганжела К.І. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком на підприємствах 64

Зубілевич С.Я., Мосійчук І.Б. Удосконалення облікової політики комунального закладу щодо поточних зобов'язань 67

Кіндрацька Г.І., Гордієнко С.Я. Аналітичні процедури виявлення ознак викривлення фінансової звітності підприємства 70

Коляда А.Л., Матковська В.Ю. Особливості аналізу динаміки складу та структури операційних витрат на прикладі ВКФ «НІКА ПЛАСТ» 73

Кривов'язюк І.В., Новак Н.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підприємств в процесі діагностики їх стану 76

Матковський П.Є., Мацюк Я.В. Облік розрахунків з оплати праці в бюджетних установах 78

Московчук А.Т., Гаврилюк М.С. Облік витрат на виробництво продукції рослинництва у СВК «Урожай» 81

Нужна О.А., Дунь В.В. Нормативно-правове регулювання обліку собівартості продукції тваринництва 82

Павелко О.В. Визнання в обліку доходу за МСФЗ 15 як основної складової фінансових результатів будівельних підприємств 84

Павелко О.В., Зінчук Ю.С. Ідентифікація розрахунків з позиції бухгалтерського обліку 88

Павелко О.В., Кобринчук Я.С. Оцінка запасів, формування собівартості: вимоги П(С)БО 9 та М(С)БО 2 91

Petrova Diana. Issues related to the organization of accounting for goods import in modern conditions 93

Писаренко Т.М., Сидорчук В.М. Організація обліку та контролю за використанням коштів бюджетних установ 96

Тимчев Марко. Методология анализа конкурентоспособности и сбалансированная система показателей на предприятии 99

Фещук М.М. Види стратегічного обліку 104

Чудовець В.В., Завадська Н.П. Особливості документального оформлення та обліку маркетингових послуг 107

Шерер І.Л., Шаліна І.І. Проблеми організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованості 110

Ясишена В.В., Будник К.О., **Шевчук Р.О.** Проблеми обліку капітальних інвестицій 113

Ясишена В.В., Западнюк Ю.В., Крупко Ю.Ю. Заробітна плата – як найсильніший мотиватор трудового потенціалу 117

СЕКЦІЯ 3
ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Гура О.Л., Царьов О.С. Інформаційне забезпечення інвестиційного аналізу 121

Зубілевич С.Я., Крупко М.П. Фінансова звітність як інструмент ефективного менеджменту в бюджетних установах 123

Кіндрацька Г.І., Костик Ю.О. Удосконалення процедури оприлюднення фінансової звітності різних категорій підприємств 126

Кошельок Г.В. Інформаційне забезпечення управління грошовими потоками підприємства 129

Нагірська К.Є., Шевчик І.О. Проблеми обґрунтування управлінських рішень за результатами аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства 131

СЕКЦІЯ 4
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУТУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Багрій К.Л. Необхідність реформування аудиторської діяльності в Україні 135

Ровенець Т.О., Хильчук Е.В. Необхідність внутрішнього контролю та аудиту на підприємствах 138

Ткачук І.М., Юзефович В.І. Внутрішній контроль трудових правовідносин 140

СЕКЦІЯ 5
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Волот О.І. Характеристики та можливості системи CRM в обліку та управлінні підприємствами 143

Жураковська І.В. Особливості підбору програмного забезпечення для ведення обліку в бюджетних установах 146

Жураковська І.В., Лінник Н.Ю. Впровадження суцільного електронного документообігу в діяльності прикордонної служби 148

Лучик С.Д., Бруневич Х.С. Автоматизація обліку в сфері комунальних послуг 152

Сидоренко Р.В. Економетричні моделі в сучасній економіці 155

Цимбалістий О.Я. Блокчейн в умовах цифрової економіки 157

СЕКЦІЯ 6
ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ

Бабіч І.І., Баклан А.Ю. Генеза бухгалтерського балансу 160

Нагірська К.Є., Кіпень М.М. Культурно-етичні цінності в організації облікових систем: від витоків до сучасності 162

Павелко О.В., Ситнікова А.О. Вплив відсоткової ставки на розвиток сфери банківського кредитування 164

Писаренко Т.М. Вплив глобалізаційних процесів на побудову облікової системи суб'єкта господарювання 167

СЕКЦІЯ 7
РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Єршова Н.Ю. Роль ігрових інтерактивних методів навчання в підготовці фахівців з бухгалтерського обліку у ВНЗ 169

Ткачук І.М., Симонік А.О. Світові тенденції ринку праці для фахівців у сфері «Бухгалтерія–Податки–Фінанси підприємства» 172

СЕКЦІЯ 8
ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Вакулич Н.А. Проблемы развития рынка логистического аутсорсинга в Беларуси 176

Вакулич Н.А., Замулко А.В. Актуальность использования логистики снабжения в фармацевтической отрасли 178
Кочурко О.А. Перспективы развития государственно-частного партнерства в Брестской области 181
Кривов'язюк І.В., Євчук А.В. Глобальні проблеми інтенсифікації виробництва в умовах технологізації бізнесу 184
Кривов'язюк І.В., Музинська А.Р. Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств меблевої промисловості в глобальному середовищі 186
Кривов'язюк І.В., Тележинська Н.В. Глобальні проблеми ведення бізнесу на ринку конденсаторних BOPP плівок 189
Кривов'язюк І.В., Шаварин Н.О. Дослідження економічної пропорційності в сучасному бізнес-середовищі 192
Кривов'язюк І.В., Шевчук В.Я. Труднощі ведення бізнесу на ринку підшипників у глобальному середовищі 194
Медведева Г.Б., Захарченко Л.А. Региональная интеграция как условие развития логистики в Беларуси 197
Медведева Г.Б., **Пелля А.А.** Оценка повышения эффективности склада при применении технологий M2M 200
Мостовенко Н.А., Бірук Т.С. Мікрокредитування як особливий сегмент ринку фінансових послуг 203
Ніколаєва А.М. Формування фінансового механізму підвищення капіталізації аграрного підприємства 205
Павелко О.В., **Самедова Л.Р.** Використання платіжних карток в Україні: динаміка та особливості 209
Полторак А.С., Боднар О.А. Фінансовий бенчмаркінг в управлінні стратегічним розвитком підприємства 212
Почко Е.О. Современные тенденции развития логистики и SCM 214
Томашева Е.В. «Зеленая» логистика в цепях поставок 217
Тютюник І. В., Гуменна Ю. Г. Фінансова нестабільність як загроза економічній безпеці держави 220

Шишко Е.Л. Вербальные и математические модели управления риском логистической системы региона 223
Якименко-Терещенко Н.В. Проблеми ведення малого та середнього бізнесу в Харківській області 226

СЕКЦІЯ 9
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Бабіч І.І., Нікітюк І.В. Скасування спецрежиму ПДВ для сільськогосподарських підприємств: переваги та недоліки 229
Вакулич Н.А., Федулова М.В. Оптимизация «зеленых маршрутов» для повышения конкурентоспособности агроэкотуризма 231
Голян В.А., Марчук Ю.М. Земельний податок на лісові землі: наслідки фіскального перегину в рентному регулюванні 233
Грицай О.І., Василишин О.І. Податок на додану вартість: проблематика нарахування та відшкодування 236
Грицай О.І., Романюк А.І. Проблеми оподаткування самозайнятих осіб, суб'єктів незалежної професійної діяльності 239
Дзюбенко О.М., Рошкевич В.Ф. Фінансування лісового сектора України: методи та інструменти 242
Карлін М.І. Проблеми фіскального регулювання потепління клімату та можливі шляхи їх вирішення 245
Карпук А.І., Миклуш Т.С. Фінансово-економічне забезпечення комплексного природокористування: специфіка Карпатського регіону 249
Ткачук І.М., Бірюк М.І. Основні аспекти оподаткування соціального пакету працівника 252
Шестак М.Л., Несторяк Ю.Ю., Олексієвець О.М. Стимулювання переведення ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь у лісові землі 255

СЕКЦІЯ 1
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ КОНЦЕПЦІЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УДК 657

Брік С.В.,
к.е.н., доцент
Покотило Є.О.,
магістр
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ДЕЯКІ ЗАХОДИ З РОЗРОБКИ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Здатність суб'єктів господарювання адаптуватись до реального соціально-економічного середовища в системі стратегічного управління є однією з необхідних умов стабільного розвитку на фоні політичної кризи в Україні. Особливої актуальності наразі набуває проблема підвищення фінансової стійкості в умовах постійної зміни екзогенних факторів та посткризових явищ.

Особливу увагу аналізу фінансового стану та забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах ринкової економіки приділяли Базілінська О.Я. [1], Бутинець Ф. Ф. [2] (було розроблено ефективні методи оцінки фінансової стійкості), Варичева Р.В. [3] та Воськало Н.М. [4] (докладно розглядали діагностику фінансової стійкості підприємств). У зазначених роботах узагальнено досвід формування механізмів, що забезпечують фінансову стійкість підприємств, розроблено методи оцінки фінансової стійкості. Однак, не достатньо розкрито питання підвищення фінансової стійкості в посткризовому періоді на фоні загального підвищення рівня зовнішніх та внутрішніх ризиків. На сьогодні і досі залишаються актуальними питання оцінки та забезпечення фінансової стійкості.

Ключовою проблемою, що обумовила зниження поточної фінансової стійкості більшості підприємств України, є дефіцит грошових оборотних коштів, необхідних для забезпечення поточного виробництва. Саме відсутність вільних грошових коштів на

розрахункових, валютних та інших рахунках у банках негативно позначається на фінансовій стійкості підприємств і практично означає їх банкрутство. Щоб підвищити фінансову стійкість підприємства, необхідно позбутися усіх негативних факторів за допомогою впровадження певних заходів у цей процес.

Одна з основних проблем фінансової стійкості підприємства - переважання запозичення над заходами щодо збільшення власного капіталу, придбання матеріальних цінностей в кредит, без урахування реальної можливості їх оплати грошима. Причому ця тенденція характерна для більшості підприємств практично будь-якої галузі економіки. Саме тому малим підприємствам досить важко отримати кредити на свою діяльність, так як багато банків просто не довіряють платоспроможності даних підприємств.

Фінансово стійким вважається підприємство, яке здатне покривати свої пасиви активами, а також має високу прибутковість, що дозволяє фірмі нормально розвиватися, дозволяючи при цьому проблему взаємини акціонерів і менеджерів за рахунок підтримки на достатньому рівні дивідендів і курсу акцій підприємства.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності [3].

Незважаючи на те, що існує багато методів і прийомів оцінки фінансової стійкості, актуальним залишається визначення найбільш універсальних й оптимальних, особливо за умови визначення рівня фінансової стійкості декількох підприємств. Практично не досліджується рейтингова система оцінки фінансової стійкості підприємств, яка дозволяє визначити ефективність їх діяльності порівняно з нормативом і стосовно один до одного, тобто вона дозволяє визначити не тільки рівень фінансової стійкості окремого підприємства, але й порівняти його зі значеннями інших підприємств і ранжувати їх. Ця система є ефективною, адже дозволяє визначити місце підприємства серед інших підприємств певної галузі, виділити найкращі й стимулювати гірші до покращення своєї діяльності.

Рейтингова система оцінки дозволяє отримати інтегральну оцінку фінансового стану підприємств у балах, які присвоюються йому за кожним із вибраних показників. Також ураховують у деяких

методиках вагоме значення показників, яке може бути несхожим у різних авторів. За сумарною кількістю балів визначається місце підприємства в рейтингу. Рейтингова система оцінки фінансової стійкості підприємств дозволяє інвесторам вибрати саме те підприємство, яке відповідає їх критеріям, допомагає правильно розмістити свої вільні фінансові ресурси, забезпечити збереження своїх вкладів та отримати найбільші можливі прибутки. Вона здійснюється на основі офіційної звітності, тому об'єктивність таких рейтингів значною мірою залежить від достовірності даних, за якими виконуються розрахунки, і системи використовуваних показників [2].

Для встановлення рейтингу оцінки фінансової стійкості підприємств пропонуємо використати сім показників фінансової стійкості й платоспроможності, дати їм оцінку згідно зі шкалою оцінювання фінансового стану позичальника, урахувати їх вагоме значення і ваговий коефіцієнт груп показників платоспроможності та фінансової стійкості, й наприкінці визначити загальний бал і порівняти його з допустимим балом, розрахованим нами на основі раніше розробленої методики.

Установлення рейтингової оцінки підприємств на основі коефіцієнтів загальної ліквідності, швидкої ліквідності, абсолютної ліквідності, фінансової стійкості, фінансової незалежності, оборотності балансу й маневреності, на нашу думку, є найбільш доречним, адже вони якнайкраще характеризують фінансову забезпеченість й ефективність використання коштів підприємством.

При застосуванні цієї методики потрібно звертати увагу не лише на загальний бал, але й на значення показників, адже може виникнути ситуація, коли підприємства наберуть однакову кількість балів, тоді потрібно брати до уваги те, у якого підприємства більші значення показників. Для перевірки цієї методики застосовують методику рейтингової експрес-оцінки фінансового стану для оцінки фінансової стійкості. Алгоритм визначення рейтингового числа кожного підприємства здійснюється на основі даних балансу та інших форм звітності.

Література

1. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика навч. посіб. / Олена Яківна Базілінська. – 2-ге вид.. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 398с.

2. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: навч. посіб. / Франц Францович Бутинець. – Житомир: Рута, 2003. – 680с.

3. Варичева Р.В. Власний капітал: функціональний підхід до трактування сутності, напрями класифікації у вітчизняній та зарубіжній практиці. – Вісник ЖДТУ. №2 (52).

4. Воськало Н.М. Аналіз власного капіталу підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.enu.ua/.

УДК 657

Бруханський Р.Ф.,
д.е.н., професор,
Тернопільський національний економічний університет

ВЕКТОРИ РОЗШИРЕННЯ ПРЕДМЕТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Однозначність параметрів ідентифікації предмета дослідження є домінантою будь-якої науки. Однак, серед сучасних науковців відсутня єдність у підходах щодо розуміння сутності предмета бухгалтерського обліку. Це свідчить, з одного боку, про намагання вчених адаптувати теоретико-методологічні основи облікової науки до базису новітніх трансформацій економіки, а з іншого – про недосконалість існуючої на сьогодні теорії бухгалтерського обліку.

Науковці останніми роками пропонують різноманітні варіанти застосування нового методологічного інструментарію для подальшого розвитку облікової науки. Наприклад, В. М. Жук для вирішення цієї проблеми пропонує інституціональну теорію, О. М. Петрук – теорію систем, М. С. Пушкар – теорію інтелектуалізації обліку.

Сучасні дослідження щодо ідентифікації й трактування сутності предмета бухгалтерського обліку можна умовно диференціювати в розрізі двох груп: представники І групи (В. М. Жук, Л. Г. Ловінська, Н. М. Малюга, О. М. Петрук, М. С. Пушкар, В. А. Шпак) дотримуються традиційного підходу, згідно з яким предметом обліку є різноманітні варіації складових внутрішнього середовища підприємства або ж інформація про них (процеси та явища, факти господарського життя, капітал, інформація про об’єкти обліку та ін.); представники ІІ групи (С. Ф. Голов, С. Ф. Легенчук) пропонують, крім об’єктів внутрішнього середовища, поширити облікову методологію і на зовнішнє середовище

підприємства. Якщо С. Ф. Голов пропонує розширити предмет обліку в просторі (внутрішнє і зовнішнє середовища) і в часі (ретроспективні та перспективні параметри) [2, с. 410], то С. Ф. Легенчук – лише шляхом додавання нових об'єктів зовнішнього середовища – активів і капіталу зовнішнього середовища підприємства [4, с. 580-582].

Пропозиції представників другої групи з розширення предмета обліку знайшли подальше прикладне застосування. Зокрема, на думку Л. В. Гнилицької, пропозиції С. Ф. Голова щодо розширення предмета бухгалтерського обліку з позиції розробки системи обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою є виправданими, оскільки більшість управлінських рішень у системі економічної безпеки має упереджувальний характер (спрямовані на майбутнє), а на їх прийняття, поряд з внутрішніми, впливають і зовнішні фактори [1, с. 40].

Уточнення предмета бухгалтерського обліку у зв'язку зі змінами економічної системи в процесі історичного розвитку облікової науки є виправданим, оскільки еволюційно відбуваються значні зміни в умовах діяльності підприємств, структурі факторів виробництва, динаміці пріоритетів та ін. Таким чином, зміна структури активів і пасивів підприємств, поява їх нових видів передбачають необхідність зміни вимог (правил, принципів, постулатів, якісних характеристик облікової інформації тощо) щодо їх облікового відображення і зміни змістовного розуміння предмета бухгалтерського обліку загалом.

Як зазначає В. М. Жук, яким би не був предмет бухгалтерського обліку в його нинішніх інтерпретаціях, він залежить від рівня розвитку економіки [3, с. 17]. Проте, на нашу думку, більш щільним є зв'язок предмета обліку не з економікою загалом, а з тими управлінськими системами, для ефективного функціонування яких використовується облікова система, та зі зміною тих умов, в яких функціонують такі інформаційні системи. Саме тому з появою і концептуалізацію стратегічного менеджменту з'явились нові вимоги, що висуваються до облікової інформації, що призвело до необхідності уточнення (розширення) предмета бухгалтерського обліку, який виступатиме основним елементом системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств.

На думку В. М. Жука, поглиблення сутності предмета бухгалтерського обліку слід здійснювати шляхом розширення, професійним відображенням фактів та явищ господарської діяльності з оцінкою і поясненнями «нового», ідентифікацією та інтерпретуванням

нових об'єктів, тоді вища надбудова бухгалтерської науки вийде на новий якісний рівень [3, с. 17]. На думку автора, основою пропозицій якого є інституціональна теорія, доки не відбудеться такого розширення предмета обліку, правомірно говорити про «штучне звуження» його рамок, в які його попередній науковий базис сам себе і поставив. Однак, на наш погляд, такий підхід до подальшого розвитку предмета бухгалтерського обліку є лише частковим його варіантом, що не враховує інші можливі підходи розвитку предмета обліку як практичної діяльності та не дозволяє побудувати єдиний комплексний підхід до формулювання його теоретико-методологічних основ.

Розширення сутності предмета бухгалтерського обліку вважаємо доцільним розглядати в розрізі двох основних напрямів – в просторі і в часі, шляхом введення до його складу нових просторових об'єктів (потенціалу, ризиків тощо) та нових первинних засобів ідентифікації об'єктів обліку відповідно до іншої часової перспективи (відображення в обліковій системі, крім минулих господарських операцій, майбутніх (стратегічних) операцій).

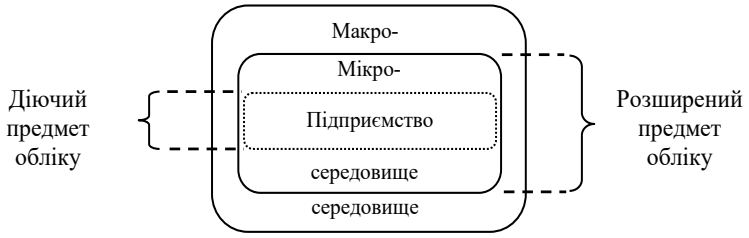

Рис. 1. Взаємозв'язок між підприємством та його мікро- і макросередовищем: обліково-предметний аспект

У складі нових об'єктів, відображення яких слід забезпечити з метою адаптації системи обліку до новітніх вимог менеджменту, можна диференціювати два види залежно від порядку формування в системі бухгалтерського обліку: 1) інформація взагалі була відсутня в обліковій системі через обмеженість предмета бухгалтерського обліку лише внутрішнім середовищем підприємства, тобто інформація про такі об'єкти і про зміну їх стану не підлягала ідентифікації та обробці за допомогою існуючих облікових методів; 2) інформація надавалась, однак була представлена у складі інших агрегованих об'єктів (наприклад, у складі певного виду витрат), відповідно такі нові об'єкти

формували обліковий інформаційний простір підприємства, однак інформація про них не була виокремлена як конкретний елемент у бухгалтерській звітності підприємства.

Література

1. Гнилицька, Л. В. Удосконалення теоретичних основ бухгалтерського обліку в контексті забезпечення потреб економічної безпеки підприємства. Економіка: теорія та практика. 2013. № 2. С. 39-45.

2. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : моногр. К. : Центр уч. л-ри. 2007. 522 с.

3. Жук, В. М. Поглиблення сутності предмета бухгалтерського обліку. Облік і фінанси АПК. 2012. № 1. С. 16-23.

4. Легенчук, С. Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : моногр. Житомир : ЖДТУ. 2010. 652 с.

УДК 657

Гаврилюк О.О.,
к.е.н., доцент
Шумбар Я.О.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ОБЛІК ЗЕМЕЛЬ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ НА УМОВАХ ЕМФІТЕВЗИСУ

Механізм використання землі у сільському господарстві є для України стратегічним питанням. Це стосується не лише пропорцій у розподілі власності на земельні ресурси, а й перспектив раціонального їх використання і запобігання виснаженню. Вагома частка земельних фондів, які використовуються суб'єктами господарювання, перебуває у правовому полі оренди або емфітевзису. Побудова методики об'єктивного відображення цих операцій в обліку сільськогосподарських підприємств є актуальною та затребуваною.

Питанням відносин власності на землю присвячена велика кількість досліджень вітчизняних науковців. Це стосується як правого, так і економічного, облікового аспектів. Облікове забезпечення земельних відносин досліджується у працях Ю.С. Бездушної,

В.М. Жука [2], М. Г. Дем'яненка, Г.Г. Кірейцева, Л.К. Сука, В.К. Савчука та інших.

Усі науковці, які досліджують дану тематику погоджуються, що розвиток відомчого аграрного бухгалтерського обліку потребує обов'язкової розробки механізму відображення найбільш значимого активу – землі, який має стати в основі нової парадигми розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки [2].

На сьогодні орендні відносини в Україні – це в середньому у дев'яносто відсотків випадків строкове користування землею. Обумовлено це насамперед детальним законодавчим регулюванням відносин оренди землі, в тому числі і регламентованістю методики обліку вказаних операцій. При дослідженні даної проблеми важливим є визначення ключових відмінностей між емфітевзисом та орендою землі, адже вони безпосередньо впливають на методологію бухгалтерського обліку таких господарських операцій (таблиця 1).

Таблиця 1

Економіко-правові відмінності оренди землі та емфітевзису

Особливості оренди та емфітевзису	Оренда землі для сільськогосподарської діяльності	Емфітевзис
Договір	Законодавчо встановлена типова форма	На розсуд контрагентів
Методика встановлення договірних відносин	Укладання письмового договору, переважно засвідченого нотаріально	Укладання письмового договору, засвідченого нотаріально (за бажанням хоча б однієї з сторін)
Термін укладення договору користування землею	Не менше 7 років не більше 50	Без обмежень, крім земель державної та комунальної власності (до 50 років). З 2019 року – від 7 років.
Плата	Не менше 3% оцінки земельної ділянки	Законодавчо не визначено
Порядок розрахунків	Як правило, щорічно	Як правило, виплачується наперед за весь термін користування

Законодавчі регламенти емфітевзису безпосередньо впливають на облікові процедури. Так, О.Ф. Ярмолюк на основі дослідження особливостей прав користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб як об'єкта бухгалтерського обліку

основною проблеми обліку емфітевзису вважає його ідентифікацію серед майнових прав [4].

При більш детальному аналізі виявляється, що такий договір має суттєво більше переваг у порівнянні з орендою. Проте, це здебільшого стосується лише емфітевта, не враховуються суспільні інтереси держави та (порівняно з орендою) зростають ризики для власника землі. Основними з переваг емфітевзису є:

- значно більша «свобода дій» у процедурах і способах укладення договору: форма, правові відносини, нотаріальне посвідчення, примітки;
- термін договору оренди землі чітко обмежений на законодавчому рівні (від 7 до 50 років), щодо емфітевзису – це стосується лише земель державної та комунальної форми власності (50 років), хоча окремі підзаконні акти мають рекомендаційні положення щодо обмеження мінімального строку емфітевзису (7 років);
- порядок розрахунків за договором емфітевзису, на відміну від оренди, не є законодавчо регламентованим, загальноприйнятою є процедура розрахунку за договором у момент його укладення;
- у випадку орендних правових відносин орендар та орендодавець можуть бути замінені лише за спільною згодою, окрім визначених законодавчо випадків. При підписанні договору емфітевзису власник земельної ділянки практично не має прямого впливу на об'єкт. Виняток становлять випадки, коли користувач землі використовує її не за цільовим призначенням або своїми діями погіршує її природні характеристики.

Якщо методика обліку оренди земель сільськогосподарського призначення розглянута досить широко, то у механізмі відображення на рахунках і в балансі емфітевзису є суттєві прогалини. Емфітевзис як право володіння чужою земельною ділянкою з метою проведення сільськогосподарських робіт і одержання прибутку від ведення такої діяльності більшістю науковців ідентифікується у складі господарських засобів як нематеріальний актив.

З облікової точки зору згідно з положеннями ПСБО №8 нематеріальний актив — це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Обов'язковою умовою є також існування очікуваних майбутніх економічної вигоди від його використання. Фінансова служба підприємства на основі представленої документації повинна мати можливість достовірно оцінити вартість набуття права емфітевзису. Найпростішим способом

розрахунків у цьому випадку є 100% оплата вартості у момент укладення договору. Дуже схоже трактування цих положень знаходимо у МСБО 38, яким передбачено такі критерії до визнання необоротного активу нематеріальним: немонетарний актив; відсутність фізичної субстанції; 3) контрольований суб'єктом господарювання ресурс, від якого очікують надходження економічних вигід; 4) можливість ідентифікації:

Отже, набуття прав на володіння чужою землею на основі договору емфітевзису правомірно відображати як нематеріальний актив і за міжнародною, і за вітчизняною методологією бухгалтерського обліку.

Література

1. Близнюк П. Емфітевзис як альтернатива оренді землі [Електронний ресурс] / Павло Близнюк. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-zemlya-ta-zemelni-pravovidnosini-32-emfitevzis-yak-alternativa-orendi-zemli.

2. Жук В.М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення: теорія і практика / В.М. Жук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 5(20). – Ч.1. – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. – Луцьк, 2008. – 367 с. – С.179-185.

3 Як правильно укласти договір емфітевзису [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://balance.ua/news/post/kak-pravilno-zaklyuchit-dogovor-emfitevzisa/.

4. Ярмолюк О. Ф. Методичні підходи до відображення емфітевзису в обліку / О. Ф. Ярмолюк. // Агросвіт. – 2013. – №22. – С. 26–33.

УДК 657

Грицай О.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу
Паньків М.М.,
студ. гр. ОП-32
Національний університет «Львівська політехніка»

ПЕРЕДУМОВИ, СУТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНУ BEPS В УКРАЇНІ

Міжнародне податкове планування в тій чи іншій формі існувало протягом всієї історії світових економічних відносин і по сьогоднішній час, так як країни в своєму прагненні отримати якомога більше

прибутку від активізації міжнародної торгівлі, створюють на своїх територіях найбільш сприятливі податкові умови для господарської активності. Проте, існує дуже поширена ситуація подвійного оподаткування чи навпаки ухилення від сплати податків. Саме через такі обставини економісти та податківці міжнародних організацій шукали безліч варіантів, які б могли усунути дану проблему.

Так у 2013 році, на прохання країн з високою ставкою оподаткування розробити план дій по вирішенню проблем було прийнято план, який називається BEPS (розмивання податкової бази і виведення доходів з-під оподаткування) і складається 15-ти пунктів, кожен з яких являє собою опис окремої податкової проблеми із шляхами її вирішення, які повинні імплементуватися у внутрішнє законодавство країн і міжнародні договори між ними. Також, ця програма є активна при описі агресивних схем податкового планування, застосовуючи які міжнародні групи компаній штучно виводять свої доходи з країн, у яких ставки податків високі (де вони генеруються) в країни з низьким або нульовим оподаткуванням.

Актуальність шляхів підвищення ефективності протидії мінімізації сплати податків підтверджується великою кількістю досліджень вітчизняних науковців та практиків.

За словами Брехова С.С. та Коротуна В.І. «Основною метою прийняття такого плану є уніфікація умов оподаткування та здійснення господарської діяльності в різних країнах світу, що планується досягти шляхом вирівнювання норм податкового законодавства, а також їх практичного значення; реалізації узгоджених норм в рамках міжнародної податкової системи.» [1]

Перспективними напрямами досліджень у даному контексті є розробка детального плану (дорожньої карти) з впровадження основних механізмів в Україні, з метою їх як найефективнішого функціонування та недопущення суттєвого погіршення конкурентності держави у боротьбі за міжнародний капітал. [2]

Так звана «дорожня карта» зобов'язує Україну імплементувати мінімальний пакет стандартів плану: боротьба з податковими зловживаннями, пов'язаними з використанням спеціальних режимів оподаткування (крок 5); уникнення зловживань при застосуванні податкових конвенцій (крок 6); удосконалення вимог до документації з трансфертного ціноутворення (крок 13) і збільшення ефективності

механізмів вирішення суперечок по застосуванню договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами (крок 14).

Зазначені умови мали б прибрати з діяльності компанії – посередників, які реально не здійснюють діяльність у відповідній країні, і створені виключно для використання переваг або пільг, що надаються угодою про уникнення подвійного оподаткування. Це підкріплено Указом № 180/2016, згідно якого утворено робочу групу для підготовки законопроектів з питань протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон. [3]

Слід також зазначити, що 29.03.2017 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено Концепцію реформування ДФС, розроблену з урахуванням рекомендацій МВФ, митно-прикордонної служби США, міністерства фінансів США та Європейської комісії, з використанням зведених митних та фіскальних стандартів ЄС. [2]

Дана ініціатива BEPS, в першу чергу, вплине на ті компанії, які здійснюють транзакції або реєструють за кордоном компанії з єдиною метою – уникнути сплати податків. У випадку, якщо буде встановлено, що ваші фінансові операції або будь-які інші дії направлені на отримання певних податкових пільг, вони можуть бути визнані такими, що підлягають оподаткуванню.

Безпосередньо проблематиці здійснення контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні присвятили свої праці С. Брехов [1], Л. Задорожня , А. Задоя , М. Мішин, П. Селезень, Т. Тищук та О. Іванов.

Селезень П. та Серебрянський Д. щодо цього питання висловилися так: «Фокус в Плані заходів BEPS у контексті посилення механізмів трансфертного ціноутворення зміщено на ту групу операцій, яка має особливий інтерес насамперед для розвинених держав, а не для тих, які розвиваються.» [4]

Одним з важливих етапів реалізації плану BEPS є приєднання України до Єдиного стандарту звітності (Common Reporting Standard) (далі – CRS), який впроваджує, в тому числі, автоматичний обмін фінансовою інформацією між компетентними органами держав, які приєдналися до CRS. [5]

Такий стандарт покладає обов'язок на компетентні органи збирати інформацію від будь-яких фінансових установ про платників податків відповідних держав і щорічно автоматично обмінюватися цими даними з іншими країнами, які приєдналися до CRS. Автоматичному обміну підлягає інформація про фізичних і юридичних

осіб, які є резидентами юрисдикції, що бере участь у обміні або планує розпочати обмін найближчим часом. Згідно даних стандартів, компетентні органи зможуть обмінюватися інформацією щодо фінансових рахунків фізичних та юридичних осіб в тому числі, але не виключно про баланс цих рахунків. З юридичної точки зору CRS не є нормою права і сам по собі не має юридично обов'язкового характеру - це орієнтир, на який слід спиратися. Для того, щоб він став обов'язковим, держава повинна юридично висловити свою згоду дотримуватися його нормам.

Тому для України вкрай актуальним залишається розвиток механізмів протидії агресивному податковому плануванню для попередження та усунення його негативних наслідків. З огляду на те, що в таких техніках мінімізації сплати податків значне місце посідає міжнародний аспект, вказані механізми протидії найкраще розвивати в координації з іншими країнами та у відповідності до міжнародних стандартів, що мають стати складовою цілісної системи протидії агресивному податковому плануванню в Україні з елементами, що встановлюють інституційні, організаційні та методичні засади її функціонування [2].

Література

1. Брехов С. С.Світовий досвід протидії агресивному податковому плануванню: висновки для України [Електронний ресурс] / С. С. Брехов, В. І. Коротун // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, № 2., 2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe.

2. Брехов С.С. Концептуальні засади та напрями розвитку системи протидії агресивному податковому плануванню в Україні / С.С. Брехов, В.І. Коротун //Ефективна економіка, 2016., № 11. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nayka.com.ua2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.minfin.gov.ua.

3. Указ № 180/2016 — Указ Президента України від 28.04.2016 р. № 180/2016 «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон».

4. Кампанія щодо боротьби з розмиванням бази оподаткування тапереміщенням прибутків: висновки для України / Науково-аналітичнадоповідь // Д. М. Серебрянський, П. О. Селезень. - Ірпінь : НДІ фінансовогоправа, 2015. - 39 с. 5. Єдиний стандарт звітності [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.nexus.ua/edinyj-standart-otchetnosti-cr.

УДК 657

Єрмолаєва М.В.,
к.е.н., доцент
Момот І.О.,
здобувач вищої освіти, СВО «Магістр»,
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ У ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В сучасних умовах ринкової економіки проблема управління витратами підприємства посідає центральне місце, оскільки саме вони визначають конкурентний попит на ринку. Знання у сфері управління витратами дозволяють бухгалтерам визначити методи раціонального використання ресурсів і витрат, досягти найбільшої віддачі від технічного обладнання, матеріальних і трудових ресурсів, визначити їх ефективність, з'ясувати, як встановлювати ціни та планувати реальний рівень прибутку.

Вивчення економічної літератури показало, що різні аспекти управління витратами розглядалися в багатьох працях. Однак більшість вчених розглядає управління витратами окремо від процесів розвитку підприємства. Так, С. Ф. Голов розглядає управління витратами як принципово нову систему, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати. Т. П. Карпова вважає, що управління витратами включає такі елементи: планування, нормування, облік, калькулювання, економічний аналіз, контроль, регулювання та прогнозування витрат. О. Попов вважає, що: управління витратами – це розроблення і реалізація управлінських впливів, заснованих на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей [1, с.240].

Кожного року кількість торгівельних підприємств, як оптових, так і роздрібних збільшується. А тому головним завданням ефективної діяльності торгівельних підприємств залишається оптимізація витрат, оскільки саме вони посідають чи не найголовніше місце у формуванні прибутку підприємства, розвитку матеріально-технічної бази підприємств торгівлі, поліпшення рівня обслуговування споживачів та посилення конкурентоспроможності підприємства.

Будь-яка діяльність супроводжується витратами, які утворюються у процесі формування та використання ресурсів для досягнення мети підприємства. Отже, витрати торгівельного підприємства становлять сукупність затрат живої та уречевленої праці на здійснення процесу реалізації товарів, що виражені в грошовій формі, тобто є за своєю суттю собівартістю послуг торгівельного підприємства щодо доведення товарів від виробника до споживача та зміною форм вартості (перетворення товарів на гроші) [3].

Система управління витратами істотно відрізняється від традиційної. Бухгалтерський облік відображає результати діяльності підприємства за минулий період, а вона забезпечує контроль та аналіз поточної діяльності підрозділів, дає змогу виявити взаємозв'язок між рівнем витрат, обсягами товарообороту і прибутком. Тобто за своєю суттю управління витратами спрямоване на перспективу. [1, с.241]

Ще одна відмінність полягає в тому, що фінансовий облік призначений як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів інформації, його ведення жорстко регламентується нормативними актами державних органів. Управління витратами спрямоване на задоволення виключно внутрішніх потреб підприємства.

Управління витратами обігу на торговельному підприємстві передбачає:

1) організацію обліку витрат загалом і по статтях витрат, що створює інформаційну базу для прийняття подальших управлінських рішень;

2) аналіз витрат обігу, що дозволяє оцінити їх стан, ступінь раціональності витрат, надати кількісну оцінку факторам, які визначають суму та рівень витрат обігу підприємства;

3) нормування витрат обігу, яке передбачає визначення граничних розмірів з окремих видів витрат (норми спецодягу, товарні запаси, натуральний (природний) збиток);

4) планування (прогнозування) витрат обігу, яке дозволяє визначити мінімальні та максимальні межі витрат обігу (їх граничні рівні), можливий розмір витрат обігу при плановому обсязі діяльності та рівні використання ресурсів, обрати такий варіант планованої їх суми та рівня, що максимально забезпечать виконання цільового розміру прибутку [2, с.56].

Таким чином, в умовах ринкової економіки управління витратами торговельного підприємства повинно означати створення

єдиної, раціональної, чіткої та безперестанно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами. Виявлення й використання чинників економії ресурсів, зниження витрат є обов'язком кожного працівника підприємства, передусім спеціалістів і керівників усіх рівнів. Важливою умовою успішної поточної діяльності торговельного підприємства є досягнення оптимального рівня витрат обігу, внаслідок чого зростуть його позиції в ціновій конкуренції та стане реальним досягнення економічного зростання в перспективі.

Література

1. Доц. Н.І. Особливості управління витратами торговельного підприємства з метою їх оптимізації та зниження // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.5. – С. 239-243.

2. Лугівська О.П. Особливості управління витратами обігу торговельного підприємства в умовах трансформаційних процсів // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 4 (66). – С. 54-59.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318.

УДК 657

Московчук А.Т.,
к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет
Ліщук В.І.,
к.е.н., доцент
Східноєвропейський національний університет

ОБГРУНТУВАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ НАКЛАДНИХ ВИТРАТ ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ

Дослідження процесу формування витрат на виробничих підприємств показує, що в їх структурі постійно зростає питома вага накладних витрат. Витрати, що відносяться до накладних мають такі особливості:

1) комплексний характер - кожна стаття накладних витрат включає різні за економічним змістом витрати: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизацію і т.п..;

2) не створюють матеріальну основу виготовленої продукції;

3) пов'язані з обслуговуванням процесів виробництва, продажу продукції, з управлінням підприємством в цілому або його структурними підрозділами.

Важливим завданням для суб'єктів господарювання є оптимізація накладних витрат, яка забезпечує, в першу чергу, підвищення конкурентоздатності продукції, а реалізується в процесі управління витратами.

До основних завдань управління накладними витратами на виробничих підприємствах відносять:

- вибір системи управління витратами відповідно до умов роботи підприємства, його організаційної структури, форми власності;
- визначення витрат за основними функціями управління ;
- розрахунок та аналіз витрат за виробничими підрозділами підприємства, видами продукції;
- обґрунтування необхідних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг) для досягнення запланованого прибутку;
- підготовку інформаційної бази з розробкою форм внутрішньої управлінської звітності, визначенням виконавців та термінів надання інформації;
- обґрунтування методів обліку витрат та способів калькулювання собівартості продукції найбільш прийнятних для підприємства;
- виявлення способів визначення та контролю витрат;
- аналіз витрат і пошук резервів їх зниження на всіх етапах виробничого процесу і у всіх підрозділах підприємства;
- підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Для ефективного управління накладними витратами їх групують за різними ознаками, оскільки класифікація витрат повинна повною мірою відображати всі характерні ознаки різних статей витрат, розмежовувати їх функціональну роль, відповідно до якої кожна складова витрат виконує конкретну функцію. Такий підхід дозволяє визначити доцільність та ефективність формування статей витрат і їх адресність.

У науковій літературі розглядають такі основні ознаки класифікації накладних витрат: по відношенню до виробничого процесу, за видами продукції (робіт, послуг), економічним змістом (елементами витрат), цільовим призначенням (калькуляційними статтями), ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат,

місцем виникнення витрат, функцій управління, рівнем планування і контрольованості, в залежності від доцільності їх проведення, ступеня узагальнення, ступеня залежності від прийняття рішення, порядку обчислення і т. п. [1].

Класифікація витрат за рівнем регульованості дозволить визначити ступінь впливу керівника функціонального підрозділу на величину (суму) витрат. Варто виділяти такі види витрат: 1) регульовані - це витрати, величина яких встановлюється керівником функціонального підрозділу, а їх рівень піддається впливу; 2) нерегульовані - це витрати, які не підлягають впливу на даному рівні управління; 3) частково регульовані - це витрати, які частково піддаються впливу, наприклад, витрати обслуговуючих господарств, витрати на маркетингові дослідження, сервісне обслуговування.

Отже, важливою складовою процесу управління накладними витратами є науково обґрунтована їх класифікація. Відсутність єдиного підходу щодо класифікації накладних витрат і показників, що їх характеризують, ускладнює систематизацію показників, вибір оптимального критерію їх оцінки, і, як наслідок, знижує ефективність управління накладними витратами.

Література

1.Ющак Ж.М. Класифікація витрат, орієнтована на ефективне управління підприємством /Ж. М. Ющак// Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3 (61). – С. 203 – 208.

УДК 657.334

Ровенець Т.О.,
к.е.н., доцент
Національний університет водного господарства та природокористування

ГЛОБАЛЬНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЙОГО СТАНДАРТИЗАЦІЇ

В сучасних умовах господарювання управління вітчизняними підприємствами здійснюється, перш за все, під впливом численних факторів ризику та невизначеності. За таких умов інструменти управління потребують суттєвих змін, які дозволять забезпечити

досягнення підприємством стійкої економічної рівноваги. Пріоритетне значення в процесі управління має економічна інформація, яка базується переважно на облікових даних. Саме тому роль управлінського обліку, як інформаційної системи забезпечення прийняття оперативних управлінських рішень, зростає.

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" підприємства на власний розсуд можуть здійснювати управлінський облік паралельно з фінансовим. Разом з тим однією з особливостей управлінського обліку є відсутність його регламентації та стандартизації на державному рівні. Це дозволяє розробляти та впроваджувати систему управлінського обліку з врахуванням індивідуальних особливостей кожного підприємства, але, разом з тим, - значно обмежує свободу застосування облікових процедур.

Більшість вітчизняних науковців та практиків вважають, що стандартизація методологічного інструментарію управлінського обліку на рівні держави стане своєрідним чинником активізації управлінського обліку в системі менеджменту підприємства як засобу конкурентної боротьби [1, с. 219].

Нині розвиток процедур, інструментів і методів управлінського обліку значно випереджає його теоретичне обґрунтування у працях вітчизняних науковців. Як наслідок, виникає неузгодженість та ряд суперечностей між практичним застосуванням управлінського обліку і нерозвиненістю теоретичного підґрунтя, об'єктивну потребу в якому відчувають сучасні підприємства. Відповідно керівники змушені або впроваджувати обрану систему управлінського обліку власними силами, або звертатися до консалтингових компаній [1, с. 220].

Система стандартів управлінського обліку, які підприємство зможе використовувати як вже апробовану методику, стане своєрідним стимулом до впровадження сучасних інструментів управлінського обліку та його популяризації [2, с. 59].

Розробка і вдосконалення стандартів управлінського обліку на даний час здійснюється професійними організаціями лише на міжнародному рівні.

Зокрема Інститутом бухгалтерів з управлінського обліку (IMA) розроблено систему Положень з управлінського обліку. Документи Інституту, в тому числі зазначені Положення, не є обов'язковими для використання підприємствами та організаціями. Однак ці документи узагальнюють сучасні розробки і тому корисні в процесі організації, впровадження, застосування та вдосконалення інтегрованої системи

управлінського обліку, управлінського аудиту і управлінського аналізу. Відповідно до Положень 1А і 1В, управлінський облік – це процес ідентифікації, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та надання фінансової інформації, що використовується менеджментом в плануванні, оцінці та управлінні в організації для забезпечення оптимального використання ресурсів підприємства та повноти їх обліку. Стандарти управлінського обліку (SMA) представляють собою трактування управлінського обліку та фінансового менеджменту в шести найважливіших областях: 1. Стратегії лідерства та етика. 2. Технології забезпечення. 3. Стратегія управління витратами. 4. Управління ефективністю бізнесу. 5. Фінанси, управління, ризик і відповідність нормативам. 6. Практика управлінського обліку. Зазначені стандарти утворюють повний і досить логічний набір моделей побудови систем обліку, що задовольняють вимоги всіх концепцій управлінського обліку, які містяться в рекомендаціях Інституту управлінського обліку США [3].

Під час громадських консультацій протягом 2014-2015 років у CIMA (Присяжний інститут управлінських бухгалтерів) та AICPA (Американський інститут сертифікованих професійних бухгалтерів) за участі керівників компанії, фінансових директорів, науковців, регуляторів та інших фахівців у 20 країнах на п’ятьох континентах були розроблені Глобальні принципи управлінського обліку.

Метою Глобальних принципів управлінського обліку є надання підтримки генеральним і фінансовим директорам та членам рад директорів у проведенні порівняльного аналізу і вдосконаленні їхніх систем управлінського обліку [4].

У даному документі приділяється особлива увага усуненню бар'єрів завдяки впливовій комунікації; виведенню на поверхню найбільш актуальних та достовірних даних для проведення їх оцінки; здійсненню аналізу, який виявляє вплив фінансових даних на цінності організації, а також поширенню цілісності й довіри, які є запорукою довгострокової сталості. У структурі документу докладно описано, як кожен принцип застосовується у 14 різних сферах фінансової практики, починаючи від інвестиційної оцінки до управління грошовими коштами [4].

Глобальні принципи управлінського обліку, розроблені Американським інститутом сертифікованих публічних бухгалтерів (AICPA) та Привілейованим інститутом управлінських бухгалтерів (CIMA), увібрали в себе кращі практики зарубіжних країн, а тому

заслуговують на визнання. Сформульовані в документі прозорі принципи є важливою складовою системи управлінського обліку та допомагають підприємствам досягти успіху в умовах сталого розвитку [2, с. 65].

На даний момент Глобальні принципи управлінського обліку носять рекомендаційний характер, але обов'язковість їх застосування представляється актуальною, що можна вважати передумовою стандартизації управлінського обліку.

На нашу думку, переклад Глобальних принципів управлінського обліку українською мовою є надзвичайно важливим для розвитку та популяризації управлінського обліку в Україні.

Література

1. Косминко М.В. Стандартизація управлінського обліку як інструмент його активізації / М.В. Косминко // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 27. – С. 219-224.

2. Маренич Т.Г. Глобальні принципи управлінського обліку та перспективи їх застосування на вітчизняних підприємствах / Т.Г. Маренич, Л.А. Поливана // Вісник ХНТУСГ. Економічні науки. – 2018. – № 191. – С. 59-65.

3. Стандарти управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imanet.org/resources_and_publications.

4. Глобальні принципи управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/ukranian-full-gmaps-document.pdf

УДК 657.1:334.7

Садыков С.И.,
к.э.н., доцент
Таджикский государственный университет коммерции

ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ КАК ИНСТРУМЕНТ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ АВИАКОМПАНИИ

В условиях широкого применения финансовых и информационных технологий в бизнес-процессах учетная политика предприятия (компании) становится основополагающим документом, регламентирующим основы организации бухгалтерского учета в

компании, организационную структуру бухгалтерской службы, методики ведения учетного процесса, способы отражения финансово-хозяйственных операций на счетах бухгалтерского учета в соответствии с требованиями международных стандартов финансовой отчетности. Следовательно, при разработке учетной политики авиакомпании необходимо учесть особенности организации бухгалтерского учета и формирования финансовой отчетности.

Организация бухгалтерского учета и составление финансовой отчетности по МСФО в гражданской авиации имеют свои особенности, так как авиация является одной из специфической и трудоёмкой отраслью транспортной индустрии. Самым существенным отличием является то, что основная масса операций связана с контрагентами и агентами.

Расчеты с контрагентами в своем прямом смысле означают расчеты с кредиторами, т.е., компании, которые оказали разные услуги авиакомпании, на подобие, как аэропортовое обслуживание, бортовое питание, обеспечение ГСМ, аэронавигационное обслуживание, техническое обслуживание воздушных судов и другие. А расчеты с агентами означают расчетов с дебиторами за реализацию авиабилетов, работ, услуг.

В связи с задержкой поступления необходимой информации о реализации авиабилетов отдельными агентами, оформления перевозки груза и сверхнормативного багажа, ежемесячных отчетов представителей не обеспечивается своевременность обработки и подготовки оперативной управленческой отчетности.

Зарубежные контрагенты в большей степени придерживаются формам отчетности, которые широко распространены в их странах, что часто приводит к затруднению при обработке отчетов, поступающих из разных стран мира.

Другой особенностью организации бухгалтерского учета в авиакомпаниях является расчет заработной платы. Расчет заработной платы летному комплексу имеет свою специфическую особенность, связанной с расчетом налета часов пилотам и бортпроводникам, который включает в количественном выражении, в отличие от расчета заработной платы другим сотрудникам, дополнительно 6-7 операций стимулирующего характера. Для расчета налета часов необходимо ежемесячно обособленно произвести расчет отработанных часов

пилотов и бортпроводников на основе полетных заданий, ежедневно составляемых пилотами за каждый выполненный рейс.

Также особенность проявляется при формировании отчета о доходах авиакомпании, так как выручка признается при получении информации о фактическом пролете пассажиров. Ежедневная продажа авиабилетов учитывается на доходах будущих периодов с корреспонденцией счета к получению. После определения фактического пролета пассажиров на указанную сумму дается проводка со счетом доходы от операционной деятельности.

При формировании финансовой отчетности особая роль принадлежит бухгалтеру по доходам и расходам, так как первичная документация обрабатывается бухгалтерами, ведущими учет взаиморасчетов с агентами и контрагентами. Неправильная постановка учета и непонимание специфики деятельности агентов по продаже авиабилетов, а также контрагентов по наземному и аэропортовому обслуживанию, обеспечению горюче-смазочными материалами, аэронавигационному обслуживанию и обеспечению питанием внутри воздушных судов приводит к несвоевременному и неправильному отражению финансовых операций и в конечном итоге, к искажению финансовой отчетности.

Учитывая вышеприведенные и другие особенности авиационного бизнеса нами разработана учетная политика авиакомпании в соответствии с МСФО. В международном стандарте финансовой отчетности (IAS) 8 “Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки” говорится, что учетная политика – это конкретные принципы, основы, соглашения, правила и практика, принятые предприятием для подготовки и представления финансовой отчетности.

Учетная политика авиакомпании состоит из вводной части, общие положения учетной политики, методический аспект учетной политики, технический аспект учетной политики, внутрихозяйственный контроль, инвентаризация имущества и обязательств, финансовая отчетность, изменение учетной политики, раскрытие учетной политики и рабочий план счетов которая утверждается приказом об учетной политике авиакомпании.

В приказе утверждаемой руководителем авиакомпании указана дата утверждения, дата применения учетной политики, возложение обязанности по ведению бухгалтерского учета финансовому департаменту, срок выдачи наличных денег под отчет и порядок хранения бухгалтерских документов, порядок оценки, признания и классификации объектов бухгалтерского учета, график документооборота, проведения инвентаризации имущества и обязательств, ведение учета налогов обособленно от финансового учета по методу обязательств с учетом принципа начисления, создание отдела внутреннего аудита в целях контроля и своевременности ведения учета и сохранности активов, организация отдела управленческого учета для ведения финансово-аналитической работы и планирования, обязательное применение принципов учетной политики всеми подразделениями авиакомпании и ответственное лицо по контролю за соблюдением принципов учетной политики авиакомпании.

В вводной части учетной политики указываются основы формирования и раскрытия учетной политики, которая представляет собой совокупность принципов и правил, определяющих методологию и организацию бухгалтерского и налогового учета фактов финансово-хозяйственной деятельности авиакомпании.

В общих положениях дается определение учетной политики авиакомпании и необходимость её формирования, принципы применения учетной политики в соответствии с МСФО и основные задачи бухгалтерского учета по практическому применению учетной политики.

Методический аспект учетной политики является основным разделом, охватывающий методику ведения бухгалтерского учета объектов оборотных и внеоборотных средств, дебиторской и кредиторской задолженностей, доходов и расходов, налогов, аренды и собственного капитала. В частности, в методическом аспекте рассмотрены вопросы организации учета движения денежных средств на счетах в банках в национальной и иностранной валюте, влияние курсовой разницы, операции по обмену валюты, использование зарплатной и корпоративных карт, учет оплаты за авиабилеты пластиковыми картами. Также приводится подробная бухгалтерская

проводка по отражению торговой дебиторской задолженности, счетов к получению за товары и услуги, доходов от реализации по международным и внутренним рейсам, начисление дохода за аэропортовые сборы, сборы за бронь и другие.

Техническая часть учетной политики включает технику и формы ведения бухгалтерского учета, правила документооборота и срок хранения документов, этапы прохождения документов по организационной структуре бухгалтерской службы (рис. 1). Причем технический аспект показывает - как реализуются эти способы в учетных регистрах, схемах отражения на счетах учета, и включает: План счетов бухгалтерского учета; формы бухгалтерского учета; система регистров бухгалтерского учета; типичные проводки; технология обработки учетной информации и т.д.

Рис. 1. Этапы прохождения документов в бухгалтерии

В учетной политике также рассматриваются вопросы организации внутрихозяйственного контроля, инвентаризации имущества и обязательств, принципов и методики составления финансовой отчетности, изменения в учетной политике и раскрытия учетной политики. Все разделы учетной политики разработаны с учетом требований инновационного развития авиакомпании и внедрения новых технологий.

Таким образом, сформированная учетная политика будет действовать на протяжении деловой активности авиакомпании и являться инструментом инновационного его развития. При появлении обоснованных причин допускается внесение изменений и дополнений к действующей учетной политике.

Литература

1.Закон Республики Таджикистан «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности» от 25.03.2011г., №702, Электрон. ресурс, http://minfin.tj.

2. МСФО (IAS) 8 Электрон. ресурс, http://iasplus.com/en/standart/ias/ias 8.

3. Низомов С.Ф. Методика и принципы формирования управленческой отчетности в строительстве (статья)// Вестник Таджикского национального университета (научный журнал), серия «Экономика», -Душанбе: Сино, 2009г. №5 (53) -299с.

4. Мирзоалиев А.А. Финансовая отчетность по МСФО: проблемы составления и пути их решения// Актуальные проблемы теории и практики бухгалтерского учета, анализа и аудита// Материалы IV международной научно-практической конференции (17-18 апреля 2015г.), г.Душанбе, ОИПБА РТ, 2015г. -260с. –с.39-49.

5. Садыков С.И. Проблемы внедрения МСФО и привлечения инвестиций в Авиакомпании.// Иссык-Кульский форум бухгалтеров и аудиторов стран Центральной Азии. Бишкек, 2015г. -328с.

6. Исраилов Т.М., Курманбекова А.А. Особенности методов разработки учетной политики в негосударственных образовательных учреждениях согласно МСФО.//Материалы VI международной научно-практической конференции (19-20 мая 2017г.), г.Душанбе, ОИПБА РТ, 2015г. -312с. –с.60.

УДК 657.4

Сидоренко Р.В.,
к.е.н., доцент
Зубчик В.Р.,
студент групи ОПм-51
Луцький національний технічний університет

ОБЛІК ЗАПАСІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

В зв'язку з сучасним процесом глобалізації, гостро постає питання про впровадження в Україні систему міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Враховуючи вищезазначене, важливо дослідити існуючі відмінності між МСБО (МСФЗ) та П(С)БО (НП(С)БО).

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку – це сукупність методів та процедур, за допомогою яких ведеться облік і складається фінансова звітність. Організацію обліку запасів описано в МСБО 2 «Запаси». Там наведені вимоги до визначення собівартості активів на момент складання балансу, при процесі надходження та вибуття, а також які витрати можна відносити до собівартості запасів і за яким методом їх розраховувати.

В даному стандарті дано пояснення терміну «запаси», а саме те, що це активи для продажу. Вони можуть бути як готовими, так і знаходитись в процесі виробництва. Дане визначення дуже близьке до запропонованого в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», але на відміну від нього не включає активи, які призначенні для використання в управлінському процесі.

Щоб провести оцінку запасів використовують одну із запропонованих величин – собівартість або чисту вартість реалізації. Для розрахунку береться найменша з них. Щоб знати собівартість, потрібно просумувати витрати на придбання, переробку, приведення до належного стану, доставку. Для проведення таких розрахунків обов’язково потрібні відповідні документи, що підтверджують понесені витрати.

Перше, що варто розрахувати, це витрати на послуги, які були понесені через придбання, тобто транспортування, навантаження, розвантаження та інше. До них входять такі елементи: ціна придбання,

мита (коли об'єкт купується за кордоном) та податків. Податки, які згодом будуть відшкодовані суб'єктові господарювання, знижки та подібні їм статті не включають до собівартості, як і курсові різниці.

Якщо для доведення до теперішнього стану необхідні були послуги переробки, це також включається для розрахунку собівартості. Враховуються витрати на виробництво (постійні або пропорційні його обсягу). Сюди відносять амортизацію, витрати на придбання допоміжних матеріалів , утримання обладнання й оплату праці.

Щоб вирахувати частину витрат на виробництво беруть саме ті виробничі накладні витрати, які не майже не змінюються від обсягу виробництва, та інформацію про нормальну його потужність. Коли виробнича активність є низькою або взагалі присутні простої виробництва, сума цих постійних витрат, не зростає, а в моменти високого рівня виробництва вона зменшується в цілях уникнення переоцінки запасів. В ситуації, коли при виробництві одного продукту, створюється побічний, то оцінку цього побічного продукту проводять прирівнюванням до чистої вартості реалізації. Цю суму не враховують до вартості основного продукту.

В МСБО 2 «Запаси» не використовують термін «первісна вартість», на відміну від П(С)БО 9 «Запаси». Згідно національних стандартів, первісна вартість залежить від джерела придбання, що допомагає більш достовірно оцінити запаси.

Для визначення оцінки собівартості може використовуватись метод стандартних витрат. Він також відомий під назвою «стандарт-костинг». При його застосуванні в обліку фіксуються не фактичні витрати, а стандартні. Ще існує метод роздрібних цін, при використанні якого собівартість рівна різниці вартості продажу і відповідного відсотка валового прибутку. Для запасів, що можуть заміняти один одного, для розрахунку беруть їх індивідуальну собівартість. Така методика доцільна тоді, коли запаси призначені для використання у конкретних проектах, але недоречна, якщо існує багато взаємозамінних запасів. Вона є найбільш точною, але вимагає наявності складських приміщень та обліку запасів за їх найменуваннями. Для усіх інших запасів собівартість обраховується за середньозваженою собівартістю. Вона обраховується як сума добутків кількості та ціни запасів, розділених на загальну кількість. Перевагою методу є простота та точність, адже вираховується середня ціна запасів.

Для того, щоб списати запаси згідно міжнародних стандартів використовують такі методи: стандартних витрат, роздрібних цін. Згідно національних стандартів використовуються інші способи оцінки активу: собівартості перших за часом надходження запасів, середньозваженої собівартості, ідентифікованої собівартості, нормативних затрат та ціни продажу. Це суттєва відмінність в системах вітчизняного та міжнародного обліку.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс].- Режим доступу: https://zakon.help/law/246/

3. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект / К.В. Безверхий // Облік і фінанси. – 2014. -№2.

4. Алєксєєва В. О. Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / В. О. Алєксєєва, С. О. Клименко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вип. 10(3). - С. 10-14. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10%283%29__3

УДК 657

Титенко Л.В.,
к.е.н., доцент
Дойонко А.М.,
магістрант кафедри бухгалтерського обліку
Університет ДФС України

ОРГАНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки ефективне управління діяльністю підприємства все більше залежить від рівня інформаційного забезпечення його окремих підрозділів і служб. Велика кількість підприємств в різних секторах економіки в умовах обмеженості фінансових ресурсів, жорсткої конкуренції та фінансової кризи потребує формування ефективної стратегії свого розвитку, визначення

цілей та завдань, спрямованих на раціоналізацію діяльності підприємств, забезпечення ефективного планування і контролю.

Стратегічний управлінський облік забезпечує керівництво підприємства інформацією, яка необхідна для управління, що представляє собою інформаційно-обчислювальну систему, що об'єднує сукупність форм і методів планування, обліку, контролю та аналізу, спрямовану на формування (контроль, зворотний зв'язок), інтерпретацію результатів, визначень та узагальнення базової інформації для прийняття певних управлінських рішень і орієнтовану на внутрішнього користувача – конкретного керівника підприємства, служби, відділу або функціонального підрозділу. При цьому потреба керівника в інформації для прийняття раціональних управлінських рішень і контролю за їх виконанням залежатиме, по-перше, від функціональної галузі, в якій він спеціалізується, по-друге, від його положення в організаційній структурі підприємства [1, с. 105].

На відміну від бухгалтерського обліку, що ведеться відповідно до регламентованих принципів та правил, які встановлюються державними органами у вигляді стандартів, положень, інструкцій тощо і є обов'язковими для виконання, рішення стосовно запровадження стратегічного управлінського обліку та системи його організації повинно прийматися керівником підприємства, виходячи з потреб в інформації та ресурсів, що можуть використовуватися для побудови та запровадження такої системи [3, с. 2].

Як правило, інформація стратегічного управлінського обліку є комерційною таємницею, оскільки відображає стратегію розвитку підприємства на майбутнє і тактику поточної діяльності.

Однією із нагальних проблем організації стратегічного обліку в умовах сучасного динамічного суспільства є те, що на розробку стратегії підприємства впливають фактори зовнішнього середовища. Оскільки, економічна ситуація в країні постійно змінюється (інфляція, зміни в законодавстві) – це потребує постійних коригувань та доповнень стратегії підприємства. Тобто розробивши стратегію розвитку підприємства на 3-5 років, цілком можливо те, що її доведеться коригувати вже через рік, а то навіть і через коротший період часу (оскільки, без «підлаштовування» до вимог сучасного бізнесу така стратегія не буде виправданою в майбутньому).

Сьогодні, в реаліях нестабільної економічної ситуації, за умов жорсткої ринкової конкуренції для ефективної роботи підприємства

потрібно розробляти та впроваджувати таку систему стратегічного управління, яка б раціонально та результативно зосереджувала весь комплекс бізнес-процесів та об'єднувала усі види обліку [3, с. 5].

Основні напрямки стратегічного обліку базуються на двох визначених позиціях [2, с. 543]: ентропії (невизначеності майбутнього підприємства, управління ризиками); обліковому управлінні підприємством. На основі цих двох визначальних позицій модель організації стратегічного обліку підприємства можна відобразити наступним чином:

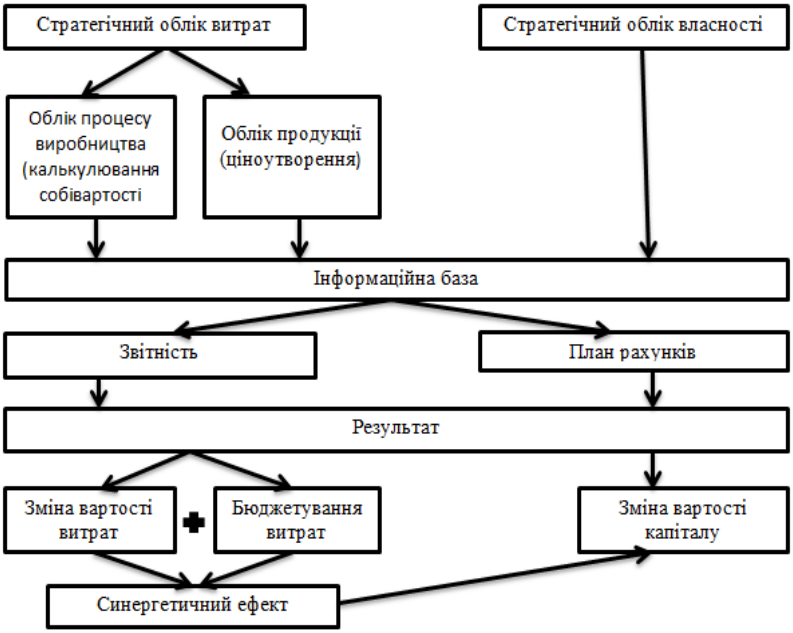

Рис. 1. Модель організації стратегічного обліку на підприємстві

Дана модель складається з двох векторів:

1) стратегічного обліку витрат;

2) стратегічного обліку власності.

Кожен із напрямів організації стратегічного обліку має свої інформаційну базу, методологію і результат.

Достатньо велика кількість проблем при організації системи стратегічного управлінського обліку на підприємстві спонукає до пошуку шляхів їх вирішення як на макрорівні, так і на макрорівні. Тому сучасна система стратегічного управлінського обліку повинна складатися із щонайменше трьох складових: обліку та управління витратами, розробки показників діяльності підприємства, планування виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності [2, с. 548].

Таким чином, стратегічний управлінський облік є процесом обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень для забезпечення стійкого фінансового та майнового стану підприємства в довгостроковій перспективі та утримання вигідних і важливих ринкових позицій. Внаслідок своєї уніфікації і інтеграції стратегічний управлінський облік забезпечує комплексний підхід до виявлення і розв'язування проблем, що виникають перед підприємством, а також цілісний погляд на фінансово-господарську діяльність підприємства на усіх циклах його розвитку: у минулому, сьогоденні і майбутньому. При формуванні стратегії підприємства потрібно враховувати вплив зовнішніх факторів, оскільки без цього стратегія буде невиправданою в майбутньому.

Література

1. Власова О.Є. Науково-методичні засади організації стратегічного управлінського обліку в рамках системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством / О.Є. Власова // Комунальне господарство міст. – №115. – 2016. – С. 105-110.

2. Скрипник М.Є. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності / М. Є. Скрипник // Економіка і суспільство. – №3. – 2016. – С. 542-548.

3. Положухно С.В. Особливості організації стратегічного управлінського обліку в умовах структурних зрушень / С. В. Положухно // Ефективна економіка. – №2. – 2018. – С. 1-7.

4. Букало Н. Управлінський облік як складова частина обліку підприємства / Н. Букало // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – № 1. – 2017. – С. 159-165.

УДК 657. 2. 016

Хомин П.Я.,
д.е.н., професор,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

А’ЖУР ЯК ВІДПОВІДЬ ’’ОПЕРАТИВНИКАМ’’ ОБЛІКОВОЇ ТЕОРІЇ

Попри загальновизнану ваду системи формування облікової інформації – надмірний часовий лаг між моментом здійснення господарських операцій та їхньою реєстрацію в облікових реєстрах, практично впродовж усього радянського й пострадянського періоду відбувалося ускладнення методики відображення даних первинних документів за вектором аналітичний – синтетичний облік і звітність.

Й за прикладами далеко ходити не треба: досить глянути на План рахунків бухгалтерського обліку, аби переконатися в стохастичності його періодичних змін, про які облікова спільнота зазвичай довідується не тільки post factum, але й posts scriptum. При цьому ’’рахункові воєводи’’ (М. Рудановський) ніколи не виносять такі зміни на обговорення практиків, обмежуючись мовчазним схваленням декількох стовпів облікової теорії, які колись ’’учились понемногу чему-нибудь и как-нибудь’’ (О. Пушкін).

Бо якби справді вчилися, то мали би принаймні знати, що ’’система субрахунків ускладнює номенклатуру рахунків бухгалтерського обліку, утруднює однозначний вибір кореспонденції рахунків, що в свою чергу ускладнює автоматичне контролювання інформаційних повідомлень на ЕОМ’’ [1, с. 50]. Приміром, варто спитати в таких ’’теоретиків’’, як можна вмістити в пасивний рахунок 64 ’’Розрахунки за податками й платежами’’ активний субрахунок 643 з назвою-софізмом ’’Податкові зобов’язання’’?

Та ба! Що говорити про субрахунки, вивчити напам’ять які не в змозі не тільки студенти за короткотривалий семестр-два, але й практики впродовж десятків літ роботи. Коли й синтетичні рахунки пошиті на той же копил. Приміром, є два рахунки з обліку фінансових результатів, зате для частини прибутку, звільненого від оподаткування, тобто амортизації, не знайшлося нічого кращого, як злучити її зі своїм антиподом – зносом необоротних активів.

Не кажучи вже про цілі розділи для обліку розрахунків з поділом їх на довгострокові й поточні, а на додачу ще й уведення до них, по суті, транзитних субрахунків для відображення авансів виданих й одержаних, зумовлених необхідністю виокремлення тут т. зв. ''першої події'' – фіскального анахронізму 90-х років на тлі єдиного методу нарахування при відображенні доходів і витрат, зумовленої псевдоборотьбою з уникненням оподаткування прибутку.

Однак замість того, аби спрямувати свої зусилля на пошуки способів усунення зазначеної вади шляхом спрощення системи формування облікової інформації, нинішні, кажучи словами Я. Соколова, стовпи облікової теорії, за прикладом колишніх, які видумали паралельну планову й фактичну калькуляції собівартості продукції, довго носилися з ідеєю нормативного методу обліку, т. зв. чековою формою, намагаються доводити, що тільки подібні дублі, наприклад, 1 – управлінський облік, 2 – контролінг, 3 – стратегічний облік etc., спроможні зарадити вирішенню проблеми її оперативності. Що рівнозначне, якби спробувати прискорити швидкість руху автомобілів завдяки паралельній трасі з такими самими вибоїнами.

Видається, доречніше ту саму трасу реконструювати, тим паче зважаючи на вже розроблені талановитими вченими минувшини такі вдосконалення бухгалтерського обліку, які за нинішньої комп'ютеризації можуть забезпечити формування облікової інформації в режимі on line та вможливити для бухгалтерів ''без затруднения давать конечные и общие выводы'' [2, с. 189].

Зокрема, завдяки дотриманню записів а'жур (день у день, тобто кожний факт господарського життя повинен бути зареєстрованим в той день, коли він виник. Якщо поєднати це зі застосовуваною в англо-американських країнах локалізацією інформації, згідно з якою ''вся тяжесть первичного учета перекладывается на оперативных работников. Им вручается серия регистров и они, с соблюдением а'жура, должны фиксировать все факты хозяйственной жизни'' в поєднанні з ''*действенностью бухгалтерии.* Один раз в месяц бухгалтер по регистрам, ведущимся на местах оперативными работниками, заполняет журнал, внося в него проводки. Все они, как правило, отражают месячные итоги учетных регистров, заполненных оперативными функциональными работниками. В течение месяца бухгалтер только и контролирует работу функциональных служб, а вся первичная документация заполняется оперативными работниками'' [2, с. 190-191].

Література

1. Палий В.Ф. Бухгалтерский учет в системе экономической информации. — М.: Финансы, 1975.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней / Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

УДК 657

Чудовець В.В.,
к.е.н., доцент,
Якимчук Д.Д.,
студент групи ОПм-61
Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ОЦІНКИ НА ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

З метою вдосконалення методології бухгалтерського обліку в сільському господарстві та підвищення інвестиційної привабливості підприємств проводиться постійне реформування та внесення змін до чинних нормативних документів з питань обліку для приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів. Так, ще у 2005 році в дію було введено Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», проте, і досі існує чимало суперечностей щодо його практичного застосування.

В Плані рахунків бухгалтерського обліку для обліку поточних біологічних активів виділено рахунок 21 «Поточні біологічні активи» з наступними субрахунками:

- 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»;
- 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»;
- 212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю» [4].

Планом рахунків не передбачено окремого субрахунку для обліку поточних біологічних активів рослинництва, оцінених за первісною вартістю.

До поточних біологічних активів рослинництва відносяться сільськогосподарські рослини з поділом на види (зернові, кормові, технічні), однорідні групи, що складаються з підвидів (озимі та ярі зернові), окремі культури (пшениця, ячмінь, кукурудза). Усі витрати підприємства на вирощування поточних біологічних активів (вартість насіння, заробітна плата, вартість послуг сторонніх організацій) накопичується на рахунку 23 «Виробництво».

Згідно вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи», біологічні активи на дату балансу необхідно оцінювати за справедливою вартістю [5]. Для цього поточні біологічні активи рослинництва необхідно оприбуткувати на субрахунок 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю» за справедливою вартістю. (Дт 211- Кт 23). Різниці між справедливою вартістю та накопиченими витратами необхідно віднести на:

- субрахунок 940 – якщо витрати на виробництво перевищують справедливу вартість (Дт 940 - Кт 23);
- субрахунок 710 – якщо справедлива вартість перевищує витрати (Дт 23- Кт 710).

На момент початку збирання врожаю вартість поточних біологічних активів рослинництва списується на витрати виробництва (Дт 23 – Кт 211). В процесі збору врожаю сума по дебету 23 буде зростати за рахунок витрат на обмолот, транспортування, сушку тощо. Готова сільськогосподарська продукція оприбутковується на рахунок 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Дані бухгалтерські проведення рекомендовані Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів [3].

Проте, практично неможливо оцінити за справедливою вартістю ще незрілі біологічні активи рослинництва, оскільки вони знаходяться в стадії росту і визначити врожайність культури неможливо. Вартість майбутнього врожаю можна визначити, використовуючи прогнозні данні агрономічної служби, проте, враховуючи вплив погодних умов та інших факторів, ця інформація не може бути достовірною. В зв'язку з цим, більшість сільськогосподарських підприємств всі понесені на вирощування витрати відображають як незавершене виробництво на рахунку 23 «Виробництво» без використання рахунка 21 «Поточні біологічні активи». В момент надходження продукції рахунок 23 закриється проводкою – Дт 27 – Кт 23.

Суперечності існують і при оприбуткування готової продукції. Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів визначено, що спочатку необхідно оприбуткувати біологічний актив за справедливою вартістю (Дт 27 – Кт 23). Після цього, різниці між справедливою вартістю та витратами виробництва необхідно віднести на рахунки доходи (Дт 27 – Кт 710) та витрати (Дт 910 – Кт 23) діяльності.

На думку Лень В.С., таким чином порушується принцип історичної (фактичної) собівартості, згідно з яким пріоритетною є оцінка активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання. А також, використовуючи такі бухгалтерські записи, за дебетом 23 будуть відображені витрати, яких підприємство фактично не здійснювало. Науковець пропонує спочатку оприбуткувати сільськогосподарську продукцію за первісною вартістю (Дт 27 – Кт 23). А різниці, які виникнуть, списати, кореспондуючи рахунок 27:

- Дт 27 – Кт 710 – якщо справедлива вартість більша від витрат на виробництво;
- Дт 910 – Кт 23 – якщо справедлива вартість менша від витрат на виробництво [2].

Як бачимо, існує кілька поглядів на алгоритм обліку поточних біологічних активів як в процесі виробництва, так і при оприбуткуванні готової продукції. Однією з основних проблем обліку біологічних активів, досі залишається неможливість достовірно визначити їх справедливу вартістю. Оцінка поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю можлива лише за наявності хоча одного покупця на всіх стадіях його вирощування, або якщо буде укладений договір за закупівлю активу ще на певній стадії вирощування.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.199 №996-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Лень В.С. Оцінка та облік поточних біологічних активів рослинництва / В.С. Лень, В.В. Гливенко, І.Л. Стародуб // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – Чернігів: ЧДТУ, 2008. – № 33. – С. 172-178.

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006

№1315. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1315201-06.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page10.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 01.01. 2007 р. № 790. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/.

СЕКЦІЯ 2
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 657

Бродська І.І.,
к.е.н., доцент,
Луцький національний технічний університет

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Кредитна спілка – це фінансова установа, заснована фізичними особами на засадах кооперування з метою задоволення потреб у взаємному кредитуванні за рахунок об'єднання грошових внесків своїх членів.

Діяльність кредитних спілок регулюється чинним законодавством та ґрунтується на низці принципів:

- добровільності вступу і виходу із членів кредитної спілки, за винятком виключення із членів спілки, згідно вимог встановлених Статутом КС;
- рівноправності усіх членів установи, незалежно від суми коштів пайових та інших видів внесків;
- заборони втручання в управління та діяльність спілки;
- надання повної і правдивої інформації своїм членам щодо діяльності установи.

На сьогоднішній день кількість діючих спілок має тенденцію до зменшення. Аналіз кількості КС відповідно до Державного реєстру фінансових установ за 2014-2017 роки наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість кредитних спілок відповідно до Державного реєстру фінансових установ за 2014-2017 роки

Станом на 31.12.2014р. од.	Станом на 31.12.2015р. од.	Станом на 31.12.2016р. од.	Станом на 31.12.2017р. од.	Відхилення 2016/2015 (+/-) од.	Відхилення 2017/2016 (+/-) од.
589	588	462	378	-126	-84

Отже, кількість кредитних спілок у 2016 році зменшилась порівняно з 2015 роком на 126 шт., що становить 21,4%. Аналогічно, зменшення кількості установ спостерігається і у 2017 році, порівняно з 2016 роком, на 84шт., або на 18,2%.

Аналіз кількості установ, які мають ліцензії за видами діяльності у 2017 році, зображено у табл. 2.

Таблиця 2

Кількість виданих кредитним спілкам
та діючих ліцензій за 2017 рік

Вид ліцензії	Видано ліцензій, шт.	Кількість діючих ліцензій станом на 31.12.2017 р., шт.
Діяльність кредитних спілок з надання коштів у позику, зокрема на умовах фінансового кредиту	201	253
Діяльність кредитних спілок із залучення фінансових активів із зобов'язаннями щодо наступного їх повернення	12	195

З даних табл. 2, можна зробити висновок, що станом на 31.12.2017 року 125 кредитних спілок, з 378 внесених до Державного реєстру фінансових установ, не мали ліцензії на діяльність з надання коштів у позику, зокрема на умовах фінансового кредиту. Враховуючи, те, що кредитування для спілок, чи не єдине джерело одержання доходів.

Стосовно ліцензії на діяльність кредитних спілок, із залучення фінансових активів із зобов'язаннями щодо наступного їх повернення, то лише 195 спілок мали зазначений вид ліцензії. Тобто 183 установи не мали можливості на кінець 2017 року користуватись залученими коштами на умовах платності. Проте, ця ситуація не є катастрофічною, оскільки спілки можуть надавати в кредит розміщені на додаткових пайових внесках суми, за умови відповідної ліцензії.

Отже, до основних причин стагнації розвитку на ринку кредитних спілок, на нашу думку, відносяться:

- погіршення економічної ситуації в державі, у зв'язку із подіями на Сході країни;
- зростання інфляційних процесів, що спричиняє зменшення купівельної спроможності грошових коштів;

- зменшення платоспроможності населення, що призводить до несвоєчасної сплати або неповернення кредитів;
- набуття кредитними спілками з 01.01.2017 року статусу прибуткових організацій, тобто платників податку на прибуток на загальних підставах;
- віднесення ряду фінансових послуг, які надаються спілками, до тих, які повинні здійснюватись через контрольно-касові апарати, що в свою чергу є досить затратним та ускладнює внутрішні розрахункові операції;
- наявність в законодавстві жорстких фінансових нормативів, які не сприяють розвитку кредитної спілки.

Література

1. Річний звіт Нацкомфінпослуг, за 2016, 2017 роки. Режим доступу:https://www.nfp.gov.ua/ua/Richni-zvity- Natskomfinposluh.html

УДК 657.28

Воськало Н.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Воськало В.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

ОПЕРАЦІЇ ЗА ФОРВАРДНИМИ УГОДАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

В Україні все більшого використання набуваються деривативи, одним з видів яких виступають форвардні контракти. Їх облік та оподаткування регулюються Податковим кодексом, П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та іншими нормативними документами.

Форвардний контракт – стандартизований цивільно-правовий договір, за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установлений строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в установлений строк базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену таким договором [1].

Облік деривативів ведеться на позабалансовому рахунку 03 «Контрактні зобов’язання» відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків [2]. Виконання ж умов такого контракту, тобто оплата

та перехід права власності на активи відображаються як звичайні операції з купівлі-продажу. Таким чином, інформація про укладені форвардні угоди у фінансовій звітності не наводиться, так як у Балансі (Звіті про фінансовий стан) не відображаються позабалансові рахунки, а у затверджених таблицях Приміток до річної фінансової звітності також така інформація для розкриття не передбачена. Однак, відповідно до П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [3] у Примітках необхідно розкривати інформацію про: види та суму фінансових інструментів, строки та умови, які можуть впливати на їх суму, розподіл у часі та визначеність майбутніх грошових потоків тощо. Вважаємо, що інформація про укладені форвардні контракти є суттєво для користувачів фінансової звітності, адже: з одного боку – така угода свідчить про гарантований дохід від продажу активів за фіксованою ціною, а з іншого – за несприятливих цінових змін, свідчитиме про отримання збитків від виконання за зобов'язаннями цього контракту. Зобов'язання за такими угодами необхідно враховувати при розрахунках ліквідності підприємства, оцінці фінансової стабільності. Враховуючи важливість таких укладених угод і можливі ризики, розкриття інформації повинні проводити всі суб'єкти господарювання, а не лише великі та середні підприємства. Пропонуємо таку інформацію розкривати як додаткові дані до Балансу, так як малі підприємства приміток не складають, а на сьогодні таких суб'єктів в Україні є більш ніж 60% від усіх юридичних осіб.

Щодо оподаткування ПДВ операцій при використанні форвардних контрактів, то відповідно до статті 196.1.1 ПКУ не є об'єктом оподаткування випуск, розміщення у будь-які форми управління та продаж (погашення, викуп) за кошти цінних паперів (в т.ч. деривативи), що випущені в обіг суб'єктами підприємницької діяльності та ін. Але, це стосується лише права на придбання товару за фіксованою ціною, а не сама господарська операція з купівлі-продажу активів. Однак, при виконанні умов такого контракту, при зростанні звичайних цін на цей товар, не потрібно дораховувати податкові зобов'язання з ПДВ, якщо ціна контракту є меншою. Адже відповідно до ст. 14.1.71 для постачань товарів (робіт, послуг) за форвардним контрактом звичайною ціною є ціна, що відповідає форвардній або ф'ючерсній ціні на дату укладення такого контракту

Отже, операції з похідними фінансовими інструментами мають важливий вплив на оцінювання ліквідності та фінансової стабільності

підприємства, оскільки укладання і виконання яких може призвести як до сприятливих змін, так і ні. Тому вважаємо, що інформацію про них необхідно додатково розкривати у Балансі підприємства як додаткові дані у зв'язку з тим, що більше ніж половина українських підприємств Приміток до річної фінансової звітності не складає.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
2. П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України 30.11.99 N 291.

УДК 657

Грицай О.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аналізу
Вента Н.С.,
студ. гр. ОП-33,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ

Розвиток малого бізнесу є одним із основних напрямів розвитку економіки провідних країн світу. Адже малий бізнес виконує ряд важливих функцій, таких як зменшення рівня безробіття, вирішення проблем бідності, обмеження монополізації і підтримання конкурентного середовища, швидке насичення ринку товарами і послугами, охоплення нових видів діяльності тощо. В країнах ЄС малі підприємства забезпечують близько 50% загальної доданої вартості [1]. Проте, розвиток малого бізнесу неможливий без відповідного законодавчого та нормативно-правового забезпечення.

Виходячи з необхідності сприяння розвитку малих підприємств у всіх країнах світу, податкова політика враховує, а податкова система містить елементи пільгового податкового режиму для підприємств цього сектору економіки. Відповідно, в Україні також розроблено

базові засади та форми спрощеної системи оподаткування малих підприємств, кожна з яких має свої особливості та спрямована на відповідну категорію суб'єктів оподаткування. Саме завдяки набуттю чинності Указу Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності», яка для суб'єктів малого бізнесу була запроваджена як альтернативна загальній системі, більшість суб'єктів малого бізнесу розпочали свою діяльність [2].

Згідно зі ст. 291 Податкового кодексу України спрощена система оподаткування – це особливий механізм справляння податків і зборів, що замінює сплату багатьох податків одним – єдиним податком [3].

Привабливість спрощеної системи оподаткування малого бізнесу полягає в тому, що:

– стабільне, просте та зрозуміле оподаткування вигідно вирізняється на тлі загального оподаткування, тим самим полегшуючи податковий тягар;

– з'являється можливість не сплачувати надскладний в адмініструванні ПДВ і так звані соціальні податки (нарахування на фонд заробітної плати);

– спрощується документообіг та бухгалтерський облік [4].

Використання спрощеної системи оподаткування в Україні за всі роки, від часу прийняття, свідчить лише про її позитивний вплив на малий бізнес, оскільки вона дає змогу максимально спростити облік і контроль за діяльністю суб'єктів підприємництва та забезпечує стабільні надходження до бюджету.

Водночас, незважаючи на те, що прийняття спрощеної системи оподаткування в Україні стало значним поштовхом для розвитку малого бізнесу, вона має певні недоліки, а саме:

– можливість застосування схем ухилення від оподаткування;

– використання різних маніпуляцій, щодо мінімізації оподаткування доходів найманих працівників і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

– соціальна несправедливість, особи зі значними доходами реєструються платниками єдиного податку, тим самим знижують свої податкові зобов'язання.

На жаль, через перелічені вище недоліки, держава і всі сфери, які фінансуються нею, втрачають значні грошові надходження.

Отож, зваживши всі за і проти, можна зробити висновки, що спрощена система оподаткування, як і будь-яка система має, як

позитивні, так і негативні сторони. Проте, в даному випадку варто проігнорувати аргументи проти, адже спрощена система оподаткування дає можливість зароджуватись і розвиватись малому бізнесу, що відіграє важливу роль в сучасній ринковій орієнтації економіки, а також, все ж таки дає значні надходження до державного бюджету.

Література

1. Що заважає розвитку малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Федерація роботодавців України. – Режим доступу: http://fru.ua/ua/events/business-events/infohrafika-shcho-zavazhaie-rozvytku-maloho-biznesu-v-ukraini

2.Про систему оподаткування [Електронний ресурс] : Закон України № 1251-XIIвід 25.06.1991 р. (втратив чинність). Режим доступу: www.rada.gov.ua.

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-vi

4. Ногінова Н. М. Оподаткування малого підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Н. М. Ногінова // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.1. – С. 259–263.

УДК 657

Голячук Н.В.,
к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективність управління діяльністю підприємства залежить від правильної організації, обґрунтованості й достовірності інформації, яка міститься в бухгалтерському обліку та звітності.

Управління основними засобами є досить складною системою, оскільки основні засоби формуються під час створення підприємства і використовуються тривалий час [1].

Ефективна організація бухгалтерського обліку основних засобів має забезпечити: своєчасне відображення на рахунках бухгалтерського обліку повної інформації про оцінку, надходження, внутрішнє переміщення і вибуття основних засобів; відображення даних про

нарахування амортизації основних засобів за звітний період і їх знос з початку строку корисного використання; визначення витрат на підтримку об'єктів у робочому стані, їх відновлення і поліпшення; визначення фінансових результатів від реалізації та іншого вибуття основних засобів; накопичення інформації для складання звітності про основні засоби і капітальні інвестиції [2].

Успішність управління основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в господарському обороті. Якісно організована система управління обліком основних засобів у господарствах повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють весь комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації [3].

Дослідивши питання управління обліком основних засобів в працях українських науковців та використавши пропозиції Кравченко М.В., для удосконалення процесу обліку основних засобів лісогосподарського підприємства пропонуємо своє бачення оптимізаційної моделі управління обліком основних засобів (рис. 1).

Отже, ефективність управління основними засобами залежить від своєчасного одержання надійної та повної облікової інформації, адже на її основі приймаються виважені управлінські рішення.

Література

1. Кравченко М.В. Управління та облік основних засобів на підприємстві // М.В. Кравченко// Економіка і суспільство. Випуск №5. 2016. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/75.pdf

2. Левченко О.П. Проблеми організації обліку основних засобів та шляхи їх вирішення //О.П. Левченко// – Молодий вчений. № 1.1 (41.1). – 2017. – С.64-67.

3. Кравченко М.В. Складові управління процесом обліку основних засобів // М.В. Кравченко, Ю.А. Дроздова// Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 14. Частина 1. – 2017. – С.164-167.

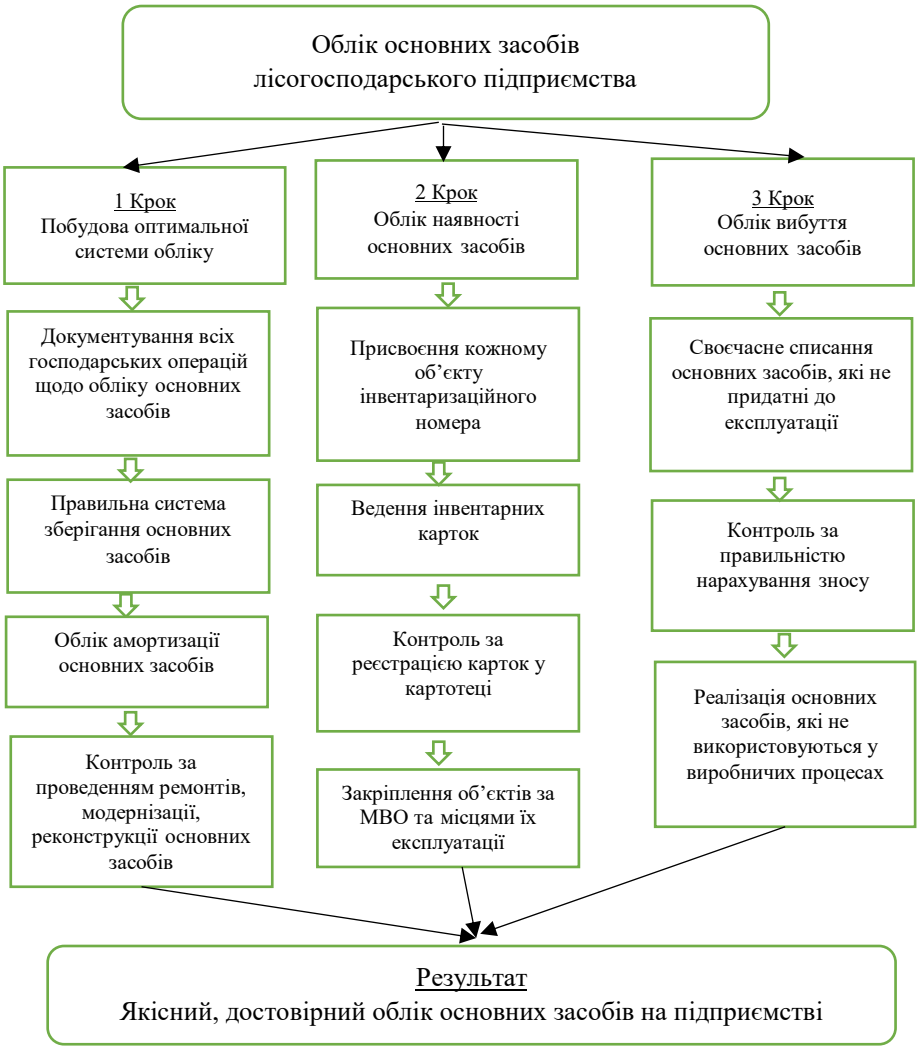

Рис.1 - Оптимізаційна модель обліку основних засобів лісогосподарського підприємства [Розроблено автором]

УДК 658.8.012.12

Диковицкая Д.В.
м.э.н.
Брестский государственный технический университет

МЕТОДИКИ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАБОТЫ БЕЛОРУССКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ И ИХ НЕДОСТАТКИ

Оценка эффективности работы предприятия в большинстве случаев основывается на оценке его бизнес-процессов распределения. Для оценки необходимо определить систему критериев и соответствующих показателей, на основе которых можно судить о состоянии бизнес-процессов и эффективности деятельности предприятия.

На предприятиях Республики Беларусь оценка эффективности товаропроводящих сетей напрямую связана с общим анализом эффективности работы предприятия, поскольку приоритетной целью деятельности любой коммерческой организации является извлечение прибыли, которая может быть достигнута по средствам реализации и распределения товаров. Оценка эффективности деятельности при распределении продукции на белорусских предприятиях производится с помощью нескольких методик.

Первая методика предполагает расчет необходимых показателей и оценку результатов деятельности предприятия. Оценка производится только по средствам финансово-экономических показателей. Для оценки рассчитываются показатели ликвидности, в частности, ликвидность медленно реализуемых активов, которые включают в запасы готовой продукции и товаров, имеющиеся на складах. Производится анализ деловой активности предприятия через расчет коэффициентов общей оборачиваемости капитала и оборачиваемости оборотных средств.

Вторая методика основывается на расчете прибыли от реализации, затрат на складирование, транспортировку и реализацию продукции, рентабельности продаж, доли завоеванного рынка.

Рассчитанные показатели приводятся в сводной статистической отчетности и показывают текущие экономические результаты.

Важным направлением анализа эффективности распределения продукции на предприятиях является оценка показателей состояния запаса готовой продукции на складе, поскольку чем выше

эффективность системы распределения и реализации продукции, тем ниже уровень запасов на складе и тем быстрее они оборачиваются.

Основными показателями состояния запаса, рассчитываемыми при этом, являются средний уровень запаса, запасоемкость, обеспеченность потребности запаса, доля переходящего запаса, скорость обращения запаса или оборачиваемость, время оборота.

Под запасоемкостью понимается количество единиц остатков запаса, имеющихся на единицу отгрузок прошлого периода. Обеспеченность потребности запаса определяет, насколько дней хватит запаса для обеспечения бесперебойности производства. Доля переходящего запаса - это отношение объема запасов на начало периода к предполагаемому балансовому итогу запасов на конец этого же периода при условии, что в рассматриваемом периоде запас не потреблялся. Под оборачиваемостью подразумевается число раз полного обновления запаса за период. Чем выше показатель, тем эффективнее работает распределительная сеть предприятия. Время оборота – среднее число дней нахождения среднего запаса на складе. Чем меньше время оборота, тем ниже издержки на его содержание. [1]

Рассмотренные методики имеют существенные недостатки:

1. Результативность работы предприятия характеризуется только с помощью финансово-экономических показателей, по которым сложно сформулировать итоговый вывод, так как они рассматривают только один аспект.

2. Нет обоснованных рекомендации по выбору базы сравнения для анализируемых групп показателей.

3. Возникают сложности в использовании указанных методик, поскольку требуемые показатели, как правило, отражаются во внутренней документации предприятия, которая зачастую является коммерческой тайной.

4. При оценке с помощью указанных методик не учитывается вклад маркетингового и стратегического анализа, а также инструментов маркетинга в повышение эффективности работы организации. [2]

Литература

1. Розина Т.М. Распределительная логистика / Т.М. Розина. – Минск: Вышэйшая школа, 2015. – 321 с.

2.Чурлей Э.Г. Проблемы эффективности управления предприятиями: стратегический анализ/ Э.Г. Чурлей// Новости науки и технологий, 2013 год, №3-4 (26-27). – С.90-95.

УДК 657

Доценко О.В.,
старший викладач,
Матковська В.Ю.,
студентка 61 гр. ОЕФ
Одеський національний економічний університет

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах господарювання найважливішим елементом управління господарською діяльністю підприємств залишається бухгалтерський облік. Облікова інформація повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством.

Визначальне місце в обліково-аналітичному процесі посідає облік витрат підприємства, оскільки на ньому базуються економічні показники фінансового стану підприємства. Під операційними витратами розуміються виражені в грошовій формі витрати трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових ресурсів на здійснення операційної діяльності [1].

Питання організації і удосконалення обліку витрат операційної діяльності розглядали такі вчені, як: Атамас П.І., Вахрушина М.А., Волкова О.М., Зонова А.В., Карпова Т.П., Каверіна О.Д., Лебедєв В.Г., Мних Є.В. [2], Муратова Л.Н., Марчин М.І. [3] та інші. За словами Є.В. Мниха, «в умовах ринкової економіки виникає проблема не стільки у визначенні витрат, їх розподілі за об'єктами та забезпеченні мінімізації, скільки в управлінні ними в умовах конкуренції і визнання доцільності та досягнення необхідної їх прибутковості. Завдання полягає не в їх мінімізації, а в досягненні такого рівня, за яким їх визнають споживачі та які приносять відповідний прибуток виробникам…» [2]. Але, на нашу думку, цього неможливо досягти, тому що в теперішній час з'явилась велика кількість підприємств, які виробляють однорідні товари. Підвищення цін або розширення витрат на маркетинг та рекламу не буде дієвим у цьому випадку.

В результаті, щоб забезпечити прибутковість роботи комерційним підприємствам необхідно:

– знати суму витрат, що приходиться на кожний вид товару, з тим щоб визначити можливе зниження ціни за обліком витрат за кожним конкретним видом;

– відмовитись від використання в комерційному обороті товарів, що не користуються достатнім попитом при найбільш можливому зниженні ціни;

– встановлювати торгову націнку диференційовано по кожному виду товарів не нижче витрат на їх реалізацію (якщо це дозволяє попит) [3].

Тому для вдосконалення обліку витрат операційної діяльності на підприємствах, ми вважаємо, що особливу увагу потрібно приділяти походженню і складу операційних витрат, які формують повну собівартість з метою формування ціни продажу, надання аналітичної інформації про витрати і відображення їх в обліку.

Для забезпечення аналітичного обліку адміністративних витрат підприємства до рахунку 92 «Адміністративні витрати» доцільно відкрити такі аналітичні рахунки: 921 - «Адміністративні витрати, пов'язані з веденням господарства»; 922 - «Адміністративні витрати, пов'язані зі зберіганням»; 923 - «Адміністративні витрати, пов'язані з головним користуванням»; 924 - «Адміністративні витрати, пов'язані з управлінням».

Таким чином, велику увагу необхідно приділити удосконаленню облікового процесу операційних витрат на підприємстві. Їх правильне дослідження і вивчення допоможе забезпечити прибутковість діяльності суб'єктів господарювання. Ефективне управління операційними витратами передбачає мінімізацію їхньої загальної величини. Підприємствам рекомендовано акцентувати увагу на походженні і видах витрат, формуванні аналітичної інформації про взаємозв'язок доходів і витрат. Адже на різних етапах розвитку економіки вимоги до достовірності і повноти інформації, що характеризують витрати виробництва, оперативності її надходження до користувачів, були і залишаються одними з найактуальніших.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4248.html.

2. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник / Є.В. Мних; вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.

3. Марчин М.І. Організаційна модель управлінського обліку операційних витрат цукрової промисловості / М.І. Марчин // Агросвіт. – 2012. – № 16. – С. 44-49.

УДК 657

Єршова Н.Ю.,
к.е.н., доцент, професор
Сидорова Ю.О.,
магістрант
Петрова Н.А.,
магістрант
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ЩОДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Проблеми організації обліку виробничих запасів в сучасних умовах набувають особливої актуальності. Це пов'язано, насамперед, з необхідністю пристосування сучасної системи обліку та аналізу на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [1]. Великий внесок в розробку теоретичних основ і методичних підходів до організації обліку виробничих запасів і їх використання внесли такі вчені-економісти: Білуха М.Т., Гетьман В.Г., Дем'яненко М.Я., Завгородній В.П., Кірєйцева Г.Г., Кузьмінський А.М., Линник В.Г., Литвин Ю.Я., Огійчук М.Ф., Палій В.Ф., Підлісецький Г.М., Саблук П.Т., Сук Л.К. та інші вчені. Розвитку теорії і практики аналізу запасів максимально наближеної до ринкових умов сприяють праці Чебанової Н.В., Савицької Г.В., Меха Я.В., Чумаченка М.Р., Ткаченко Н.М., Єршової Н.Ю. та інших.

Стан і ефективність використання виробничих запасів, як частини оборотного капіталу є однією з основних умов забезпечення прибутковості підприємств. Крім того, актуальність питання удосконалення організації обліку матеріально-виробничих запасів обумовлено тим фактом, що даний актив присутній на підприємствах і організаціях різних організаційно-правових форм, і різних форм власності. Як свідчать статистичні дані [2], величина запасів в абсолютному виразі за 2016 рік по відношенню до 2015 року збільшена на 206409 млн, грн, що складає 24, 57%. У тому числі найбільший приріст запасів до попереднього року спостерігається на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства (+42,51%), освіти (35,68%), сфери адміністративних послуг (+25,11%). Зменшення величини запасів по відношенню до 2015 року на підприємствах, діяльність яких стосується сфери мистецтва, спорту, розваг (-3,27%), а також професійної, наукової та технічної діяльності (-14,32%). Проте, що стосується питомої ваги запасів у складі оборотних активів підприємств станом на кінець 2016-2015 років, то загалом зниження складає 3,22%. Якщо роздивитися за видами діяльності підприємств, то можна побачити, що збільшення питомої ваги запасів у складі оборотних активів спостерігається лише на підприємствах будівництва (1,98%), освіти (1,93%), надання інших послуг (4,014%).

Аналіз практики організації бухгалтерського обліку запасів на деяких підприємствах свідчить про труднощі в цій ділянці обліку, що пов’язано з низьким рівнем оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами; зі складністю визначення справедливої вартості запасів; незадовільним рівнем контролю процесів утворення та використання запасів.

Дійсно, облік матеріально-виробничих запасів є одним з найбільш складних і трудомістких ділянок, від якого залежить весь виробничий процес.

Саме тому, основними завданнями організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві є: контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцем зберігання; відповідність складських запасів нормативам; раціональна оцінка виробничих запасів; розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцем зберігання і статтями балансу; виявлення всіх витрат, пов’язаних із придбанням або виготовленням запасів та визначенням первісної вартості тощо [3].

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів є:

- раціональна організація складського господарства;
- розробка номенклатури запасів;
- наявність інструкції з обліку виробничих запасів;
- правильне групування (класифікація) запасів;
- розробка норм витрачання запасів [4].

З метою удосконалення організації обліку виробничих запасів на підприємствах пропонуємо заходи, які згруповані в дві групи: організаційно-методичні та організаційно-технічні.

Організаційно-методичні заходи передбачають: обґрунтування раціональних методів проведення контрольних заходів (ревізії, звірки, інвентаризації) виробничих запасів, застосування прийомів обліку за центрами відповідальності та заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів, упровадження ефективних форм попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витрат матеріальних ресурсів, дотримання порядку оцінки запасів, зазначеного в обліковій політиці, забезпечення зберігання виробничих запасів через систему матеріальної відповідальності.

Організаційно-технічні заходи передбачають: удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами, раціоналізацію форм документів, документообігу й усієї системи оформлення, реєстрації та обробки документів, видання розпорядчої документації за визначенням кола осіб, що відповідають за здійснення тієї або іншої господарської операції і мають право підпису первинних документів; зазначення у посадовій інструкції необхідності обов'язкового контролю правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів та ступеня відповідальності працівника бухгалтерії.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.

2. Статистичні дані. - Режим доступу: http3. ://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_3_16_u.htm

3. Єршова Н.Ю. Методичні аспекти та особливості аудита товарно-матеріальних цінностей підприємства // Труди XV Всеукр. наук.-практ. конф.

„Фінансова політика соціально-економічного розвитку регіонів України" – Днепропетровськ : ДДФА. – 2012**. –** С.114.

4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : Підручник для студ. спец. «Облік і аудит» ВНЗ / Ф. Ф. Бутинець – 5–е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2008. – С. 726

УДК 657:658

Єршова Н.Ю.,
к.е.н., доцент, професор
Кондратьєв Б.О.,
магістрант
Ганжела К.І.,
магістрант
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Для практичного розв'язання завдань підвищення ефективності діяльності підприємств в ринкових умовах господарювання важливого значення набуває управління прибутком. За даними Державної служби статистики України за перше півріччя 2016 р. підприємства отримали 112,45 млрд. грн. прибутку, тоді як збиток перевищив 307,91 млрд. грн. Сумарний фінансовий результат вітчизняних підприємств за січень-червень 2016 р. становив -195,46 млрд. грн. При цьому протягом останніх років зберігається негативна динаміка щодо показників фінансово-господарської діяльності. Управління прибутком належить до числа найбільш важливих завдань менеджменту підприємств. Вагомий внесок у розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком зробили такі вчені як М.Д. Білик та В.В. Бабіч, Л.О. Волощук, Т.А. Гоголь, В.А. Дерій, В.М. Жук, А.Г. Загородній, А.О. Касич, С.О. Кузнецова, О. Лаговська, І.В. Луканьов та І.Т. Райковська, Є.В. Мних та інші.

Реалізація мети управління прибутком на підприємстві потребує вирішення таких завдань:

- планування необхідного рівня прибутковості від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства,

- виявлення резервів зростання прибутку підприємства,

- визначення припустимого рівня ризиків, пов'язаних із операційною та фінансово-інвестиційною діяльністю підприємства,

- забезпечення ефективного контролю за розподілом та використанням прибутку підприємства.

Реалізація мети управління прибутком потребує відповідного обліково-аналітичного забезпечення.

Організацію обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком необхідно розглядати як безперервний, послідовний та цілеспрямований процес формування інформаційних потоків, що містить певну сукупність стадій та відповідних етапів щодо збирання, оброблення, зберігання та передачі інформації.

Схема процесу обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства представлена на рис. 1.

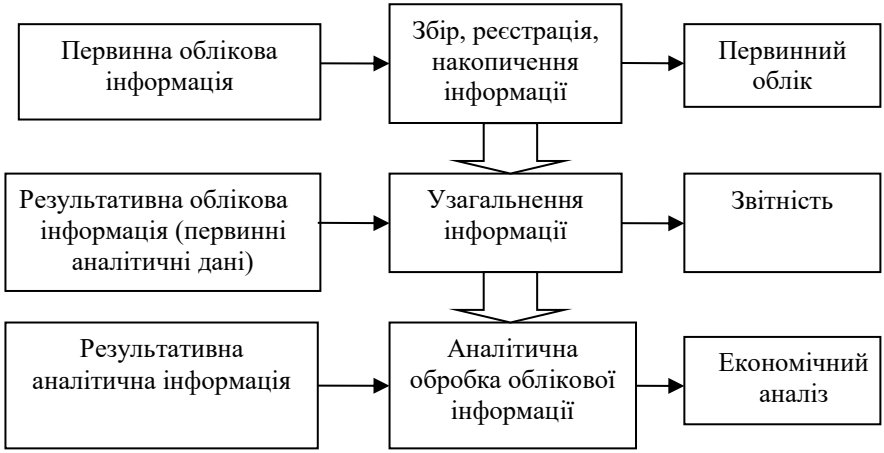

Рис. 1. Схема процесу обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства

Передумовами організації обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком згідно за представленою схемою можуть бути:

- вивчення процесів, які відбуваються у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі підприємства та їх оцінка;

- збір, реєстрація, накопичення інформації; вираження зібраних даних в певних одиницях виміру; фіксація даних про властивості сприйнятих фактів на відповідних носіях інформації;

- узагальнення інформації, прорахунок попереднього, якщо потрібно - проміжного або кінцевого результату;

- аналітична обробка облікової інформації, аналіз зафіксованих даних на основі способів, прийомів, методів обраних на підприємстві.

Процес обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком, діючи безперервно та послідовно, підвищує якість і розширює сферу практичного застосування облікової та аналітичної інформації. Організацію обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком доцільно покласти на аналітика або бухгалтера, що займається первинною обліковою та аналітичною інформацією.

Організація обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком залежать від ряду факторів, до яких пропонуємо віднести:

- рівень контролю процесів формування та використання обліково-аналітичної інформації на підприємстві;

- чітку постановку облікового та аналітичного процесів при діяльності підприємства;

- інтегрованість із загальною системою управління підприємством;

- налагодженість системи збору інформації, узагальнення та обробки потоків інформації;

- запровадження комплексної системи автоматизації,

- створення необхідних умов для зміни обліково-аналітичного процесу відповідно до зміни потреб системи управління;

Якість оперативних та стратегічних управлінських рішень, які формуються на основі обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком, залежать від оперативності та точності інформаційного забезпечення даного процесу та швидкості реагування на зміни в ньому. Для більш ефективної організації системи обліково-аналітичного забезпечення мають створюватися всі умови на підприємстві, адже наслідком роботи системи є якість управлінських дій та прибутковість підприємства в кінцевому результаті.

Література

1. Статистичні дані. - Режим доступу: http3. ://www.ukrstat. gov.ua/operativ/operativ2013/fin/oaktuvu/oa_ed/oa_ed_u/oa_ed_3_16_u.htm

2. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 89-93.

УДК 657

Зубілевич С.Я.,
к. е. н., професор,
Мосійчук І. Б.,
студентка,
Національний університет водного господарства та природокористування

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЩОДО ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

В зв'язку з очікуваним входженням України до європейського економічного простору все більше зростає потреба керівників і власників підприємств у достовірній інформації про результати господарської діяльності, підвищуються вимоги до фінансової підзвітності суб'єктів господарювання, у тому числі комунальних підприємств, закладів та установ. Вказані суб'єкти призначені забезпечувати суспільні потреби територіальних громад, установ та організацій товарами, послугами, виконанням спеціальних робіт. Відповідно до Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» на єдиному державному інформаційному порталі Є-data оприлюднюється інформація про використання публічних коштів та реалізується ідея «Прозорого бюджету». Інформація про використання коштів державного та місцевого бюджетів бюджетними організаціями, установами та суб'єктами господарювання державної та комунальної власності стає загальнодоступною. Зокрема, оприлюднюються дані про стан оплати коштів за укладеними комунальними закладами договорами, їх фінансові звіти.

Прогрес у цій сфері потребує належної організації бухгалтерського обліку, її основи – облікової політики, яка забезпечує пошук методів відображення операцій і результатів діяльності з урахуванням економіко-організаційних особливостей та видів діяльності комунального закладу. Як показує аналіз наказів про облікову політику комунальних закладів, брак

уваги до облікової політики щодо поточних зобов'язань призводить до спотворення інформації про фінансовий стан комунального закладу, ускладнює розрахунки, сприяє прийняттю нераціональних управлінських рішень тощо.

Облікова політика комунальними закладами, у тому числі «Рівненським інформаційно-комп'ютерним центром» (КЗ РІКЦ), ґрунтується на національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку та інших вітчизняних нормативно-правових актах з бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Вона розробляється шляхом вибору підприємством методів, способів і прийомів обліку та оцінки активів, капіталу та зобов'язань з числа загальноприйнятих щодо яких нормативно-методична база передбачає більш ніж один їх варіант [5, с. 127]. Однак стосовно поточних зобов'язань вона фактично відсутня.

Основні елементи облікової політики щодо поточних зобов'язань, актуальні для комунальних закладів, нами перераховані у табл. 1.

Таблиця 1

Елементи облікової політки щодо поточних зобов'язань

Елементи	Склад елементів облікової політики
1	2
Загальні вимоги	Ознака класифікації на поточні та довгострокові
	Перелік та склад зобов'язань і забезпечень
	Межі суттєвості для подання у фінансових звітах окремою статтею
	Умови згортання з активами
	Групи аналітичного обліку (контрагенти, договори тощо) [4]
	Визнання доходами у разі списання через завершення терміну позовної давності
	Визначення зобов'язань і забезпечень за операціями з пов'язаними особами
Зобов'язання з операційної оренди	Методика систематичного розподілу доходів, витрат, зобов'язань та/або дебіторської заборгованості з операційної оренди між звітними періодами
Зобов'язання за комунальними платежами	Методика визначення нарахованих платежів до отримання відповідних платіжних документів

Забезпечення	Методика створення забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат і платежів
Виплати працівникам	Методика нарахування заохочень за результатами діяльності за рік тощо
Порядок інвентаризації	Періодичність та умови проведення інвентаризації зобов'язань і забезпечень у випадках, які не передбачені загальними вимогами [3]

Запропоновані положення є доцільними і являють собою важливу частину елементів облікової політики поточних зобов'язань. Включення в наказ про облікову політику КЗ РІКЦ наведених положень забезпечить підвищення достовірності відображення в обліку інформації, що стосується поточних зобов'язань, зменшить ризик завищення показників ліквідності, платоспроможності тощо та сприятиме підвищенню рівня ефективності господарювання комунального закладу.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (з чинними змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 за № 20 (з чинними змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00

3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Затв. наказом Мінфіну України від 02.09.2014 №879 із зм. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/z1365-14

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій 30.11.99 N 291 із зм. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99

5. Про затвердження методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України. Наказ Мінфіну України від 27 червня 2013р. N635 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www. Financ foryou.com.ua/wp-content/uploads/ 2015/11/ minfinna635-1.doc

УДК 657

Кіндрацька Г.І.,
к.е.н, доцент
Гордієнко С. Я.,
магістрантка
Національний університет «Львівська політехніка»

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ВИКРИВЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Обґрунтовані та своєчасно здійснені аналітичні процедури забезпечують швидке виявлення викривлень фінансової звітності підприємства та гарантують ефективне його функціонування. Саме тому їх дослідженню необхідно приділити увагу, як надзвичайно актуальному на сьогоднішній день питанню.

Аналітичні процедури щодо перевірки фінансової звітності суб'єкта господарювання ґрунтуються на розгляді цілісної системи звітних даних, оскільки кожен показник фінансової звітності знаходить своє відображення в звітах минулих періодів, або є взаємозалежним з іншими фінансовими даними. Для цього застосовують такі види порівняння: зіставлення фактичних даних фінансової звітності з плановими; порівняння інформації за звітний період з попередніми; порівняння фінансових показників з аналогічними галузевими показниками тощо [1].

Такі аналітичні процедури реалізують під час: горизонтального аналізу, який передбачає порівняння статей звітності та вивчення їхньої динаміки за певний період, як в абсолютному, так і відносному вираженні; вертикального аналізу, призначення якого полягає в порівнянні структури фінансового звіту, дослідженні зміни частки окремих його статей в звітному періоді порівняно з попереднім; фінансового аналізу показників (іноді його називають коефіцієнтним), який ґрунтується на чіткому розумінні характеру досліджуваних показників, нетипове значення яких може свідчити про спотворення інформації. Можливе також поєднання декількох видів аналізу.

В МСА 520 аналітичні процедури трактують як «оцінки фінансової інформації, зроблені на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими і нефінансовими даними, що охоплюють необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або

взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно відрізняються від очікуваних величин» [1].

Оцінювання таких відхилень показників фінансової звітності може вказувати на викривлення фінансової інформації через помилки та шахрайство. Як свідчать дані опитування, серед видів шахрайських дій однією з основних проблем для українських підприємств є маніпуляції з фінансовою звітністю, які складають до 30% [2]. В літературі для аналізу таких відхилень пропонують застосовувати певні індикатори (табл.1).

Таблиця 1

Основні індикатори викривлень інформації
у фінансовій звітності підприємства[1]

Показники	**Ознаки можливого спотворення фінансової звітності**
1	2
Коефіцієнт співвідношення темпів зростання доходів від реалізації продукції	Темпи зростання доходу від реалізації продукції підприємства істотно випереджують середньогалузеві темпи, особливо в умовах економічної кризи
Частка маржинального доходу	Зменшення частки маржинального доходу у доході від реалізації продукції підприємства при одночасному збільшенні темпів його зростання
Частка необоротних активів, крім основних засобів, у загальній вартості активів	Якщо підприємство завищує частку необоротних активів, то це вказує на необґрунтованість капіталізації витрат
Різке зростання оборотності дебіторської заборгованості	Може свідчити про завищення величини доходів підприємства, а різке зменшення - про завищення показника дебіторської заборгованості
Зростання частки витрат у доході від реалізації продукції	Між величиною доходів від реалізації продукції та витратами існує пряма залежність, тому відхилення між темпами їхнього зростання вказує на ймовірність викривлення величини одного з цих показників

[1] Побудовано авторами на основі опрацьованих літературних джерел

Коефіцієнт співвідношення темпів зростання амортизаційних відрахувань і витрат підприємства	Значення цього коефіцієнта за нормальних умов функціонування підприємства приблизно дорівнює одиниці. Порушення цього співвідношення може свідчити про заниження величини амортизаційних відрахувань з метою збільшення прибутку
Різке зростання коефіцієнта загальної ліквідності	Може вказувати на заниження величини поточних зобов'язань
Різке зниження коефіцієнта проміжної ліквідності	Може вказувати на завищення величини дебіторської заборгованості
Різке зростання оборотності виробничих запасів	Може свідчити про завищення собівартості продажу, або заниження обсягу виробничих запасів

Для отримання об'єктивних результатів аналізу з використанням наведених у таблиці індикаторів аналітичні процедури доцільно застосовувати до звітності за декілька попередніх періодів.

Однак треба мати на увазі, що аналітичні процедури застосовує певний фахівець, тобто рівень суб'єктивності суджень досить високий. Адже аналізуючи однакові значення аналогічних показників фінансової звітності різних підприємств, можна зробити різні висновки, які не лише будуть різнитися, а й суперечити один одному. Тобто говорити завжди лише про викривлення фінансової звітності за значенням і тенденцією певного індикатора не дуже коректно, враховуючи зокрема такі фактори: недостатня кваліфікація аналітика, його зацікавленість в отриманні бажаного результату, використання не зовсім достовірних даних тощо.

Література

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг – К.: Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України, 2016 – Ч. І. – 468 с.

2. Всесвітній огляд економічних злочинів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pwc.com/ua/uk/press-room /assets /GECS_Ukraine_ua.pdf.

3. Безверхий К.В. Удосконалення методики виявлення ознак викривлень і помилок у фінансовій звітності підприємства на основі аналітичних процедур / К.В. Безверхий // Облік і фінанси.– 2014.– № 4 (66). С.8-16.

УДК 657

Коляда А.Л.,
к.е.н, викладач,
Матковська В.Ю.,
студентка 61 гр. ОЕФ
Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ НА ПРИКЛАДІ ВКФ «НІКА ПЛАСТ»

Важливим етапом аналізу операційних витрат є оцінка їх динаміки, складу і структури, яка проводиться за економічними елементами. Витрати операційної діяльності підприємства групуються за такими економічними елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні доходи; амортизація; інші операційні витрати [1]. Проаналізуємо склад та структуру операційних витрат за економічними елементами витрат на прикладі досліджуваного підприємства ВКФ «Ніка Пласт» станом на кінець 2016 та 2017 років (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз динаміки складу та структури операційних витрат ВКФ «Ніка Пласт»

Елемент операційних витрат	Станом на кінець року				Зміна у 2017 р. порівняно з 2016 р.		
	2016 р.		2017 р.		тис. грн.	%	в. п.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%			
Матеріальні затрати	159971	93,88	193351	87,72	+33380	20,87	-6,16
Витрати на оплату праці	3533	2,07	10377	4,71	+6844	193,72	+2,64
Відрахування на соціальні заходи	708	0,42	2070	0,94	+1362	192,37	+0,52
Амортизація	2317	1,36	2825	1,28	+508	21,92	-0,08
Інші операційні витрати	3868	2,27	11800	5,35	+7932	205,07	+3,08
Усього	170397	100	220423	100	+50026	29,36	-

Аналіз даних таблиці 1 показав, що операційні витрати підприємства у 2017 році зросли порівняно з 2016 роком на 50026 тис. грн., або на 29,36 %.

Це відбулося за рахунок збільшення всіх складових. Так, спостерігається збільшення матеріальних затрат — на 33380 тис. грн. (20,87 %), витрат на оплату праці — на 6844 тис. грн. (193,72 %), відрахувань на соціальні заходи — на 1362 тис. грн. (192,37 %), амортизації — 508 тис. грн. (21,92 %), та інших операційних витрат на 7932 тис. грн. (205,07 %).

Найбільшу питому вагу у складі операційних витрат ВКФ «Ніка Пласт» як у 2016 році, так і у 2017 році мають матеріальні затрати, хоча й спостерігається їх незначне зниження — з 93,88 % до 87,72 %, тобто на 6,16 відсоткових пункти.

Всі останні елементи операційних витрат мають незначну питому вагу у складі операційних витрат підприємства: витрати на оплату праці (2,07 % у 2016 р., 4,71 % у 2017 р.), тобто збільшились на 2,64 в. п.; відрахування на соціальні заходи (0,42 % у 2016 р., 0,94 % у 2017 р.), тобто збільшились на 0,52 в. п.; амортизація (1,36 % у 2016 р., 1,28 % у 2017 р.), тобто зменшилась на 0,08 в. п., та інші операційні витрати, які збільшились на 3,08 в. п. (2,27 % у 2016 р., 5,35 % у 2017 р.) (рис. 1) [2].

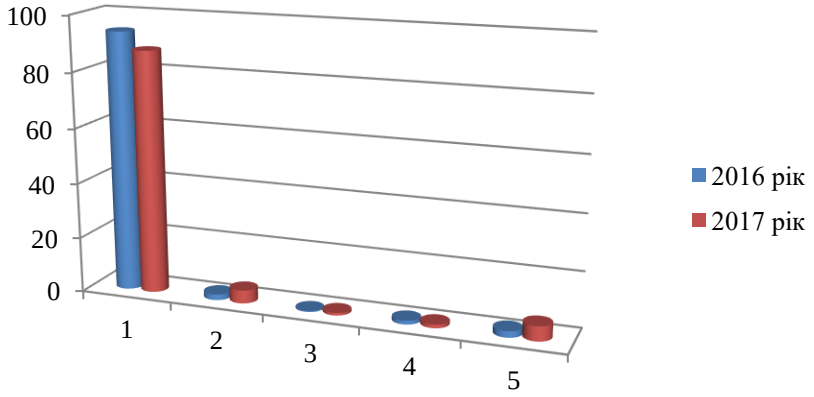

1 – матеріальні затрати; 2 – витрати на оплату праці; 3 – відрахування на соціальні заходи; 4 – амортизація; 5 – інші операційні витрати

Рис. 1. Структура операційних витрат ВКФ «Ніка Пласт» протягом 2016-2017 років

Підприємству ВКФ «Ніка Пласт» рекомендовано слідкувати за нормами витрачання матеріальних ресурсів, не допускати збоїв у виробництві, впровадити маловідходну або безвідходну технологію виробництва, створити досконалу нормативну базу, комплексно та раціонально використовувати ресурси та удосконалити виробниче обладнання [3].

Також необхідно підтримувати техніку в хорошому робочому стані, слідкувати за роботою робітників, проводити правильні та точні відрахування із заробітної плати.

Надані рекомендації допоможуть підприємству ВКФ «Ніка Пласт» оптимізувати рівень операційних витрат та забезпечити їх максимальну доцільність та прибутковість [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що аналіз операційних витрат за економічними елементами дає змогу визначити роль окремих елементів у структурі загальних витрат, оцінити матеріаломісткість, трудомісткість, енергомісткість, виявити тенденції їх зміни і вплив на загальну зміну операційних витрат, своєчасно реагувати на відхилення від прогнозних показників операційних витрат, визначити найважливіші напрямки пошуку резервів їх зниження.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4248.html.

2. Волкова Н. А. Організація та методика економічного аналізу: [навч. посібник] / Н. А. Волкова, Н. Е. Подвальна. – Одеса: ОНЕУ, Ротапринт, 2013. – 345 с.

3. Бланк І. А. Управління прибутком / І. А. Бланк. – 2-ге вид. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 752 с.

4. Любушин Н. П. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: [навч. посібник для вузів] / Під ред. проф. Н. П. Любушина./ В. Б. Лесева, В. Г. Дякова – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2015. – 471 с.

УДК 657

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Новак Н.В.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В ПРОЦЕСІ ДІАГНОСТИКИ ЇХ СТАНУ

В сучасних умовах значна частина інформаційних потоків на підприємствах України все частіше потребує кращої системності та впорядкування, адже недостатня увага до інформаційно-аналітичного забезпечення призводить до того, що інформація погано аналізується і слабко використовується при розробці та прийнятті управлінських рішень. Важливе місце поряд з процесами збирання інформації та процесами прийняття управлінських рішень займають процедури обробки інформації, що забезпечують аналітичне прочитання облікової інформації. Відтак, успіх управління діяльністю підприємства залежить від його інформаційно-аналітичного забезпечення, тобто від того, яка інформація відібрана і якими методами виконане її перетворення.

Управлінський процес розглядається як інформаційний потік, тому до постійних складових, що визначають сутність процесу, відносимо певний набір інформації про стан об’єкта управління, його зовнішнього середовища та методи перетворення інформації [2, с. 144].

Економічна діагностика виступає тим важливим науковим інструментом, який сприяє підготовці належного інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління діяльністю промислового підприємства [1].

З’ясування вузьких місць в діяльності підприємства – ключове завдання діагностики. Але, самої констатації проблем замало, адже система інформаційно-аналітичного забезпечення повинна дати інтерпретацію отриманих даних і сформувати за ними точні та змістовні висновки. Тому, необхідним елементом системи управління діяльністю підприємства є економічна діагностика, яка створює умови для всебічного виявлення причин і факторів поліпшення чи погіршення результатів господарської діяльності.

З метою усунення проблеми на підприємстві слід розробляти альтернативні варіанти рішень, серед яких обирати ті, що буде реалізовано. Для цього необхідний механізм оцінки, що дозволяє розрізняти і порівнювати варіанти рішень. Реалізація прийнятого рішення є основою для отримання корисних результатів на основі визначених критеріїв оцінки результатів дій. Кількісні критерії є центральною ланкою інформаційного забезпечення управління підприємством та необхідним складовим елементом економічної діагностики, тому необхідні такі методи оцінки, які будуть не тільки пасивно відображати фактичний стан, але і сприяти своєчасному виявленню комплексу проблем і прийняттю рішень для внесення коректівів у стратегію діяльності підприємства [3].

Здійснення оброблення інформації на різних етапах управління діяльністю підприємства припускає аналітичну роботу, яка може включати розподіл функцій управління серед менеджерів різних рівнів управління, а також серед аналітиків – осіб, що займаються аналізом економічної інформації. Можлива реалізація всіх етапів управління однією особою, але у будь-якому випадку, система підтримки управлінських рішень повинна бути не тільки інформаційною, але й аналітичною, тобто інформаційно-аналітичною.

Необхідність своєчасного одержання релевантної інформації в багатьох випадках змушує керівника самостійно займатися її пошуком: виконавцям даються доручення надати приблизні, але оперативні дані, необхідні для розробки і прийняття управлінських рішень. Оперативна, а в деяких випадках перспективна спрямованість пошуку, крім вирішення поточних управлінських задач, має за мету реалізацію додаткових можливостей і подолання загроз втрат за рахунок їхнього виявлення на ранніх стадіях.

Література

1. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 456 с.

2. Кузнецова І. О. Діагностика в процесі стратегічного управління: місце та структура / І. О. Кузнецова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – 2016. – Вип. 1. – № 60. – С. 142-149.

3. Салагакова Н. О. Економічна діагностика діяльності торговельного підприємства: дис. на здобуття вченого звання канд. екон. наук : 08.07.05 / Н. О. Салагакова. – Полтава, 2006. – 187 с.

УДК 657

Матковський П.Є.,
к.е.н.,, доцент
Мацюк Я.В.,
магістр
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

В бюджетних установах, праця схожа до сфери підприємницької діяльності та виступає, як цілеспрямована діяльність людей і є основним джерелом їхніх доходів. Видатки на оплату праці, згідно із Бюджетним кодексом України, є захищеною статтею бюджету і мають основну питому вагу в кошторисах бюджетних установ.

Закон України «Про оплату праці» визначив, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник чи уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним певну роботу [1].

У бюджетній сфері процес праці має свої певні особливості:

– результатом виконаної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);

– праця носить, зокрема, розумовий характер;

– у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85% усіх витрат;

– у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50% загальної чисельності працівників [2, с. 91].

Відповідно до Закону України «Про оплату праці» держава здійснює регулювання оплати праці працівників підприємств усіх форм власності шляхом: встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій; встановлення умов і розмірів оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, працівників підприємств, установ та організацій, що фінансуються чи дотуються з бюджету; оподаткування доходів працівників [1].

Основними формами оплати праці в бюджетних установах є погодинна й відрядна, але переважає, як правило, погодинна оплата. Основою організації оплати праці є тарифна система, яка включає тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні характеристики [2, с. 92].

Відповідно до ст. 108 КЗпП робота у нічний час (з 10 години вечора до 6 години ранку) оплачується у підвищеному розмірі – не менше 20% годинної тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час [5].

Працівникам бюджетних установ, як і працівникам інших галузей народного господарства, нараховують окремі виплати, виходячи із середньої заробітної плати, порядок обчислення якої затверджено постановою КМУ від 08.02.1995р. № 100 (зі змінами та доповненнями). Такі виплати застосовують у випадках:

- надання працівнику щорічної та додаткових відпусток з оплатою;
- виконання працівником державних і громадських обов'язків;
- залучення працівників до виконання військових обов'язків;
- службових відряджень тощо [3].

Оплата днів відпустки проводиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки (або за фактичний час роботи, якщо він менше року). При цьому для визначення середньоденного заробітку загальну суму виплат за вказаний період (крім виплат, що не враховуються при визначенні середнього заробітку згідно із законодавством – пенсії, премії, компенсаційні виплати тощо) треба поділити на відповідну кількість календарних днів року або фактично відпрацьованого періоду за винятком святкових і неробочих днів. Одержану суму середньоденного заробітку множать на кількість календарних днів відпустки. Святкові та неробочі дні, що припадають на період відпустки, у розрахунок тривалості відпустки не включаються і не оплачуються [3].

Згідно з Інструкцією про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, для обліку розрахунків з оплати праці за всіма її видами призначено пасивний субрахунок 6511 «Розрахунки із заробітної плати» рахунка 65 «Розрахунки з оплати праці», за кредитом якого відображаються нараховані суми, а за дебетом – утримання, виплати, суми депонованої заробітної плати. На суми нарахованої заробітної плати кредитується субрахунок 6511 і

дебетуються рахунки 8011, 8111 залежно від того, яким працівникам і за рахунок якого фонду здійснюється нарахування [4].

Інструкцією визначено, що суми, утримані із заробітної плати, відображаються за дебетом субрахунку 6511, при цьому кредитуються різні субрахунки залежно від виду утримань:

– субрахунок 6311 «Розрахунки з бюджетом за податками та зборами» – на суму податку з доходів фізичних осіб;

– субрахунок 6312 «Інші розрахунки з бюджетом» – на суму військового збору;

– субрахунок 6516 «Розрахунки з членами профспілки за безготівковими перерахуваннями сум членських профспілкових внесків» – на суму утриманих із заробітної плати профспілкових внесків;

– субрахунок 6518 «Розрахунки за виконавчими документами та інші утримання» – на суми, утримані із заробітної плати за виконавчими листами та іншими документами тощо [4].

Також Інструкцією регламентовано порядок нарахованого Єдиного соціального внеску. Зокрема суми, нарахованого Єдиного соціального внеску на заробітну плату, відображаються за дебетом субрахунків 8011 або 8111 в залежності від фонду виплати заробітної плати, і по кредиту 6313 «Розрахунки із загальнообов'язкового державного соціального страхування» [4].

Підсумовуючи усе вищенаведене, слід відзначити, що ведення обліку праці та її оплати є невід'ємною частиною облікової роботи та дуже важливим завданням бухгалтера.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 року №108/95ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95

2. Атамас П.Й. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П.Й. Атамас. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 288 с.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100 «Про затвердження Порядку обчислення середньої заробітної плати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov. ua/laws/show/100-95

4. Інструкція про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі затверджена Міністерством Фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14

5. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

УДК 657

Московчук А.Т.,
к.е.н., доцент
Гаврилюк М.С.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ОБЛІК ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У СВК «УРОЖАЙ»

Рослинництво задовольняє потреби населення у продуктах харчування, а галузей промисловості - у необхідній сировині, і тому є однією з найважливіших галузей у сільському господарстві. Її особливість - це сезонність виробництва і значний проміжок часу між виконанням технологічного процесу та отриманням готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві нерівномірні і виникають протягом тривалого часу, що обумовлює певні особливості у веденні їх обліку. Правильність відображення в обліку витрат на виробництво певного виду продукції рослинництва забезпечує отримання достовірної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.

Питанням обліку витрат на виробництво продукції рослинництва приділяється значна увага науковцями. Дослідження у цій сфері проводили: Сук П.Л., Бутинець Ф.Ф., Чижевська Л.В., Карпова Т.П. та інші.

У сільськогосподарських підприємств є своя специфіка ведення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. Основним рахунком на якому відображають витрати на виробництво продукції рослинництва є рахунок 23 «Виробництво» і його субрахунок 231 «Рослинництво». Аналітичний облік у СВК «Урожай» ведеться за видами культур, наприклад:

- озимі зернові – 231(1);
- ярі зернові – 231(2);
- цукрові буряки – 231(3).

Для ведення аналітичного обліку витрат і виходу продукції упродовж року у СВК «Урожай» використовують Книгу обліку витрат виробництва. У ній фіксують підсумкові дані про витрати з місячних Виробничих звітів, оскільки у Виробничому звіті не накопичуються дані щодо витрат і одержаної продукції від початку року.

Готову продукцію на підприємстві оприбутковують з кредиту субрахунку 231 «Рослинництво» в кореспонденції з дебетом рахунку 27 «Сільськогосподарська продукція», субрахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення».

На кредиті субрахунку 231 "Рослинництво" протягом звітного року відображають оприбуткування сільськогосподарської продукції від урожаю за плановою собівартістю. Витрати, і вихід продукції обліковуються наростаючим підсумком з початку року. Після визначення в кінці звітного року фактичної собівартості продукції планову собівартість коригують до рівня фактичної (розраховують калькуляційні різниці). Після списання калькуляційних різниць за кредитом субрахунку 231 "Рослинництво" цей субрахунок закривається, за виключенням аналітичних рахунків, на яких обліковуються витрати під урожай майбутнього року.

На дебеті субрахунку 231 "Рослинництво" обліковують:

- витрати минулого року під урожай поточного року (незавершене виробництво на початок звітного року);
- витрати поточного року під урожай поточного року;
- витрати поточного року під урожай майбутнього року (незавершене виробництво на кінець звітного року).

Отже, аналітичний облік витрат на виробництво продукції рослинництва у СВК «Урожай» відображає особливості отримання готової продукції і є необхідним, оскільки дозволяє деталізувати виробничі витрати в розрізі окремих культур, визначати відповідність фактичних і планових витрат та контролювати правильність їх відображення.

УДК 357

Нужна О.А.,
к.е.н., доцент,
Дунь В.В.,
магістрант, ст. гр. ОПм-51
Луцький національний технічний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Розвиток ринкових відносин в Україні зумовив зростання потреби в обліковій інформації, необхідній для управління підприємством.

Враховуючи тенденції розвитку міжнародної економіки, процеси глобалізації, вступ України до Світової організації торгівлі та економічної інтеграції до Європейського співтовариства, важливою передумовою досягнення Україною високого рівня розвитку, є конкурентоспроможна сільськогосподарська продукція.

Будь яке підприємство незалежно від того, чим воно хоче займатись, повинне дотримуватись законодавства щодо оформлення підприємницької діяльності, ведення бухгалтерського обліку та організації виробництва або реалізації.

Всі сільськогосподарські підприємства при формуванні облікової політики та визначенні собівартості продукції керуються рядом нормативно правових актів.

Зокрема, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» визначає правові, організаційні, економічні та фінансові особливості утворення діяльності сільськогосподарських кооперативів.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій використовується для визначення кореспонденції рахунків для обліку витрат та віднесення калькуляційних різниць на об'єкти обліку.

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку.

Згідно з постановою Кабінету міністрів України №452 «Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств» собівартість – це витрати підприємства, пов'язані з виробництвом і збутом продукції, виконанням робіт та наданням послуг.

Відповідно до Податкового кодексу України до витрат операційної діяльності включають собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та інші витрати беруться для визначення об'єкта оподаткування.

Згідно з НП(С)БО 1«Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат. До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

У П(С)БО 30 «Біологічні активи» стверджено, що собівартість реалізованих біологічних активів і сільськогосподарської продукції дорівнює вартості, за якою вони відображаються в обліку на дату реалізації.

У П(С)БО 9 «Запаси» первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість.

На нашу думку, основними проблемами розглянутих нормативно-правових документів є:

- недостатня інформація щодо формування, класифікації та організаційних засад обліку собівартості продукції;
- не деталізована інформація щодо первинного обліку собівартості;
- визначення собівартості не достатньо повне, і розглядається тільки як вартісний показник виготовленої або реалізованої продукції.

Взявши до уваги розглянуті нормативні документи, ми дійшли висновку, що собівартість розглядають в різних підходах: в якості витрат операційної діяльності та як основного показника відображення витрат на виробництво та реалізацію продукції.

УДК 657

Павелко О.В.,
к.е.н., доцент,
Національний університет водного господарства
та природокористування

ВИЗНАННЯ В ОБЛІКУ ДОХОДУ ЗА МСФЗ 15 ЯК ОСНОВНОЇ СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дослідженню основних аспектів обліку доходів згідно з даним стандартом присвячено наукові праці вітчизняних учених Л. Маценко

[1], Р. Коршикової [2], С. Рогозного, О. Карпачової [3], Н. Лоханової [4], О. Храпова [5] та зарубіжних економістів Доуада Філа, Катрвн Морлей, Брайан О'Донована, Каті ван дер Куих-Гренберг, Прабхабара Калавачерла, Анні Шурбом.

Ознайомлення з їх змістом дає підстави констатувати ґрунтовно проведене дослідження нового МСФЗ 15 і водночас наявність численних дискусій з приводу врахування норм стандарту в обліковій діяльності будівельних підприємств.

В МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» передбачено основний принцип визнання доходу, який полягає у тому, що суб'єкт господарювання визнає дохід унаслідок передачі обіцяних товарів або послуг клієнтам у сумі, що відображає компенсацію, на яку підприємство очікує мати право в обмін на ці товари або послуги. Окреслений стандарт містить визначення окремих понять, які використовуються при веденні обліку доходів. Наведемо порівняння трактування доходів з позиції вітчизняних та міжнародних нормативних документів (табл. 1).

Таблиця 1

Дефініції доходів за нормативно-правовими документами та Податковим кодексом України

№ з/п	Назва документа	Ідентифікація сутності доходу
1.	Концептуальна основа фінансової звітності	Дохід – збільшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді надходження або збільшення корисності активів чи зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, крім випадків, пов'язаних із внесками учасників власного капіталу.
2.	МСБО 18 «Дохід»	Дохід – валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу.
3.	МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»	Дохід (income) – збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень або покращення активів або зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, окрім збільшення власного капіталу, пов'язаного з отриманням внесків від учасників власного капіталу. Дохід (revenue) – виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання.

4.	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Дохід – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).
5.	Закон України № 996-XIV	
6.	Податковий кодекс України	Дохід з джерелом походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді: а) процентів, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України; б) доходів від надання резидентам або нерезидентам в оренду (користування) майна, розташованого в Україні; в) доходів від продажу рухомого та нерухомого майна, доходів від відчуження корпоративних прав, цінних паперів; г) доходів, отриманих у вигляді внесків та премій на страхування і перестрахування ризиків на території України; ґ) доходів страховиків - резидентів від страхування ризиків страхувальників - резидентів за межами України тощо

За даними табл. 1 можна простежити, що в МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» при ідентифікації доходу (income) не використано поняття «валове надходження економічних вигід», натомість заявлено «збільшення економічних вигід», тобто максимально сутність доходу наближена до тієї, що заявлена в Концептуальній основі фінансової звітності.

Поняття звичайної діяльності використано при трактуванні економічного змісту доходу (виручки) (revenue), а не доходу (income). Відмінність у трактуваннях доходу за МСФЗ 15 та НП(С)БО 1 полягає також у тому, що в МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» акцент зроблено на отриманні доходу саме у звітному періоді.

Підтримуючи позицію Н.О. Лоханової [1, с. 40], зазначимо, що не досить коректною в МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» є дефініція доходу (виручки) (revenue) як такої, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, зокрема дивіденди чи відсотки одержані не є виручкою в традиційному розумінні, хоча можуть бути отримані під час ведення звичайної діяльності.

При визначенні виручки слід більше акцентувати увагу на операційній діяльності, що є вужчим поняттям, аніж звичайна діяльність. У Податковому кодексі України [6] виокремлено дохід з джерелом походження з України (п. 14.1.54) та дохід, отриманий з джерел за межами України (п.14.1.55) і при цьому запропоновано абсолютно інші визначення, що не є ідентичними ні з тими, які заявлені в П(С)БО, ні з наведеними в МСБО та МСФЗ. Якщо порівняти класифікацію доходів за ПКУ і МСФЗ 15, то в МСФЗ 15 доходи розділено на доходи, зобов'язання за якими задовольняються з плином часу, та доходи, зобов'язання за якими задовольняються у певний момент часу.

Отже, теж спостерігається неузгодженість. З нашої точки зору, визначення доходу та його класифікація в досліджуваних документах повинні бути однаковими задля усунення розбіжностей в їх тлумаченні і забезпечення належної термінологічної уніфікації.

Література

1. Маценко Л.Ф. Концептуальні відмінності обліку доходів після введення МСФЗ 15 «Виручка за контрактами із замовниками» // Економіка і суспільство. – Вип. 12. – 2017. – С. 701-705.

2. Коршикова Р.С. Нові терміни МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» / Коршикова Р. С. // Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу : тези виступів Міжнар. наук. конф. – Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2017. – С. 76–78.

3. Рогозний С. П'ять кроків обліку виручки, або як визначати дохід за новим МСФЗ 15 // Сергій Рогозний, Ольга Карпачова // Все про бухгалтерський облік. – № 95. – 18.10.2017. – С. 25-27.

4. Лоханова Н. О. Облік виручки по договорах з клієнтами – нові підходи до визнання відповідно до МСФЗ 15 / Н. О. Лоханова // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 21. – С. 38-41.

5. Храпова О. МСФО 15 «Виручка по договорах з покупцями // Ольга Храпова [електронний ресурс] Режим доступу: Вісник МСФЗ № 11 від 18.05.2015 http://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ000636

6. Податковий кодекс України: [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/nk/spisok3.

УДК 657

Павелко О.В.,
к.е.н., доцент,
Зінчук Ю.С.,
студентка магістратури
спеціальності «Облік і оподаткування»,
Національний університет водного господарства
та природокористування

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОЗИЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У процесі господарської діяльності підприємств виникають розрахункові взаємовідносини між підприємством і його покупцями та замовниками. Цим відносинам, як правило передує укладення договорів (контрактів) купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей, договорів підряду на виконання різних робіт, надання послуг тощо. Це найбільш розповсюджена та важлива основа виникнення зобов'язань, основна форма реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці.

Здійснення та регулювання розрахункових операцій здійснюється відповідно до вимог таких нормативно-правових актів України, як: Господарський Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній і іноземній валютах від 12.11.03 року № 492, Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 15.12.2004 № 637. Принципи формування та обліку інформації щодо розрахункових операцій та вимоги щодо її розкриття у фінансовій звітності визначено у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 11 «Зобов’язання».

У науковій літературі вчені по-різному розглядають поняття «розрахунки». Так, одні науковці під «розрахунками» розуміють систему взаємовідносин; інші – безпосередньо взаємовідносини (тобто «не систему»); ще інші – тільки пояснюють економічну сутність цього поняття, не наводячи їх визначення. В правовому розумінні це відображає стан розрахунків як співвідношення вимог і зобов’язань, що, мабуть, є первинним і найбільш важливим розумінням цього терміну. Але в суто правовому аспекті таке бачення відступило на

задній план, поступившись таким питанням, як форми і способи розрахунків, аналізу розрахунків з часто-густо вузьких позицій. Однак в літературі останнього часу відмічається і більш широкий підхід поняття, що розглядається.

У юридичному енциклопедичному словнику [1, с. 316] не подано визначення розрахунків, а тільки розглядається один з їх видів – міжнародні розрахунки, які, загалом, є здійсненням платежів за грошовими зобов'язаннями.

Розрахунки є одним із основних об'єктів бухгалтерського обліку, а тому, у основних нормативних документах, що регламентують бухгалтерський облік, має мітитися не тільки тлумачення поняття «розрахунки», а й вимоги до відображення інформації про них.

Р. Гаркавін, пояснюючи поняття «розрахунки» наводить декілька визначень, які застосовуються в бухгалтерському обліку [2]:

−здійснення оплати іншим юридичним і фізичним особам отриманих від них товарів, робіт, послуг, праці й інших матеріальних і нематеріальних активів шляхом перерахування або видачі готівки, передачі товарів, виконання робіт або надання послуг, передачі права власності на акції, облігації або частини статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів підприємства;

−одержання від юридичних і фізичних осіб товарів, робіт, послуг, результатів праці, акцій, облігацій або частини статутного капіталу й інших матеріальних і нематеріальних активів на правах покупця, засновника тощо;

−одержання від юридичних і фізичних осіб коштів, товарів, робіт, послуг, акцій, облігацій або частини статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів у порядку оплати переданих товарів, робіт, послуг і інших матеріальних і нематеріальних активів;

−передача готової продукції, товарів, виконання робіт або надання послуг, передачі право власності на акції, облігації або частину статутного капіталу та інших матеріальних і нематеріальних активів підприємства на правах постачальника (підрядчика) іншим юридичним і фізичним особам.

Тобто, з погляду бухгалтерського обліку, розрахункові операції є об'єктом обліку, по-перше, як процес (проведення платежу до, одночасно чи після одержання товарів, робіт, послуг) і по-друге, як стан, тобто заборгованість між суб'єктами розрахунків.

Зобов'язання мають масштабний характер, проникають в усі сфери діяльності підприємства та виникають з моменту прийняття будь-якого рішення, але не кожне зобов'язання є дійсним. У разі прийняття рішення про практичну реалізацію зобов'язання, яке передбачає обмін ресурсами, та набуття ним юридичного оформлення, його можна вважати фінансовим. Виконання фінансового зобов'язання відбувається через систему розрахунків, які виникають та припиняються в момент руху тих чи інших ресурсів (або грошових коштів, або товарів, робіт, послуг). Стан розрахунків в будь-який момент їх існування характеризується дебіторською та кредиторською заборгованістю для кожного учасника.

У «Бухгалтерському словнику» [3, с.104] наведено таке визначення: заборгованість – грошові суми, що підлягають оплаті, але ще не оплачені. Якщо основними суб'єктами розрахунків є підприємства – постачальник і покупець, то заборгованість виникає в них одночасно, але характеризується по-різному: у постачальника – це сума, що підлягає одержанню, заборгованість покупця або дебіторська заборгованість; у покупця – це сума, що підлягає оплаті, заборгованість перед постачальником або кредиторська заборгованість. Відповідно постачальник і покупець є також кредитором і дебітором. У цьому ж словнику [3, с.105] ці поняття визначені в такий спосіб:

- дебітори – юридичні і фізичні особи, що унаслідок минулих подій заборгували підприємству визначені суми коштів, їх еквівалентів, інших активів;
- кредитори – юридичні і фізичні особи, перед якими є визнана заборгованість підприємства.

Аналіз законодавчої бази та інших джерел свідчить про те, що на даний час у спеціальній економічній літературі відсутній єдиний підхід до визначення зазначених вище понять.

Література

1. Великий енциклопедичний юридичний словник. Відп. ред. академік НАН України Шемшученко Ю. С. – Юридична думка. – Київ, 2007.
2. Гаркавін Р. Розрахункові операції / Р. Гаркавін // Дебет-Кредит: школа бухгалтера. – 2004. – № 27. – С. 4-9.
3. Бухгалтерський словник. / за ред. Ф.Ф. Бутинця – Житомир: „Рута", 2001. – 224 с.

УДК 657

Павелко О.В.,
к.е.н., доцент,
Кобринчук Я.С.,
студентка магістратури
спеціальності «Облік і оподаткування»,
Національний університет водного господарства
та природокористування

ОЦІНКА ЗАПАСІВ, ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ: ВИМОГИ П(С)БО 9 ТА М(С)БО 2

Вимоги до оцінки запасів згідно з вітчизняним обліковим законодавством визначаються в П(С)БО 9 «Запаси». Міжнародним аналогом П(С)БО 9 [2] є МСБО 2 «Запаси» [1]. Даний стандарт було прийнято ще у 1975 році, але в подальшому він був переглянутий та набрав чинності лише з 1 січня 1995 року.

У вітчизняному нині чинному П(С)БО 9 «Запаси» регламентовано механізм визнання, оцінки та документального оформлення руху запасів, а в МСБО 2 «Запаси» більша увага звернена на визначення понять, пов'язаних із використанням запасів. Вищезазначене підтверджує актуальність виконаного дослідження. Проведемо аналіз МСБО 2 і П(С)БО 9 за такими ознаками, як оцінка запасів та формування їх собівартості.

Відповідно до МСБО 2 запаси – це активи, які: утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг. Визначення запасів, що заявлене у П(с)БО 9, майже ідентичне, за винятком того, що в П(с)БО 9 окрім споживання у виробничому процесі або при наданні послуг зазначене можливе споживання запасів у керуванні підприємством.

Таке уточнення вважаємо цілком доречним, оскільки процес виробництва – це не процес ведення господарської діяльності. Процес виробництва, наприклад, не містить у собі такі процеси, як заготівля, збереження або реалізація. У п.1 МСБО 2 зазначено, що даний МСБО не застосовується до незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання

послуг; фінансових інструментів; біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю. Відтак, у п.1 МСБО 2 не заявлено про запаси, які використовуються при здійсненні капітальних інвестицій. Отож, будівельні матеріали, які обліковуються на балансі підприємства і використовуються, наприклад, при здійсненні будівництва господарським способом, за аналогією відносяться до запасів. Доцільно відмітити, що у МСБО 2 так в П(с)БО 9 до складу запасів належить готова продукція і незавершене виробництво.

Визначення вартості запасів є головною метою МСБО 2, про що йдеться в самому стандарті, що підкреслює значення даного процесу. Відповідно до п. 6 МСБО 2 запаси слід вимірювати за найменшим з двох показників: собівартістю або чистою вартістю реалізації. Вибір оцінки за одним з двох найменших показників пояснюється тим, що однією з концептуальних основ МСБО відносно якісних характеристик фінансової звітності є ймовірність, складовою частиною якої є обачність, зокрема, в оцінках активів. В МСБО принцип обачності посідає одне із перших місць, в той час коли в П(с)БО цей принцип використовується не завжди. Наприклад, принцип оцінки за найменшою із собівартості або ринкової вартості вкрай рідко використовується у вітчизняній практиці.

Вступ до СОТ та євроінтеграція України вимагає гармонізації П(с)БО та МСБО, що уможливить полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами, особливо в торгівельній галузі, оскільки значна кількість продукції, що реалізується населенню України є імпортованою. При узгодженні П(с)БО та МСБО доцільно проаналізувати до чого це може призвести в кінцевому результаті, оскільки МСБО також мають певні недоліки, а економіці України характерні особливості, не характерні іншим європейським країнам. Таким чином, П(С)БО 9 потребує доопрацювань в контексті ідентифікації понять, які безпосередньо пов'язані із запасами.

Література

1.М(С)БО 2 «Запаси»: [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021

2.П(С)БО 9 «Запаси» : [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99

UDC 657

Petrova Diana,
Ph.D., Assoc. Prof.,
University of National and World Economy,
Sofia, Bulgaria

ISSUES RELATED TO THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING FOR GOODS IMPORT IN MODERN CONDITIONS

The import of goods belongs to the group of the so-called traditional or conventional foreign trade transactions, which comprise a basic unit within the system of modern international economic relations.

The issues related to the organization of accounting for the import presented below will be viewed from the position of an enterprise which, on its behalf and at its expense, carries out import of goods and then sells them on the domestic market of the country. In this particular case, the importer shall fully take the risks related to the transaction and yet at the same time the financial result thereof is wholly at its expense. The successful implementation of such transactions presupposes the knowledge of the conjuncture of the individual markets, of the customs policy of various countries, performance of the necessary marketing research studies as well as availability of cash funds to finance the transactions.

The selection of a concrete model of accounting for imports of goods on the part of a particular enterprise depends to a large extent on its information needs and its requirements as regards accounting information about import transactions. When import comprises a basic part of the overall operations of an enterprise, it faces the necessity to obtain sufficient, detailed information about it, necessary for the purposes of internal management processes.

The supplies of imported goods are a typical instance of supplies, which by rule form continuous processes and the supply cost of goods is formed by way of inclusion therein of a number of various constituent elements. Therefore, it is expedient to perform the accounting of the process of supply of imported goods with the aid of the synthetic operating account "Supplies" in which to form the supply cost thereof. It is necessary to introduce thereto a sub-account – for instance, "Supplies of imported goods" along with the relevant analytical accounting by types of goods with data about quantity, unit price, total value, etc.

An issue of utmost importance in the production of accounting information for import of goods is the organization of the analytical accounting system as an element of the accounting policy of the enterprise. The development of the specific structure of this system by introducing appropriate sub-accounts and analytical accounts to differentiate accounting information by levels is directly related to the specific information needs of the enterprise management related to the goods import transactions. Accordingly, from an organizational point of view, a variety of options are available to ensure information analyticity by detailing it at different levels and cross-sections. In practical and applied terms, these variants can be successfully implemented with the aid of modern computer equipment and accounting software. The most important thing in that regard in our opinion is to address the major problems related to the development of the system for analytical accounting of goods imports and its effective functioning. Of essential importance is to solve the problem of achieving organizational and methodological unity between the production of analytical accounting information about goods import and the subsequent detailed analyses of import in various cross-sections. To that end, it is necessary to organize accounting activity following such analytical signs, which correspond to the strands for detailing the analyses of import and of the criteria according to which disaggregation is performed of the summarized indicators of the import operations completed by the enterprise. The detailed, particularized accounting information generated in such a manner will correspond most fully to the informational needs of the analysis. More specifically, this means that in order to perform flawlessly detailed analyses of the goods and territorial structure of the imports of the enterprise, it is necessary for the analytical accounts, used in the accounting of import transactions, to reflect sufficiently detailed information characterizing the import in territorial terms and by individual types of goods, comprising data about quantity, unit price and total value. It is also mandatory for the organization of the analytical accounting system to be complied with the important requirement that the benefit of the information should exceed the expenses on the production thereof. This presupposes the achievement of a rational organization aided by modern accounting software, and as early as upon initial entry of the information in the accounting information system based on the primary accounting documents for the completed transactions the informational needs of analysis should also be taken into consideration. Thus, a one-off entry and multiple use of the detailed accounting information on import will

be ensured, the doubling of expenses for labour and time will be avoided in relation to the production of accounting information and its subsequent use for the purposes of analysis.

In organizing analytical accounting, import goods may for instance be defined within a unified hierarchical nomenclature of the enterprise containing groups of goods, types of goods and units of goods. For foreign suppliers it is necessary to generate separate analytical lots and to organize accounting based on different characteristics subject to their subsequent grouping and analyzing by types. Of special importance for analytical accounting of import transactions is that it should allow for the generation of multi-variant references and internal reports based on preset criteria by the information users, as well as selecting of parts of the information in view of justifying the adoption of specific management decisions. In addition, it is of substantial importance to provide information through analytical accounting on the location of the goods supplied via imports, i.e., on the warehouses in which they are received and stored and on the financial liability for them, without which the control over the actions of the persons responsible for the goods would be impossible.

After the supply of import goods the process of their sale on the domestic market of the country is to be accomplished. The financial result thereof is an important criterion in the assessment and analysis of the import operations of the enterprise. This creates the need for the accountancy to provide the necessary information enabling in-depth analyzing of the financial result and the factors determining same. In view of the proper determination of financial result it is especially important to achieve concordance in the accounting of the goods import process and the process of their sale on domestic market. In order to reflect the sales of import goods on the domestic market in the country, for instance, a sub-account may be used - "Income from sales of imported goods", which to be kept to the synthetic account "Income from sales of goods". The analytical accounting thereto shall be organized in a manner allowing to obtain information about the sales by types of goods and by individual transactions, as well as about the financial result thereof.

In the accounting of international trading operations it is of special importance to provide information on expenses, revenues and financial results by individual types of the foreign trade operations being performed by the enterprise – import, export, re-export, etc., as well as about each one of the completed transactions. In order to achieve that purpose it is necessary

to the account “Profit and loss for the current year” to introduce sub-accounts and to organize appropriate analytical accounting related to the individual foreign trade transactions.

УДК 339.3.657

Писаренко Т.М.,
к.е.н., доцент,
Сидорчук В.М.,
студентка,
Луцький національний технічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Бюджетні установи, як відомо, функціонують переважно за рахунок коштів бюджетів різних рівнів. Діяльність цих установ чітко регламентована затвердженим кошторисом доходів і видатків. Отже, основним завданням діяльності бюджетних установ у звітному періоді є виконання кошторису доходів і видатків [1]. Враховуючи все зазначене вище, слід відзначити, що організація обліку та контролю видатків є вкрай важливою ділянкою облікового процесу господарської діяльності бюджетної установи.

Питання обліку і контролю видатків бюджетних установ розглядалися у працях П.Й. Атамаса, Р.Т. Джоги, П.т. Ворончука, Е.П.Дудкова, С.О. Левицької, Т.П. Остапчук, Н.А. Остап’юк, С.В. Свірко, О.В. Юрченка, Н.І. Сушко, О.І. Шуляк, С.Я. Зубілевич тощо. Однак багато питань, пов’язаних з веденням обліку та контролю видатків бюджетних установ залишаються до кінця не висвітленими. Саме цей факт і зумовлює актуальність теми дослідження.

Основним нормативним документом, що визначає склад та структуру видатків бюджетних установ є Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. №11 «Про бюджетну класифікацію» [2]. Відповідно до даного законодавчого документа вирізняють такі види класифікації видатків бюджету: функціональну; відомчу; програмну; економічну. Перші три групи виконують адресну функцію щодо видатків відповідних бюджетних установ загалом. Економічна класифікація має безпосереднє застосування в межах системи

бухгалтерського обліку, оскільки саме стосовно її кодів здійснюється планування та облік видатків бюджетних установ.

Законодавчими документами затверджено загальну економічну класифікацію видатків, яка визначає спрямованість як видатків бюджету в цілому, так і розпорядників бюджетних коштів. У межах зазначеної класифікації виділяють такі напрями видатків: 2000 – поточні видатки; 3000 – капітальні видатки; 9000 – нерозподілені видатки. У межах кожного з напрямів відокремлюються багаторівневі коди економічної класифікації видатків [2].

Згідно з бюджетним кодексом України видатки – це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [3].

Характерною особливістю обліку бюджетних установ є розподіл видатків на касові та фактичні. Під касовими видатками розуміють суми, отримані з поточних бюджетних рахунків у банку чи рахунків в органах ДКС України. Касові видатки підтверджуються видатковими касовими ордерами, платіжними дорученнями. Фактичні видатки – це дійсні видатки бюджетних установ в процесі виконання кошторису, підтверджені необхідними первинними документами. Такі видатки зазвичай фіксуються рахунками, рахунками-фактурами, актами виконаних робіт, товарно-транспортними накладними, товарними чеками, накладними та іншими витратними документами. Фактичні і касові видатки найчастіше не збігаються в часі, оскільки в основу їх обліку покладено різні принципи відображення господарських операцій.

Контроль використання коштів бюджетних установ здійснюється відповідно до статті 112 Бюджетного кодексу України [3] та Положення про Державну казначейську службу України [4]. Даними документами визначено, що Державна казначейська служба України здійснює контроль за відповідністю платежів узятим зобов'язанням та бюджетним асигнуванням. Тобто Казначейство контролює цільове спрямування бюджетних коштів на стадії проведення платежу на підставі документів, наданих розпорядниками бюджетних коштів [3, 4].

У процесі контролю за правильним використанням коштів бюджетних установ органи казначейства здійснюють попередній контроль, поточний контроль та контроль після здійснення видатків.

Попередній контроль (рис.1) здійснюється на етапі підтвердження дозволу на витрачання коштів бюджетної установи. Даний вид контролю є найбільш ефективним, адже дає змогу запобігти

порушенню законодавства на етапах забезпечення обліку бюджетних асигнувань і контролю за їх дотриманням [5].

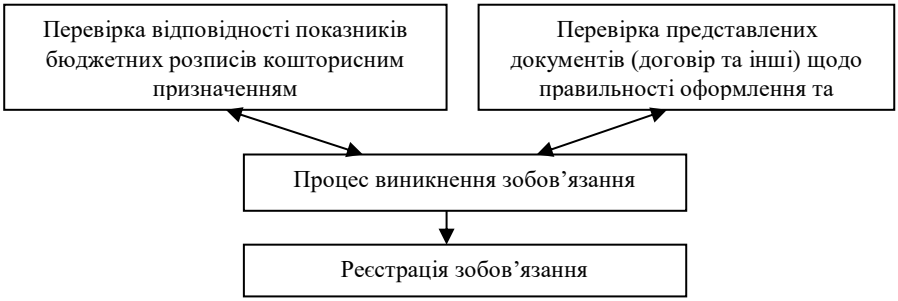

Рис. 1 – Схема попереднього контролю видатків

На етапі поточного контролю (рис.2) використовують показники кошторисів, обсягів прийнятих фінансових зобов'язань та виділених асигнувань, оскільки саме при невідповідності даних платежу названим показникам система казначейства не дозволить зареєструвати документ [4].

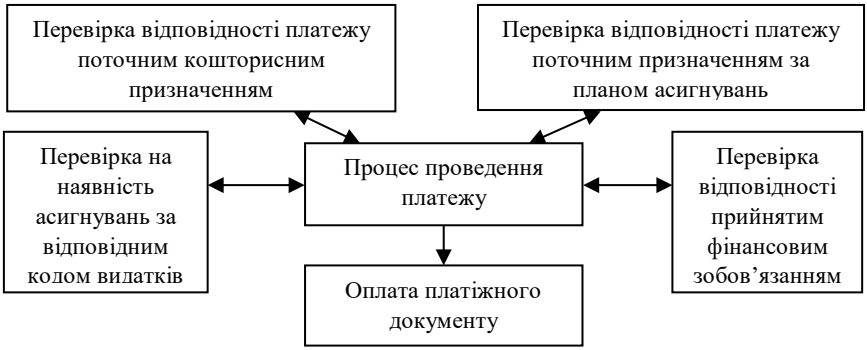

Рис. 2 – Схема поточного контролю видатків

Поточний контроль видатків дає змогу впевнитися, що всі операції у бухгалтерському обліку бюджетної установи відображено відповідно до чинного законодавства, зобов'язання взяті у межах

виділених асигнувань, дані бухгалтерського обліку органу казначейства відповідають даним обліку бюджетної установи.

Отже, можемо сказати, що належна організація обліку та контролю за використанням коштів бюджетних установ є невід'ємною частиною забезпечення діяльності таких установ згідно із затвердженими нормативними документами.

Література

1. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений постановою КМУ від 28.02.2002 р. №228. – [Електронний ресурс] – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF.

2. Наказ МФУ «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. №11. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#n35.

3. Бюджетний кодекс України від 01.01.2018 р. – [Електронний ресурс] – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17.

4. Положення про Державну казначейську службу України, затверджене постановою КМУ від 15.04.2015 р. № 215. – [Електронний ресурс] – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF.

5. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затверджений наказом МФУ від 23.08.2012 р. № 938. – [Електронний ресурс] – http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12.

УДК 336.6

Тимчев Марко,
доц. д-р,
Университет национального
и мирового хозяйства,
София, Болгария

МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ И СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Методология и методика анализа конкурентоспособности предприятия включает:

1.Анализ уровня единичных и групповых параметров.

2.Анализ интегральных показателей конкурентоспособности.

В теории и практике бизнес анализа [3] часто применяется т.н. „Интегральный показатель". Он представляет собой ,как правило, отношение группового показателя по техническим параметрам (αt) к групповому показателю по экономическим параметрам (αe):

$$IP = (\alpha t \mid \alpha \varepsilon) \quad (1)$$

Считается что если IP < 1 то анализируемое изделие уступает образцу, а если IP> 1, то оно превосходит изделие образец (эталон в конкуренции). Единичные и групповые показатели для анализа конкурентоспособности электродвигателей „ASF-300" –„Елпром Енерго – ЗЕМ"АД – гор.София (Таблица 1 и Таблица 2) :

Таблица 1

Технические параметры

Показатель	Оцениваемы варианто	Образец	gi	ai	α
X1	157	162	0.97	0.15	0.1455
X2	95	101	0.94	0.25	0.235
X3	35	35	1.00	0.20	0.20
X4	2.1	2.2	0.95	0.22	0.22
X5	8	7.5	1.06	0.10	0.106
X6	7.5	9	0.83	0.08	0.0664
Итого	-	-	-	-	

Таблица 2

Экономические параметры

У1	175	200	0.875	0.6	0.525
У2	0.7	0.72	0.972	0.4	0.388
Итого	-	-	-	-	0.913

IP = 0.953/0.913 = 1.044

В данном примере (Таблица 1 и Таблица 2) анализируемый электродвигатель уступает базовому образцу по техническим параметрам, но превосходит его по экономическим параметрам, что делает его конкурентоспособным.

Кроме рейтинговой оценки конкурентоспособности товаров для анализа фактического положения изделия на определенном рынке

можно определить долю рынка, контролируемую данной фирмой. Чем больше эта доля, тем выше, фактическая конкурентоспособность товаров фирмы на данном рынке, к доле наиболее крупного конкурента.

В методике *"Balanced Scorecard Method of Analysis"* Д.Нортоном и Р.Капланом предлагается применение финансовых и нефинансовых показателей по направлениям - клиенты, внутрифирменные бизнес процессы, финансы, инновации и квалификация и переквалификация персонала, миссия, и стратегия предприятия (фирмы) и т.д. Все эти направления субординируются в рамках ССП *"Balanced Scorecard Method of Analysis.*

Один из методов анализа конкурентоспособности это т.н. „Метод расстояний". Метод расстояний средство сравнительного, многопараметрического анализа. Математическая логика метода расстояния такова:

Каждому предприятию ставится соответствующая точка в n - мерном пространстве (n – число показателей , по которым производится сравнение). Координатами точки служат показатели условного предприятия (фирма) -эталона. Точка – эталон, соответствующая условному предприятию-эталону, имеет координаты, равные единице. Тогда субординация мест определится удаленностью точек предприятий от точки-эталона.

Расстояние до точки-эталона находятся по формуле:

$$\mathrm{Re}\,t = \sqrt{(1-\beta i1)^2 + (1-\beta i2)^2 + (1-\beta i3)^2 + ... + (1-\beta in)^2} \qquad (2)$$

где:βi – расстояние i — го предприятия до эталона;

βi1, βi2…….βin – координаты i- го предприятия (как они определены выше)

Методика определения мест в конкуренции состоит из несколько этапов.

Этап 1. В каждом столбике таблицы исходных данных находится наибольший элемент (наилучшее значение показателя), на который делятся элементы этого столбика.

Этап 2. Из получившихся частных образуется новая таблица („таблица координат").

Этап 3. Для каждого элемента находится дополнение до

единицы и возводится в квадрат. Получается третья таблица.

Этап 4. В третьей таблице суммируются элементы каждой строки и суммы располагаются по возрастанию. Образовавшаяся субординация сумм есть искомое распределение мест в конкуренции: наименьшая сумма соответствует предприятию, занявшему первое место, и т.д.

Если имеются весы показателей, значение показателей их учитывается различной весомости по формуле:

$$\mathrm{Re}\,t = \sqrt{k1(1-\beta i1)^2 + k2(1-\beta i2)^2 + ... + kn(1-\beta in)^2} \qquad (3)$$

где: j = 1,2...m (m- количество предприятий);

ki – весовые коэффициенты (i = 1,2, …,n);

n – количество учитываемых показателей;

βij – координаты точек – аналогов предприятий, получаемые в результате проведения этапа 1 методики.

По нашему мнению в практике можно использовать и предложенную нами модель [6]:

$$K_i^c = \frac{1}{1+R_{et}},$$

Где: K_i^c – коэффициент конкурентоспособности предприятия

Оценка и анализ конкурентоспособности методом расстояний предполагает использование бухгалтерской и технико-экономической информации.

Оценка и анализ конкурентоспособности методом расстояний предполагает определенное ограниченное использование информации бухгалтерского баланса.

Бухгалтерский баланс является главным носителем учетной информации при оценке и анализе конкурентоспособности. Он показывает участие предприятия в конкуренции на рынке и характеризует позицию, которую это предприятие занимает в отношении к рыночному равновесию. Бухгалтерский баланс, вместе с другими средствами бухгалтерского учета, помогает при установлении т.наз. „экономической добавочной стоимости” по модели *Economic Value Added (EVA).* Модель *EVA* отражает мнение, что данное предприятие является прибыльным, рентабельным, эффективным и можно предположить – конкурентоспособным. модель *EVA* можем представить следующим образом:

$$EVA = NOPAT – (Capital \times Cost\ of\ Capital\ (\%))$$

где:

NOPAT – чистая операционная прибыль после уплаты налогов;

Capital **–**капитал (собственный и заемный);

Cost of Capital **(%) -** цена капитала, в процентах

В связи с моделью *EVA* необходимо уточнить, что установленная чистая операционная прибыль после уплаты налогов (*NOPAT*) не отождествляется с чистой прибылью (*Net Profit*), представленной в Отчете о доходах и расходах, поскольку *Net Profit,* записанная в Отчете, формируется после того, как из доходов от деятельности будут вычтены, кроме расходов на деятельность, и расходы на заемный капитал (расходы на уплату процентов). В отличие от этого, *NOPAT* в модели *EVA* образуется также на базе доходов от деятельности, но за вычетом не только расходов на деятельность и расходов на заемный капитал (расходы на уплату процентов), но и цены использованного собственного капитала. Кроме того, способ формирования прибыли (*Net Profit*) в Отчете о доходах расходах различается от способа определения чистой прибыли после уплаты налогов (*NOPAT*) по модели *EVA.* На формирование Net Profit оказывают влияние ряд дополнительных (кроме связанных с деятельностью) доходов и расходов - финансовые доходы и расходы, налог. В отличие от этого, в формировании *NOPAT* не участвуют ни финансовые доходы и расходы, ни налог.

Бухгалтерский анализ конкурентоспособности предприятия включает метод многопараметрической оценки и метод измерения экономической добавленной стоимости для более глубокого анализа конкурентоспособности предприятия.

Методология анализа конкурентоспособности необходимо интегрировать в Сбалансированную систему показателей анализа эффективности (*Balanced Scorecard Analysis),* разработанную американскими профессорами Дейвидом Нортоном и Робертом Капланом.

“Все факторы, имеющие значение для управления компании, должны быть измеримыми, если что-либо нельзя измерить, то им невозможно управлять.” (Роберт Каплан).

В системе сбалансированных показателей анализа эффективности, предложенной Нортоном и Капланом, предлагаются несколько группов показателей:

- Финансово-экономические показатели;
- Показатели взаимоотношений с клиентами;
- Показатели, отражающие внутренные процесы;
- Показатели инноваций, обучения и развития.

Методология комплексного бизнес анализа конкурентоспособности основана на информации из всех основных компонентов сбалансированной системы показателей. Анализ должен учитывать специфику отдельных показателей.

Литература

1. Гълъбов, М., Научни трудове на УНСС, София, 2007 г.
2. Данаилов, Д., Международни бизнес анализи, ИК „Люрен", С., 1999г.
3. Рибов, М., Управление на конкурентноспособността в туризма, „Тракия-М", С., 2003г.
4. Тимчев, М., Финансово-стопански анализ, „Нова Звезда", С., 2011г.
5. Branham, M., "Measuring the Components of Competitiveness", Competitive Benchmarking Association, Michael Branham&Cowles Business Media, 1997
6. Kaplan, R., D. Norton, The Balanced Scorecard – Translating Strategy into Action, Harvard Business School Press, Boston. MA, 1996
7. Kaplan, R., D. Norton, The Strategy Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment, Harvard Business School Press, Boston. MA, 2000

УДК 657

Фещук М.М.,
аспірант
Тернопільський національний економічний університет

ВИДИ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ

Новітнім інструментом стратегічного менеджменту підприємств вважається стратегічний облік, який останніми десятиліттями як підтримується, так і заперечується окремими вченими. На сьогодні серед науковців представлені різноманітні підходи щодо виділення окремих видів стратегічного обліку.

О. М. Щемелєв пропонує використовувати термін «стратегічний облік» щодо інновацій комерційних організацій, у складі якого виділяти два

основні напрями: стратегічний фінансовий облік (власність, резервна система) і стратегічний управлінський облік (облік затрат і доходів, грошових потоків, бізнес-одиниць, сегментів діяльності). І. М. Богатая дотримується подібної точки зору. На її думку, стратегічний облік охоплює: 1) стратегічний фінансовий облік, особливістю якого є використання комплексу елементів облікової політики, що дозволяють підвищити релевантність сформованої інформації, наприклад, формування резервів різних видів тощо. Даний вид обліку може бути побудований на базі різних варіантів; 2) стратегічний управлінський облік, характерною особливістю якого є постановка на облік зовнішніх факторів макросередовища, що базується на даних фінансового та управлінського обліку [1, с. 16].

Таким чином, стратегічний фінансовий облік, на відміну від звичайного фінансового обліку, відрізняється розширенням його в часовому параметрі, коли в систему фінансового обліку впроваджуються методики моделювання і прогнозування майбутніх фактів господарського життя, вживання заходів у теперішньому з метою протидії ним у майбутньому (резервування).

Стратегічний управлінський облік як вид стратегічного обліку, за І. М. Богатою [1, с. 16], доповнює стандартну модель управлінського обліку шляхом її предметного розширення і передбачає введення до складу об'єктів управлінського обліку об'єктів макросередовища системи підприємства. Подібної позиції також дотримується С. П. Суворова, яка зазначає, що стратегічний управлінський облік як підсистема системи управлінського обліку значно розширює сферу своєї дії, зокрема в частині врахування впливу зовнішніх процесів при контролі, аналізі та плануванні як складових системи управлінського обліку. На думку Д. Л. Савенкова, залежно від типу реалізованих цілей стратегічний облік можна розділити на фінансовий стратегічний облік (фінансовий облік інновацій, інвестицій, мотивації і т. ін.) і стратегічний управлінський облік (трансферне ціноутворення, бюджетування, управління вартістю продукту тощо) [4, с. 35].

Особливістю підходу Д. Л. Савенкова є те, що різні складові системи стратегічного обліку зараховуються до окремих його видів на основі застосування об'єктно-методологічного критерію. Отже, все, що стосується стандартних об'єктів обліку, належить до стратегічного фінансового обліку, а все те, що стосується методологічного інструментарію, – до стратегічного управлінського обліку.

Таку саму позицію щодо виділення видів стратегічного обліку займає І. І. Криштопа. Вона вважає, що фінансовий та управлінський облік продовжують виконувати окреслені завдання як складові системи стратегічного управління. При цьому зміст останніх дещо розширюється та спрямовується на задоволення потреб управління в сучасних умовах господарювання, що і становить зміст стратегічного напрямку розвитку бухгалтерського обліку [3, с. 148–149].

Аналогічних поглядів дотримується Р. Ф. Бруханський, виділяючи два види стратегічного обліку – стратегічний фінансовий та стратегічний управлінський облік. Використання такого поділу для побудови системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту, за переконаннями Р. Ф. Бруханського, дозволяє одержати наступні переваги: можливість використання для розробки методологічного інструментарію стратегічного обліку елементів методології як фінансового, так і управлінського обліку; можливість розширення предмета бухгалтерського обліку; можливість формування двох основних напрямів розвитку наукових досліджень у сфері стратегічного обліку, як основи для побудови стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку, що є інструментом інформаційного супроводу системи стратегічного управління підприємством [2, с. 145].

На особливу увагу заслуговує підхід одного з основоположників стратегічного управлінського обліку К. Уорда щодо розуміння його завдань і функцій. Проаналізувавши підходи багатьох компаній, К. Уорд виокремив 10 основних факторів успішної побудови системи стратегічного управлінського обліку на підприємстві, які можна вважати набором функцій, які він має виконувати [7, с. 285–294].

Водночас окремі дослідники розглядають загалом управлінський облік як стратегічний облік, до складу якого входить фінансовий облік та управлінський облік у широкому розумінні. Зокрема, як зазначають Н. А. Шибаєва та Я. С. Шеремет, на сьогодні такими вченими (Б. Райан, М. Бромвіч, А. Бімані, Н. Бреславцева, І. Богатая, В. Говіндараджан, І. Іннз, Р. Каплан, А. Кінг, Д. Нортон, В. Ткач, К. Уорд, Дж. Шанк) управлінський облік розглядається як процес відображення фінансових і облікових проблем, аналізу, планування і контролю в єдиний системі фінансово-управлінського обліку, що забезпечує розробку та ефективну реалізацію бізнес-стратегій [5, с. 7]. Представники такого підходу управлінський облік розглядають як систему інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту, зокрема одного із типів стратегій – бізнес-стратегій. У

такому розумінні управлінський облік – це не лише бухгалтерський облік, а система, яка вміщає аналітичні і контрольні інструменти, необхідні для забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень.

Таким чином, на сьогодні більшість дослідників сходиться на думці про необхідність виділення двох основних видів стратегічного обліку – стратегічного фінансового та стратегічного управлінського обліку у складі єдиної комплексної облікової системи стратегічної орієнтації, хоча при цьому автори використовують відмінні між собою критерії класифікації.

Література

1. Богатая И.Н., Ивашиненко И.Н. Стратегический учет как перспективное направление развития бухгалтерского учета. Учет и статистика. 2008. № 2 (12). С. 13–19.
2. Бруханський Р.Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва: монографія. Тернопіль : ТНЕУ. 2014. 384 с.
3. Криштопа І.І. Стратегічний облік як перспективний напрям розвитку бухгалтерського обліку. Економічні науки. 2011. № 8. С. 145–152.
4. Савенков Д.Л. Система управленческого учета в стратегическом управлении. Управленческий учет. 2008. № 6. С. 29–35.
5. Шибаева Н.А., Шеремет Я.С. Формирование комплексной системы учета и анализа в управлении бизнесом. Управление общественными и экономическими системами. 2009. № 2. С. 1–12.
6. Щемелев А.Н. Стратегический учет инноваций в коммерческих организациях. – Ростов-на-Дону. 2007. 255 с.
7. Ward K. Strategic management accounting. – Routledge. 2012. 307 p.

УДК 657

Чудовець В.В.,
к.е.н., доцент,
Завадська Н.П.,
студент групи ОПм-51
Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТА ОБЛІКУ МАРКЕТИНГОВИХ ПОСЛУГ

Маркетинг є особливим структурним елементом розвитку бізнесу, оскільки дає можливість отримувати інформацію щодо

характеристики ринку споживачів. Для проведення комплексного дослідження ринку збуту, позиціонування продукції (робіт, послуг) та вивчення попиту, суб'єкти господарювання залучають персонал підприємства, або ж користуються маркетинговими послугами спеціалізованих підприємств (установ).

Відповідно до пп. 14.1.108 п.14.1 ст. 14 Податкового кодексу України до маркетингових послуг належать послуги з вивчення та стимулювання ринку збуту продукції (робіт, послуг), організації та управління руху продукції до споживача, налагодження післяпродажного обслуговування клієнтів, збирання та поширення інформації про продукцію [2].

При перевірках господарської діяльності підприємств органи Державної Фіскальної Служби особливу увагу приділяють маркетинговим послугам. Витрати на маркетингові послуги потребують підтвердження, адже відсутність правильно оформлених документів може вплинути на визнання витрат від господарської діяльності.

До основних документів, що підтверджують реальність витрат на маркетингові послуги належать:

– Наказ (розпорядження) по підприємству, в якому міститься обґрунтування необхідності маркетингових досліджень, список відповідальних осіб, місце та період проведення, асортимент продукції, що досліджується, потенційна категорія споживачів. Додатком до наказу може бути попередньо розроблений план проведення досліджень.

– Договір надання послуг з дослідження ринку (маркетингових послуг) – оформляється відповідно до норм цивільного законодавства та повинен містити такі реквізити, як:

а) предмет договору (конкретизація виду маркетингових досліджень, чітке визначення завдань);
б) права та обов'язки сторін;
в) терміни та умови виконання;
г) вартість послуг;
д) реквізити сторін.

– Акт наданих послуг (акт приймання-передачі послуг) або інших документ, що підтверджує факт надання послуг. Цей документ повинен містити обов'язкові реквізити первинних документів, передбаченні п. 2 ст.9 Закону № 996 [1].

– Звіт про проведення маркетингових досліджень, який містить інформацію про потенційних споживачів, оцінку рівня конкуренції та попиту на продукцію, прогнозний план продажів, аналіз ризиків, загроз, фінансовий план, висновки і рекомендації за результатами досліджень.

Витрати підприємства на маркетингові послуги в обліку відображаються в період їх здійснення на рахунку 93 «Витрати на збут» (відповідно до п. 7, 19 П(С)БО 16). Кореспондує даний рахунок з кредитом рахунків:

– 20,22,65,66 – при проведені маркетингових досліджень працівниками підприємства;

– 63,685 – при користуванні маркетинговими послугами кваліфікованих спеціалістів.

У постачальників маркетингових послуг понесені витрати відображаються на рахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг», а доходи – на рахунку 703 «Доходи від робіт і послуг».

Отже, до основних етапів документування маркетингових послуг можна віднести: створення наказу по підприємству, належним чином оформлення договору та акту наданих маркетингових послуг, звіту про проведення маркетингових досліджень. Особливостям документального оформлення та обліку маркетингових послуг на підприємстві необхідно приділяти значну увагу.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – N 40. – Ст. 365. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/996-14#o130.

2. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. − 2011. − №13-17. − ст.112. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256.

УДК 657

Шерер І.Л.
к.е.н., доцент,
Шаліна І.І.
студентка групи М1, ЦЗФН
Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

В умовах глобалізації економічних процесів нагальним є приведення вітчизняної системи обліку до вимог міжнародних стандартів. Тому доцільно визначити спільні риси та відмінності між нормами вітчизняних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі – МСБО).

Основні правила ведення обліку дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах регламентовано П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». У складі МСБО відповідного стандарту немає. Для вирішення питань щодо обліку дебіторської заборгованості за міжнародними стандартами, можна керуватися МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», МСБО 11 «Будівельні контракти», МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: подання».

Згідно вище перелічених МСБО дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який містить право отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства.

За МСБО 39 дебіторську заборгованість визначають, як один із видів фінансових інструментів.

Порівняння норм П(С)БО 10 та МСБО 39 дозволяє визначити такі відмінності. Згідно П(С)БО 10 дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і може бути достовірно визнана її сума [1]. Згідно МСБО 39 підприємству слід визнавати дебіторську заборгованість у балансі, коли воно стає стороною контрактних зобов’язань і внаслідок цього має юридичне право отримувати грошові або інші цінності [2].

Відрізняються також правила оцінки. За П(С)БО дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю (або чистою вартістю реалізації). За МСБО визнання дебіторської заборгованості здійснюють за справедливою вартістю.

П(С)БО і МСБО притаманні також спільні риси.

По-перше, - це відображення дебіторської заборгованості у складі поточних активів.

По-друге, - класифікацією заборгованості на довгострокову і короткострокову [1].

Методика ведення бухгалтерського обліку зобов'язань в Україні визначається П(С)БО 11 «Зобов'язання», а в міжнародній практиці – стандартом МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Згідно МСБО 37 відносно конкретних типів забезпечень слід застосовувати інші Стандарти: МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 10 «Події після звітного періоду», МСБО 12 «Податки на прибуток», МСБО 17 «Оренда», МСБО 19 «Виплати працівникам», МСБО 32 «Фінансові інструменти: визнання та подання» [3]. Такі вимоги містяться і у національних стандартах. В П(С)БО 11 зазначено, що це положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, установлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Визнання кредиторської заборгованості згідно П(С)БО відбувається за двох вимог: якщо оцінка заборгованості може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід внаслідок погашення даної заборгованості. У міжнародних стандартах розглядають критерії визнання забезпечень, а не заборгованості. Такими критеріями є: існування зобов'язання внаслідок минулої події; вибуттям ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди унаслідок виконання зобов'язання; можливість достовірної оцінки зобов'язання [3].

Оцінка зобов'язань як за П(С)БО, так і за МСБО здійснюється за їх видами. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення. Непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою [3, 4].

За МСБО 37, сума, визнана як забезпечення, має бути найкращою оцінкою витрат, на погашення існуючого зобов'язання на кінець звітного періоду [3].

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на:

- довгострокові;
- поточні;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів [4].

МСБО 37 розрізняють такі види забезпечень:

- забезпечення по судовим процесам;
- забезпечення під виконання наданих гарантій;
- забезпечення під виконання зобов'язань щодо навколишнього середовища;
- забезпечення під збитки, що виникають у результаті обтяжливих контрактів;
- забезпечення під ре структуризацію (якщо виконано необхідні умови).

Під час проведеного дослідження було виявлено, що при відображенні дебіторської та кредиторської заборгованості відповідно до вимог П(С)БО та МСБО існують як спільні риси, так і відмінності.

Застосування вітчизняного та міжнародного досвіду сприятиме більш повному розкриттю облікової інформацію щодо розрахунків з різними дебіторами та кредиторами.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] / Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.1999 р. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0396-99. – Назва з екрану.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс] : Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/ IAS%2039_ukr_2016.pdf. – Назва з екрану.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [Електронний ресурс] : Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/ redactor/ files/IAS%2037_ukr_ 2016.pdf. – Назва з екрану.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс] : затв. наказом М-ва фінансів України від 11.02.00 р. № 85/4306. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/z0085-00. – Назва з екрану.

УДК 657.424

Ясишена В.В.,
к.е.н., доцент
Будник К.О.,
магістр групи ОПДвнм-11
Шевчук Р. О.,
магістр групи ОПДвнм-21
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

На сьогоднішній день багато економічних категорій, з якими працює бухгалтер, неоднозначно тлумачаться та періодично змінюються. Також, зазнала змін така економічна категорія як «капітальні вкладення» на «капітальні інвестиції». Проблемам бухгалтерського обліку і аналізу ефективності використання капітальних інвестицій присвячена велика кількість наукових робіт як вітчизняних так і зарубіжних вчених-економістів. У цьому напрямку працювали багато відомих представників бухгалтерської науки, таких як Н.А. Блатов, Н.Г. Вейцман, А.П. Рудановський, І.Ф. Шерр та інших. Також, вивчення цих питань розкрили в працях такі вчені, як Я.Д.Крупка, С.В.Рилєєв, А. А. Мазаракі, Т. В. Майорова, Т. В. Федоренко та інші.

В останні роки облік капітальних інвестицій і основних засобів ускладнився, а наявні політико-економічні проблеми негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи при цьому ефективність їх використання [4, с.24].

Завданнями бухгалтерського обліку капітальних інвестицій є:

– правильне і своєчасне оформлення документів з відображення обсягів будівельно-монтажних робіт і витрат на капітальні інвестиції з

придбання або створення інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів;

– об'єктивне і достовірне формування вартості об'єктів капітального інвестування;

– правильне відображення витрат на незавершене будівництво;

– контроль за дотриманням фінансової дисципліни;

– контроль за економним витрачанням матеріальних і трудових ресурсів на будівництво об'єктів.

Для підтримки основних засобів у належному стані, підприємство завжди обґрунтовує необхідність здійснення витрат на ремонти та технічне обслуговування цих об'єктів, а також на постійне їх оновлення, тому слід відрізняти витрати на капітальний ремонт і капітальні інвестиції. Якщо за рахунок капітального ремонту основні засоби лише підтримуються в працездатному стані, то за рахунок капітальних інвестицій проводиться їх відновлення та розширення.

До інвестицій у матеріальні активи належать інвестиції у житлові та нежитлові будівлі, інженерні споруди, машини, обладнання та інвентар, транспортні засоби, землю, довгострокові біологічні активи тваринництва та рослинництва, інші матеріальні активи.

До інвестицій у нематеріальні активи належать інвестиції у придбання або створення власними силами прав користування природними ресурсами та майном, програмного забезпечення та баз даних, прав на комерційні позначення, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав, патентів, ліцензій, концесій тощо.

Облік капітальних інвестицій ведуть на рахунку 15 "Капітальні інвестиції". На дебеті рахунку 15 відображають фактичні витрати за капітальними інвестиціями, а на кредиті - оприбуткування об'єктів у складі необоротних активів або списання витрат. На кінець звітного періоду на рахунку 15 може бути дебетовий залишок, який показує вартість незакінчених будівельних робіт, операцій з придбання основних засобів необоротних активів та ін.

Рахунок 15 "Капітальні інвестиції" має такі субрахунки:

– 151 "Капітальне будівництво";

– 152 "Придбання (виготовлення) основних засобів";

– 153 "Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних

– активів";

– 154 "Придбання (створення) нематеріальних активів";

– 155 "Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів".

На субрахунку 151 відображаються витрати на будівництво, яке здійснюється господарським або підрядним способом для власних потреб підприємства. На цьому субрахунку обліковують також устаткування, що підлягає монтажу у процесі будівництва, та авансові платежі для фінансування цього будівництва. Субрахунок 152 призначений для обліку витрат на придбання або виготовлення власними силами необоротних матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 "Основні засоби". На субрахунку 153 відображають витрати на придбання або виготовлення власними силами необоротних матеріальних активів, які обліковуються на рахунку 11 "Інші необоротні матеріальні активи". На субрахунку 154 відображають витрати на придбання або створення власними силами активів, які обліковуються на рахунку 12 "Нематеріальні активи". На субрахунку 155 ведеться облік витрат на придбання або вирощування (створення) довгострокових біологічних активів. Аналітичний облік витрат на капітальні інвестиції ведуть за об'єктами будівництва та придбання основних засобів.

Для обліку капітальних інвестицій чинний План рахунків є недостатньо досконалим. На нашу думку, потрібно розширити коло рахунків бухгалтерського обліку з виокремленням додаткових субрахунків до рахунку 15 «Капітальні інвестиції».

Оскільки зазначені витрати виникають по об’єктах основних засобів, для узагальнення інформації про наявність і рух яких призначений клас 1, то витрати на проведення їхніх ремонтів у момент виникнення пропонуємо відображувати на рахунку 15. Проте, Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій відображення цих операцій за дебетом рахунку 15 не передбачено.

На нашу думку, слушною є рекомендація Н. Мельник, щодо введення до Плану рахунків додаткових субрахунків до рахунку 15, з метою удосконалення методики обліку капітальних інвестицій. Цей підхід збільшить перелік операцій по капітальних інвестиціях, які відображують за дебетом рахунку 15 згідно з Інструкцією.

Отже, в момент виникнення ремонтних витрат на основні засоби, до прийняття рішення керівника про їх вплив на економічні вигоди закладу, у момент виникнення пропонується відображувати на рахунку 156 «Поліпшення та відновлення основних засобів».

Капітальні витрати на поліпшення земель також доцільно, враховувати на окремому субрахунку 157 тієї ж назви до моменту їх завершення. Лише після закінчення робіт по поліпшенню земель (осушення, зрошування і ін.) їх вартість повинна списуватися з кредиту субрахунку 157 в дебет субрахунку 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель». З наступного місяця після завершення таких робіт їх вартість повинна амортизуватися в основному з використанням прямолінійного методу.

Щодо обліку інших капітальних робіт і витрат (витрати на проектно-пошукові роботи, утримання відділів капітального будівництва і т.п.), то їх, доцільно враховувати у момент виникнення на окремому субрахунку 158 «Інші капітальні інвестиції» і розподіляти пропорційно контрактній вартості витрат на будівельно-монтажні роботи і устаткування. Такий порядок обліку дозволить більш точно визначити первинну вартість складових основних засобів, які виступають окремими об'єктами при нарахуванні амортизації, адже остання нараховується не в цілому по знов спорудженому об'єкту, а окремо по його складових (будівлі, споруди, устаткування і інші основні засоби) [2].

Поглиблена деталізація структури Плану рахунків бухгалтерського обліку забезпечить відповідність методики обліку капітальних інвестицій, що діє на підприємствах із законодавством України про інвестиційну діяльність, а також отримати, як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам більш повну інформацію стосовно обліку капітальних інвестицій.

Інвестиційна діяльність в Україні здійснюється в період нестабільності соціально-економічного рівня та загальної кризи економіки і тому реалізація проектів капітальних інвестицій підприємствами здійснюється за рахунок власних та кредитних коштів. Це збільшує фінансові витрати і збільшує капіталовкладення.

Таким чином, облік капітальних інвестицій потребує вдосконалення для ліквідації недоліків, які виникають під час планування, аналізу та обліку інвестицій, а також використання капіталовкладень в процесі господарської діяльності підприємств.

Література

1. Мачулка О. Облік операцій з поліпшення основних засобів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007.-№ 7. – С.28 – 31.
2. Мельник Н. КЕІ ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана» обліково-економічного факультету. - «Проблеми відображення в обліку капітальних інвестицій та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Economics/28793.doc.htm
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
4. Ясишена В.В., Бородатий А.О. Актуальні проблеми обліку основних засобів. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація: Збірник тез доповідей учасників ІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції., 10–11 грудня 2013 р., м. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2013 р. – С. 23 – 24.

УДК 657

Ясишена В.В.,
к. е. н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку та аудиту
Западнюк Ю.В.,
студентка групи ОПДзвнм – 11,
Крупко Ю.Ю.,
студентка групи ОПДзвнм – 21
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету

ЗАРОБІТНА ПЛАТА – ЯК НАЙСИЛЬНІШИЙ МОТИВАТОР ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Праця є невід'ємним процесом людського життя, оскільки є його першоосновою. Саме тому, у процесі праці людина здобуває засоби для існування, для задоволення особистих потреб, які являють собою певну винагороду за працю. Будь-яка працездатна особа повинна будувати своє життя і життя своєї родини згідно з рівнем оплати за працю. Історія людства свідчить, що чим вища виробнича спеціалізація його членів, тим вищий рівень добробуту населення. Як стверджував А. Сміт «Жодне суспільство, поза сумнівом, не може процвітати і бути щасливим, якщо значна частина його членів бідна і нещасна» [1, с 54].

Впродовж останнього часу багато уваги приділяється питанням заробітної плати, а отже, і новим підходам до управління нею, які були б адекватні ринковим відносинам. Дана проблема знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Дж. Робертс, А. А. Сарабський, Г. Е. Слезінгер, В. В. Адамчук, В. Н. Балкін, Б. М. Генкін, А. Л. Жукова, М. А. Мельнова, В. І. Некрасова, Н. Н. Олімських та інші. Вивченням зарубіжного досвіду формування і функціонування оплати праці та можливостей впровадження у вітчизняну економіку займались С. Дзюба, Е. Жуліна, Н. Іванова, С. Матюх та інші.

Основною складовою оплати праці є саме заробітна плата, оскільки вона є основним джерелом доходів працівників що працюють за наймом, саме тому її рівень має бути таким, щоб забезпечити можливість задоволення первинних потреб, належних умов проживання, відпочинку та оздоровлення.

Сутність заробітної плати, як і будь-якої соціально-економічної категорії більш точно розкривається у функціях, які вона повинна виконувати в процесі суспільного відтворення. У сучасній науковій та навчальній літературі можна зустріти неоднакову кількість та різне тлумачення даних функцій, проте нами виокремлено такі:

1) відтворювальну - згідно з якою заробітна плата виступає основним джерелом коштів на відтворення робочої сили, тому О. Грішнова пов'язує відтворювальну функцію, зокрема, із встановленням на державному рівні такого її мінімального розміру, який би забезпечував відтворення робочої сили;

2) стимулюючу - встановлення залежності рівня заробітної плати від кількості, якості та результатів праці. Деякі автори трактують дану функцію як інструмент впливу роботодавця на трудову поведінку найманих працівників через політику заробітної плати, а інші – як засіб дії внутрішніх мотивів працівників до покращення результатів праці;

3) регулюючу - засіб розподілу і перерозподілу кадрів за регіонами країни, галузями економіки з урахуванням ринкової кон'юнктури. Значення цієї функції істотно зростає в сучасних умовах, що зумовлено об'єктивними чинниками, адже державне регулювання розміщення трудових ресурсів стало мінімальним, а нові економічні умови спонукають найманих працівників змінювати місце праці;

4) оптимізаційну функцію заробітної плати серед вітчизняних вчених вперше виділив А. Колот, зводячи її зміст до того, що заробітна

плата як складова витрат виробництва є чинником мотивації підприємця до раціонального використання праці, постійного підвищення її продуктивності шляхом вдосконалення матеріально-технічних, організаційно-економічних і соціально чинників виробництва.

Для більшості населення заробітна плата втратила свою відтворювальну та стимулюючу функції і фактично перетворилася на різновид соціальних виплат, не пов'язаних з кількістю, якістю та кінцевими трудовими результатами [2, с 31].

Нажаль, в сучасних умовах господарювання в Україні заробітна плата не може виконувати вищеперелічених функцій, а її рівень забезпечує не більш як 25% відтворення робочої сили, яке не відшкодовує навіть прямих затрат праці та не викликає заінтересованості в переорієнтації робочої сили на пріоритетні сфери діяльності. Саме тому, активна частина населення нашої країни змушена шукати біль високооплачувану роботу за кордоном, що негативно впливає на розвиток України загалом. Адже, особливість сьогодення полягає у тому, що люди шукають не цікаву роботу, а гідну оплату і нажаль знаходять її за межами нашої країни.

В умовах економічної самостійності держава позбавилася права і можливості безпосередньо регулювати систему оплати праці на рівні кожного суб'єкта господарювання, що кардинально змінює її повноваження у цій сфері. Замість прямого втручання, її активна роль проявляється у створенні законодавчої бази, регламентуванні економічних, правових та організаційних засад системи оплати праці у країні. Зокрема, уряд країни встановлює рівень мінімальної заробітної плати, визначає тривалість робочого дня та тижня, регламентує тарифну систему (тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів та інше), надавши суб'єктам господарювання повну самостійність [3, с 135].

Отже, у період коли Україна прагне вступити в європейську спільноту, їй потрібно вирішити багато питань, насамперед це стосується оплати праці її громадян. Адже, ігнорування важливості оптимального відтворення робочої сили та відсутність ефективного стимулюючого механізму зумовили погіршання соціально економічного стану основної частки населення. Удосконалювання систем оплати праці, пошук нових рішень, глибоке вивчення західного досвіду може допомогти вирішити в Україні цілу низку проблемних питань, пов'язаних із заробітною платою, якісно поліпшити її стан та створити

підґрунтя для підвищення зацікавленості працівників до високопродуктивної праці вже в найближчому майбутньому. Все це в комплексі може стати стимулом до економічного підйому нашої країни.

Проте, необхідно вжити заходів не лише з боку держави, а і зі сторони суб'єктів господарювання також, адже інтеграція економіки України у європейську та світову, покращення інвестиційного клімату у державі вимагатимуть наявності якісної і достовірної економічної інформації про фінансовий стан та господарську діяльність саме підприємств [4, с 163.].

Література

1. Сміт А. Добробут націй: дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. – К.: Rort-Royal, 2001. – 593 с.

2. Ясишена В.В., Гапчак М.С. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аудиту та аналізу: теорія, методологія, організація: Збірник тез доповідей учасників ІІ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції., 10-11 грудня 2013 р., м. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2013 р. - С. 31 - 33.

3. Западнюк Ю.В., Пилявець В.М. Основні проблеми заробітної плати та шляхи їх удосконалення в сучасних умовах господарювання / Економіка та управління в ХХІ ст: виклики та перспективи розвитку/ Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – м. Умань, 2017. – С. 134-136.

4. Задорожний З. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / З. Задорожний // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. – Тернопіль, 2010. – Вип. 6. – С. 163-169.

СЕКЦІЯ 3
ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

УДК 658.152:005.57

Гура О.Л.,
к.е.н., доцент
Царьов О.С.,
студент,
Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО АНАЛІЗУ

Інформаційна база є обов'язковим елементом інвестиційного аналізу. Її особливість – це наявність безліч різних джерел інформації, ігнорування, яких може негативно вплинути на ступень визначеності майбутніх результатів інвестування.

Під «потоком інформації» розуміють джерела даних, що характеризуються доступністю отримання інформації, часом на її збір і обробку, достовірністю та повнотою наведених для аналізу показників, її користувачами, які займаються обґрунтуванням управлінських рішень і оцінкою їх виконання.

Умовно усіх користувачів інформації можна поділити на п'ять груп: адміністрація підприємства проектобудівника; власники підприємства; інвестори; сторонні спостерігачі (громадські організації, аудиторські компанії); контролюючі державні служби (фіскальні та митні органи, державна фінансова інспекція тощо).

У процесі використання складної системи показників інвестиційного аналізу важливо правильно згрупувати усю інформацію за певними класифікаційними ознаками.

Для проведення аналізу інформаційні дані варто об'єднати у однорідні за складом групи:

– законодавча та інструктивна база (закони, постанови, інструкції);

– юридичні (договірні) умови реалізації проекту (договори, контракти, протоколи та угоди на рівні інвестора, підрядника, користувача результатів капіталовкладень);

– результати експертиз (юридична, геологічна, екологічна, архітектурна, інженерна тощо);

– кошторисно-нормативна база (кошториси інвестицій, розрахунки підрядника, збірники кошторисних норм і видів робіт);

– технічна та технологічна документація (відомості технічного стану основних засобів, специфікація обладнання, відомості капремонту та простою, технологічні карти, розрахунки виробничої потужності);

– аудиторські дослідження;

– маркетингові дані (результати обстежень і опитувань споживачів, оцінки попиту та пропозиції, результати аналізу цінової політики тощо);

– методичне та програмне забезпечення (програмні продукти);

– планові показники (бізнес-план, бюджети інвестицій);

– дані облікової документації, статистичної і фінансової звітності підприємства.

Будь-який показник, розрахований з інформаційних даних може бути використаний на кожній стадії життєвого циклу інвестиційного проекту. Варто зазначити, що найбільшу роль в інформаційному забезпеченні аналізу відіграє внутрішня інформація, до якої відносяться всі види обліку (оперативного, управлінського, фінансового), фінансова і статистична звітності [1, с. 233].

Аналіз і оцінка ефективності довгострокових і короткострокових інвестицій пов’язано з системою показників, що класифікуються у залежності по відношенню до обліку та плануванню; місцю отримання інформації; етапам життєвого циклу проекту; ступеню визначеності; одиницям виміру; видам інвестиційного аналізу; ступеню доступності, об’єктивності, надійності; охопленню інформації; рівню автоматизації обробки даних і певних показників.

Враховуючи вищенаведене можна зазначити, що інформація, що використовується для інвестиційного аналізу повинна бути якісною, що є визначальним фактором обґрунтованого прийняття рішення та ефективності фінансового менеджменту. Крім цього вона повинна відповідати певним вимогам, що визначено у Концептуальній основі фінансової звітності.

Література

1. Кошельок Г.В. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків підприємства / Кошельок Г.В. // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. статей. / Ред. Звєряков М.І. та ін. Вип. 3(54). – Одеса: ОНЕУ. – 2014. – С. 232-239.

УДК 657

Зубілевич С.Я.,
к.е.н., професор
Крупко М.П.,
студентка 6 курсу
напряму підготовки «Облік і оподаткування»
Національний університет водного господарства та природокористування

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Сучасний стан національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі характеризується позитивними змінами, проявом яких є стандартизація даної сфери на основі міжнародного досвіду. Як результат – мова вітчизняних звітів стає зрозумілою для все ширшого кола зовнішніх користувачів, у тому числі донорів та інвесторів, членів територіальних громад, котрі потребують доступної та прозорої інформації про державні фінанси. Проте окрім задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів, фінансова звітність також покликана забезпечувати процес прийняття рішень в системі державного управління та місцевого самоврядування [1]. Саме тому логічним продовженням започаткованих реформ є зосередження уваги на посиленні значимості фінансової звітності як інструменту ефективного менеджменту в бюджетних установах. Дуже важливо, аби існуюча система показників фінансової звітності мала практичну цінність для самого суб'єкта державного сектору, котрий виступає первинною ланкою в системі управління державними фінансами.

Оцінюючи здатність існуючої системи фінансової звітності бути першоджерелом інформації для прийняття управлінських рішень керівництвом установи, стає очевидною наявність у ній «слабких місць», котрі у загальному підсумку негативно впливають на результативність управління державними фінансами. Аналіз примірного переліку управлінських рішень, з якими стикається бюджетна установа у своїй діяльності, а також інформаційних потреб, необхідних для їх прийняття (табл. 1) дозволяє зробити висновок про придатність існуючої системи показників фінансової звітності до вирішення управлінських завдань планового характеру, зокрема формування показників кошторисів і неготовності задовольняти

потреби в інформації під час прийняття рішень, котрі виникають у поточній діяльності установи.

Таблиця 1

Аналіз відповідності фінансової звітності в державному секторі інформаційним потребам бюджетних установ при прийнятті ними управлінських рішень

Управлінські рішення, котрі приймає установа	Інформація, необхідна для прийняття рішення	Наявність/відсутність інформації у фінансовій звітності
Рішення щодо обсягу бюджетних асигнувань, необхідних для фінансування витрат установи	Суми планових і фактичних витрат, здійснених установою в останньому звітному році; Рівень фактичного виконання планових витрат за останній звітний рік	Передбачене відображення інформації у формі № 2-дс «Звіт про фінансові результати»
Формування показників кошторису в частині планових обсягів надходжень до спеціального фонду	Суми планових і фактичних надходжень за останній звітний рік; Рівень фактичного виконання планових надходжень за останній звітний рік	Передбачене відображення інформації у формі № 2-дс «Звіт про фінансові результати»
Рішення про зміни в обсязі платних послуг, які надає установа	Інформація про фактично досягнуті за останній звітний рік фінансові результати за кожним видом послуги	Не передбачене висвітлення інформації у фінансовій звітності та примітках до неї
Відбір комплексу показників, що використовуватимуться для визначення ефективності виконання бюджетних програм (для головних розпорядників бюджетних коштів)	Показники, що характеризують участь бюджетних установ у бюджетних програмах	Не передбачене висвітлення інформації у фінансовій звітності та примітках до неї
Прийняття рішень щодо формування портфелю фінансових інвестицій	Детальна інформація про одержані доходи та понесені витрати у розрізі груп об’єктів інвестування	Недостатньою мірою представлена у фінансовій звітності та примітках
Прийняття рішень у сфері спрямування грошових коштів на погашення зобов’язань	Інформація про зобов’язання установи, згруповані за строками погашення	Відсутня інформація у фінансових звітах та примітках до фінансової звітності

Таким чином вдосконалення якості фінансової звітності, забезпечення її взаємозв'язку із бюджетною звітністю, який дещо порушений в процесі реформування, повинні стати завданнями програмного характеру на найближче майбутнє.

Підвищення якості фінансової звітності потребує першочергового вирішення існуючих проблем у переході від касового методу під час визнання доходів загального фонду, котрий, певною мірою, спотворює фінансові результати установи до закріпленого НП(С)БОДС 101 [2] методу нарахувань. Не менш важливим завданням, є консолідація фінансової звітності в частині визначення структури та порядку формування загальної консолідованої фінансової звітності суб'єктів державного сектору [3].

Існуюча система фінансової звітності в державному секторі наразі перебуває у перехідному стані, а тому не здатна належним чином задовольнити управлінські потреби бюджетних установ. Приведення набору показників фінансової звітності у відповідність потребам ефективного менеджменту має стати програмним завданням на найближчий період, а його практична реалізація разом із доопрацюванням існуючих недоліків методологічного характеру сприятиме формуванню дієвого механізму управління державними фінансами.

Література

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки : Розпорядження Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р. № 142-р / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 24 грудня 2010 року № 1629 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11

3. Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету міністрів України від 20 червня 2018 р. № 437-р / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80

УДК 657

Кіндрацька Г.І.,
к.е.н, доцент
Костик Ю.О.,
магістрантка
Національний університет «Львівська політехніка».

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ОПРИЛЮДНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансова звітність (ФЗ) є завершальним етапом облікового процесу підприємства та основним засобом донесення фінансової інформації про нього зовнішнім користувачам.

Останнім часом роль звітності значно зросла, оскільки з'явились певні зміни щодо адресності ФЗ та суб'єктів господарювання, які ухвалюють управлінські рішення, виходячи з даних бухгалтерського обліку. Відповідно змінюються вимоги і до ФЗ. При цьому, значна увага приділяється якості та правдивості звітної інформації, що визначається змістовністю, реальністю, оперативністю даних та забезпечується за рахунок методологічних основ її формування.

З 1 січня 2018 р. до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» [1] внесено зміни, які спрямовані на приведення його норм у відповідність до законодавства Євросоюзу, зокрема Директиви про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язану звітність певних типів підприємств від 26.06.2013 р. № 2013/34/ЄС. Цей документ містить нові умови складання, подання та оприлюднення фінансової звітності,

У новій редакції Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визначено, що ФЗ підприємств не становить комерційної таємниці (як це було до 2018 року), не є конфіденційною інформацією та не належить до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом [1]. Відповідно одними з найважливіших є зміни, пов'язані з оприлюдненням переважною більшістю вітчизняних підприємств річної ФЗ на власній веб-сторінці (у повному обсязі) та необхідністю отримувати аудиторський висновок (а отже, проходити аудиторську перевірку).

Особливості та строки оприлюднення ФЗ відповідно до нових вимог представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Оприлюднення фінансової звітності
різних за розміром підприємств[1]

Категорія підприємств	**Оприлюднення фінансової звітності**	
	2018 р.	**2019 р.**
Малі підприємства і мікропідприємства	Обов'язкової аудиторської перевірки та оприлюднення річної ФЗ на власній веб-сторінці не передбачено	
Малі підприємства і мікропідприємства, що належать до фінансових установ	Обов'язкової аудиторської перевірки та оприлюднення річної ФЗ на власній веб-сторінці не передбачено	Обов'язкова аудиторська перевірка показників річної ФЗ та оприлюднення до 1 червня, що настає за звітним, на власній веб-сторінці
Середні підприємства	Обов'язкової аудиторської перевірки та оприлюднення річної ФЗ на власній веб-сторінці не передбачено	Обов'язкова аудиторська перевірка показників річної ФЗ та оприлюднення до 1 червня, що настає за звітним, на власній веб-сторінці
Великі підприємства (не емітенти цінних паперів)	Обов'язкової аудиторської перевірки та оприлюднення річної ФЗ на власній веб-сторінці не передбачено	Обов'язкова аудиторська перевірка показників річної ФЗ та оприлюднення до 1 червня, що настає за звітним, на власній веб-сторінці
Великі підприємства (емітенти цінних паперів)	Обов'язкова аудиторська перевірка показників річної ФЗ та оприлюднення до 30 квітня, що настає за звітним, на власній веб-сторінці	
Великі і середні підприємства, що належать до фінансових установ, недержавних пенсійних фондів	Обов'язкова аудиторська перевірка показників річної ФЗ та оприлюднення до 30 квітня, що настає за звітним, на власній веб-сторінці	

[1] Побудовано авторами відповідно до Закону України [1]

Підприємство є відкритою системою і постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, тому публічне розміщення ФЗ у загальнодоступних джерелах є важливим для різних користувачів для прийняття відповідних рішень. Однак можливе різке зростання обсягів і складності розкриття інформації; розкриття інформації може бути надлишковим для однієї групи користувачів, але задовольнятиме інтереси іншої групи; зростання розкриття інформації є позитивним, якщо не потребує значних витрат.

Крім того, можуть виникнути і певні проблеми довіри користувачів до правдивості наведених даних. ФЗ складається відповідно до вимог національних чи міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, в яких регламентовано представлення певного об'єкта для забезпечення достовірності звітності, недопущення помилок і спотворень, здатних вплинути на рішення користувачів звітності. Водночас можливість підприємства самостійно формувати облікову політику, що є загалом позитивною нормою, може негативно впливати на розуміння фінансової звітності і результатів її аналізу зовнішніми користувачами.

Не менш важливим є і зворотній вплив користувачів, який можна розділити на три рівні за критерієм прийнятих ними рішень щодо підприємства: позитивний, нейтральний (іноді його називають незначний [2]) і негативний.

Таким чином, з внесенням змін в Закон України [1] фактично розширено перелік підприємств, які зобов'язані публічно розкривати свою фінансову звітність. Загалом удосконалення процедури оприлюднення ФЗ є ще одним з кроків забезпечення користувачів повною, правдивою та неупередженою інформацією для прийняття рішень. Однак не менш актуальним є захист інтересів самих підприємств, вплив на яких користувачів інформації є не завжди позитивний. Відповідно зростає актуальність збалансування їхніх інтересів в наданні і отриманні інформації та її допустимій інформаційній місткості.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996 – XIV (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14

2. Даньків Й. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: процесний підхід / Й. Даньків, М. Яцко // Бухгалтерський облік і аудит. № 12. – 2015. – С. 10-17.

УДК 005:658.152

Кошельок Г.В.,
к.е.н., доцент,
Одеський національний економічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Система інформаційного забезпечення управління грошовими потоками являє собою функціональний комплекс, що підтримує процес безперервного цілеспрямованого збору, передачі та обробки відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення аналізу, контролю, планування, підготовки оперативних і стратегічних управлінських рішень з усіх аспектів формування та використання грошових коштів підприємств.

Необхідною умовою проведення ефективного аналізу грошових потоків підприємства є створення і розвиток налагодженої інформаційної бази, що включає в себе бухгалтерський облік і фінансову звітність.

Сучасний бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні за своєю методологією та практичному застосуванні все більше адаптуються та зближуються з міжнародними стандартами фінансової звітності, що відповідає загальноприйнятим нормам у економічно розвинених країнах. Трансформація фінансової звітності залежить від зближення вітчизняної законодавчої бази з міжнародною та від реалізації відповідного рівня інформаційного забезпечення для ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів.

У сучасних умовах інформацію, яка формується в бухгалтерському обліку, використовують різні користувачі для прийняття рішень, як в рамках підприємства, так і за його межами [1, с. 163]. Інтеграція бізнесу викликає необхідність узгодження і гармонійного з'єднання підходів до формування звітних даних.

Сучасний бухгалтерський облік – це основна інформаційна система організації, яка призначена для формування фінансової звітності. Глибина аналізу, достовірність та об'єктивність аналітичних висновків забезпечуються залученням і аналітичною обробкою різноманітних джерел інформації. Залежно від джерел отримання інформації, її можна поділити на внутрішню і зовнішню.

Найбільшу роль в інформаційному забезпеченні аналізу відіграє внутрішня інформація, до якої відносяться всі види обліку (оперативного, управлінського, фінансового), фінансова і статистична звітності.

Зовнішня інформація характеризує всі процеси і явища, що відбуваються за межами даного підприємства, але мають для нього певне значення. Зовнішні інформаційні потоки підприємства включають в себе міжнародні, економічні, політичні, конкурентні, ринкові та інші потоки.

З цієї точки зору, зовнішня інформація, яка необхідна для прийняття управлінських рішень з оптимізації грошових потоків, є в основному прогнозною та може бути підрозділена на ринкову і законодавчу.

Управлінський облік і звітність, що застосовуються на підприємстві, забезпечують більш повне, аналітичне та швидке отримання відповідної інформації про грошові потоки та її обробку безпосередньо в ході здійснення господарських операцій.

У фінансовому обліку та звітності знаходить найбільш повне відображення та узагальнення інформація про грошові потоки по підприємству в цілому за звітний період. Дані фінансової звітності про грошові потоки забезпечують задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів.

Стратегічний облік грошових потоків дозволяє передбачити, як зміниться стан конкретного підприємства у майбутньому, якщо відбудеться зміна зовнішніх і внутрішніх параметрів.

Статистичний облік і звітність, що відображають сукупність масових явищ і процесів, які характеризують їх з кількісної сторони (пов'язуючи з якісною стороною), що виявляють певні економічні закономірності, служать важливим джерелом аналізу. Застосовуючи специфічні для неї методи спостереження, статистика багато в чому спирається на дані бухгалтерського обліку.

У цілому можна зазначити, що бухгалтерська звітність є основним джерелом інформації, яку отримують партнери підприємства при прийнятті фінансових рішень, особлива увага приділяється забезпеченню її достовірності та підвищенню інформативності.

Література

1. Методическая база построения аналитической системы оценки результативности труда: монография / [А. Н. Журлов, Я. П. Квач, Г. В. Кошельок, В. В. Коваль]. – Одесса: Феникс, 2011. – 224 с.

УДК 657.3

Нагірська К.Є.,
к.е.н., доцент,
Шевчик І.О.,
магістр, ОПм-51
Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Прийнято вважати, що складання підприємствами фінансової звітності відповідно до МСФЗ забезпечить їх керівників необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень, дозволить порівнювати звітність різних суб'єктів господарювання, відкриє для підприємств перспективи залучення іноземних інвестицій і позик, пришвидшить вихід на зарубіжні ринки, забезпечить значну надійність та прозорість інформації за умов дотримання всіх вимог під час її складання. Крім того, підприємства, використовуючи звітність, складену за МСФЗ, мають доступ до інформації про фінансовий стан потенційних партнерів та конкурентів, що є її додатковою перевагою. Проте поряд з наведеним переліком переваг, користувачі результатів аналізу фінансової звітності, що складена відповідно до МСФЗ, на практиці зіштовхуються з проблемою обґрунтування управлінських рішень.

Фінансова звітність, як джерело обліково-звітної інформації, відображає істотні зміни у структурі господарських засобів та їх джерел, а також результатів господарської діяльності, надає значний обсяг інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам. Очевидно, що фінансова звітність – не єдине джерело інформаційного забезпечення, проте саме звітну інформацію використовують для ретроспективного аналізу фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, кредитоспроможності, ділової активності, інноваційної привабливості, фінансових результатів підприємств.

Запровадження НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] призвело до відчутних трансформацій структури балансу, який є важливим джерелом інформації для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. Такі зміни створили певні труднощі для

реалізації основних напрямів аналізу внаслідок виділення нових розділів балансу, розширення статей, перерозподілу активів і пасивів за розділами та переміщення певних статей між ними.

Особливо проблемним на сьогодні є аналіз платоспроможності підприємства за результатами аналізу ліквідності балансу і за коефіцієнтами ліквідності, що зумовлено відсутністю чітких критеріїв віднесення активів і пасивів до тієї чи іншої групи, неможливістю врахувати умови, на яких ґрунтується облік певних операцій.

Невизначеність при групуванні активів і пасивів балансу спотворює результати аналізу ліквідності балансу та коефіцієнтів ліквідності, а отже, виникає ризик прийняття необґрунтованих управлінських рішень щодо платоспроможності підприємства. Ці проблеми могли б бути вирішені за умови чітко сформульованих критеріїв, за якими відбувається групування активів та пасивів підприємства. Трансформація балансу підприємства безпосередньо впливає на результати аналізу інших напрямів аналізу фінансового стану з використанням відносних показників, наприклад, коефіцієнтів фінансової стійкості, більшість з яких обчислюють на основі співвідношення між розділами чи статтями балансу.

У формі Звіту про фінансові результати виключено статтю, за якою раніше відображали дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), та статті, призначені для відображення сум непрямих податків і відрахувань із доходів. Оцінювання діяльності підприємства за аналітичними показниками, які розраховували за даними форми № 2 «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», є неможливим і тепер для цього необхідно використовувати лише внутрішні джерела інформації.

За результатами аналізу показників, що представлені у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», проблематично також оцінити фінансові результати від фінансової та інвестиційної діяльності, оскільки новий склад статей форми № 2 обмежує можливості проведення аналізу рівня, динаміки та структури доходів і витрат за цими видами діяльності. Крім цього, з першого розділу звіту про фінансові результати виключено статті, пов’язані з фінансовими результатами від звичайної та надзвичайної діяльності.

Загалом, внесені зміни до форми № 2 не вирішили основної проблеми – забезпечення об’єктивною інформацією аналізу доходів, витрат і фінансових результатів від трьох видів діяльності за звітний

період. Як результат, неможливо провести порівняльне оцінювання стану та ефективності здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.

Актуальним нововведенням під час підготовки звіту про рух грошових коштів є можливість вибору одного з варіантів його складання: за прямим (форма № 3) чи непрямим (форма 3-н) методом. Непрямий метод складання звіту про рух грошових коштів підприємства передбачає коригування прибутку на величину доходів та витрат, які є наслідком негрошових операцій. Тоді як прямий метод ґрунтується на використанні даних про реальні грошові потоки підприємства, тому є більш прозорим (здебільшого підприємства обирають саме його). Проте, прийняття ефективних управлінських рішень за результатами аналізу звіту про рух грошових коштів, який сформований різними методами, є ускладненим. При цьому нівелюється принцип порівнянності показників звіту, складеного різними підприємствами чи одним підприємством за різні періоди, що впливає на порівняння з конкурентом та визначення рівня якості управління грошовими потоками.

Тривале використання у практиці функціонування вітчизняних підприємств фінансової звітності, яку формували відповідно до П(С)БО № 1–5, забезпечувало користувачам певну зручність у процесі здійснення фінансового аналізу та обґрунтування управлінських рішень за його результатами. Спроба гармонізувати систему бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів та формулювання нових вимог до складання та подання фінансової звітності не завжди позитивно впливає на методику оцінювання фінансового стану, фінансових результатів, грошових потоків діяльності підприємств за основними напрямами аналізу.

Більше того, типові методики, розроблені відповідними міністерствами і відомствами, залишаються не повністю адаптованими до сучасних реалій, а їх використання призводить на практиці до прийняття недостатньо обґрунтованих рішень, наприклад, щодо рівня кредитоспроможності чи ризику банкрутства підприємства [2; 3].

Таким чином, оскільки на сьогодні існує проблема єдиного підходу до оцінювання господарської діяльності підприємств (на рівні відповідних міністерств і відомств України, чи науковців), то існує серйозний ризик прийняття зацікавленими особами таких

управлінських рішень, які можуть мати негативний вплив на діяльність сільськогосподарського підприємства.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями).

2. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : затв. Постановою НБУ від 25.01.2012 р. № 23 (у редакції від 25.10.2015 р.). – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12.

3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» : затв. Наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10. 2010 р. № 1361). – Режим доступу : http://www.me.gov.ua.

СЕКЦІЯ 4
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУТУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

УДК 336.225

Багрій К.Л.,
к.е.н., доцент
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Виконання Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом ставиться під загрозу через затримку з набуттям чинності закону про аудит і аудиторську діяльність. Зокрема, Європейський Союз прокоментував аудиторську реформу в Україні: «повинні з жалем зазначити, що реформа аудиторської діяльності, яка відбувається в Україні з істотним запізненням, при впровадженні продовжує зустрічати опір».

У представництві ЄС зазначили, що перш за все, аудиторська реформа в Україні необхідна для відновлення доброї репутації професії, встановлення довіри до фінансової звітності суб'єктів економічної діяльності та, як наслідок, для сприяння інвестиціям та міжнародної торгівлі.

Варто зазначити, що Верховна Рада прийняла закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (№ 2258-VIII), який приводить українське законодавство у відповідність до стандартів ЄС, 21 грудня минулого року [1]. Чинності він набуває з 01.10.2018 року, у законі, зокрема:

- уточнено механізм фінансування органу суспільного нагляду, Аудиторської палати (перехід на змішану модель фінансування за рахунок фіксованого внеску (3 мінімальні заробітні плати на фінансування органу суспільного нагляду (ОСН) і 0,3 мінімальної зарплати – АПУ) та змінної складової (не більше 2% від суми винагороди за договором з обов'язкового аудиту відповідного суб'єкта);

- приведені у відповідність інші закони щодо визначення вимог до суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити

обов'язковий аудит фінансової звітності, в тому числі обов'язковий аудит державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50% акцій належать державі, політичних партій (застосування правил і положень, визначених виключно цим Законом);

- відтерміноване накладання стягнень і зменшено розміри в частині відповідальності аудиторів (з 200 мінімальних заробітних плат до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), а також відстрочено штрафи в частині відповідальності за неоприлюднення фінансової звітності разом з аудиторським висновком;

- уточнено механізм страхування професійної відповідальності аудиторів, а саме: замість обов'язкового страхування вводиться страхування цивільно-правової відповідальності, як і вимагає Директива 2006/43/ЄС;

- уточнено перелік аудиторських послуг (визначені чіткі обмеження щодо одночасного надання послуг з обов'язкового аудиту і аудиторських послуг);

- імплементовано вимоги європейського законодавства в частині атестації аудиторів (уточнено механізм зарахування теоретичних знань особі що атестується, вимоги до атестації встановлені в залежності від досвіду роботи претендента та ін.).

Новий закон «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» вплине не лише на роботу аудиторів, але й змінює «правила гри» для українських компаній.

На відміну від попередніх «аудиторських» документів, він не є «внутрішньою проблемою» вузького професійного кола. Цей закон примусить докорінно перебудувати стосунки усередині чотирикутнику «бізнес – банки – аудитори – держава».

Так, відповідно до положень цього документу, вимоги стають жорсткішими як до банків, які надають кредитні ресурси великому бізнесу, так і до аудиторських компаній, що працюють з ними. Водночас, закон встановлює, що всі компанії, які отримали кредити на суму понад 200 млн. грн, повинні проходити обов'язковий аудит фінансової звітності. Цього вимагає закон, тож цього вимагатиме і банк, який тепер має бути впевненим у відповідності наданих йому цифр дійсності та, відповідно, правильності оцінки фінансових ризиків.

Крім того, Нацбанк застосовуватиме постійний онлайн-контроль щодо кожного великого кредиту, та доручить банкам забезпечити

регулярний і (що найважливіше) незалежний аудит прокредитованих компаній.

Важливо також усвідомити, що бізнесу, який працює як холдинг – а так влаштований майже весь великий український бізнес – буде змушений при отриманні кредиту надавати фінансову звітність і проходити незалежний аудит не лише конкретних дочірніх структур, але й всієї групи консолідованих підприємств.

Друге, на чому слід наголосити – витрати на незалежний аудит, який наразі «переклали» на бізнес, можуть, зрештою, знизити загальні витрати. Робота з кваліфікованими аудиторами з бездоганною репутацією на ринку і відомим ім'ям допоможе довести свою надійність і фінансову стабільність компанії. Зрештою, це стане вагомим аргументом у спілкуванні з банками при отриманні кредитів. Мало того, самі банки будуть за таких клієнтів конкурувати, і бізнес зможе робити зважений вибір.

Третім важливим моментом нового закону є створення і запуск вже цієї осені єдиного реєстру Аудиторської Палати. В ньому буде перелік аудиторських компаній, які матимуть право здійснювати ті чи інші перевірки. Тож кожна компанія, яка стикнеться у процесі роботи з необхідністю проходити аудит, зможе обрати собі партнера відповідно до вимог.

Отже, Україна має гармонізувати власне законодавство у сфері аудиторської діяльності відповідно до норм ЄС у відповідності з Угодою про асоціацію. Важливим кроком до реформування інституту аудиту має стати пошук шляхів об'єднання зусиль діючих в Україні професійних організацій з тим, щоб підняти імідж професії на принципово новий рівень та забезпечити високу якість надання аудиторських послуг.

Література

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19

УДК 657

Ровенець Т.О.,
к.е.н., доцент
Хильчук Е.В.,
студент гр. ОіО-11 інт.
Національний університет водного господарства та природокористування

НЕОБХІДНІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

На сьогоднішній день все більше підприємств зацікавлені у здійсненні якісного внутрішнього контролю, оскільки він є чи не найважливішим елементом механізму управління. Налагоджена система внутрішнього контролю – це надійна передумова ефективного використання ресурсів підприємства, соціального захисту працівників та вдосконалення системи управління.

Внутрішній контроль глибоко проникає у функції менеджменту, організаційну діяльність підприємства, забезпечує інформацією про якість управлінської діяльності, представляє керівництву дані аналізу, оцінки, рекомендації, поради, а також фінансові прогнози щодо об'єктів, які перевіряються. Результати контролю слугують основою для прийняття рішень по удосконаленню діяльності підприємства, покращення прибутковості та результативності. Управління та внутрішній контроль нерозривно пов'язані між собою [1, с. 28].

Дуже часто внутрішній контроль ототожнюють з внутрішнім аудитом. Внутрішній контроль та внутрішній аудит – процедури взаємодоповнюючі. Але є принципова відмінність внутрішнього аудиту від внутрішнього контролю. Перша процедура спрямована на виявлення помилок в господарських операціях, в складанні звітних та інших документів. У свою чергу, внутрішній аудит - це, перш за все, оцінка серйозності виявлених помилок і виробка рекомендацій щодо їх усунення. Крім того, внутрішній аудит дозволяє також проаналізувати ефективність контролю [1, с. 30].

Ефективність діяльності підприємства прямо залежить від організації внутрішнього контролю, здійснюваного на усіх рівнях управління. Система внутрішнього контролю організовується

керівництвом підприємства – це основна відмінність внутрішнього контролю від інших видів контролю [2, с. 191].

Внутрішній аудит на сьогодні є актуальним для забезпечення нормального функціонування та розвитку підприємства. Його необхідність обумовлена, перш за все, досягненням підприємством стратегічних цілей. Дана процедура спрямована на виявлення помилок, а також аналіз ризиків і слабких сторін з метою їх усунення і, відповідно, підвищення ефективності управління.

На нашу думку, для суттєвого покращення послуг, які надаються внутрішніми аудиторами або роботи відділу внутрішнього аудиту працівники підприємства повинні виявляти максимальну ініціативу та зацікавленість процесом, висловлюючи пропозиції щодо вибору об'єктів перевірок, методів та строків проведення планового та позапланового аудиту. Проведення внутрішнього аудиту виключно власними силами з точки зору багатьох фахівців може порушити об'єктивність перевірки та знизити її якість. Але в той же час значний інформаційний потенціал і знання про всі аспекти діяльності підприємства вигідно виділяє керівників підрозділів, дозволяючи їм орієнтуватися в діяльності підприємства з більшою точністю. Тому, здійснюючи внутрішній аудит із залученням власних ресурсів, підприємство здатне уникнути значної кількості помилок досить оперативно.

Негативним моментом є те, що працівники пристосовані до внутрішнього середовища підприємства, а отже вони можуть не звернути уваги на певні істотні недоліки. Зважаючи на всі умови, на нашу думку, найкращим варіантом якісного внутрішнього аудиту буде косорсинг, що нівелює «звичність» та формує ефективну систему внутрішнього контролю. Він припускає розподіл функцій між відповідальними особами підприємства й зовнішньою спеціалізованою організацією, які залучаються на стадії постановки системи внутрішнього контролю, а також для вирішення окремих завдань у процесі її функціонування. Він дає можливість використовувати послуги експертів у різних сферах та гнучкість у питанні залучення аудиторських ресурсів, що в свою чергу дає доступ до високопрофесійних кадрів та передових технологій і методик проведення перевірок [2, с. 188].

Література

1. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль: елементи організації системи / Т.А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – № 1 (43). – С. 28-32.

2. Новик І.В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві / І.В. Новик // Наукові записки. Економічні науки. – Львів : УАД, 2017. – № 2 (55). – С. 188-196.

УДК 657

Ткачук І.М.,
к.е.н., доцент
Юзефович В.І.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Правова база існування трудових правовідносини між роботодавцем і працівником побудована на захисті прав працівників у трудовому законодавстві, нормативних правових актах і колективних угодах. В свою чергу, порушення чинного трудового законодавства може призвести до істотних штрафних санкцій зі сторони контролюючих органів, адже за недотримання вимог чинного законодавства України про працю суб'єкт господарювання може бути притягнутий до адміністративної, фінансової та кримінальної відповідальності.

З метою уникнення штрафних санкцій зі сторони державних органів контролю та зайвих проблем щодо організації відносин між роботодавцем та працівником на підприємстві доцільно запровадити проведення внутрішнього контролю трудових правовідносин.

Внутрішній контроль трудових правовідносин – це перевірка відповідності внутрішньої документації вимогам чинного трудового законодавства, з метою виявлення проблемних питань та ризиків для підприємств, а також окреслення напрямів оптимізації та розвитку правовідносин між роботодавцем і працівником. І саме раціональне формування складових параметрів внутрішнього контролю трудових правовідносин та їх деталізація в конкретних умовах є одним з головних завдань у діяльності суб'єктів господарювання в сьогоденні.

Актуальність внутрішнього контролю трудових правовідносин посилюється з 05 вересня 2018 р. коли було прийнято Кабінетом Міністрів України Розпорядження «Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення» № 649-р [1], згідно якого передбачається проведення Державною службою України з питань праці, Державною фіскальною службою України, Пенсійним фондом України, Національною поліцією України, іншими центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування спільних комплексних заходів, спрямованих на детінізацію ринку праці та вдосконалення контролю за оформленням трудових відносин із найманими працівниками. Так, відповідно до Розпорядження починаючи з 5 жовтня 2018 р. в установленому порядку розпочнуться комплексні заходи, які будуть спрямовані на детінізацію зайнятості та доходів населення шляхом:

1) посилення координації органів державної влади в питаннях проведення роз'яснювальної роботи;

2) здійснення заходів щодо виявлення фактів застосування незадекларованої праці;

3) перегляду актів органів виконавчої влади та внесення до них змін з метою посилення контролю за оформленням трудових відносин.

Реалізація розпорядження сприятиме підвищенню ефективності державної політики щодо захисту трудових прав людей, зменшенню застосування незадекларованої праці та посиленню дисципліни сплати податків і єдиного соціального внеску [2].

Оцінюючи підстави для проведення перевірок контролюючими органами, визначені Постановою КМУ «Порядок здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю (визначає процедуру здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю юридичними особами (включаючи їх структурні та відокремлені підрозділи, які не є юридичними особами) та фізичними особами, які використовують найману працю)» № 295 від 26.04.2017 р., на підприємстві оптимальним є формування внутрішнього контролю трудових правовідносин на постійній основі. Основною метою такого контролю має стати:

- виявлення недоліків та ризиків при формуванні трудових правовідносин;
- дотримання вимог трудового законодавства;
- оцінка ефективності обліку праці та її оплати;

- усунення втрат при виникненні трудових спорів;
- успішне проходження перевірок державних органів контролю.

Враховуючи вище зазначене зауважимо, що в умовах реформування системи зовнішнього контролю трудових правовідносин необхідно постійно вдосконалювати механізм внутрішнього контролю задля ефективного врегулювання трудових відносин та правильного розподілу витрат на їхнє відтворення.

Література

1. Розпорядження КМУ «Про заходи, спрямовані на детінізацію відносин у сфері зайнятості населення» від 05 вересня 2018 р. № 649-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zahodi-spryamovani-na-detinizaciyu-vidnosin-u-sferi-zajnyatosti-naselennya

2. Посилено контроль за оформленням трудових відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100008980-posileno-kontrol-za-oformlennyam-trudovikh-vidnosin

СЕКЦІЯ 5
ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 658:004

Волот О.І.,
к.е.н., доцент,
Чернігівський національний технологічний університет

ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ СИСТЕМИ CRM В ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВАМИ

На практиці при побудові корпоративних інформаційних систем використовують різні ідеології управління бізнесом: MRP, MRP2, ERP, CRM тощо. Особлива увага при цьому акцентується на автоматизації бухгалтерського обліку, оскільки обліково-аналітична інформація є основою для прийняття управлінських рішень.

Сучасні CRM-системи (Customer Relationship Management – управління взаємовідносинами з клієнтами) є невід'ємним інструментом діяльності багатьох світових підприємств, що дозволяє їм набагато ефективніше встановлювати та розвивати відношення з клієнтами, зокрема, для підвищення рівня продажів, оптимізації маркетингу і поліпшення обслуговування клієнтів завдяки збереженню інформації про клієнтів і історію відносин з ними, встановлення і покращення бізнес-процедур і подальшого аналізу результатів.

Сьогодні ринок України становить близько 0,13% від світового обсягу ринку CRM-систем, що у грошовому еквіваленті становить 30 млн. доларів США [1]. Цей показник містить в собі вартість програмного забезпечення, робіт щодо інтеграції, адаптації під замовника і підтримки систем. В галузі спостерігаються три основні тенденції розвитку (рис. 1).

Рис. 1. Основні тенденції на ринку CRM - систем України
Джерело: Розроблено автором на основі [5]

Характеристики та можливості системи CRM в обліку та управлінні підприємствами представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристики та можливості системи CRM

Назва	Характеристика	Можливості та переваги
«Клік-CRM: Продаж»	сучасна система для автоматизації продажів на підприємствах	вирішує на актуальному рівні цілий комплекс управлінських завдань збільшення продажів, ефективності маркетингу та безпосередньо керівництва організацією
BPMonline CRM	додаток, за допомогою якого можна виставляти і виконувати завдання, планувати робочий час і спілкуватися з колегами, як у соціальній мережі	основні переваги: - простота настройки системи аналітиком (без знання програмування); - відкрита конфігурація; - підтримка багатомовності; - автоматизація документообігу
«Битрикс24»	додаток, що допомагає організувати колективну роботу в компанії. Тобто це сайт на якому зібрані всі необхідні дані про співробітників і клієнтів компанії.	функції системи: - можливість постановки завдань і їх обговорення; - хмарне сховище для всіх робочих файлів і документів; - можливість врахування поточних і потенційних клієнтів та партнерів; - можливість створення бази контактів підприємства і фіксування відносин з клієнтами;

		- ведення обліку робочого часу для кожного співробітника, а також відстеження його зайнятості, поєднуючи його особистий календар з календарем планування завдань
ASoft CRM	система управління, яка володіє потужними функціональними можливостями, спрямованими на автоматизацію процесу продажів, маркетингу, документообігу та отримання якісних і кількісних звітів	система дозволяє: - зберігати всю інформацію по договорах з клієнтами; - вести повну історію відносин із клієнтами; - планувати свою діяльність; - отримувати звіти по продажах
AmoCRM	проста і зрозуміла система обліку потенційних клієнтів і угод, яка допоможе контролювати і збільшувати продажі	система поставляється у форматі SaaS і призначена насамперед для малого бізнесу. У ній немає великих і складних функцій, її перевага полягає у простоті і зручності використання

Джерело: розроблено автором на основі моніторингу ринку інформаційних технологій та інформації [2].

Разом з розвитком інноваційних технологій CRM стала функціонувати у віртуальному просторі, поєднавшись з глобальною мережею Internet та здобула ряд інструментів, одна з яких – e-CRM-система. Вона привносить переваги та динаміку електронного бізнесу в процеси комунікацій зі реальними та потенційними споживачами [3].

Таким чином можна зробити висновок, що CRM-системи – це один з найбільш перспективних сегментів ринку програмного забезпечення та управлінських інформаційних систем. Для успішної діяльності підприємства потрібно ретельно підбирати сучасні інформаційні технології, які б забезпечували управлінський персонал якісною як обліково-аналітичною, так і маркетинговою інформацією.

Література

1. Головні тенденції українського ринку CRM-систем / Електронний ресурс. – Режим доступу: https://crosssellguide.com

2. Реальний сектор економіки України в умовах становлення інформаційного суспільства: **монографія** / Шкарлет С.М., Бутко М.П., Волот О.І. – Чернігів: ЧНТУ, 2017 – 288 с

3. Можливості використання CRM-систем / Електронний ресурс. – Режим доступу: https://www.terrasoft.ua

УДК 658

Жураковська І.В.,
к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Вибір програмного забезпечення для ведення обліку на державних підприємствах та установах України пов'язаний не лише з намаганнями обрати найякісніший продукт на ринку з оптимальним співвідношенням ціна-якість, але й дотримання чинного законодавства. Починаючи з 1 січня 2018 року згідно Указу Президента України №133/2017 від 15 травня 2017 року введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Згадане рішення пов'язане з обмеженням діяльності компаній-розробників програмного забезпечення з «російською пропискою». Під заборону пропали лідери ринку програмних продуктів для бюджетних установ: «Галактика», «Парус» та 1С [1], за придбання ліцензій і впровадження яких були понесені чималі витрати бюджетних коштів. Більше 90% державних підприємств і установ потребують заміни програмного забезпечення для виконання вимог законодавства.

Зважаючи на потреби ринку, українські розробники програмних продуктів пропонують цілу низку вітчизняних альтернатив «Галактика», «Парус» та 1С. До них належать ISpro, MASTER: Бухгалтерія, UA-БЮДЖЕТ, Дебет Плюс та ін.

Відомі світові лідери програмного забезпечення Microsoft Dynamics 365 від компанії SMART Business, яка є партнером Microsoft Dynamics та SAP Business one в Україні теж пропонують свої розробки. Впровадження SAP для бюджетних організацій дасть можливість з блискавичною швидкістю отримувати аналітичні звіти будь-якого рівня складності та працювати з великими обсягами даних. Однак це один з найдорожчих продуктів, які є на ринку програмних продуктів України.

Вітчизняна компанія «Інтелект-сервіс» реалізує на ринку багатомодульний програмний продукт, який допомагає

автоматизувати облік, формування бюджетів, їх розподіл і виконання, об'єднати бюджетні організації в єдину систему для створення «електронного міста» (проект Е-місто). Їх продукт програма ISpro більш доступний системний софт у плані ціни серед ERP-аналогів на ринку України. Компанія працює на ринку з 1988 року.

Нова конфігурація програми бухобліку від компанії IT-Enterprise — MASTER: Бухгалтерія крім обліку пропонує готову інтеграцію з такими серйозними сервісами, як SmartTender та Prozorro. Компанія IT-Enterprise більш як 30 років є розробником облікових та управлінських рішень для великих державних підприємств, інфраструктурних проектів на кшталт Е-порт (Ольвія), рішення для Міністерства інфраструктури.

Програмний продукт UA-БЮДЖЕТ призначений для комплексної автоматизації бухгалтерського, фінансового та кадрового обліку, розрахунку заробітної плати, включаючи підготовку обов'язкової (регламентованої) звітності в організаціях, що перебувають на державному фінансуванні. Проте ряд функцій з розподілом коштів між розпорядниками різних рівнів є недоступною. Забезпечуючи повний функціонал у веденні бухгалтерського обліку і податкових розрахунків такі програми як Дебет Плюс - програма для бюджетних та державних установ України. Конфігурація «Комплексний облік для бюджетних установ України», «Майстер-Дельфін», передбачають автономну систему обліку в кожної структурної одиниці.

Проте, на нашу думку, на державних підприємствах та установах впровадження нових продуктів має пені особливості в порівнянні з іншими:

1) Найважливіше - це обов'язковий високий рівень захисту доступу до інформації і програмного забезпечення.

2) Придбання програмного забезпечення затягується на тривалий період, так як необхідно проводити тендерні процедури, погоджувати бюджет і т.д. Теж стосується витрат на навчання персоналу. Чим більша вартість програми, тим більш ймовірно, що її придбання і впровадження відкладеться на тривалий термін.

3) Нове програмне забезпечення має передбачати не просто ведення обліку, а комплексне управління бюджетними установами, об'єднуючи головних розпорядників бюджетних коштів з розпорядниками 1, 2, 3 рівнів і т.д. Тобто поряд з бухгалтерськими

операціями формувати бюджети, кошториси, розподіл бюджетів, виконання кошторисів і т.д.

4) Впровадження для досягнення позитивного ефекту має відбуватись централізовано головним розпорядником державних коштів і передаватись на місця, об'єднуючи всіх в одну систему. Затребуваними є версії для об'єднаних територіальних громад і великі централізовані системи для обласних та міських адміністрацій, центральних органів виконавчої влади [2].

Література

1. Ларікова Т.В., Сучасні інформаційні технології в обліковому механізмі бюджетних установ URL://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/19-2016/31.pdf

2. Громов О. «Чим замінити санкційне програмне забезпечення з бухобліку в бюджетних установах? *Урядовий кур'єр.* 22 грудня 2017 URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/chim-zaminiti-sankcijne-programne-zabezpechennya-z/

3.Скалюк Р. Забезпечення ефективного процесу автоматизації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. Вип. 1. С. 89-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2015_1_12

УДК 658

Жураковська І.В.,
к.е.н., доцент,
Лінник Н.Ю.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЦІЛЬНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Стрімке зростання обсягу необхідної для ухвалення та прийняття управлінських рішень інформації, якою обмінюються установи, організації, підприємства та правоохоронні органи, призводить до того, що доводиться отримувати, обробляти і зберігати документи в більшій кількості, ніж раніше. Інформація, яка міститься в документах, вимагає

посиленого захисту (обмеження доступу, сейфи і т.д.). Паперовий документообіг сповільнює процес прийняття рішень і виконання наказів. Безпека держави частково залежить від захищеності інформації діяльності Державної прикордонної служби України (ДПСУ), впровадження суцільного електронного документообігу в якій лише питання часу. Електронний документообіг – це вимога сучасності і розробка його механізмів, систем захисту дозволить проводити його впровадження більш ефективно.

Кількість науковців, які вивчають питання електронного документообігу та їхнього впровадження в управлінську діяльність, нині значно збільшилася, серед них Г. Асєєв, О. Матвієнко, М. Цивіна, А. Ніколашина, Ж. Кудрицька.

В діяльності Державної прикордонної служби система електронного документообігу існує, але не в цілому. Згідно Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 року [1] інформація, яка опрацьовується в електронному вигляді є з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, перелік користувачів та їх повноваження стосовно цієї інформації визначаються законодавством. Для покращення та пришвидшення роботи існує необхідність впровадження суцільного електронного документообігу. Система електронного документообігу повинна бути побудована таким чином, щоб кожному документу, який характеризується сукупністю структурованих даних, було створене ефективне просування, опрацювання, відправлення й зберігання даних.

Головне завдання системи електронних документів - це організування раціонального руху, опрацювання та збереження електронних документів, організування їх пошуку як по атрибутах, так і за змістом. Тому в травні 2003 року Верховна Рада прийняла Закон України від 22.05.2003 № 851-IV "Про електронні документи та електронний документообіг" [2], який визначає поняття електронного документа та електронного документообігу, закріплює визнання юридичної сили електронного документа, визначає права, обов’язки і відповідальність суб’єктів електронного документообігу. Проблема законодавчо врегульованої ідентифікації стала основним гальмом для широкого використання електронних документів в Україні. Тому водночас був прийнятий і Закон України від 22.05.2003 № 852-IV "Про електронний цифровий підпис" [3]. Завдяки цим законам можна

супроводжувати та дублювати електронні документи, які мають правові наслідки, їх паперовими копіями з "реальним підписом" та "мокрою печаткою". Головне – усвідомлювати те, що впровадження електронного документообігу спрямоване не на вилучення з обігу паперових документів, а на створення ефективного середовища управління й функціонування відомства та установи.

Для впровадження електронного документообігу в підрозділах загонів, на нашу думку необхідно внести зміни в Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», та дозволити усім начальникам офіцерського складу загону мати доступ до електронної інформації, адже згідно даного закону інформація яка опрацьовується в електронному вигляді є з обмеженим доступом та в першу чергу надається тільки декільком військовослужбовцям, які мають до її доступ та тільки після свого перегляду надають її відповідальним посадовим особам загону та начальникам офіцерського складу. Саме цей підхід електронного документообігу допоможе швидше приймати інформацію від інших підрозділів та виконувати усі розпорядження та накази в коротший термін.

Усі документи в діяльності ДПСУ проходять три етапи. Дані наведено на рис. 1.

Рис. 1 - Етапи проходження документів

Надійшовши в загони ДПСУ, документи проходять наступні етапи:

1) первинну обробку;
2) попередній розгляд;
3) реєстрацію;

4) розгляд керівництвом;
5) передачу на виконання.

Пройшовши всі етапи розгляду та реєстрації документів, затрачається велика кількість часу та зусиль. Використання тільки електронного документування допоможе:

1) зменшити витрати на виготовлення документа;
2) зменшити витрати на архівні площі;
3) можливість спільної роботи над проектом документа;
4) підвищити рівень захисту інформації;
5) впровадження електронного підпису допоможе швидше розглядати документи керівництвом та передавати їх на виконання.

Отже, використання електронного підпису та впровадження тільки електронного документування допоможе підвищити рівень ефективності виконання як управлінських, так і виробничих функцій зумовлене скороченням витрат часу на організацію роботи з документами, а також можливістю спільної роботи над проектом документа.

Література

1. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 року [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80/94вр?test =XX7MfyrCSgkyxqjIZi0ae8XeHI4rws80msh8Ie6

2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [Електронний ресурс] : за станом на 22 трав. 2003 р. / Верховна Рада України. — Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=851-15

3. Закон України від 22.05.2003 № 852-IV "Про електронний цифровий підпис" [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T030852.html

4. Демкова М. С. Переваги електронного документообігу [Електронний ресурс] / М. С. Демкова. — Режим доступу: http://www.znannya.org/?view=e-government-documents. — Назва з екрана.

5. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять : ДСТУ2732-2004. — Чинний від 2005-07-01. — К. : Держспоживстандарт України, 2005. — IV, 32 с. — (Національний стандарт України).

6. Закон України «Про Державну прикордонну службу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/661-15.

7. Асеев Г. Г. Электронный документооборот : учебник / Г. Г. Асеев.— К. : Кондор, 2007. — 500 с.

8. Матвієнко О. Основи організації електронного документообігу: навч. посіб. / О. Матвієнко, М. Цивін. — К. : Центр учб.л-ри, 2008. — 112 с.

УДК 658

Лучик С.Д.,
д.е.н., професор
Бруневич Х.С.,
студентка магістратури
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В СФЕРІ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Автоматизація обліку в житлово-комунальному господарстві є важливим етапом, що охоплює всі спектри діяльності організації, що надає послуги населенню. Це і масові нарахування за показниками лічильників, за нормами, залежно від площі квартири або приміщення, від чисельності мешканців або від загальних рахунків організацій-субпідрядників. Це облік всіх проведених платежів, масштабний друк квитанцій, швидкий пошук і аналіз даних. Це формування різних управлінських звітів за допомогою яких керівництво змогло оцінити діяльність співробітників та всієї компанії в цілому.

Забезпечити оптимальну швидкість і точність усіх цих розрахунків може спеціальне програмне забезпечення. Сучасні програми для автоматизації діяльності підприємств, які працюють в галузі житлово-комунального господарства, дозволяють автоматизувати щоденну діяльність співробітників, уникати помилок з-за людського фактора і стежити за зловмисними діями підлеглих. Саме тому впровадження подібних систем необхідно з точки зору економії коштів, підвищення якості та швидкості роботи з населенням і для оцінки всіх основних бізнес-процесів організації.

Серед українських програмних продуктів найбільш відомі розробки компаній IT-Enterprise, BSI, «Універсал», ИС-ПРО и Megapolis та інші. Серед програмних продуктів для малого і середнього бізнесу це: «Дебет Плюс», «Акцент», «АБ-офіс», M.E.Doc, «Предприниматель 4», «ЕЛФІ», «Інфополіс», Tria и iFin. Українські програмні продукти коштують значно дешевше, ніж західні аналоги.

Найбільш використовуваним програмних продуктом, який забезпечує автоматизацію бухгалтерського, податкового і управлінського обліку, є комплекс «1С: Підприємство». В Україні за різними даними програмою «1С: Підприємство» користувалось від 300

до 500 тисяч підприємств — близько 80% всього бізнесу України. В самій Росії частка «1С» дорівнювала 32,7% за станом на 2016 р., і на своїй батьківщині цей продукт навіть не лідирує, поступаючись софту від німецької компанії SAP [1].

Програмний комплекс «1С: Підприємство 8» включає в себе велику кількість різноманітних типових, галузевих та спеціалізованих прикладних рішень (конфігурацій). Конфігурації дозволяють автоматизувати різні види діяльності організацій і приватних осіб. Користувачі працюють безпосередньо з тією чи іншою конфігурацією (або кількома конфігураціями), які оптимально підходять під їх бізнес-процеси і вимоги. Для комунальних підприємств розроблено програмне рішення «ІОС «Квартал»: Бухгалтерія комунального підприємства для України», яке призначено для ведення обліку в галузях житлово-комунального господарства і є одним з елементів проекту ІОС «КВАРТАЛ». Рішення може працювати як у складі ІОС «Квартал» (наприклад, з рішенням «ІОС «Квартал»: Абонентський відділ комунального підприємства для України»), так і самостійно.

Дане програмне рішення забезпечує автоматизацію всіх ділянок обліку, серед яких облік банківських і касових операцій; облік купівлі та продажу товарів і послуг; побудинковий облік (планування та фіксування виконання робіт по житловому фонду, облік витрачених матеріалів та виконаних робіт в розрізі будинків, розподіл витрат на групи будинків, формування технічного паспорта будинку та звітності по домівках); облік заробітної плати і кадровий облік; облік транспорту (списання палива і розрахунок оплати праці водіїв, облік інформації про марки транспортної техніки, маршрутах, видів робіт, звітність по виконаних роботах автопарку); облік виробництва; облік основних засобів і складських операцій.

Програма забезпечує не лише ведення електронного документообігу на підприємстві, а й формування та налаштування всіх видів звітів за будь-який період, а також відправку регламентованої звітності в електронному вигляді.

Ринок програмного забезпечення сьогодні не може запропонувати багато варіантів програм для забезпечення автоматизації обліку на комунальних підприємств.. Вибираючи з того, що є, можна знайти всього кілька спеціалізованих програм, Однією з них є програмний комплекс Gincore - програма для обліку комунальних послуг.

До основних можливостей програми Gincore слід віднести ведення повноцінного обліку, тобто комп'ютеризація бухгалтерії, складських залишків та замовлень на ремонт і продаж. Програма містить підсистеми аналітики, статистики та логістики, що забезпечують широкі можливості вирішення завдань економічного і фінансового аналізу, формування статистичних звітів та управління ланцюгами постачань послуг.

Програмний комплекс Gincore має зручний і логічно продуманий інтерфейс користувача, що дозволяє легко налаштовувати програму і використовувати її ресурси. За рахунок наявності онлайн супроводу доступ до системи відкритий в будь-який зручний час, а також з будь-якого пристрою з доступом в Інтернет. Для забезпечення злагодженої роботи колективу працівників програма надає можливість розподіляти доступ між співробітниками, що допоможе приховати непотрібну інформацію від співробітників, забезпечити ідентифікацію даних співробітників. Важливим для бухгалтера є можливість перекачувати (експортувати) інформаційні бази з однієї версії програми в іншу.

Вітчизняним програмним продуктом, який забезпечує автоматизацію бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності є програма «ХЕПІ-БУХ». Ця програма повністю адаптована під українське законодавство, ув'язана з системами «Клієнт-банк», експортує дані в програми «Медок», «iFin», «Сота», «Соната», «Арт-Звіт», «Єдине вікно» тощо. А найбільшою перевагою «ХЕПІ-БУХ» є її простота і доступність. Конфігурація «ХЕПІ-БУХ підприємство» є базовою конфігурацією на основі якої базуються всі інші конфігурації. Вона забезпечує автоматизацію обліку на великих і малих підприємствах, у бюджетних установах та в комунальних закладах.

Програма готова до роботи одразу після встановлення, а підтримка розробником єдиної конфігурації дозволяє уникнути будь-яких додаткових витрат з її обслуговування. У програмі налагоджено автоматичне оновлення через мережу Інтернет, діють лінія підтримки безпосередньо від розробника, допомога через віддалений доступ, швидке реагування на будь-які зміни в законодавстві

Отже, аналіз вітчизняного ринку програмних продуктів показав, що багато фірм-розробників програмного забезпечення пропонують галузеві прикладні рішення. Однак, для сфери житлово-комунального господарства вибір програм достатньо невеликий. Частина програмної

продукції є російського виробництва, адаптованої під український бізнес та національне законодавство.

Література

1. Чем заменить санкционку: альтернативы 1С [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://businessviews.com.ua/ru/business/id/chem-zamenit-sankcionku-alternativy-1s-1558/.

УДК 330.4

Сидоренко Р.В.,
к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

ЕКОНОМЕТРИЧНІ МОДЕЛІ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Прогнозування розвитку економіки завжди було однією з головних цілей у наукових працях дослідників всього світу. Моделювання розвитку економічних явищ повинно базуватись на проведених статистичних дослідженнях, їх аналізі та застосуванні математичних методів. Застосування математичних методів в економіці дозволяє точно описати вже існуючі процеси, а також виявити суттєвість впливу тих чи інших факторів на результуючий показник. Таким чином можна не лише оцінити вже існуючу динаміку, а й отримати нову інформацію про досліджуваний об'єкт.

Вирішити ці проблеми допомагає побудова економетричних моделей різних типів: парної лінійної регресії, парної нелінійної регресії, множинної регресії, виробничої функції тощо.

Своє офіційне визнання економетрика отримала у 1930р. коли було створено «Економетричне суспільство» – міжнародний союз економістів, засновники якого основною своєю ціллю вважали розвиток економічної теорії у своїй взаємодії зі статистикою і математикою.

З того часу дослідженням питань побудови і використання економетричних моделей у економіці було приділено більше уваги серед світової спільноти. А про важливість таких досліджень свідчить те, що значну кількість Нобелівських премій по економіці отримали саме дослідники економетрики. Першу в історії Нобелівську премію з економіки в 1969р. отримали Р. Фріш та Я. Тінберген за створення і

застосування динамічних моделей для аналізу економічних процесів, в 1975р. – Т. Купманс за розробку лінійних економетричних моделей і розвиток статистичних методів у економетрії, 1980р. – Л. Клейн за створення економетричних моделей та їх застосування до аналізу коливань економіки та економічної політики і т.д.

На сьогоднішній день, економетрику розглядають як науку, що вивчає кількісні та якісні економічні взаємозв'язки за допомогою математичних і статистичних методів і моделей. Економетрика використовується для побудови моделей як на світовому рівні, рівні країни, окремих її галузей та, навіть, підприємств. Без побудови економетричної моделі в сучасному світі не обходиться жодне серйозне дослідження, планування, прогнозування тощо.

Щорічно експерти ООН, для оцінки рівня світового розвитку людства, розраховують Індекс розвитку людського потенціалу (Human Development Index, HDI). Даний індекс розраховується на основі узагальненої системи показників економетричних моделей, яка складається з коефіцієнтів диференціації індексу розвитку людського потенціалу, індексу здоров'я, індексу освіти, індексу доходу, індексу смертності та рівня професійної освіти.

Л.М. Лінгур та Т.П. Васильєва, досліджуючи використання економетричних методів для аналізу економіки України, роблять висновок, що використання економетричних моделей необхідно для формулювання способів розвитку суспільства та економіки в цілому, для знаходження найбільш імовірних та ефективних різновидів довгострокових, середньострокових та поточних планів, пояснення провідних напрямків економічної та науково-технічної політики, прогнозування наслідків прийнятих рішень і здійснюваних у даний момент заходів.

Особливістю більшості економетричних моделей є те, що вони не є постійними. Можуть з'являтись нові фактори впливу на результуючий показник, які вимагатимуть свого врахування у вже існуючій моделі. Таким чином постійно відбуватимуться коригування на реальну ситуацію у економіці.

Література

1. Лінгур Л.М. Використання економетричних методів для аналізу економіки України / Т.П. Васильєва, Л.М. Лінгур // Наукова дискусія. Економіка: реалії часу. – 2015. – № 2 (18). – С. 182-187.

2. Ляшенко О.М., Ковальчук О.Я. Прогнозна модель світового людського розвитку: економетричний підхід / О.М. Ляшенко, О.Я. Ковальчук // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – том 1, № 2 – С. 74-85.

УДК 658

Цимбалістий О.Я.,
аспірант,
Тернопільський національний економічний університет

БЛОКЧЕЙН В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У зв'язку зі схваленням Кабінетом міністрів України Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердженням плану заходів щодо її реалізації (розпорядження КМУ від 17.01.2018 р. № 67-р) [1] практичної вагомості набуває цифровізація економічних процесів та інтелектуалізація бізнесу.

Цифрова епоха XXI століття кардинально змінює підхід до ведення бізнесу та вимоги до використовуваних інформаційних технологій документообігу, обліку, аналізу, контролю, ділової комунікації, менеджменту, маркетингу, управління персоналом і безлічі інших корпоративних атрибутів, що аргументує необхідність адекватних трансформацій економіки України в напрямі повної її цифровізації. Цифрова економіка характеризується активним впровадженням і використанням цифрових технологій зберігання, обробки й передачі інформації в усіх сферах суспільної діяльності з використанням новітніх цифрових послуг і продуктів (BlockChain, RetailTech, FinTech, LegalTech, Digital-marketing, Grid-технології, GovTech, BioTech, NanoTech, e-ID, TeleHealth, ePrescription та інших).

Узагальнення існуючих трактувань цифрової економіки дозволяє зробити висновок про застосування компонентного підходу, зокрема Міжнародна організація OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) виділяє три основні компоненти цифрової економіки: 1) інфраструктура (програмне забезпечення, телекомунікації, мережі та ін.); 2) електронний бізнес (ведення бізнес-процесів через комп'ютерні мережі); 3) електронна комерція (продаж товарів через Інтернет) [2].

Одним із найбільш вагомих і перспективних атрибутів цифрової економіки є так званий «блокчейн».

Blockchain є платформою віртуальної платіжної системи Bitcoin. Логічний зміст терміну генерується двома елементами: «block – блок, брила, колода» і «chain – ланцюг, зв'язок, мережа». Тобто блокчейн – це з'єднані в мережі блоки, генеровані у певній послідовності.

З концептуальної позиції кожен блок мережі містить інформацію про виконану операцію. Однак, особливість блокчейну полягає в тому, що створити новий блок не можливо, поки не буде зчитана інформація попередніх ланок. В результаті генерується база даних, в якій нічого не можна завуалювати, підмінити, знищити тощо. Унікальність блокчейну полягає в тому, що всі транзакції відбуваються безпосередньо між користувачами, жодного сервера, який можна зламати, немає.

Мережа блокчейну містить два види зв'язку: 1) відкритий – будь-який учасник може бачити та вносити в неї дані; 2) приватний – використовується в системі з декількох учасників, і лише вони можуть читати її або вносити доповнення. Окремим підвидом приватного блокчейну, який дозволяє допуск спектру осіб, що виконують обробку транзакцій, є ексклюзивний блокчейн.

Основними характеристиками блокчейну є: 1) децентралізація, тобто відсутність головного сервера; 2) безмежність – блокчейн не володіє циклічним змістом, тому доповнювати його новими блоками інформації можна безмежно; 3) прозорість – всі проведені операції вписуються в єдиний ланцюг, при цьому ідентифікувати їх може кожен, а от змінити – ніхто; 4) надійність, яка полягає в неможливості змін показників або ж утилізації їх частини з загальної послідовної мережі.

Принцип роботи блокчейна полягає в наступному – всі блоки мережі пов'язані між собою, кожен з них володіє порядковим номером, найменуванням, кодом попереднього блоку і власним шифром, новий елемент можливо створити лише після того, як буде закрито попередній і станеться це лише з декодуванням його шифру.

Blockchain є специфічною та унікальною технологією, одночасно надійною і безконтрольною, оскільки всі користувачі в ній рівні між собою і за нею ніхто не наглядає, вона функціонує завдяки присутності все тих же користувачів, всі операції здійснюються анонімно, а обробка даних проводиться системним алгоритмом автоматично. Принциповою особливістю блокчейна є його відкритість, тобто все, що відбувається в blockchain інформаційно повністю доступно, кожен учасник може поцікавитися, якого розміру була угода, який шлях вона зробила та ін., але от імена сторін трансакцій залишаються таємними.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс] / Режим доступу: https: // www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi

2. The Concept of a 'Digital Economy' [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://odec.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy

СЕКЦІЯ 6
ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ

УДК 657

Бабіч І.І.,
к.е.н., доцент,
Баклан А.Ю.,
студент, ОА-21
Луцький національний технічний університет

ГЕНЕЗА БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ

Баланс – основа, на якій заснована діяльність підприємства. Саме завдяки цьому документу користувачі можуть отримати дані про фінансовий стан підприємства та на основі нього приймати подальші управлінські рішення для розвитку підприємства. Вивчення теми історії балансу є актуальним, адже аналіз процесу його формування дасть змогу краще зрозуміти принципи його формування та знайти шляхи вдосконалення.

Досліджували дану тему Л.В. Чижевська, В.Я. Соколов, В.А. Кулик, В.І. Довбуш, Т.П. Погорєлова та інші, але не дивлячись на великий інтерес науковців певні аспекти формування балансу в різні періоди історії є недостатньо дослідженим.

Нашою метою є спроба окреслити етапи формування бухгалтерського балансу та принципи використання його показників.

Паралельно з історією виникненням балансу можна прослідкувати еволюцію бухгалтерського обліку загалом. Колись давно письмового обліку не було, бо в ньому не було потреби. Люди мали невеликі господарства і могли запам'ятати всю необхідну інформацію. Перші письмові записи з'явилися в XIII ст. до н.е.. Складаються вони із букв алфавіту Фінікії, що є одним із перших в історії людства та являється основою майже всіх інших алфавітів світу. А. Вульф, який вивчав історію обліку, вважає, що «фінікійці винайшли алфавіт лише для ведення бухгалтерії».

Баланс, як принцип обліку, вперше був застосований в Китаї. Там використовували систему подвійного запису. Люди користувались

рівнянням, в якому різниця приходу та розходу була рівна різниці кінцевого і початкового залишку.

Лука Пачолі розвинув теорію балансу як економічну, так і філософську. Він написав трактат «Про рахунки і записи». В другому розділі він говорить про торгівельні книги, зокрема про журнал, де мала бути інформація про власність купця. Кожен запис повинен був містити зазначеного дебітора чи кредитора. Вчений описав рахунки та облік за подвійним записом загалом.

Наступний етап розвитку балансу показаний у архівах Франческо ді Марко Датіні. У звітності є бухгалтерський баланс, звіти про прибутки та збитки, а в обліку наявні такі поняття як оборотні і необоротні активи, резерви неоплачених податків і непередбачених витрат, витрати майбутніх періодів, амортизація, собівартість, оцінка. Дана система ведення документації певною мірою випереджала час, адже деякі категорії витрат ввійшли до вжитку в обліку набагато пізніше.

Баланс змінювався і під впливом історичних подій. Так, наприклад, у Радянському Союзі під час Другої світової війни із переліку статей виключили контрпасивні статті відрахувань у спеціальні фонди і пасивні статті фонду директора, але знову були включені у 1946 році. В балансі окупованих підприємств починаючи з квітня 1942 р. з'явилася нова група статей Д. Використовували її в обліку для відображення витрат від втрати окупованих підприємств. В 1951 році були затверджені зміни в балансі, за якими основні засоби відображалися в активі, а їхній знос – в пасиві того ж розділу.

На сьогоднішній день облік в Україні чітко регламентується положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Встановлення однієї системи значно спрощує взаємодію різних підприємств, адже їм зрозуміла інформація про діяльність одне одного. Під поняттям «баланс» зараз розуміють звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає його зобов'язання, власний капітал та активи. Складається він на кінець звітного періоду та відображає стан справ на певний момент часу.

Отже, ми висвітлили основні моменти в історії створення бухгалтерського балансу. Цей документ має історію в декілька тисячоліть. Він змінювався для задоволення потреб часу розвивався, оновлювався та вдосконалювався, але принципи його роботи і досі залишаються незмінними.

Література

1. Довбуш В.І. Баланс підприємства: історія виникнення, розвитку та становлення / В.І. Довбуш //Науково-практичне видання «Незалежний аудитор». – 2013. – № 6(IV). – С. 52-59.
2. Погорєлова, Т. П. Бухгалтерський баланс: його сутність, історія виникнення та технологія складання [Текст] / Т. П. Погорєлова, О. Р. Сьоміна // Агросвіт. – 2017. – № 1/2. – С. 44–48 . – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/1-2_2017/10.pdf (13.04.2017). – Назва з екрана. – На укр. яз.
3. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. Пособие для вузов / Ярослав Вячеславович Соколов. - М.:Аудит, ЮНИТИ, 1996.

УДК 657.1

Нагірська К.Є.,
к.е.н., доцент,
Кіпень М.М.,
студент, ОА-21
Луцький національний технічний університет

КУЛЬТУРНО-ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Ступінь розвитку бухгалтерського обліку, як і інших наук, визначається їх рівнем дослідження історії. Кожна епоха суттєво вплинула на розвиток, а саме культуру ведення бухгалтерії. Облікові системи утворились безпосередньо під сферою того життя, в яких епохах заклалось фіксувати факти господарської діяльності.

Актуальність дослідження даних питань підтверджується працями науковців Я. М. Гальперина, О. О. Бауера, Н. С. Помазкова, Н. Р. Вейцмана, Дж. Чербоні, К. Ротбертуса.

Описати будь-який процес господарської діяльності можна різними підходами, комбінаціями цифрових обрахувань. Нескінченний ряд виражень кінцевого результату якогось процесу не заважає знайти його загального опису. Виходячи з цього, ми розуміємо, що не існує єдиної відповіді щодо розвитку облікових систем. Все, що ми повинні, це описати різні підходи до їх створення, культуру подачі і етичні мотиви такої реконструкції ідеї.

Перші витоки розвитку облікових систем розпочались в Древньому Єгипті. Реєстрація факту господарської діяльності була на звитках папірусу. Основним обліковим прийомом була інвентаризація. Її проводили три людини. Перший відмічав цінності, які віддавали, другий - фактичну наявність, а третій – шукав відхилення в інвентаризації. В Месопотамії робили написи на глиняних дощечках, які служили первинними документами. З часом на кожен такий документ робили другу копію. Факти господарської діяльності мали свої короткі реквізити: кількість отриманих предметів, хто отримав, хто надав і дата. В Іудеї сформувались своєрідні етичні цінності бухгалтерської професії. На Пасху в Єрусалимському храмі ніхто не приступав до молитви, поки головний бухгалтер не закриє всі контрагентні рахунки і не подасть звіт, в якому будуть вказані контрольні санкції. Там сформувався порядок обліку пожертвування в храм. Почало формуватись і особливе ведення обліку в Китаї. Облікові працівники були розділені на три відділи: перший і другий показували рух цінностей, а третій проводив інвентаризацію і виводив натуральний залишок. В п'ятнадцятому столітті в італійському обліку в основі знаходяться реєстри давнього Риму. Коли так звані звіти почали подавались в грошовому вимірнику і внесли рахунок "Капіталу", тоді подвійна бухгалтерія почала своє існування і визнання в Європі.

В будь-які часи до ведення і систематизації такої важливої інформації допускались тільки чесні і відповідальні люди. Така тенденція збереглась і до сьогодні. Володіння інформацією про стан підприємства, країни в облікових вимірниках чи не найвищий рівень довіри в одному обличчі. Культурно сформовані відносини і цінності в цій професії формується в розумінні сучасної корпоративної етики і культури. Світосприйняття і цінності облікового працівника - це частина корпоративної культури, а норми його поведінки - корпоративна етика. Поведінка в середині організації впливає на результат підходу до бізнесу. Корпоративна культура тримає стержень організації, не залежно від зовнішніх подразників, і об'єднує працівників в одній місії їхньої професії бухгалтера.

Виходячи з розуміння теми сам облік, формуючи свою мету подання чіткої інформації, вивів етичні цінності бухгалтерської професії. З розвитком всіх систем виробились правила підходу до бізнесу з врахуванням людського фактору і під впливом культури народів, які почали формувати бухгалтерський облік.

УДК 657

Павелко О.В.,
к.е.н., доцент,
Ситнікова А.О.,
студентка 4 курсу спеціальності «Облік і аудит»,
Національний університет водного господарства
та природокористування

ВПЛИВ ВІДСОТКОВОЇ СТАВКИ НА РОЗВИТОК СФЕРИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Кредитні відносини є невід'ємною складовою ринкової економіки. Придбаваючи ресурси на ринку кредитних ресурсів і реалізовуючи їх господарюючим суб'єктам, комерційні банки чинять безпосередній вплив на розвиток національної економіки. За рахунок кредитів на підприємствах забезпечується організація як поточного господарського обороту, так і розширене відтворення основного капіталу, створення додаткових виробничих потужностей і цілих промислових об'єктів.

Загалом саме кредитний ринок - це один із найдавніших сегментів фінансового ринку, що з'явився як закономірна реакція на потребу в додаткових фінансових ресурсах для фінансового забезпечення підприємницької та інших видів діяльності юридичних і фізичних осіб. В останні роки в Україні спостерігається негативна тенденція – обсяги надання банківських кредитів суттєво скоротилися, що може бути пояснене фактором попиту. Проте фактори пропозиції також відіграють не останню роль. Так, на обсяги кредитування значною мірою впливає відсоткова ставка.

Відсоткова ставка – це ставка центрального банку щодо валютних операцій з іншими фінансовими установами, тобто ставка за кредитами, які регулятор видає комерційним банкам. Зміною відсоткової ставки центральний банк може впливати на ставки по кредитах комерційних банків, на рівень інфляції в країні і курс національної валюти, тобто здійснювати так звану грошово-кредитну політику. Зниження відсоткових ставок спричиняє збільшення ділової активності та зростання інфляції, тоді як при підвищенні відсоткових ставок спостерігається зниження ділової активності, падіння інфляції.

Саме розмір відсоткової ставки визначає спроможність населення до використання банківських кредитів. Для того, щоб зрозуміти, чому за останні роки відбулось таке стрімке скорочення попиту на кредит, доцільно розглянути відсоткові ставки на кредит на прикладі розвинутих країн світу (табл. 1).

Таблиця 1

Відсоткові ставки центральних банків
станом на 20 вересня 2018 року

№ з/п	Країна	Центральний банк	Поточна ставка %
1.	США	FED (Federal Reserve)	2,00
2.	Єврозона	ECB (European Central Bank)	0,00
3.	Великобританія	BOE (Bank of England)	0,75
4.	Японія	BOJ (Bank of Japan)	-0,10
5.	Канада	BOC (Bank of Canada)	1,50
6.	Швейцарія	SNB (Swiss National Bank)	-0,75
7.	Швеція	Riksbank (Sweden Central Bank)	-0,50
8.	Австралія	RBA (Reserve Bank of Australia)	1,50
9.	Нова Зеландія	RBNZ (Reserve Bank of New Zealand)	1,75
10.	Норвегія	Norges Bank (The Norwegian Central Bank)	0,50
11.	Данія	Danmarks Nationalbank (The Danish Central Bank)	0,05
12.	Україна	NBU (National Bank of Ukraine)	20,4

Таким чином, порівняно з Україною, відсоткові ставки інших країн є набагато нижчими, зокрема Європейський Центральний Банк визначив нульову відсоткову ставку на даний період. В середньому ставки коливаються від 0,5% до 1,5%. Для таких країн як Швеція, Швейцарія та Японія знайома практика встановлення від'ємних відсоткових ставок [2]. Відтак, можна зрозуміти тенденцію щодо

зменшення обсягу кредитування в Україні – розмір відсоткової ставки по кредитах 20,4% [1].

Кредитування в цілому відіграє важливу роль у формуванні національної економіки. Значна роль кредиту і в розширенні виробництва. Позикові кошти сприяють збільшенню запасів і витрат, що необхідні для розширення виробництва і реалізації продукції; використовуються для збільшення основних засобів.

Кредит у сфері грошового обороту забезпечує надходження готівки та її вилучення з обороту через банки на кредитній основі. Таким чином, кредит відіграє важливу роль в утворенні коштів для готівкового і безготівкового обороту, забезпечуючи безперебійність безготівкового.

Роль кредиту, сфера його застосування не є незмінними, стабільними. Зі зміною економічних умов в країні відбувається і зміна ролі кредиту та сфери його застосування. Виходячи з того, що в сучасних умовах інфляція є постійним явищем в економіці, зростає роль кредиту в цих умовах. Регулювання грошової маси в обороті здійснюється за допомогою кредиту, що забезпечує підтримку стабільної купівельної спроможності грошової одиниці.

Позитивна роль кредиту проявляється шляхом проведення ефективної грошово-кредитної політики, яка в сучасних умовах, головним чином, полягає у використанні жорстких заходів з регулювання обсягу кредитних і грошових операцій. Особливо важливе значення має підтримка стабільності і стійкості національної грошової одиниці і захист інтересів позичальників та кредиторів.

Отже, аналізуючи вищесказане, слід констатувати, що сфера кредитування відіграє важливу роль у становленні національної економіки. На це впливає низка різних чинників. Проте визначальним чинником, що головним чином змінює обсяг споживання кредитів в різних країнах, зокрема і в Україні, є відсоткова ставка. Саме розмір відсоткової ставки, встановлений НБУ, при проведенні грошово-кредитної політки визначає попит та спроможність використання банківських кредитів.

Література

1. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=875457&cat_id=71412..

2. Форекс Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.forexua.com/ua/index.

УДК 657

Писаренко Т.М.,
к.е.н., доцент,
Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Облік пройшов історичний шлях від примітивної реєстрації фактів господарського життя на глиняних, дерев'яних чи мідних дощечках, камені, папірусах до складання складних форм фінансової та податкової звітності. Цей еволюційний процес відмив все нераціональне і залишив нам сучасну модель обліку.

Розглядаючи концептуальні підходи до моделі обліку (парадигми), теоретики виділяють уніграфічну, камеральну і диграфічну моделі [1, 4]. Власне диграфічна модель є основою сучасного обліку. Появу цієї моделі пов'язують з іменем Луки Пачолі, який описав принципи ведення обліку з використанням подвійного запису ще у далекому XV столітті. Виникнення друкарства забезпечило поширення подвійного запису по всій Європі.

Подвійний запис дійшов і до території України. Це приклад глобалізації обліку ще у XV- XVI.

Слід відмітити, що метод обліку в окремо взятій країні визначається внутрішніми чинниками, які виступають наслідком суспільно-економічної формації.

Довгий час облік в Україні, яка була складовою Радянського Союзу, був соціалістичним. Основою соціалістичного обліку була надзвичайна централізація і регламентація. Існування виключно державної власності зумовило підпорядкування всієї нормативної бази обслуговуванню потреб домінуючої політичної сили. Державна власність не стимулювала до економії та раціонального використання ресурсів. Закритість Радянського Союзу від більш розвинутих країн зумовлена всепоглинаючим бажанням законсервувати та зберегти існуючу систему. Але таке величезне об'єднання з різних і колись автономних країн не могло довго існувати. Як наслідок – утворення незалежних держав, однією з яких була й Україна. Ще не менш значним фактом було зняття «залізного» заслону та початок великої міграції трудових ресурсів. Трудові мігранти принесли в Україну інформацію

про життя за кордоном, що вплинуло на бажання повністю змінити суспільно-економічну формацію у державі.

Отже, на початок 90-х років ХХ-го століття облікова система України була повністю така, як і в колишньому Радянському Союзі. Але суспільно-економічні процеси у державі постійно сигналізували про недосконаліть цієї системи. Перш за все в Україні з'явилися різні форми власності на противагу єдиній державній. Цей факт призвів до відмінності в інформаційних потребах між державними інституціями та приватними господарськими структурами. Перед Україною постала потреба визначитися з майбутніми орієнтирами розвитку: орієнтуватися на Схід, базовою країною якого була Російська федерація, чи будувати модель обліку за подібністю до розвинутих країн Заходу та США. Вибір був зроблений на користь розвинутих країн.

Як результат такого стратегічного вибору було прийняття Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів від 28.10.1998р. № 1706 [3]. Після цього були розроблені та поступово введені в дію національні стандарти обліку. Знаковим було прийняття у 1999 році Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [2].

Починаючи з 2012 року окремі категорії суб'єктів господарювання переходять на міжнародні стандарти обліку і звітності.

Всі ці кроки є спробою наблизити вітчизняний облік до європейського та американського, зробити інформацію такого обліку зрозумілою для іноземних інвесторів. Власне саме ці кроки і нівелюють кордони між обліковими системами різних держав, роблять облік глобальним.

Література

1. Бутинець, Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку : навч. посібник: в 2-х ч., Ч.1. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Ж. : Рута, 2001. – 512с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-XIV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14?lang=en.
3. Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів від 28.10.1998р. № 1706. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-%D0%BF.
4. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: Учебн. пособие для вузов. – М.: Ауцит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

СЕКЦІЯ 7
РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

УДК 378

Єршова Н.Ю.,
к.е.н., професор
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

РОЛЬ ІГРОВИХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ВНЗ

Постійно зростаючи вимоги до переліку виконуваних робіт, ускладнення завдань, які стоять перед бухгалтером свідчать про високу затребуваність професії, стабільний розвиток і кар'єрне зростання в даній сфері – з одного боку, а з іншого - потребують постійного підтвердження його кваліфікаційного рівня.

Для України сьогодні пріоритетним є підготовка фахівця нової формації на основі компетентнісного підходу, який перш за все націлений на те, щоб сформувати у студентів знання і вміння професійно вирішувати реальні проблемні ситуації, що можуть виникнути в їх подальшій професійно-практичній діяльності. Тому, формування сучасного фахівця в сфері бухгалтерського обліку не можливо без вдосконалення підходів і методик підготовки на рівні вишу. Аналіз результатів педагогічних досліджень А.Л. Андреєва, І.О. Зимньої, О.С. Заблоцької, А.В. Хуторського, Г. Селевка, О.І. Пометун, Р. Пастушенка, О.В. Овчарук та ін. показує, що вчені постійно звертаються до питань підвищення якості підготовки фахівців, називаючи пріоритетною умовою - компетентність [1, 2].

На нашу думку при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку в університеті компетентнісний підхід має поєднуватися з міждисциплінарним підходом. Це пов’язано з тим, що бухгалтерський облік є частиною інституційного середовища, що визначає загальні умови, в яких підприємства функціонують, тому, він має сприйматися як предмет, який пов'язаний з політичними, економічними,

соціальними, юридичними, культурними та етичними сферами знань. Отже, вивчання бухгалтерського обліку має будуватися таким чином, щоб студенти, які прослухали курс, були здатні застосовувати сформовані знання, вміння і навички не тільки при вирішенні завдань бухгалтерського обліку, а й ряду інших суміжних сфер при вирішенні професійних проблем, з якими стикаються бухгалтери. У зв'язку з чим, сучасна педагогіка велику увагу приділяє активізації і результативності навчально-пізнавальної діяльності студента.

Підготовка бакалаврів за спеціальністю «Бухгалтерський облік та оподаткування» має ряд нових завдань, які пов'язані з розробкою нових освітніх засобів, необхідність яких обумовлена постійно наростаючими вимогами інтегрального характеру, що пред'являються до фахівця з бухгалтерського обліку та формують готовність випускників вишів успішно здійснювати проектувальну, конструктивну, комунікативну, організаторську діяльність.

Саме тому, одним з важливих напрямів удосконалення підготовки в вишах фахівців в сфері бухгалтерського обліку, які володіють компетенціями є активне використання інтерактивних методів навчання. Застосування останніх при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку дозволяє реалізувати такі пріоритети в навчальному процесі, як підвищення пізнавальної активності студентів в процесі навчання, спільне пізнання, формування особистісної позиції, генерація нових ідей і пропозицій.

Інтерактивний метод являє собою діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента (взаємодія студентів між собою і з викладачем) [3]. В освітньому процесі НТУ «ХПІ» при підготовці фахівців з бухгалтерського обліку активно застосовуються інтерактивні технології навчання, серед яких круглі столи (дискусія), case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз), ділові ігри, тренінги, інтерактивні конференції.

Курс бухгалтерського обліку включає рішення різних ситуаційних завдань (Case-study), що моделюють можливі практичні ситуації, з якими випускники можуть зіткнутися вже під час практичної діяльності, а також організацію семінарських занять з позиції комунікації з обговорюваного питання. Case-study складається за темами, тому в їх вирішенні доцільно задіяти як конкретні методи і техніки бухгалтерського обліку (вміння), так і судження студентів (точка зору). Важливим є проведення семінарського заняття в формі організації комунікації з обговорюваного питання, що

дозволяє ознайомити студентів з інноваційними концепціями в сфері бухгалтерського обліку. Подібна робота націлена на демонстрацію того, як отримати необхідні знання, що про них написано в періодичних виданнях та підручниках і як вони входять в повсякденну практику бухгалтерського обліку. При цьому викладач, який проводить семінарське заняття, виступає в ролі «модератора», який лише рекомендує студентам літературу з обговорюваної тематики.

Використання інтерактивних технологій:

- сприяє активній участі кожного студента в процесі вирішення проблеми або завдання і, тим самим, визначає засвоєння, розуміння, закріплення навчального матеріалу;

- формує у студентів нові ідеї, підходи до вирішення завдання;

- сприяє пошуку студентами альтернатив вирішення поставленого навчального завдання (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту і обґрунтування рішення), отже - професійні навички;

- розвиває навички працювати в команді, проявляти толерантність до будь-якої іншої точки зору, поважати і прислухатися до думки кожного опонента, налагоджувати спілкування і взаємодію в групі, отже – моделі поведінки;

- призводить до усвідомлення студентами багатозначності ситуацій, які виникають в реальній професійній діяльності бухгалтера;

- розвиває навички прийняття персональної відповідальності за прийняті рішення;

- активізує увагу, сприйняття, пам'ять, уяву і одночасно знімає психологічне і фізичне навантаження на занятті;

- дозволяє розвивати професійно значущі уміння та навички;

- формує середовище професійного спілкування, що характеризує відкритість, взаємодію учасників, рівність, накопичення спільного знання, можливість взаємної оцінки і контролю.

Використання інтерактивних технології навчання дозволяє сформувати такі істотні професійні якості, як самостійність, креативність, толерантність, ініціативність і відповідальність.

Література

1. Андреев А. Л. Компетентностная парадигма в образовании : опыт философско-методологического анализа / А.Л. Андреев // Педагогика. – № 4. – 2005. – С. 19–27.

2. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація : порівняльний аналіз / О.С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. – Серія : Педагогічні науки. – 2008. – С. 63–68.

3. Vaskivska H. Didactic aspects of upper secondary and university education fundamentalization / Halyna Vaskivska // Science and Education, 2017, Issue 5. P. 46–50.

УДК 657

Ткачук І.М.,
к.е.н., доцент
Симонік А.О.,
студентка групи ОПС-11
Луцький національний технічний університет

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ДЛЯ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ «БУХГАЛТЕРІЯ–ПОДАТКИ–ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА»

В умовах глобалізації економічних процесів, на підприємствах керівники бажають бачити універсального спеціаліста у сфері «Бухгалтерія-Податки-Фінанси підприємства». Тобто, популярною є суміщена професія – головний бухгалтер (бухгалтер)/фінансовий менеджер – фахівець, який повністю відповідатиме і за фінансові питання, і за питання пов'язанні з обліком. А це в свою чергу свідчить про те, що сьогодні професія бухгалтера визнана однією з найнебезпечніших в світі. За ступенем ризику її ставлять в один ряд з пожежними, рятувальниками, пілотами-випробувачами і поліцейськими.

В Україні, де всі співробітники, що займаються обліком, називаються бухгалтерами, а в Північній Америці та Канаді, існує чіткий розподіл таких фахівців на дві категорії [5]:

1. **Bookkeeper –** фахівець, який виконує поточну бухгалтерську роботу: виписує рахунки, нараховує зарплату, може робити певні звіти і т.д. Такий рівень не вимагає сертифікації.

2. **Accountant** – фахівець з планування, організації контролю обліку, підготовки фінансових звітів і податкових декларацій. Такий бухгалтер повинен мати професійний сертифікат (CPA).

Як зауважують фахівці, сьогодні в Канаді особливо затребувані саме сертифіковані бухгалтери – Дипломований професійний бухгалтер (Chartered Professional Accountant, CPA). Варто зауважити, що саме такий сертифікат мають і бухгалтери в США. Середня заробітна плата бухгалтера у Канаді 43 тис. доларів за рік [5].

Варто відмітити, що важливою особливістю західних країн є поділ професії «бухгалтера» на такі спеціалізації:

1. Фінансовий менеджер (Finance manager).
2. Менеджер по аналітиці (Analytics manager).
3. Податковий менеджер (Tax manager).
4. Менеджер з аудиту (Audit manager).
5. Бухгалтер (Accounting Manager).

Адже, як показує практика, нерідко на спеціалістів з обліку за кордоном може покладатися чимало інших обов'язків. Наприклад, в США та Канаді задачами бухгалтера є планування, організування і адміністрування бухгалтерської і фінансової звітності для підприємців і різних сфер бізнесу. В Україні такі функції виконує фінансовий менеджер [6].

У США професія бухгалтера – найбільш високооплачувана в світі (затребуваний головний бухгалтер може заробляти до 250 тис. доларів на рік). Але тут є важливий момент: щоб отримати цю посаду в Штатах, потрібно вкрай довго вчитися [2].

В Англії бухгалтери входять у вищий ешелон менеджменту і вважаються дуже цінними фахівцями. Але це лише сертифіковані бухгалтери, хто перебуває в професійній організації та має відповідний диплом. Крім того, практикуючі бухгалтери не мають права займатися іншими видами діяльності, наприклад, такими, як податкове консультування і аудит [3].

У багатьох країнах ЄС професія бухгалтер традиційно є однією з найбільш високооплачуваних, що свідчить про те, що велика кількість українців охоче б працювала за кордоном.

Найбільш гостинними країнами для бухгалтерів-іноземців вважаються Канада, Нова Зеландія і Австралія [2].

В багатьох зарубіжних країнах від кандидата на посаду бухгалтера вимагається атестат вищого учбового закладу, сертифікат про професійний статус, декілька років безперервної практики. Окрім цього, спеціаліст обов'язково повинен знати законодавство країни, в якій планує працювати, та її мову [6].

У Туреччині однією з основних умов того, що фахівець може отримати статус сертифікованого або присяжного бухгалтера є громадянство. Іноземні громадяни, які отримали відповідну освіту на території Туреччини не можуть отримати статус сертифікованого або присяжного бухгалтера [1].

Найскладніше отримати роботу бухгалтера в Австралії і Канаді. В цих країнах існують стандарти спеціальності, які визначає професійна асоціація бухгалтерів. Претендент на роботу повинен мати бухгалтерський сертифікат CPA, MBA, CIMA чи іншого типу, які підтверджують успішну здачу екзамену по бухгалтерському обліку [6].

В Україні престиж бухгалтерської професії нині набагато вищий, ніж раніше. Однак, ринок праці для фахівців з обліку в Україні за останні п'ять років не є стійким. У 2018 році дані кадрового порталу rabota.ua свідчать про те, що найнеобхідніші для роботодавців фахівці – звичайно, бухгалтера. Для них – майже 60% пропозицій працевлаштування. Кожна шоста вакансія пропонує роботу головному бухгалтеру [4].

За даними дослідження Пашкіної Т., роботи для бухгалтерів в Україні багато – і різної. Але ось зарплати поки залишають бажати кращого – і кандидатам, налаштованим на рішуче поліпшення своїх фінансових показників, необхідно добре попрацювати, щоб довести своє співвідношення запитуваній зарплаті [4].

Помилковою є думка, що працівники у сфері «Бухгалтерія-Податки-Фінанси підприємства» стануть не потрібними в майбутньому. Попит на них не зміниться, збільшаться лише вимоги. Так, з урахуванням зростаючих вимог із боку роботодавців претендентам, які не доклали зусиль для вдосконалення своїх професійних знань і вмінь, що не обтяжують себе дотриманням правил ділового етикету, знайти місце в професійному житті виявляється досить складно.

Динаміка сучасних бізнес-процесів вимагає від фахівців високого рівня узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання різних завдань не лише в галузі своєї професії; можливість і здатність успішно переключатися на іншу діяльність або ж змінювати її вид.

Література

1. Бухгалтер и бухгалтерский учет в Турции. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.openbusiness.ru/html_euro/turkey-open6.htm

2. Занимательная бухгалтерия [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://n-auditor.com.ua/ru/component/na_archive/1033.html?view =material

3. На работу за границу по профессии бухгалтер [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://samarabuh.ru/news/interest/interest_2.html

4. Пашкина Татьяна. Точный счет: сколько работодатели готовы платить бухгалтерам и финансистам [Електронний ресурс] / Татьяна Пашкина. – Режим доступу: https://thepoint.rabota.ua/tochnyy-schet-skolko-rabotodately-hotovy-platyt-buhhalteram-y-fynansystam/

5. Перспективы бухгалтера в Канаде [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://marcuseducate.com/accounting-clerk-in-canada/

6. Як знайти роботу за кордоном бухгалтеру [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://agrarnik.com/index.php?option=com_content&view=article&id=861:yak-znajti-robotu-za-kordonom-bukhgalteru&catid=63&Itemid=319

СЕКЦІЯ 8
ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

УДК 339.9

Вакулич Н.А.,
ст. преподаватель
Брестский государственный технический университет

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЛОГИСТИЧЕСКОГО АУТСОРСИНГА В БЕЛАРУСИ

Все большее число компаний, формируя логистическую стратегию, фокусируются на достижении баланса «логистические затраты/качество логистического сервиса», используя в том числе в качестве одного из вариантов стратегию аутсорсинга.

В настоящее время многие фирмы отмечают существование проблем в области логистики и аутсорсинга логистических услуг, которые не позволяют успешно развиваться как данному направлению, так и самим предприятиям. Согласно исследовательскому опросу «Логистика в Беларуси» из выборки, которая включала 100 организаций, 51% респондентов имеют свой отдел логистики, в 43% предприятий функции логистики выполняют сотрудники разных подразделений и только в 6% предприятий функции логистики переданы на аутсорсинг.

Широкому применению аутсорсинга в Беларуси препятствует ряд факторов. Так, государственные предприятия сложно переходят на аутсорсинг из-за инертности мышления руководителей или несамостоятельности в принятии стратегических важных решений [1].

Одной из особенностей ведения бизнеса в Беларуси заключается в том, что большинство компаний не только заботятся о конфиденциальности информации, а в принципе не заинтересованы в открытости, в силу того, что бухгалтерский учет носит полулегальный характер. Кроме этого, из советского периода белорусским предприятиям досталась сильная интеграция по вертикали, в особенности для промышленных предприятий.

Еще одно препятствие на пути перехода к аутсорсингу заключается в том, что ведение бизнеса в данном режиме требует очень высокого уровня управленческой организации.

Каждый индивидуально определяет, насколько выгодно применять аутсорсинг в том или ином бизнесе. Однако, главное, что белорусский бизнес сегодня имеет такую возможность и предприниматели могут решать, воспользоваться ли ей.

Наиболее аутсорсинго-развитой в Беларуси является отрасль информационных технологий.

Беларусь потенциально является идеальным местом для аутсорсинга в данной сфере. Во-первых, расположена в центре Европы, в отличие, к примеру, от Индии: ведь использование Интернета не исключает необходимость проведения личных встреч и переговоров. Во-вторых, ближе по менталитету заказчикам, более понятны и предсказуемы, чем конкуренты из далекой Азии. По количеству экономически активного населения с высшим и средним специальным образованием Беларусь входит в первую пятерку стран Европейского региона: на одну тысячу экономически активного населения в Беларуси приходится порядка 450 специалистов со средним специальным и высшим образованием. Несмотря на то, что к высшей школе есть объективные претензии, фундаментальные науки, в частности математика, преподаются на высоком уровне – как, впрочем, и иностранные языки.

Беларусь привлекательна для заказчиков и по цене. На данный момент за аутсорсинг одного специалиста заказчики готовы платить в среднем 1000 долларов в месяц. При стоимости жизни и уровне зарплат эта цена будет выгодна обеим сторонам достаточно долго. Можно подумать и о долгосрочных проектах.

Следует также отметить, что в Беларуси отмечается относительная стабильность и предсказуемость экономики, законопослушность граждан. В Беларуси наиболее низкий в СНГ уровень коррупции и преступности.

IT-сектор в Беларуси является одним из самых привлекательных для карьеры среди молодежи. Белорусские программисты высоко котируются в международных рейтинговых системах. У специалистов есть успешный опыт выполнения заказов, а также положительные отзывы клиентов, с мнением которых считаются.

Постепенно приходит понимание, что аутсорсинг является эффективным способом снижения издержек и доступа к новейшим технологиям, и начинает создаваться среда для его успешного внедрения.

Литература

1. Аутсорсинг: практика решения проблем [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://pravo.kulichki.com/dop/otdk/otdk0035.htm. – Дата доступа: 28.09.2018.

УДК 338.47

Вакулич Н.А.,
старший преподаватель,
Замулко А.В.,
студентка 4 курса,
Брестский государственный технический университет

АКТУАЛЬНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОГИСТИКИ СНАБЖЕНИЯ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

В условиях рыночной экономики успешным предприятиям требуется сокращение доли оборотного капитала в материальных запасах, внедрение системы производства «точно в срок», акцент на качество и производительность. Такие изменения потребовали пересмотра многих традиционных концепций закупок. Мы можем сказать, что настало время для тех, кто заинтересован в процессе эффективного и рационального управления закупками и поставками.

Сегодняшняя логистика получила особое признание в области бизнеса, и ее роль в хозяйственной деятельности значительно возросла. В настоящее время при принятии решений о стратегическом планировании учитывается именно логистика. Так же, управление цепями поставок все чаще участвует в тех подразделениях компании, которые по-прежнему слабо связаны с логистикой. В результате специалисты в области логистики работают со всеми субъектами хозяйствования для выполнения важных функций в компании, а их рекомендации по управлению затратами становятся все более важными. Особенно важную роль играет логистика в фармацевтической отрасли. На данный момент объем финансовых

потоков и материальных ресурсов в фармацевтическом секторе занимает третье место в мировой экономике после наркотиков и оружия. Бизнес-процессы в фармацевтической промышленности требуют комплексного, гармоничного управления менеджментом, маркетингом, логистикой, аутсорсингом, электронной коммерцией, ориентированного на этот вид экономической деятельности на микро-, макро- и международном уровнях.

Интегрированная логика национальных и международных фармацевтических областей полностью соответствует целям, задачам, функциям, интегрированной логике, принципам и методам, стратегиям и тактике национальной и международной фармацевтической логистики.

Специфика фармацевтической промышленности и ее готовой продукции, технологий производства, методов управления, торговли, транспорта определяет характер и особенности функционирования рынка и компаний, основных логистических потоков (информации, материалов, финансовых услуг) и бизнес-процессов, маркетинга и логистики.

Так как заболеваемость населения в разных районах появляется из-за сезонных колебаний и климатических характеристик, следует особо учитывать специфику этих сезонных факторов в управлении закупками и запасами лекарственных средств. Также необходимо использовать статистические методы для планирования снабжения фармацевтической сети.

Логистика снабжения в качестве первой логистической подсистемы - это процесс перемещения сырья, материалов, компонентов и запасных частей с общественных рынков на склады. Снабжение является существенной и важной функцией во всех компаниях.

Основными целями снабженческой деятельности являются:

– поддержание необходимого уровня качества материалов;

– приобретение входящей продукции по наименьшей цене, включающей все затраты в цепи поставок;

– поиск и использование надежных поставщиков;

– снижение объемов запасов;

– обеспечение «плавного» продвижения товаров по цепи поставок;

– интеграция снабженческой деятельности с другими функциями предприятий.

В настоящее время производители дают логистике снабжения определённые цели: налаживание хороших взаимоотношений с поставщиками и обеспечение доставки высококачественной продукции, сокращение время и стоимость транспортировки, улучшение управления потоками материалов и обеспечение производства новыми высококачественными продуктами по конкурентоспособным ценам. Всё это является неотъемлемой частью управления цепями поставок. Поэтому очевидно, что поставщики играют важную роль в управлении затратами логистики снабжения.

Опыт успешных компаний показывает, что разработка и внедрение информационной системы оценки поставщиков оказывает помощь компаниям в поиске таких партнёров, которые в конечном итоге отвечают требованиям отдельных заказчиков. Это позволяет своевременно приобретать высококачественную продукцию по оптимальной цене с лучшими условиями оплаты, то есть удовлетворение потребностей в материальных ресурсах с максимально возможной экономической эффективностью.

Проблема выбора поставщика может быть решена путем принятия оценки:

Критерий выбора поставщика	Удельный вес критерия	Оценка критерия поставщика по 10–ти бальной шкале	Произведение удельного веса критерия на оценку
Надежность поставки	0,30	7	2,10
Цена	0,25	6	1,50
Качество продукции	0,15	8	1,20
Условия оплаты	0,15	4	0,60
Возможность внеплановых поставок	0,10	7	0,70
Финансовое состояние поставщика	0,05	4	0,20
Итого	1,00		6,30

Таким образом, подобная система оценки каждого поставщика и сравнение исходящих результатов является надёжным инструментом в выборе поставщика с учётом всех необходимых критериев.

Очевидно, что использование систем оценки является необходимым при построении цепи поставок материалов и готовой продукции для наибольшей экономической эффективности фармацевтической отрасли.

УДК 001.895

Кочурко О.А.,
ассистент кафедры экономической теории и логистики,
Брестский государственный технический университет

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В БРЕСТСКОЙ ОБЛАСТИ

Сегодня существует серьезный разрыв в инновационной сфере между государственным и частным секторами. Для решения этих проблем необходимы объединенные усилия государства и частного бизнеса. Одним из способов привлечения частного бизнеса в инновационную сферу и разделения государством совместно с инвестором первоначальных рисков выступает такой институт, как государственно-частное партнерство (ГЧП). Поэтому актуальнейшим аспектом ГЧП является создание механизмов для инвестирования в инновационную деятельность и проекты ГЧП для обеспечения устойчивого инновационного развития.

Механизмы государственно-частного партнерства становятся актуальными и используются в зарубежных странах при решении вопросов кластеризации экономики через развитие наиболее перспективных, в первую очередь инновационных отраслей экономики. Для их создания и применения в экономике Беларуси остроактуальной является задача формирования, прежде всего, инновационных кластеров на основе формирования государственно-частного партнерства.

В соответствии с направлениями и перспективами развития инновационной сферы Республики Беларусь в сочетании с принципами ГЧП высокую актуальность имеет создание инновационного

образовательного кластера, в котором могут эффективно работать механизмы государственно-частного партнерства на территории Брестской области с участием УО «Брестский государственный технический университет».

Создание ГЧП содержательным компонентом высшего профессионального образования нацелено на повышение качества образовательных программ, проводимых образовательными учреждениями, а также на сближение содержания образования с требованиями, выдвигаемыми компаниями частного сектора. Партнерство в данной области должно быть основано на активном привлечении представителей компаний частного сектора к разработке требований к содержанию образовательных программ, расширении практики проведения совместных с бизнесом образовательных программ и проектов [1].

К целям создания таких кластеров можно отнести: повышение инновационной активности образовательных учреждений (и - через мультипликативный эффект - других участников кластера); предложение через образовательные программы субъектам инновационной деятельности (промышленным предприятиям, малому инновационному предпринимательству и др.) технологий комплексного управления инновациями, смыкающего воедино три блока: управление стоимостью бизнеса, конкурентоспособностью и инновационным развитием; внедрение в программы подготовки кадров для инновационной экономики технологий образовательного консалтинга, сочетающего в себе экспресс-обучение и коучинг; формирование эффективных механизмов притока, профориентации, закрепления и трудовой адаптации молодежи в сфере науки и инноваций через создание инфраструктуры поддержки научно-технического творчества студентов и трансфера инноваций.

Формирование инновационного образовательного кластера Брестской области с ядром на базе БрГТУ позволит обеспечить комплексную и непрерывную подготовку кадров для модернизации экономики и социальной сферы региона, который органично может встраиваться как в территориальные, так и в отраслевые кластеры.

Инновационно-образовательный кластер представляет собой многосторонний договор или ассоциативный союз образовательных учреждений, предприятий реального сектора экономики, научных организаций, соответствующих долгосрочным целям совместной

деятельности в области разработки, внедрения в производство и коммерциализацию новых технологий и новых видов конкурентоспособной продукции, профессиональное обучение и повышение квалификации персонала в интересах участников кластера, создание совместной инфраструктуры, поддерживающей инновационный цикл разработки и производства продукции, предоставление необходимого персонала.

Участниками кластера являются учебные заведения (колледжи, университеты, институты повышения квалификации), коммерческие организации (производственные и инженерные, консалтинговые и венчурные фирмы), инновационная инфраструктура (научно-образовательные центры, технопарки, малые инновационные предприятия), а также правительственные и муниципальные органы власти. Бизнес, в данном случае, является одним из клиентов образовательной и исследовательской деятельности университетов.

Осуществляя свои функции, образовательные учреждения, в свою очередь, получат доступ к финансированию исследований от частных фирм, будут внедрять коммерческие образовательные программы для сотрудников компаний в кластере, совершенствовать образовательные программы, чтобы обеспечить их соответствие текущим потребностям , организуют стажировку и обучение студентов на предприятиях кластера, привлекают специалистов и экспертов из предприятий, участников кластера к учебному процессу, а также улучшают квалификацию университетского персонала на базе предприятий.

В целях развития ГЧП в Брестском регионе предлагается **реализовать комплекс мер**, включающих в себя разработку программ развития ЧГП в отдельных секторах экономики; создание и поддержание благоприятной среды, которая определяется макроэкономической ситуацией, деловой конъюнктурой, внутренней и внешней управленческой средой; разработку форм и методов взаимодействия органов государственной власти, государственных и частных научных и инновационных институциональных единиц; совершенствование налоговой и таможенной политики, включая налоговые и таможенные льготы; формирование элементов институциональной среды ГЧП: финансово-экономических институтов, обеспечивающих инвестирование и гарантирование частных инвестиций, независимых организаций, осуществляющих

экспертизу проектов и консалтинг, управляющих компаний, ассоциаций, объединений, фондов и т. п.

Таким образом, использование предложенных механизмов государственно-частного партнерства участников реального сектора экономики со сферами науки и образования позволит бизнесу активизировать инновационную деятельность и получить дополнительные источники финансирования для развития экономики Брестского региона. Эффект для государства как второго партнера будет состоять в росте инновационного потенциала региона и страны в целом, улучшения макроэкономических показателей, региональной и национальной конкурентоспособности.

Литература

1. Организации инновационной инфраструктуры Республики Беларусь: Белорусский инновационный фонд / Государственный комитет по науке и технологиям Республики Беларусь. – Минск, 2016.

УДК 338

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Євчук А.В.,
студент
Луцький національний технічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Сучасні умови господарювання становлять вагоме значення для діяльності підприємства. Для того, щоб бізнес залишався конкурентоспроможним, він повинен адаптуватися до ринкових умов. Використання нових технологій, сучасної техніки, інновацій сприяють підвищенню продуктивності праці, оптимізації роботи підприємства, збільшенню ефективності виробництва та зменшенню витрат. Саме ці складові становлять процес інтенсифікації виробництва.

Важливим аспектом в роботі підприємства є також застосування технологізації [1], адже управління технологічними процесами – це головний крок до успіху його діяльності.

Технологізація управління являє собою зростання обсягу та посилення дієвості технологій управління при здійсненні діяльності організації, з метою досягнення поставлених цілей [2, с. 170]. Тобто, технологізація виробництва полягає в оптимізації будь-якої діяльності, для досягнення поставлених цілей.

Для того, щоб підприємство ефективно функціонувало потрібно, насамперед, впорядкувати управлінські системи та їх інтенсифікувати. Це можна пояснити тим, що на підприємстві формується система організаційних зв'язків, а розробка методів їх впорядкування у процесі управління становить одну з проблем технології управління. Чітке функціонування органів управління вимагає розподілу процесу управління на операції, а ефективна організація управління – відповідного комбінування операцій. Відтак, кожну операцію важливо пов'язати з попередніми операціями даного циклу процесу управління [4].

До глобальних (загальних) проблем інтенсифікації виробництва слід віднести: значні витрати на впровадження передових технік і технологій; інвестиції та інновації, адже для того, щоб застосовувати на виробництві нововведення, зазвичай, власних коштів не вистачає, тому з'являється необхідність інвестицій; ризик на здійснення будь-яких перетворень у процесі виробництва, тому що, вкладаючи кошти чи здійснюючи НТР підприємець ризикує своїм становищем.

Загалом, процес інтенсифікації доступний не усім організаціям, адже потребує залучення додаткових коштів та несе значні витрати. З точки зору підприємства, глобальною проблемою інтенсифікації є значні вкладення матеріальних ресурсів в даний процес. Тому перед підприємствами виникають завдання стосовно необхідного вибору, який полягає в правильності та доцільності реалізації даних витрат, їх кількості та якості, чіткості дотримання програм у використанні ресурсів, які становлять інтенсифікацію виробництва, тобто ефективне управління процесами інтенсифікації. В основу даного процесу покладений витратний підхід, який не є раціональним, адже в сучасній ринковій економіці існує обмеженість ресурсів. Натомість, доцільніше використовувати результативний підхід, адже процес інтенсифікації пов'язаний зі збільшенням обсягів виробництва продукції. Натомість, роль витрат і вкладень недооцінюється.

На сучасному етапі розвиток науки стрімко розвивається, що дає змогу використовувати нові та модернізовані технології. З розвитком науково-технічного прогресу забезпечуються постійні зрушення в

галузевій структурі як на рівні світового господарства, так і на рівні національної економіки [3].

НТП та інновації дозволяють пришвидшити та оптимізувати роботу діяльності виробництва, що в кінцевому результаті збільшить прибуток підприємства. Проте, впровадження новинок на виробництві дає лише половину результату, адже підприємець не може знати завчасно чи вдало реалізується новація та як її оцінить споживач.

Література

1. Кривов'язюк І.В. Напрями інтенсифікації діяльності підприємств машинобудування. Економічний форум. 2018. № 3. С. 116-122.

2. Магеррамова А.Н. Роль інновацій в технологізації управлінської діяльності. Матеріали XX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Дні Науки» (20-21 квітня 2017 р., м. Київ). 2017. С. 170.

3. Прушківська Е.В. Структурні зрушення у промисловому секторі в умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 8. С. 61-65.

4. Совершенна І.О. Про сучасні особливості технологізації управління підприємством. Бізнес Інформ. 2013. С. 353-356.

УДК 338

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Музинська А.Р.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МЕБЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Нині діяльність підприємств здійснюється у нестабільному ринковому середовищі – під дією недобросовісної конкуренції, нестабільної політичної та економічної ситуації тощо. Підприємства змушені працювати під впливом низки дестабілізуючих факторів: політичних, економічних, соціальних, правових. Такі фактори породжують низку потенційних загроз, що впливають на рівень

економічної безпеки підприємства та одночасно ставлять під сумнів ефективність господарської діяльності даних підприємств. Усе вищезазначене створює для підприємств меблевої промисловості проблеми забезпечення власної економічної безпеки в глобальному середовищі та засвідчує актуальність дослідження даної проблеми.

Свого часу дослідженням проблем забезпечення економічної безпеки підприємств займалися такі науковці, як Пазєєва Г.М., Іванків О., Кривов'язюк І.В., Поскрипко Ю.А., Грибіненко О.М., Копитко М.І. та інші.

У своїй праці Пазєєва Г.М. приходить до висновку, що рівень забезпечення економічної безпеки на підприємстві на пряму залежить від чіткості організації системи економічної безпеки, яка, в свою чергу, складається з об'єктів та суб'єктів механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. Сам процес забезпечення економічної безпеки являє собою процес реалізації її функціональних складових (фінансової, виробничо-технічної, кадрової, інтелектуальної, інноваційної, силової, політико-правової, інформаційної, соціальної) [1]. Збій чи виникнення проблем з реалізацією однієї чи кількох складових може призвести до зниження рівня економічної безпеки підприємств меблевої промисловості, тому доцільно визначити основні причини такого стану.

В глобальному середовищі проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств меблевої промисловості можна розділити на внутрішні (які підприємство може контролювати та здійснювати на них прямий вплив) та зовнішні (які не залежать від дії підприємства та які неможливо контролювати).

До внутрішніх відносять: низька кваліфікація працівників, невідповідність обраної стратегії вимогам ринку та фінансовому стану підприємства, відсутність або неефективне впровадження інновацій, вибір ненадійних інвесторів чи партнерів, низька якість продукції чи технології виробництва, застаріле матеріально-технічне забезпечення та ін.

До зовнішніх відносять: нестабільне політичне становище, значне податкове навантаження, відсутність дотацій держави, недобросовісна конкуренція, протиправні дії органів влади чи конкурентів, промислове шпигунство, низька інвестиційна привабливість, інфляція, економічна криза та ін.

Іванків О. [1] та Кривов'язюк І.В. [2] зазначають у своїх працях про необхідність ідентифікації проблем задля їх ефективного

подолання. Саме тому вважаємо за доцільне здійснити ідентифікацію проблем економічної безпеки підприємств меблевої промисловості в глобальному середовищі (рис. 1).

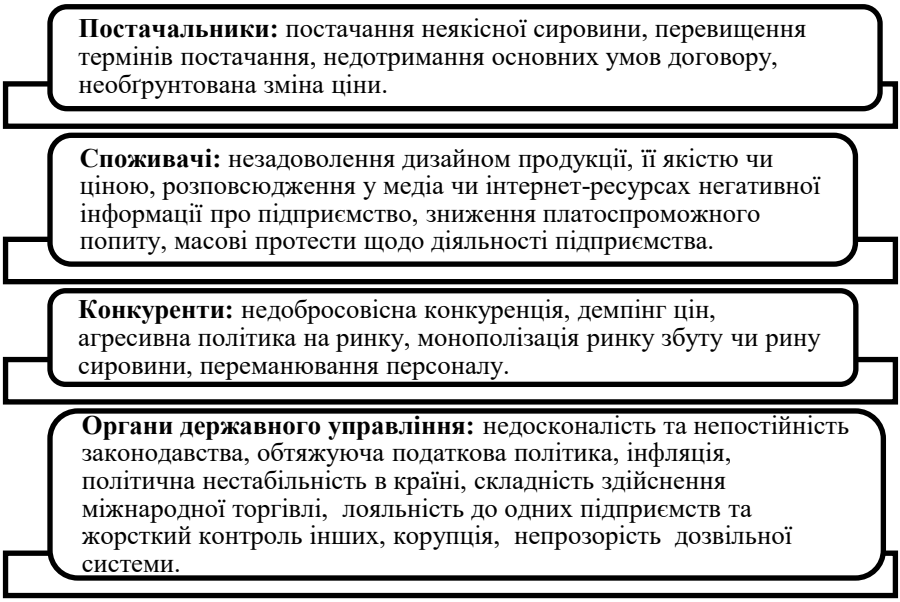

Рис. 1. Ідентифікація проблем забезпечення економічної безпеки підприємств меблевої промисловості у процесі взаємодії з суб'єктами господарювання (авторська розробка)

Виходячи з наведених даних на рисунку 1, нами ідентифіковано проблеми забезпечення економічної безпеки у процесі взаємодії підприємства з постачальниками, конкурентами, споживачами та органами державного управління. Кожен з цих суб'єктів може нести загрозу та проблеми для забезпечення економічної безпеки на підприємстві, що можуть відбиватися на результатах його господарської діяльності та майбутньому розвитку.

При розробці заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки підприємств меблевої промисловості в глобальному середовищі значну увагу слід приділяти методам прогнозування змін внутрішнього та зовнішнього середовища, механізмам протидії виникненню ризиків.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати про велику кількість проблем забезпечення економічної безпеки та необхідність детальної їх оцінки. В глобальному середовищі забезпечення економічної безпеки вимагає від керівників не лише розробки ринкової стратегії, а й стратегії економічної безпеки, яка включає програми захисту функціональних складових економічної безпеки.

Література

1. Пазєєва Г. М. Комплексна діагностика в забезпеченні економічної безпеки підприємств (на матеріалах транспортно - експедиційних підприємств України). – На правах рукопису. Дисертація на отримання наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. – ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК», Київ, 2017. – 230 с.
2. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – 2-ге видання. – Київ : Центр навчальної літератури, 2016. – 450 с.
3. Іванків О. Діагностика загрози економічній безпеці підприємства й напрями їх нівелювання в умовах євроінтеграційних процесів / О. Іванків // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – С. 40–45.

УДК 338

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Тележинська Н.В.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ НА РИНКУ КОНДЕНСАТОРНИХ BOPP ПЛІВОК

Сучасний прогресивний розвиток таких галузей як електроніка та автомобілебудування (особливо електроавтомобілів) є сприятливим для підприємств, що виготовляють сировину чи запчастини для цих галузей. Серед них і виробники конденсаторних BOPP плівок, попит на які з кожним роком зростає.

Конденсаторні плівки є великим сегментом ринку поліпропіленових плівок та відрізняються між собою діалектичними

властивостями. Більше 50% конденсаторних плівок є BOPP (біаксальноорієнтованими), оскільки – забезпечують високу електростатичну ємність, низький коефіцієнт розсіювання та низький коефіцієнт самоспалення. Ці ключові характеристики свідчать про високу якість плівок та є визначними при їх виборі.

Висока ціна реалізації конденсаторних плівок, порівняно з іншими видами BOPP плівок, та наявність значного ринку збуту є основними елементами формування доходів учасників ринку.

Ринок конденсаторних BOPP плівок поділений між основними ключовими гравцями, які переважно є великими групами компаній: Tervakoski Film (Фінляндія, Словаччина, Україна), ACE Group (США), Bollore (Франція), FlexFilm (OAE), Steiner GmbH & Co. Ltd (Німеччина), FSPG HI-TECH Co. Ltd (Китай), HuanYuan Plastic Film Co. (Китай), Toray Advanced Film Co. Ltd (Японія), Samyoung Chemical Co. Ltd (Південна Корея), Kopafilm Elektrofolien GmbH (Німеччина), Cosmo Films (Індія), Xpro India Limited (Індія), Anhui Eastern Communication Group (Китай). Територіально переважна частина підприємств знаходяться в Азії, зовсім незначна частина з них розташована в Європі та Північній Америці [1].

Сегмент конденсаторних плівок займає 20% від усього обсягу реалізації BOPP плівок у світі (68% – пакувальна, 12% – тютюнова плівки). Проте, за доходами конденсаторні плівки становлять 70% від усього доходу на ринку BOPP плівок. За даними низки аналітичних компаній, протягом 2009-2014 років світовий ринок BOPP плівок зріс на 6,3%, та очікується його зростання ще на 7,4 млн. тон до 2019 року. Таке зростання в першу чергу зумовлене ростом попиту на конденсаторні BOPP плівки у світі [2].

Учасники ринку заробляють велику частку своїх доходів від експорту по всьому світу конденсаторних BOPP плівок, порівняно з продажем на внутрішньому ринку, а також виробники конденсаторних BOPP плівок значну увагу зосереджують на розробках інноваційних плівок, з метою кращого задоволення потреб. Нині виробники здійснюють пошуки збільшення граничних меж плавлення конденсаторних BOPP плівок (більше 165 °C) для кращого використання у конденсаторах.

Окрім перспектив, на ринку конденсаторних BOPP плівок існують проблеми, які зачіпають інтереси усіх учасників ринку. Серед глобальних проблем ведення бізнесу на ринку конденсаторних BOPP плівок можна виділити такі:

– значна залежність підприємств від сировини та її якості. Якість сировини є прямо пропорційною до доходів підприємства, яке реалізовує конденсаторні плівки. Сировиною для виготовлення BOPP плівок є поліпропілен. Конденсаторні плівки є складовою частиною конденсаторів, а тому повинні володіти відповідними діалектичними властивостями відповідно до своєї товщини (3μm, 4~6 μm, 7~9 μm, 10~12 μm, 13~15μ і >15μm);

– швидкий розвиток конкурентів. За останні 10 років значного розвитку на ринку BOPP плівок досягли підприємства виробники конденсаторних плівок з Азії (FSPG HI-TECH CO, HuanYuan Plastic Film Co. Ltd, Anhui Eastern Communication Group (Китай), Cosmo Films, Xpro India Limited (Індія), Samyoung Chemical Co. Ltd (Південна Корея), Toray Advanced Film Co. Ltd (Японія). Завдяки дешевій робочій силі (Китай, Індія) та значним досягненням у сфері інноваційних розробок конденсаторних плівок (Південна Корея, Японія) підприємствам вдалося підвищити свою конкурентоспроможність і стати загрозою для виробників з Європи та Південної Америки;

– високі бар'єри входу для нових підприємств. Ринок конденсаторних BOPP плівок поділений між низкою великих компаній, а тому для нових гравців він практично недосяжний. Деякі успішні підприємства на ринку не є самостійними, а виступають як члени групи компаній. Прикладом, є підприємство ТОВ «Теріхем Тервакоскі» (Україна), яке є складовою частиною фінсько-словацької групи компаній Tervakoski Film [3];

– значна потреба у наявності технологічно відповідного обладнання. Вартість такого обладнання досягає десятків мільйонів євро. Переважно на ринку основне обладнання для виготовлення BOPP плівок реалізовує німецький виробник Brückner Group GmbH [4];

– валютні коливання цін на сировину та готові вироби. Особливо це відчутно для українських підприємств, оскільки внаслідок росту курсу долара та євро вартість поліпропілену (весь поліпропілен є імпортним) зростає, що призводить до росту ціни на кінцевий продукт та є економічно невигідним явищем [5];

– складна міжнародна логістика та необхідність врахування міжнародних правил оплати;

– проблеми пошуку партнера та проблеми довіри до партнера;

– мовний бар'єр. Особливо характерна проблема для підприємств, що виходять на азіатський ринок;

– значно вища вартість просування товарів для підприємства, ніж на вітчизняному ринку.

Отже, підприємству, що функціонує на ринку конденсаторних BOPP плівок необхідно враховувати зазначені проблеми, щоб його діяльність була ефективною. В той час шляхом розробки детальної стратегії розвитку підприємство може знизити вплив окремих проблем, а також наростити обсяги діяльності шляхом удосконалення існуючих та розробки нових інноваційних плівок.

Література

1. BOPP (Biaxially Oriented Polypropylene) Capacitor Film Market By Thickness [Електронний ресурс] // Esticast research and consulting. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://www.esticastresearch.com/
market-reports/bopp-capacitor-film-market.

2. World BOPP film market trends to 2019 [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.emballagedigest.fr/
dotclear/images/2015/BONUS/JUIN/bopp_ffil.pdf.

3. Новинки от «Брюкнер Машиненбау» [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://upakjour.com.ua/images/
article/4-2013/40-41__4-2013.pdf.

4. Tervakoska film [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.terichem.sk/.

5. Film capacitors [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.iequalscdvdt.com/Film.html.

УДК 338

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Шаварин Н.О.,
студентка
Луцький національний технічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

Сучасне бізнес-середовище характеризує нестабільний характер, що змушує підприємства швидко адаптуватися до змін, які в ньому виникають. Основою для ефективності виробничої діяльності є пропорційність. Існує певна взаємозалежність між структурними

елементами безпосередньо у середині функціонуючого підприємства, так і поза ним. У зв'язку з цим в різних підприємств виникають проблеми з реальністю оцінки стану ринку та оцінкою власних можливостей, що в свою чергу призводить до внутрішнього кризового стану підприємств (застою або закриття). Тому, основним завданням сучасного підприємства є ліквідувати дану диспропорцію. З даної точки зору, ефективного функціонування можна буде досягти лише в тому випадку, коли буде правильно поставлена стратегія – дотримання пропорційності.

Пропорційність можна розглядати як економічний закон розподілу, який відображає конкретні суспільно-економічні умови перебігу процесу відтворення. Термін пропорційність можна також використовувати в значенні певного співвідношення, збалансованості чи рівності між складовими елементами потенціалу [3]. Для бізнес-середовища це означатиме співвідношення між учасниками ринку, які забезпечують процес виготовлення продукції та надання послуг і безпосередньо займаються виготовленням продукції. Але, разом з тим, пропорційність вказує й на співвідношення певних елементів, що формують потенціал самої бізнес-структури (персонал, фінанси, інновації тощо).

Економічна пропорційність – складне явище, форма прояву якого залежить від комплексного впливу різних чинників, коли дія кожного з них по-різному здатна піддаватися управлінському впливу. Найважливішим аспектом при розгляді терміну "пропорційності підприємства" є проблема визначення обсягу матеріальних запасів (у комерційній та виробничо-господарській системі функціонування запаси – це постійне джерело організаційних задач).

Пропорції складаються під впливом різноманітних факторів. До найбільш значимих серед них відносять такі, як зміна соціально-економічних умов розвитку, НТП, зміна доходів і обсяг споживання населення, бюджет країни, зміна політичних векторів розвитку, екологічні фактори та інші. Ці фактори, їх вплив породжують невідповідності між частинами цілого, спричиняють диспропорції, які значною мірою сприяють зниженню стійкості та ефективності соціально-економічних систем, сприяючи їхньому руйнуванню [1].

Першочерговим завданням управління пропорційністю є розподіл завдань, що пов'язані із отриманням і обробкою різнотипної інформації, яка стосується сферою роботи даного підприємства та з центрами виконання.

Механізм усунення структурних диспропорцій в системі функціонування промислових підприємств України повинен

базуватися на результатах економічної діагностики їхньої діяльності як засобу виявлення самих диспропорцій, передбачати зростання ролі реструктуризації підприємств, а також поширення логістики як складової механізму ліквідації структурних диспропорцій в системі "виробництво-збут-витрати". Важливе місце тут має відводитись моделюванню розвитку промислових підприємств [2].

Таким чином, підтримання економічної пропорційності в сучасному бізнес-середовищі є важливою передумовою формування потенціалу підприємств, які функціонують в ньому та, водночас, чинником, що забезпечує стабільність його розвитку.

Література

1. Кривов'язюк І. В. Теорія пропорційності функціонування та розвитку соціально-економічних систем / І. В. Кривов'язюк, І. Я. Тишко // Наука й економіка. – 2009. – Випуск 4 (16). Том 2. – С.166–173.

2. Кривов'язюк І. В. Функціонування та розвиток підприємств в умовах кризи: системно-аналітичний підхід : монографія / І. В. Кривов'язюк. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – 392 с.

3. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник / А.Л. Сабадирьова, О.М. Бабій, Т.В. Куклінова, Д.Є. Салавеліс. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 343 с.

УДК 338

Кривов'язюк І.В.,
к.е.н., професор
Шевчук В.Я.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ТРУДНОЩІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ НА РИНКУ ПІДШИПНИКІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Машинобудування є однією з найважливіших галузей господарства, на якій базується науково-технічних прогрес. Виробництво продукції машинобудування становить близько третини світового обсягу виробництва та є основою виготовлення інших видів продукції. В свою чергу, виготовлення різноманітних машин, приладів та устаткування

неможливе без окремих компонентів, якими є підшипники, які забезпечують рух деталей машин, приладів та устаткування.

Нині розвиток світового ринку підшипників має пряму залежність від тенденцій галузі машинобудування, оскільки машинобудівні підприємства є основними споживачами підшипників та безпосередньо формують рівень попиту на них. Протягом 2011-2017 років в машинобудуванні не прослідковується чіткої динаміки обсягів продажу – до 2015 року зберігався ріст близько 3 % щороку, у 2015-2016 роках – спад, що пов'язано зі скороченням загального обсягу виробництва продукції у світі. Проте, у 2017 відбувся стрімкий ріст обсягів продажу машинобудівної продукції на 8,7 % [1]. Варто відмітити, що найбільша питома вага в загальному обсязі продажу продукції машинобудування припадає на високорозвинені країни, найменшу займають країни з перехідною економікою, де розвиток галузі перебуває на етапі становлення.

Відповідно, на світовому ринку підшипників спостерігається аналогічна ситуація з обсягами продажу. Падіння попиту на підшипники зумовило зниження продажів у 2015 році на 12,2 %, тобто відбувся мультиплікативний ефект. Хоча, у 2017 році обсяги продажу підшипників зросли на 11,3 %, досягнути максимального значення попередніх років не вдалося [1]. Щодо географічної структури ринку, то найбільшу питому вагу займають підприємства високорозвинених країн, а найменшу – країн з перехідною економікою, тобто географічна структура світового ринку підшипників є аналогічною галузі машинобудування.

Ще однією характерною рисою світового ринку підшипників є стрімкий розвиток транснаціональних корпорацій, що поглинають національних виробників. Зокрема, на світовому ринку підшипників функціонують більше 200 компаній, багато з який мають дочірні підприємства та близько 300 дрібних виробників [2]. Причиною таких змін є зосередження в транснаціональних компаніях обсягів капіталу, що дає можливість створювати інновації, а також розширювати виробничі потужності та ринки збуту шляхом поглинання національних підприємств в різних країнах світу. Усе це призводить до того, що невелика кількість транснаціональних компаній виготовляють та збувають більше половини продукції світового ринку підшипників. Серед світових лідерів з виробництва підшипників – SKF Group (Швеція), Schaeffler Group (Німеччина), Timken Company (США), NTN Global (Японія), JTEKT

Corporation (Японія) [3]. Однак, часті коливання попиту на світовому ринку підшипників, посилення конкурентної боротьби, вплив на діяльність політичної та економічної ситуації в світі призводять до погіршення фінансового становища компаній.

Становище підприємств-виробників підшипників на світовому ринку залежить від багатьох факторів, які можна поділити на три групи: тенденції галузі машинобудування, фактори макроекономічного та конкурентного середовища.

Щодо тенденцій в галузі машинобудування, то вагомий вплив на діяльність виробників підшипників мають коливання обсягів продажу продукції машинобудування, зосередження фінансових ресурсів в більш розвинених країнах, швидкий темп впровадження інновацій в машинобудуванні. Наведені фактори можуть призвести до зниження попиту та скорочення обсягів виробництва підшипників, монополізації ринку внаслідок поглинання корпораціями дрібних підприємств і злиття компаній шляхом картельної змови, зростання диференціації доходів високорозвинених країн та країн з перехідною економікою через перелив капіталу до країн з вищими доходами.

Серед факторів макроекономічного середовища варто виділити спад світової економіки та скорочення обсягів виробництва продукції у світі, зростання глобального рівня інфляції, часті коливання курсу валют, різноманітність національних систем оподаткування і запровадження урядами країн протекціоністських заходів для захисту національних товаровиробників. Усі ці фактори спричиняють падіння попиту на підшипники, зростання цін на виробничі ресурси, зниження вигод або зростання втрат від курсових різниць, посилення податкового навантаження на суб'єктів ринку та підвищення витрат на реалізацію продукції.

Основними факторами конкурентного середовища на ринку підшипників є поділ ринку між невеликою кількістю потужних виробників та залежність дрібних виробників від дій транснаціональних корпорацій, переважання цінової конкуренції над неціновою, що призводить до монополізації ринку, погіршення становища одного суб'єкта ринку при покращенні становища іншого, зниження світових цін на підшипники внаслідок масштабів виробництва з метою завоювання більшої частки ринку, складності входження на ринок або розширення збуту.

Сукупність перелічених перешкод і є більшою мірою причиною дисбалансу в розвитку світового ринку підшипників, сприяючи виникненню в ньому негативних явищ, у т.ч. банкрутства компаній.

Отже, діяльність підприємств на ринку підшипників у глобальному середовищі знаходиться в залежності від впливу факторів макросередовища та мікросередовища. Стан макросередовища визначає економічна та політична ситуація в світі загалом та стан галузі машинобудування зокрема. Стан мікросередовища на ринку підшипників – ступінь конкурентної боротьби та взаємозалежності підприємств. Вплив перелічених факторів призводить до виникнення ризиків діяльності, що спричиняють погіршення фінансового становища підприємств. Проте, зростання попиту на підшипники у 2017 році свідчить про перспективність ринку та можливість підприємствами розширення виробництва та збуту.

Література

1. United Nations Conference on Trade and Development [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://unctadstat.unctad.org/EN/Index.html.

2. Bearings Market Trends [Електронний ресурс] // Global Industry Analysts – Режим доступу : http://www.strategyr.com/MarketResearch/Bearings_Market_Trends.asp.

3. Bearings Market Analysis By Product, By Application, By Region, And Segment Forecasts, 2014 – 2025 [Електронний ресурс] // Grand View Research – Режим доступу: http://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/bearings-market.

УДК 338.46

Медведева Г.Б.,
к.э.н., доцент,
Захарченко Л.А.,
к.э.н., доцент
Брестский государственный технический университет

РЕГИОНАЛЬНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИКИ В БЕЛАРУСИ

Влияние на экономику Республики Беларусь трех ключевых факторов: глобальной конкуренции, развития инноваций в различных областях жизни общества и стремительно возросших требований к

профессионализму кадров, привело к необходимости системных преобразований во всех сферах экономической и общественной жизни страны. Одной из таких сфер является логистика. Возникает необходимость в формировании нового подхода, в осмыслении новых задач, которые возникают как результат изменяющихся экономических и геополитических реалий современности. В Беларуси сложилась чётко сформулированная стратегия: сотрудничество с максимально широким спектром партнёров и с возможной выгодой для всех сторон.

О значении логистики в экономике страны говорит тот факт, что европейские страны ежегодно получают по $120-140 млрд. от ее применения. Долгосрочный рост транспортно-логистических услуг в Европе оценивают в 4-8%, что превышает темпы роста мирового ВВП. К 2020 г. эксперты консалтинговой компании McKinsey предсказывают увеличение объемов мировой торговли в четыре раза, что приведет к многократному увеличению спроса и на логистические услуги.

Современная теория рассматривает реализацию логистического подхода как существенное конкурентное преимущество как для страны в целом, так и для каждого предприятия, причем при таком подходе помимо прямого эффекта – появление новой отрасли, возникает косвенный эффект в виде повышения эффективности других отраслей экономики**.** Как показывает практика, логистическая деятельность позволяет экономить 15-20% затрат, связанных с производством и доставкой товаров потребителям.

Целевые ориентиры развития логистики нашли свое отражение в Концепции развития логистической системы Беларуси до 2030 года. Так к 2030 году рост позиции Беларуси в мировом рейтинге по индексу эффективности логистики LPI должен подняться до уровня не ниже 50; рост по отношению к 2016 году объема логистических и транспортно-экспедиционных услуг увеличится в 2 раза; рост доходов от транзита по отношению к 2016 году также должен увеличится в 2 раза. В то же время развитие логистической системы предполагает оптимизацию участия государства и субъектов экономической деятельности в формировании правовых, экономических и иных отношений на рынке товародвижения [1].

Для достижения этих показателей Беларусь обладает определенными потенциальными преимуществами. Прежде всего, с точки зрения ее географического положения Беларусь является логистическим перекрестком, где сходятся ключевые транспортные маршруты,

связывающие Западную Европу с Востоком, Черноморское побережье со странами Балтийского моря. Беларусь имеет многовекторный характер экономических связей (доля товарооборота со странами Евразийского экономического союза – 49%, Европейского союза – 25%, Азии – 12%). Но само по себе географическое положение не является залогом успеха, поскольку маршруты следования грузов определяются не только в соответствии с бизнес-логикой, но и с определённым стратегическим расчётом, где экономика тесно переплетается с геополитикой. Здесь важно учитывать и стремительное развитие альтернативных грузопотоков. Примером может служить переориентация потоков с центрально-европейского региона на Азию и Южную Европу из-за геополитических разногласий различных общественных фармаций, или изменение схемы доставки грузов из-за глобальных изменений рынков производства, сырья и рынка потребителя.

Новый импульс в развитии логистики Беларусь связывает с развитием сотрудничества стран Таможенного союза и ЕАЭС, членами которых она является. Транзитный потенциал ЕАЭС составляет порядка 220 млн. тонн и к 2020 году возможно достижение показателя в 400 млн. тонн. И здесь самые высокие показатели взаимной торговли наблюдаются между Казахстаном и Россией и между Россией и Беларусью [2]. К тому же, интеграционное объединение ЕАЭС создает преимущества в реализации проекта «Один пояс – один путь».

Как видим, перспективы для развития логистики в Беларуси имеются, и они существенны. Стоит проблема использовать предоставляемые возможности. Говоря о включении белорусских предприятий в международные логистические цепи и системы, необходимо модернизировать логистическую инфраструктуру, а для этого необходимы постоянные инновации, поиск новых решений в организации текущего и стратегического управления потоковыми процессами с целью выявления и использования дополнительных резервов путем рационализации (оптимизации этого управления).

Успешность развития этой отрасли непосредственно связано с развитие комплексности логистических услуг. Если в странах ЕС показатель использования логистическими компаниями комплексности услуг равен 73%, то в Беларуси он гораздо ниже – 23%, 72 услуги логистического центра при наличии 770 функций (услуг) в мировой практике логистического процесса, причем постоянно появляются новые услуги. Будущее логистики за предоставлением услуг на базе IT-

технологий в рамках виртуальной логистики: автоматизация подбора оптимального маршрута с одновременным подбором подрядчиков, трекинга (онлай-слежения за грузом), клиентских блоков (интеграция с информационными системами клиента) и т.д. В этих условиях необходимо более активно использовать в логистике аутсорсинг. К примеру, в Китае его доля на рынке транспортно-логистических услуг составляет 48%, в Европе – 65%, в России – 23%, а в Беларуси – не более 3%. При том, что бизнес понимает: экономия от использования аутсорсинговых услуг при импорте товаров достигает 65%. Все это приведет к снижению затрат на движение товаров, обеспечит рациональное использование ресурсов и повышение эффективности функционирования рыночной инфраструктуры, в конечном счете при продуманном и рациональном подходе Беларусь бы могла занять определенную нишу на мировом рынке по оказанию услуг в сфере логистики.

Литература

1. Концепции развития логистической системы Беларуси до 2030 года. Постановлением Правительства от 28 декабря 2017 года № 1024 [Электронный ресурс]. // Режим доступа: www.government.by/ ru/solutions/3083 – Дата доступа: 25.09.2018.

2.Ларин О.Н. Перспективы интеграции транспортных систем Евразийского экономического союза...[Электронный ресурс]. // Режим доступа: https://riss.ru/images/pdf/journal/2017/4/11.pdf.. – Дата доступа: 27.09.2018.

УДК 338.47

Медведева Г.Б.,
к.э.н., доцент
Пелля А.А.,
студент 4 курса
Брестский государственный технический университет

ОЦЕНКА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СКЛАДА ПРИ ПРИМЕНЕНИИ ТЕХНОЛОГИЙ M2M

Machine-to-Machine, M2M – общее название технологии, которая позволяет удалённому устройству передавать в центр обработки информации данные о контролируемом объекте. M2M-

технологии позволяют объединить удаленные объекты и системы для автоматизации бизнес-процессов с использованием проводных и беспроводных технологий. Рассмотрим применение данных технологий в логистике складирования.

Для повышения экономической эффективности и снижения логистических операционных затрат на складирование и грузопереработку, возможно применение технологий межмашинного взаимодействия на каждом из основных бизнес-процессов. К ним относятся: приемка товара и размещение, хранение товара, подбор заказа и комплектация, отгрузка товара, инвентаризация.

Одним из ярких примеров, используемых в складской деятельности технологий M2M может служить радиочастотная идентификация (**Radio Frequency Identification, сокращенно RFID**) – метод автоматической идентификации объектов, в котором посредством радиосигналов считываются или записываются данные, хранящиеся в так называемых RFID-метках.

Далее рассмотрим применение RFID технологии на каждом из вышеперечисленных бизнес-процессов на складе.

Приемка товара. Важнейшее преимущество RFID перед штрих-кодами в том, что для этой технологии не требуется прямая видимость между считывателем и радиометкой, кроме того, считыватель способен идентифицировать множество меток одновременно. Так, при приёмке ТМЦ на склад, проходя через ворота, оснащённые считывателем, в базу данных моментально поступает информация о всех ТМЦ в грузовой единице. При этом, моментально контролируется количество и наименование поступивших товаров, что позволяет выявить недостачи и несоответствия с заказом.

На этапе **размещения и хранения товаров**, могут использоваться стеллажи, каждая ячейка которых оснащена собственной адресной RFID-меткой позволяющий осуществлять автоматический контроль за правильным размещением и выемкой паллет. При такой системе, вилочный погрузчик, штабелёр или ричтрак оснащены антенной RFID-считывания малого диапазона, а каждый поддон умной меткой с указанием хранимых на нём ТМЦ. Таким образом, принимая поддон, штабелёр автоматически считывает информацию о перевозимом грузе, а размещая поддон в ячейку хранения, считывает информацию с метки ячейки. Синтезируя оба полученных сигнала, система в режиме реального времени может

отслеживать место хранения и передвижения всех ТМЦ на складе. На этапе **подбора и комплектации** заказа применение RFID-технологии существенно сокращает издержки на поиск товара. **Контроль отгрузки** товара. Если товар отгружается большими партиями, но тем не менее, нужно вести учет по каждой составляющей грузовой единицы, на паллете, технология RFID позволяет сделать учет простым, быстрым и точным. Для этого применяются портальные считывающие системы, которые представляют собой считыватель с несколькими подключенными к нему антеннами, размещенными по периметру ворот склада или смонтированными на П- образной ферме. **Инвентаризация** на складе. Если товар промаркирован RFID-метками, то, в большинстве случаев, нет необходимости снимать его с полок, поворачивать коробки так, чтобы было видно RFID-метку на упаковке. Портативный считыватель RFID способен прочитать метку с расстояния до 3,5 метров, причем даже "сквозь" картон упаковки и ее содержимое. Ещё больше упрощает процесс использование широкодиапазонных считывающих антенн, диапазон считывания которых может достигать 50м. Таким образом, инвентаризация с помощью RFID происходит с минимальными затратами времени и минимальными ошибками в учёте.

Таким образом, технология радиочастотной идентификации позволяет: Моментальный количественный контроль поступающих ТМЦ; Организацию эффективного учета Товарно-материальных ценностей; Контроль за перемещением продукции по складу; Значительное уменьшение ошибок персонала при размещении, подборе и комплектации товаров; Сокращение кадровых затрат на обслуживание склада.

Применение технологий мониторинга местоположения для оптимизации логистических операций на складе.

Для оптимизации длительности бизнес-процессов на складе и выявления узких мест, возможно использование «диаграммы спагетти». **Диаграмма спагетти** — это инструмент, который позволяет визуализировать физическое передвижение, расстояние и время, задействованные в бизнес-процессе. Перемещения всех работников наносятся на карту, проанализировав которую можно легко определить потенциал для ускорения и упрощения бизнес-процесса.

Использование метода нанесения диаграммы спагетти «вручную» требует больших затрат времени и усилий со стороны наблюдателя, а также может создавать некорректные условия для

выполнения отслеживаемых бизнес-процессов, что на современном этапе развития логистике недопустимо. Поэтому, для автоматизированного построения диаграммы спагетти рационально использовать одну их технологий класса M2M – GPS/ГЛОНАСС датчики мониторинга местоположения.

Трекеры местоположения являются компактными и, при заданных условиях, достаточно точными, что позволяет проводить мониторинг местоположения и передвижения сотрудников и техники по складу в режиме реального времени, а также автоматически наносить пути передвижения с затраченным на них временем на карту склада.

Диаграммы спагетти может использоваться для выявления узких мест для внутренних материальных потоков на складе. С её помощью может быть выявлено нерациональное размещение зон склада, бытовых и подсобных помещений, а также несоблюдение установленных нормативов времени на выполнение определённых бизнес-процессов.

Таким образом, применение технологий M2M в складской деятельности позволяет снизить уровень логистических затрат.

Информационные технологии M2M открывают новые перспективные способы повышения эффективности и продуктивности современной экономики, а также новые бизнес-модели. Использование данных технологий в складском хозяйстве создает возможности оптимизировать работу склада, улучшить управляемость на всех уровнях и существенно снизить затраты.

УДК 336.77

Мостовенко Н.А.,
к.е.н., доцент
Бірук Т.С.
Луцький національний технічний університет

МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ СЕГМЕНТ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Нині має місце надзвичайно стрімкий розвиток такого сегменту ринку фінансових послуг як мікрокредитування. Мікрокредит – це позика на невелику суму, що надається за спрощеною схемою на нетривалий період. Фактично це – «кредити до зарплати» (pay day loans – PDL) [1].

Слід зазначити, що мікрокредитування значного поширення набуло саме в сегменті небанківських фінансово-кредитних установ. Мікрокредитні фінансові організації (МФО) представлені в Україні 30 ключовими компаніями. Основний спектр операцій достатньо вузький – половина компаній надають кредити лише в онлайні, друга – в онлайні та через мережу з 1900 відділень [2]. Про зростання популярності мікрокредиту свідчить динаміка зміни кількості тематичних запитів у пошуковій системі Google. Частота запитів з пошуку онлайн мікропозик в пошукових системах в Україні збільшується стрімкими темпами. Так в березні 2018 року в пошуковій системі Google було зафіксовано майже 52 тис. таких запитів, що в 3,4 рази більше ніж у березні 2017 роки (15 тис. запитів) і в 25 разів більше в порівнянні з березнем 2015 роки (2 тис . запитів) [2]. Така динаміка пошуку дозволяє зробити висновок, що обсяг видачі онлайн кредитів у майбутньому зростатиме. Головними перевагами мікрокредитування є: швидкість прийняття рішення про позику, відсутність цільового призначення, можливість отримати гроші онлайн, а з документів достатньо паспорту та ІПН коду. Також доступне кредитування на карту будь-якого банку, а іноді це єдиний вихід для осіб з негативною кредитною історією. Основними причинами високого попиту на мікрокредити в Україні є: невідповідність доходів населення й вартості бажаних товарів; відсутність офіційного працевлаштування при стабільних доходах; поширення старт-технологій у повсякденному житті.

Варто зазначити, що з насиченням фінансового ринку послугами з мікро- та онлайн кредитування між фінансовими інститутами зростає конкуренція. Завдяки цьому має місце варіація способів залучення клієнта. Пропозиції різняться за мінімальними та максимальними розмірами кредитів, термінами та номінальними ставками. Більшу привабливість серед клієнтів мають ті МФО, що стягують комісійні лише за фактичний термін користування кредитом, та дозволяють достроково розірвати угоду. Хоча, за висновками експертів, жодної соціальної функції на вітчизняному ринку фінансових послуг МФО не виконують. Як свідчать статистичні дані, оприлюднені фахівцями проекту USAID «Трансформація фінансового сектора», відсоткова ставка в річному обчисленні за кредитами до 30 днів коливається в межах 230%-730% [2]. Переважними клієнтами МФО є особи з негативною кредитною історією, які, роблячи запити, звертаються одразу до кількох установ. Це означає втягування таких клієнтів у ще більшу боргову яму. З боку

компаній висока ризиковість таких кредитів компенсується зростанням ставок для інших клієнтів.

Разом з тим, ринок мікрокредитування в Україні продовжує розвиватися, а сформований внаслідок кризи відкладений попит, сприятиме появі нових способів мікрокредитування. Основною загрозою для клієнтів деяких МФО є відсутність у них державної ліцензії, що унеможливлює регулювання та робить споживачів незахищеними перед недобросовісними компаніями. Тому, перед оформленням такого кредиту, клієнтам слід переконатися у правомірності функціонування організації. Для цього необхідно перевірити її наявність у Державному реєстрі фінансових установ на сайті Нацкомфінпослуг, де має бути представлене свідоцтво про її реєстрацію як фінансової установи.

Перспективами розвитку мікрокредитування може стати лише більш жорстке регулювання з боку держави, яке обмежить необґрунтовано високі відсоткові ставки, уведе обґрунтовані нормативи та обмеження, водночас враховуючи високий ризики для власного капіталу МФО. Натомість мікрокредитним організаціям необхідно створити реєстр з реальними показниками фінансової діяльності для збільшення прозорості і відкритості даних про свою діяльність. У свою чергу це сприятиме зростанню довіри клієнтів.

Література

1. Дрібні хижаки: що чекає на сектор мікрокредитування в Україні. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://mind.ua/publications/20185861

2. Аналіз ринку онлайн-мікрокредитування в Україні. 2018 рік. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-onlajn-mikrokreditovaniya-v-ukraine-2018-god

УДК 339.137.2

Ніколаєва А.М.,
к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В наш час вітчизняні аграрні підприємства змушені працювати у складних умовах господарювання, пов’язаних з лібералізацією цін,

нееквівалентним обміном між сільським господарством та іншими галузями економіки, зростанням рівня внутрішньої і зовнішньої конкуренції, низькою доступністю кредитних ресурсів, недостатнім рівнем державної підтримки, нестабільністю макроекономічного стану в країні тощо. У цій ситуації різко підвищується значимість управління наявними фінансовими ресурсами для підвищення капіталізації підприємства. Від того, наскільки ефективне їх використання, доцільне і обґрунтоване їх витрачання, залежить розмір фінансового капіталу підприємства та фінансове благополуччя кожного конкретного товаровиробника і галузі в цілому. Інструментом впливу на фінансові ресурси є фінансовий механізм.

Структура фінансового механізму досить складна. До неї входять різноманітні елементи, відповідні види фінансових відносин, множинність яких зумовлює застосування великої кількості видів, форм і методів їх організації (елементів фінансового механізму).

На підставі дослідження праць зарубіжних і вітчизняних науковців з питань формування та функціонування фінансового механізму підприємств [1, 2, 3 та ін.], та вивчення особливостей фінансового забезпечення розвитку та підвищення капіталізації підприємств в аграрному секторі економіки [4, 5 та ін.], нами запропоновано наступну схему формування фінансового механізму підвищення капіталізації сільськогосподарських підприємств (рис. 1.)

Щодо аграрного сектору слід вказати на суттєві особливості фінансового механізму, зумовлені специфікою формування ринкового механізму в АПК. Цей механізм включає в себе дві паралельно існуючі системи: перша – система саморегулювання на основі принципів ринку, де основними важелями є попит і пропозиція, конкуренція; друга – державне регулювання в прямому та індикативному режимах, що забезпечує ефективне функціонування ринку, здійснення антимонопольної політики, соціальну захищеність сільських товаровиробників.

На нашу думку, реалізація фінансового механізму в аграрному секторі економіки повинна бути спрямована на досягнення наступних цілей: підвищення капіталізації підприємства, посилення інвестиційної активності, заохочення модернізації та технічного переозброєння сфери виробництва, зберігання і переробки продукції; підтримання прибутковості сільськогосподарських товаровиробників;

стимулювання підвищення ефективності виробництва та адаптації товаровиробників до діяльності в новому економічному середовищі.

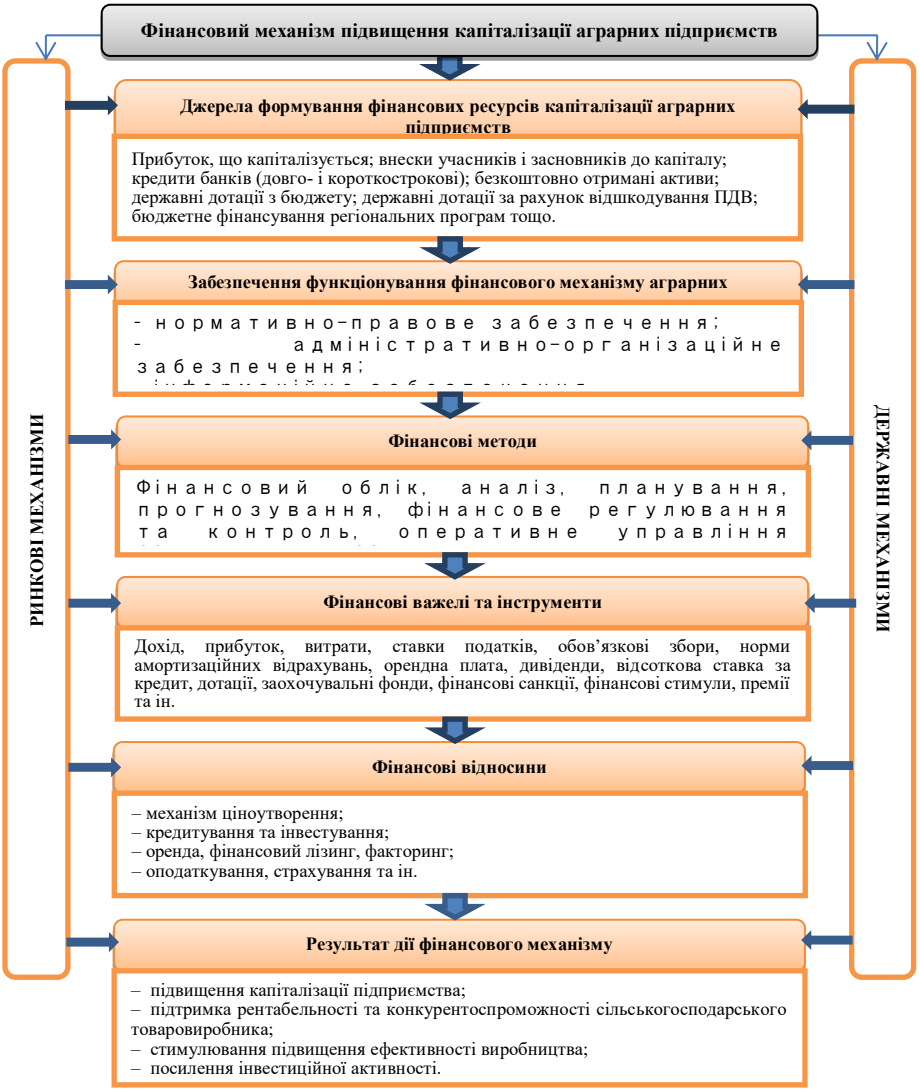

Рис. 1. Формування фінансового механізму підвищення капіталізації підприємств в аграрному секторі економіки

Актуальною проблемою регіонального фінансового механізму залишається проблема розширення джерел фінансування. Вона стосується питань міжбюджетних відносин, використання механізмів місцевого оподаткування, залучення капіталу фінансово-банківського сектора, використання муніципальних позик і регіонального ринку цінних паперів. В силу суттєвості відмінностей в економічному становищі регіонів не може бути єдиної схеми для акумулювання фінансових коштів.

Таким чином, формування ефективного фінансового механізму має ключове значення для аграрного сектору економіки. Однією з його складових є визначення джерел фінансування. Завдання держави полягає у створенні правових і організаційних умов для ефективної реалізації багатоканального механізму фінансування інвестицій. Основними джерелами інвестиційної діяльності в сільському господарстві повинні стати: власні кошти підприємств, кошти банківських структур, бюджетні кошти, кошти приватних та іноземних інвесторів, підприємств інших галузей.

Література

1. Базилевич В. Метафізика економіки: монографія / В. Базилевич, В. Ільїн. – К.: Знання-Прес, 2007. – 718 с.

2. Єлецьких С.Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого розвитку промислового підприємства / С.Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2013. – № 3 (63). – С. 105-112.

3. Ковалюк О.М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики): монографія / О.М. Ковалюк. – Львів: Вид. центр Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2002. – 396 с.

4. Борисова В.А. Економічний механізм ресурсокористування в аграрній сфері. – Суми: Довкілля, 2004. – 167 с.

5. Нестерчук Ю.О. Розвиток капіталізації сільськогосподарських підприємств: моногр. / Ю.О. Нестерчук, Ю.В. Уланич. – Умань: видавець «Сочінський», 2013. – 204 с.

УДК 657

Павелко О.В.,
к.е.н., доцент,
Самедова Л.Р.,
студентка 4 курсу спеціальності «Облік і аудит»,
Національний університет водного господарства
та природокористування

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ: ДИНАМІКА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Загальновідомо, що платіжні картки – це один із найпопулярніших платіжних засобів у цілому світі. В більшості економічно розвинених країн платіжна картка є невід'ємним атрибутом сфери торгівлі і послуг. Питома вага безготівкових розрахунків в промислово розвинених країнах досягає близько 90% у структурі всіх грошових операцій. В Україні в умовах сьогодення ринок банківських платіжних карток демонструє високі темпи росту. Підвищення ефективності діяльності банківського сектору країни шляхом проведення перманентного аналізу операцій із платіжними картками нині особливо актуалізується, відтак, окреслена проблема має досить важливе теоретичне та практичне значення.

Мета дослідження – висвітлення стану розвитку ринку платіжних карток в Україні та особливостей їх використання.

Проблемам ідентифікації сутності платіжних карток, аналізу ринку їх використання в Україні присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема таких, як: Р. Гартінгер [2], М. Колдовський, О. Ващенко [3], О. Колодізєв [4], Н. Корецька [5], В. Кравчук [6], І. Курдельчук [7], В. Харченко [9] та ін.

Базовий законодавчий акт, який встановлює правила функціонування платіжних систем в Україні і загальний порядок здійснення міжбанківських переказів з використанням електронних платіжних засобів (платіжних карток) – Закон України «Про платіжні системи і переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 [1]. Відповідно до пункту 1.27 платіжна картка – це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного

рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [1].

Провівши аналіз наукових праць, виявлено що в літературі представлено різні підходи до трактування банківської платіжної картки. За О. Колодізєвим, платіжна картка являє собою персоніфікований платіжний інструмент, що дає особі, яка користується карткою, можливість безготівкової оплати товарів і послуг, а також одержання наявних коштів у відділеннях (філіях) банків і банківських автоматах [4, с. 36]. Згідно з визначенням В. Кравчук, О. Прем'єрової банківська платіжна картка – це картка, видана кредитною організацією або спеціалізованою компанією, що засвідчують, що власник картки може стягувати кошти зі свого рахунку у банку (дебетна картка) або користуватися кредитними коштами в межах визначеного ліміту (кредитна картка) [6, с. 16].

В наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів [2; 3; 6; 9] виокремлено такі основні напрями аналізу ринку платіжних карток в Україні: аналіз інфраструктури ринку банківських платіжних карток; аналіз масштабів ринку банківських платіжних карток; оцінка рівня розвитку карткових розрахунків. На нашу думку, здійснення аналізу вітчизняного ринку платіжних карток за цими напрямами дозволить виявити перспективи його розвитку.

У 2017 році спостерігався впевнений розвиток платіжної інфраструктури. Так, кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають своїм клієнтам можливість здійснювати безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток, зросла на 27,8 тис. і становила 173,8 тис. од. Незважаючи на скорочення кількості банків у 2017 р., мережа платіжних терміналів за рік збільшилася майже на 15% і станом на 01.01.2018 року налічувала 251,7 тис. [8].

В 2017 році українці здійснили понад 3 млрд операцій із використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, на суму 2 125 млрд грн (це на 23,0% і 31,9% більше порівняно з 2016 роком). Кількість платіжних карток за рік збільшилась на 3,9% і на початок 2018 року становила 59,9 млн шт., з них активних - 34,9 млн шт. (зростання на 7,6% порівняно з початком 2017 року).

Збільшення частки активних платіжних карток, стабільне зростання впродовж останніх років обсягів і кількості безготівкових

операцій свідчить про активний розвиток платіжного ринку і більшу зацікавленість користувачів у безготівкових розрахунках. Отже, платіжні картки дедалі більше розповсюджуються в Україні, оскільки є одними із найбільш зручних інструментів здійснення безготівкових платежів, що життєво важливо для економіки будь-якої країни світу, незалежно від її політичної системи чи державного устрою. Для більш активного використання платіжних карток необхідно забезпечити подальший розвиток інфраструктури, сприяти розвитку фінансової грамотності населення, підвищити ефективність карткових технологій за допомогою маркетингу фінансових послуг тощо. Зменшення готівкових розрахунків сприятиме детінізації економіки країни, зростанню надходжень до державного бюджету України.

Література

1. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-3.

2. Гартінгер Р.О. Ринок банківських платіжних карток як засіб розвитку безготівкових розрахунків / Р.О. Гартінгер // WSPÓŁPRACA EUROPEJSKA NR 2(2) 2015 / EUROPEAN COOPERATION Vol. 2(2) 2015. – С. 77–88.

3. Колдовський М.В. Ризики використання банківських платіжних карток / М. В. Колдовський, О. М. Ващенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – № 1. – С. 45–49.

4. Колодізєв О.М. Гроші і кредит: [підручник] / О.М. Колодізєв, В.Ф. Колесніченко. – К.: Знання, 2010. – 615 с.

5. Корецька Н.І. Суть ринку платіжних послуг та основні його ознаки / Н.І. Корецька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/3_ANR_2015/Economics/1_186208.doc.htm.

6. Кравчук В. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання / В. Кравчук, О. Прем'єрова // Аналітичний звіт. – К. : АДЕФ-Україна, 2012. – 60 с.

7. Курдельчук І.А. Ризики у сфері банківського карткового бізнесу / І.А. Курдельчук // Економічний простір. – 2009. – № 23/1. – С. 292-298.

8. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64347382.

9. Харченко В. Статистичний аналіз ринку банківських платіжних карток в Україні у контексті країн із розвинутими картковими ринками / В. Харченко, Р. Капралов // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 44–52.

УДК 658.5

Полторак А.С.,
к.е.н., доцент
Боднар О.А.,
асистент
Миколаївський національний аграрний університет

ФІНАНСОВИЙ БЕНЧМАРКІНГ В УПРАВЛІННІ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного управління підприємством керівники повинні враховувати не лише динаміку фінансових показників своєї компанії, але і аналізувати дані конкурентів. Порівняння результатів роботи своєї компанії з діяльністю конкурентів і лідерів галузі дозволяє своєчасно переглядати стратегію розвитку підприємства і успішно діяти на ринку.

Бенчмаркінг (від англ. Benchmark - точка відліку) - це порівняльний аналіз підсумків роботи компанії з результатами більш успішних конкурентів або ефективно працюючих підприємств інших галузей. Результатом бенчмаркінгу є вибір оптимального способу ведення бізнесу [1].

Сучасний бенчмаркінг (Benchmarking) розглядається як управлінська технологія, яка враховує і використовує передові досягнення не тільки в своїй, а й в інших галузях. Мета бенчмаркінгу полягає в підвищенні загальної конкурентоспроможності підприємства за рахунок пошуку, адаптації та використання кращих із застосовуваних методів організації бізнес-процесів. Неправильне розуміння бенчмаркінгу призводить до того, що за нього беруть:

- просте копіювання прийомів роботи інших підприємств;
- формальне прийняття на озброєння принципів функціонування інших підприємств;
- зловживання чужими ідеями, плагіат;
- примітивне порівняння економічних показників;
- просте зниження цін за рахунок розвитку технології виробництва і обігу товарів і послуг;
- ознайомлення з іншим бізнесом для розвитку світогляду менеджерів.

В Україні використання бенчмаркінгу поки ще не дуже поширено. Це пояснюється високим ступенем закритості підприємств,

невеликим числом публічних компаній, острахом поглинань та інших атак на власність, а також просто небажанням відкривати кому б то не було «виворіт» бізнесу.

Однак багато підприємств все ж намагаються стежити за фінансовими результатами конкурентів і використовувати їх в управлінських цілях. Основним фінансовим показником конкурентів, який оцінюють більшість компаній, є виручка [2].

Порядок проведення бенчмаркінгу докладно описаний в спеціалізованій літературі. Умовно цю процедуру можна розбити на кілька етапів.

1. Визначення складу необхідної інформації ..

2. Визначення «цільових» підприємств для порівняння.

3. Збір даних. Джерела даних про інших компаніях - їх публічна звітність, опубліковані інтерв'ю і статті, рекламні проспекти, колишні співробітники і т.д.

4. Аналіз інформації. У процесі аналізу інформації отримані результати коректуються і інтерпретуються.

5. Застосування результатів на практиці.

Як показує практика зарубіжних фірм [1], виділяють різні типи бенчмаркінгу:

- внутрішній;
- зовнішній конкурентний;
- зовнішній внутрішньогалузевої;
- зовнішній міжгалузевої;
- комбінований міжгалузевої і зовнішній.

Вибір типу бенчмаркінгу залежить від таких факторів, як рівень співпраці партнерів по бенчмаркінгу і значимість інформації. Слід зазначити, що не існує «найкращого» типу бенчмаркінгу. При виборі необхідно враховувати переваги і недоліки кожного з типів.

Однак найкращі результати може дати комбінування внутрішнього і зовнішнього (конкурентного, внутрішньогалузевого і міжгалузевого) бенчмаркінгу. Тривалість здійснення бенчмаркінгу коливається від 3-4 місяців для внутрішнього і 12-24 місяців - для зовнішнього міжгалузевого бенчмаркінгу [3].

Отже, використання технології бенчмаркінгу змінює підходи до системи стратегічного планування, системи маркетингової інформації та маркетингових досліджень, процесів розробки і впровадження нових товарів і послуг. Згодом бенчмаркінг може стати не разовим заходом

щодо поліпшення процесів на українському підприємстві, а постійною управлінською процедурою, способом безперервного поліпшення роботи компанії.

Література

1. Cassel C, Nadin S., Gray M. O The use and effectiveness of benchmarking in SMEs//Benchmarking: An International Journal, Vol. 8, 2001, № 3.
2. Шандрівська О. Є. Особливості застосування бенчмаркінгу в Україні [Електронний ресурс] / О. Є. Шандрівська, А. О. Мартинюк // Національний університет "Львівська політехніка". – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/16227/1/74_Shandrivska_140_141_Modern_Problems.pdf.
3. Дубодєлова А. В. Особливості та технологія внутрішнього бенчмаркінгу на підприємстві [Електронний ресурс] / А. В. Дубодєлова, О. В. Юринець // Національний університет «Львівська політехніка». – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_2_64_73.pdf.

УДК 339.944.2

Почко Е.О.,
м.э.н.
Брестский государственный технический университет

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИКИ И SCM

Сфера транспорта и логистики в настоящий момент претерпевает серьезные изменения. Отрасль динамично развивается и по прогнозам EFT (Eye for Transort — мирового лидера в области умных технологий для транспорта, логистики и цепей поставок) темпы роста в последующие годы будут только увеличиваться. Так 39,1% рынка товаров и услуг принадлежит логистическим провайдерам (3PL, 4PL, грузоперевозки).

34,35% логистических операторов сосредоточены в Северной Америке, 26,87% — в Европе, 23,47 % — в Азии, 9,86 % — в Африке и 5,44% — в Южной Америке [1, с. 4].

Производители и ритейлеры трансформируют свой бизнес в направлении цифровизации. Всё становится более интеллектуальным и

связанным, автономные устройства работают все быстрее с все большими массивами данных. Это означает, что цепь поставок будет работать намного быстрее, и время выполнения заказа будет сокращаться.

Цифровизация открывает новые возможности перед логистическими провайдерами: снижение затрат, дифференциация продукта и новые технологии ведения бизнеса.

В 2018 году транспортно-логистическая отрасль, наконец, вышла из ловушки коммодизации: во-первых, благодаря тому, что значительное количество логистических операторов смогли заключить долгосрочные стратегические контракты, во-вторых, за счет того, что все меньшее количество провайдеров логистических услуг сегодня основываются на ценовой конкуренции, как стратегии создания бизнес-роста. Ключевым фактором развития отрасли становятся информационно-коммуникационные технологии.

Локомотивом стали цифровые платформы фрахта. Новые бизнес-модели изменили статус-кво в отрасли. Технологические улучшения дают возможность игрокам получить значительные конкурентные преимущества.

Цифровизация позволяет не только улучшить условия функционирования организации в отрасли за счет сокращения затрат и улучшения качества предоставляемых услуг, но дает возможность создания новых услуг, изменяя сами правила ведения бизнеса. Цифровые платформы позволяют внедрить новые технологии, которые дают рыночным игрокам возможность увеличить эффективность операций и административных функций. Так например Amazon смогли снизить затраты на логистические услуги на 20% за счет применения умных роботов. Еще одним примером является сотрудничество курьерской компании UPS с компанией Fast, которая производит детали и комплектующие с помощью 3D принтеров. В результате товары складируются и отгружаются сразу после производства и клиенты получают заказы в режиме реального времени. Для доставки грузов в отдаленные географические районы все чаще используются дроны.

Новые цифровые облачные платформы нацелены на использование в качестве клиентского интерфейса. Сегодня 60% логистических провайдеров на рынке используют собственные технологические платформы или платформы, привлеченные на

условиях аутсорсинга. Однако следует отметить, что только 47% нового программного обеспечения являются SaaS технологиями, преимуществом которых является относительная дешевизна, простота и скорость внедрения.

Модель SaaS (Software-as-a-Service, программное обеспечение как услуга) позволяет клиентам, непосредственно не приобретая самой лицензии и самостоятельно не размещая системы, получить доступ к приложениям, которые размещены уже на серверах разработчика-поставщика. В подавляющем большинстве случаев доступ к приложениям осуществляется через стандартный интернет-браузер. В результате заказчики сокращают издержки на администрирование системы, а поставщики избегают проблем с пиратством и создают уникальное в своем роде предложение.

Большинство логистических провайдеров предпочитает строить самостоятельно, нежели приобретать цифровые бизнес платформы. Одной из причин является тот факт, что стоимость таких платформ значительно возросла и более реальным является формирование собственных цифровых платформ.

Технологией, способной ключевым образом усилить конкурентные преимущества является блокчейн. Особенность технологии блокчейн состоит в ее общедоступности, мгновенном обновлении информации и невозможности фальсификации данных. В области логистики данная технология позволяет отслеживать все процессы на протяжении логистической цепи [2, с. 43].

Фактором, способным полностью реструктурировать отрасль логистики и транспорта являются «подрывные технологии», а сдерживающим фактором роста и ключевым компонентом затрат становятся издержки на рабочую силу. Текущая экономическая ситуация в США характеризуется достижением практически полной занятости, уровень безработицы сократился до 3,9% — это самый низкий показатель с декабря 2000 г. Также по данным Всемирного Банка наблюдается снижение уровня безработицы в мире, так в 2000 году этот показатель составлял 30%, в 2017 году снился до 7,9 %, что ведет к росту стоимости трудовых ресурсов для логистических операторов [3]. Тот факт, что ключевым фактором в логистической деятельности становятся немонетарные факторы и факторы человеческого капитала, означает, что особое внимание следует

уделять привлечению высококвалифицированной рабочей силы, росту производительности труда.

Характерной особенностью рынка является то, что в 2018 году по сравнению с 2013 годом наблюдается рост доли долгосрочных контрактов в области оказания логистического сервиса. Так в 2013 году 45% контрактов заключались на один-два года и 45% — на 3 года, то есть подавляющее большинство контрактов (90% общей величины заключенных контрактов) заключались на 3 года и менее. В 2018 году уже 22% контрактов заключались на пять лет и более. Это говорит о наличии стратегического сотрудничества между партнерами, что позволяет формировать и реализовывать более эффективные цепи поставок. Это становится тем более важным в связи со стратегической природой инноваций.

Литература

1. 2018 Global Logistics Report [Электронный ресурс] // ИФТ. – Режим доступа: // https://www.eft.com/content/2018-global-logistics-report. – Дата доступа: 23.09.2018.

2. Украинцев В.Б., Ахохов А.М. Технология блокчейн в логистике: цифровизация и перспективы ее использования // Логистика и управление цепями поставок. — 2017. — №6. — С. 42-48.

3. Unemployment, total [Электронный ресурс] // ВБ. – Режим доступа: https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS – Дата доступа: 23.09.2018.

УДК 339.3

Томашева Е.В.,
преподаватель
Брестский государственный технический университет

«ЗЕЛЕНАЯ» ЛОГИСТИКА В ЦЕПЯХ ПОСТАВОК

В последнее время в западном обществе произошла переоценка представлений о ведении бизнеса. Большинство государств мира активизировали свою экологическую политику и переходят к модели «зелёной» экономики. Развитые страны постепенно увеличивают инвестиции в альтернативные и «зелёные» энергетические технологии, активно внедряют современные экологические стандарты.

Для предприятий целью становится не только извлечение прибыли, но и связь хозяйственной деятельности с социальными и экологическими проблемами. Поэтому и логистическая политика компаний должна формироваться не только исходя из ориентации на показатели экономического состояния, но и с учетом более широких последствий для общества. В «зеленой» логистике компании больше внимания уделяют внешним затратам, связанным с изменением климата, загрязнением воздуха, воды и почвы с целью достижения устойчивого баланса между экономикой, окружающей средой и обществом [4].

Концепция «зеленой» логистики начала формироваться в мире с середины 1980-х годов с появлением понятия «социальная ответственность бизнеса». После введения Директивы Европейского союза по упаковке компании увеличили использование многоразовых контейнеров, оборудования по переработке отходов производственно-логистической деятельности, внедрили системы управления оборотом упаковки [2]. Кроме того, Европейская логистическая ассоциация ежегодно проводит европейский рейтинг логистических проектов, пропагандируя тем самым принципы «зеленой» логистики.

Важными факторами для принятия «зеленых» решений являются: во-первых, рост осведомленности потребителей и желание пользоваться экологическими продуктами (все больше предпочтения отдается товарам с «зеленым» имиджем, увеличивается внимание к маркировке и упаковке товаров); во-вторых, развитие экологистики за рубежом (компаниям, занимающимся международной деятельностью, необходимо соответствовать требованиям партнеров).

Согласно подходам, распространенным в зарубежной практике во всех звеньях цепей поставок и этапах технологического цикла товара (начиная от его создания и до утилизации) возможно сокращение негативного воздействия производственной и логистической деятельности на природу.

В логистической деятельности основными «зелеными» технологиями можно назвать следующие:

- оптимизация транспортных маршрутов с целью сокращения выбросов вредных газов;
- оптимизация размеров запасов для сокращения потребности в складских помещениях;
- сокращение автомобильных перевозок и переход на менее

вредные для окружающей среды виды транспорта (водный, железнодорожный, электрический);

- максимальное сокращение из логистической цепи промежуточных пунктов хранения и перевалки грузов;

- использование поставщиков сырья с наибольшими затратами возобновляемых ресурсов;

- применение инновационных решений в сфере переработки и вторичного использования материалов.

Перечисленные технологии могут использоваться в зависимости от специфики и направлений деятельности организации.

В Беларуси «зеленая» логистика долгое время не находила применения, так как считается, что в результате ее использования в большинстве случаев происходит увеличение логистических издержек. Но в последнее время в стране «зелёная» модель экономики стала рассматриваться в качестве важного инструмента обеспечения устойчивого развития и экологической безопасности. Эта идея уже отражена в Национальной стратегии устойчивого развития до 2030 года, где на 2016-2020 годы заложены трансформация действующей экономики в «зелёную» и развитие высокотехнологических производств [3].

В каждой стране «зеленая» логистика развивается по-своему. В мире нет четких ее критериев и показателей. Пока в Беларуси сформулированы общие подходы и рекомендации делать упор на такие сферы, как энергетика, сельское хозяйство, транспорт, обращение с отходами, ЖКХ, строительство, экологическое образование и другие. Это как раз те отрасли, на которые направлен ряд государственных и отраслевых программ и стратегий. Кроме того, ведется работа по усовершенствованию системы национальной стандартизации и приближению ее к международной.

Достижение такого пункта, как уменьшение нагрузки на окружающую среду, делает белорусскую продукцию более конкурентоспособной на внешних рынках. Следовательно, использование предприятиями «зеленых» технологий в проектировании цепей поставок позволит наиболее эффективно выстроить политику устойчивого развития их бизнеса. Все это обуславливает необходимость дальнейшего изучения и развития направлений логистической деятельности на основе принципов «зеленой логистики».

Литература

1. Зарецкая, Л.М. Исследование возможностей применения «зеленых технологий при управлении цепями поставок / Л.М. Зарецкая // Торгово-экономический журнал. – 2015. – № 2(2). – С. 91-100.

2. Капустина, Л.М. «Зеленые» технологии в логистической деятельности / Л.М. Капустина // Известия УрГЭУ. – 2016. – № 2(64). – С. 114-122.

3. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 года [Электронный ресурс] // Министерство экономики Республики Беларусь. – Режим доступа: http://www.economy.gov.by/ru/macroeconomy/nacionalnaya-strategiya. – Дата доступа: 15.05.2018

4. Официальный сайт организации Green Logistics [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа: http://www.greenlogistics.org. – Дата доступа: 25.09.2018.

УДК 342:25

Тютюник І. В.,
к.е.н., старший викладач
Гуменна Ю. Г.,
к.е.н., старший викладач
Сумський державний університет

ФІНАНСОВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека держави – комплексне поняття, що характеризує ступінь захищеності та стабільності функціонування всіх сфер розвитку суспільства. В умовах значної мінливості економічної та політичної ситуації в країні, впливу факторів зовнішнього середовища (залежність від політики МФВ, євроінтеграційні процеси) на індикатори соціально-економічного розвитку рівень економічної безпеки України знаходиться на досить низькому рівні, про що свідчать поточні значення таких показників як: обсяг ВВП, рівень інфляції, курс валют, частка безробіття, тощо.

Теоретичне та методичне підґрунтя проблематики забезпечення національної безпеки країни в контексті її економічної складової широко досліджувалось в роботах вітчизняних та закордонних вчених, таких як: І. Бінько, Я. Жаліло, Х. Маховські, В. Мунтян, В. Геєць, В.

Колупаєв, С. Окіт, А. Мокій та інші. Не применшуючи роль та внесок раніше проведених чисельних досліджень в даному напрямі, особливої уваги заслуговує на сьогодні аналіз впливу макроекономічної нестабільності, зокрема у розрізі фінансових загроз, на основні складові економічної безпеки держави. Основним негативним аспектом даного впливу є складність здійснення будь-яких прогнозів на майбутню перспективу в напрямі розробки стратегій розвитку як окремих підприємств, регіонів, так і країни в цілому.

В цих умовах, актуалізується питання ідентифікації ключових драйверів впливу фінансової нестабільності на рівень економічної безпеки держави. В економічній літературі виділяють наступні форми прояву фінансової нестабільності: темп інфляції, рівень безробіття, циклічні коливання в економіці, курс валюти, тощо. Зростання рівня інфляції, розміру податкових ставок, кількості безробітних відображаються наступними процесами, що представляють загрозу економічній безпеці країни: погіршення інвестиційного клімату країни, порушення та дисбаланс в роботі бюджетної системи, погіршення інноваційного та промислового потенціалу (Рис.1).

Проілюстрований взаємозв'язок факторів фінансової нестабільності, які крізь призму форм прояву визначають ключові загрози економічній безпеці, формують базис для розробки та впровадження подальшої стратегії забезпечення високого рівня економічної безпеки держави. Побудова такої стратегії передбачає врахування мінливості економічної ситуації в країні, що супроводжується існуванням фаз спаду та підйому. Особливості побудови державної політики та здійснення управління в країні суттєво відрізняються в залежності від того, на якій стадії розвитку знаходиться в даний час країна.

Так, фаза спаду характеризується суттєвим скороченням обсягів виробництва, що в свою чергу призводить до ліквідації та банкрутства фінансового нестійких підприємств, зростання рівня безробіття в країні, зниження платоспроможності населення, зменшення обсягу податкових платежів до бюджету, зниження інвестиційної активності в країні і т. д. На фазі підйому, навпаки, відбувається покращення показників соціально-економічного розвитку, зростає кількість нових інвестиційних проектів, збільшуються обсяги фінансування науково-дослідних робіт, суб'єкти господарювання проводять політику

спрямовану на збільшення своїх виробничих потужностей, підвищення кадрового потенціалу, того.

Рис. 1 – Вплив ключових факторів фінансової нестабільності на структурні складові економічної безпеки (складено на основі [1; 2; 3]

Отже, своєчасна та якісна діагностика ключових факторів фінансової нестабільності дозволить розробити стратегію забезпечення економічної безпеки країни, націленої на її стабільність та зміцнення в поточний час та на перспективу. Ключовими напрямами розвитку економічної безпеки вбачаємо наступні: зниження рівня тонізації

економіки шляхом оздоровлення фінансово-кредитної сфери, реформування податкових механізмів, зниження обсягів відтоку капіталу за кордон, формування дієвого механізму державного регулювання природних монополій, покращення інвестиційного клімату шляхом зростання ефективності інвестиційних процесів, збалансування механізмів бюджетної сфери, зростання рівня інтеграції країни у європейську спільноту.

Література

1. Рєзнік О. М. Порівняльний аналіз сутності економічної безпеки України та країн Європейського Союзу [Електронний ресурс] / О. М. Рєзнік // Форум права. – 2015. – № 4. – С. 232–236. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jdf/FP_index.htm_2015_4_42.pdf

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ від 29 жовтня 2013 року № 1277 // Відомості Верховної Ради України.

3. Ocepek A. Economic Security and the European Dream [Електронний ресурс]. / A. Ocepek. — Режим доступу: http://www.anselm.edu/Documents/ NHIOP/Global%20Topics/2010/Ocepekpaper. pdf.

УДК 338.27

Шишко Е.Л.,
магистр экономических наук
Брестский государственный технический университет

ВЕРБАЛЬНЫЕ И МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ РИСКОМ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНА

До последнего времени главным аспектом изучения теории логистики был ее понятийный аппарат. Однако не менее важная часть теории логистики – методология – только разрабатывается и в настоящее время представляет собой набор отдельных моделей (методов, алгоритмов), слабо концептуально обоснованных, практически не систематизированных и недостаточно подробно специфицированных. Наименее разработанной частью является формирование моделей и методов управления риском в логистической системе региона.

Сущность моделирования основывается на разработке схемы основных причинно-следственных связей между элементами изучаемых систем или процессов, которая может быть полной или частичной. Целями моделирования в настоящее время являются изучение возможных сценариев развития системы/(процесса), имитация последствий регулирующего воздействия на систему.

В условиях обострения конкурентной борьбы, сложившихся социально-экономических преобразований, что явилось причиной резкого возрастания неопределенности рыночной среды, необходим поиск методов, механизма и моделей адаптивного управления факторами, воздействующими на результативность логистических систем, позволяющих быстро ориентироваться в сложных рыночных ситуациях и принимать обоснованные управленческие решения, снижающие риск, максимально повышающие конкурентоспособность и эффективность использования ресурсов.

На основе изученного материала можно сделать выводы о том, что в отечественных исследованиях отсутствует изучение каких-либо вышеуказанных моделей, а в зарубежных исследованиях – преобладают модели материальные и абстрактные.

Материальные модели воспроизводят основные геометрические, физические и функциональные характеристики. В логистике зачастую единственным способом моделирования является абстрактное моделирование, по способу выражения обычно или символическое (вербальное и знаковое), математическое.

Наиболее эффективным в логистике является математическое моделирование. Самыми распространенными в логистике являются два вида математического моделирования: аналитическое и имитационное. Исторически первым сложился аналитический подход к исследованию систем. При использовании аналитического подхода ряд свойств одномерной или многомерной, односвязной или многосвязной системы (или какой-либо ее части) отображается в одномерном или n-мерном пространстве одной единственной точкой, совершающей какое-либо движение. Это отображение осуществляется либо с помощью функции f(s), либо посредством оператора (функционала) F(S).

Например, в простейшем случае процесс, протекающий в логистической системе, описывается квадратичной функцией. Для любой аналитической модели характерна сложность ее получения. Вместе с тем, после получения она позволяет вычислять полный набор

искомых значений результирующей величины при полном наборе изменений входных величин.

При использовании данного подхода можно также две или более систем отобразить точками и рассматривать взаимодействие этих точек, каждая из которых совершает какое-либо движение, имеет свое поведение. Поведение точек и их взаимодействие описываются аналитическими законами или закономерностями [1].

Аналитические методы применяются в тех случаях, когда четко прослеживаются факторные зависимости, т.е., когда знания о процессах, логистических потоках позволяют полностью определить дальнейший ход событий Аналитическое моделирование широко используется при нахождении оптимального движения товаров их размещения, распределения работ и ресурсов, выбора наилучшего (наикратчайшего) пути грузоперевозок в логистических цепях.

Проблема состоит в том, что связи в логистической системе очень разветвлены, многокритериальны. Поэтому если даже это и удается при введении значительных ограничений и допущений, то практически невозможно доказать адекватность модели исследуемой системе.

В настоящее время наряду с построением аналитических моделей все больше внимания уделяется задачам оценки характеристик сложных и больших систем на основе имитационных моделей.

Имитационная модель (от латинского imitatio-копирование, подражание) воспроизводит в подробностях тот или иной процесс, в частности поведение какой-либо системы во времени), декомпозируя его на элементарные составляющие, выявляя скрытые особенности, анализируя возможные последствия.

Алгоритм работы имитационной модели следующий: после построения математической модели разрабатывают программу для ее реализации на ЭВМ. После проведения ряда расчетов на ЭВМ их результаты сравнивают с фактическими результатами функционирования логистической системы Модель корректируют по итогам сверки. Этот замкнутый процесс повторяется до тех пор, пока не достигается требуемая точность совпадения реальных и имитационных данных.

Перспективность имитационного моделирования, как метода исследования характеристик процесса функционирования сложных

логистических систем, возрастает, так как позволяет просчитать несколько вариантов развития событий.

Таким образом, качественный и количественный риск-анализ являются не столько самостоятельными приемами, сколько связанными друг с другом и реализуемыми последовательно этапами целостной программы анализа рисков в логистических системах. [2].

На основе проведенного исследования можно сделать следующий вывод: Важнейшее место в управлении занимает оценка рисков. От способности компании прогнозировать и учитывать возможные риски зависит ее устойчивость и выживаемость. Благодаря учету факторов риска реализуется важнейшая функция управления: планирование деятельности с нейтрализацией последствий неожиданного наступления неблагоприятных событий.

Литература

1. Шишко Е.Л. Стратегии формирования цепей поставок в производстве / Е.Л.Шишко // Экономическая наука сегодня: сб. науч. ст. / БНТУ. – Минск, 2018. – Вып. 7. – С. 314-320.

2. Шишко Е.Л. Теоретические основы риск-менеджмента в системе логистики на предприятии / Е.Л.Шишко // Вестник Брестского государственного технического университета. Серия Экономика / БрГТУ. – Брест, 2018. – № 3. – С.133-136.

УДК 336.2

Якименко-Терещенко Н.В.,
д.е.н., професор
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Малий і середній бізнес потребує формування сприятливого підприємницького середовища.

Станом на 01.01.2018 в Харківській області здійснювали діяльність 1121 середніх підприємства (що на 2,3% більше рівня 2017 р.) та 21462 малих підприємства (що на 11,0 % більше рівня 2017 р.). За кількістю середніх підприємств Харківська область посідає

3 місце після м. Київ та Дніпропетровської області та 4 місце за кількістю малих підприємств після м. Київ, Дніпропетровської та Одеської областей. Станом на 01.01.2018 обсяг реалізованої продукції середніми підприємствами області становив 167220,0 млн. грн. (у порівнянні з попереднім роком показник збільшився на 11,9 %), що склало 51,6 % від загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) та обсяг реалізованої продукції малими підприємствами області становив 96990,3 млн. грн. (у порівнянні з попереднім роком показник збільшився на 20,7%), що склало 29,9% від загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг).

У регіоні успішно реалізуються заходи Програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016-2020 рр. в напрямах:

- розвиток інфраструктури підтримки підприємництва;
- інформаційно-маркетингова підтримка підприємців;
- упорядкування нормативно-правового забезпечення підприємницької діяльності та здійснення регуляторної політики;
- сприяння залученню міжнародної технічної допомоги у сферу підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва;
- профорієнтаційна підготовка та перепідготовка кадрів для сфери малого та середнього підприємництва;
- фінансово-кредитна, матеріально-технічна підтримка, ресурсне та інформаційне забезпечення;
- міжнародне, міжрегіональне та транскордонне співробітництво [1].

Однак слід відзначити, що не дивлячись на вагомі результати в діяльності органів державної влади в напрямах підтримки малого та середнього бізнесу, його представники стикаються з системними проблемами, що перешкоджають ефективному веденню малого і середнього бізнесу в області, серед яких: загальний стан економіки регіону; монополізація бізнесу, зокрема великого бізнесу, підприємства якого витісняють дрібний бізнес з ринку; відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень і обладнання для відкриття бізнесу; недосконаліть податкової системи; високий рівень корупції, нестабільність умов ведення бізнесу, бюрократія, рейдерство; нестача кваліфікованого персоналу, обмежені можливості для захисту від протиправних посягань; надмірна кількість дозволів, норм та ліцензій;

неефективні та корумповані перевірки; застарілі технічні стандарти; слабкий захист прав власності; низька забезпеченість інформаційно-комунікаційними технологіями.

Особливої уваги потребують питання вдосконалення оподаткування суб'єктів малого бізнесу з урахуванням національної специфіки та економічних реалій. Зміни податкового законодавства в Україні протягом останніх років супроводжувались тільки посиленням податкового тягаря на малий бізнес, зокрема через квазіфіскальні платежі, які необхідно сплачувати разом з єдиним податком (а це є додатковим навантаженням для бізнесу та зменшує і так обмежені фінансові ресурси). Податкова реформа в Україні має бути спрямована на удосконалення спрощеної системи оподаткування та унеможливлення зловживань, а не на її фактичну ліквідацію. Існуючі підходи до оподаткування малого підприємництва є нераціональними, та не виконують своєї головної мети – сприяння надходженню коштів до бюджету та розвитку (збільшенню кількості суб'єктів) підприємницької діяльності. Це стосується більшості (61%) діючих суб'єктів. Податкова політика щодо малого бізнесу повинна забезпечувати підтримку та стимулювання його розвитку шляхом реалізації релевантних механізмів оподаткування.

Література

1. Аналітична довідка щодо сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області за II квартал 2018 року. Офіційний сайт Харківської обласної держаної адміністрації. - Режим доступу: https://kharkivoda.gov.ua.

СЕКЦІЯ 9
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

УДК 336

Бабіч І.І.,
к.е.н., доцент
Нікітюк І.В.,
студентка
Луцький національний технічний університет

СКАСУВАННЯ СПЕЦРЕЖИМУ ПДВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Податок на додану вартість – частина новоствореної вартості, що сплачується до Державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг. ПДВ є непрямим податком та одним із різновидів універсальних акцизів.

Питання оподаткування у аграрному секторі економіки входять в коло наукових інтересів значної групи дослідників, серед яких варто виділити В. Березовського, Р. Бірда, П. Боровика, Д. Вільямсона, Р. Дарста, М. Дем'яненка, Ю. Лупенка, Н. Малініну, О. Прокопчук, І. Раджараман, М. Рудую, Н. Сеперович..

Згідно з п.4 п.2 Розділу XIX «Прикінцеві положення» Податкового кодексу України (далі – «ПКУ»), з 1 січня 2017 року втрачає чинність ст. 209 ПКУ, якою визначався спеціальний режим оподаткування ПДВ (далі – спецрежим ПДВ) сільськогосподарських товаровиробників.

Одночасно з цим, з 1 січня 2017 р. набуває чинності Закон України від 20 грудня 2016 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році», який визначив певні особливості переходу платників, які користувалися спецрежимом ПДВ, на загальну систему оподаткування ПДВ, а також ввів систему дотацій для сільськогосподарських товаровиробників як альтернативу спецрежиму.

Спецрежим оподаткування операцій з постачання с/г продукції відіграв позитивну роль у розвитку аграрної галузі, подоланні його збитковості, зростанні обсягів агропромислового виробництва (далі – АПВ), експорту с/г продукції та рівня доходів с/г підприємств.

Застосування спецрежиму поряд із очевидними перевагами у вигляді зростання дохідності с/г діяльності, має й суттєві недоліки. Серед останніх варто відзначити порушення ринкової мотивації с/г підприємств, дискримінацію суб'єктів господарювання, що позбавлені такої підтримки (представників малого аграрного бізнесу), негативний вплив на прийняття інвестиційних рішень.

Найбільш негативних наслідків від скасування спецрежиму ПДВ зазнають с/г підприємства, що займаються тваринництвом. З одного боку, вони будуть позбавлені сум ПДВ-акумуляції, які забезпечують зростання обсягів власних фінансових ресурсів на 8-9%. З іншого боку, внаслідок скасування спецрежиму ПДВ зростуть ціни на зерно, а отже, й на корми, частка яких у витратах тваринництва становить близько 60%. Як наслідок, рівень виробничих витрат тваринницьких підприємств може збільшитись на 7-8%, унаслідок чого виробництво переважної більшості продукції тваринництва у с/г підприємствах може стати збитковим, і виробники позбавлятимуться відповідної діяльності.

З іншого боку, внаслідок скасування спецрежиму ПДВ буде усунуто наявну податкову дискримінацію с/г виробників, які останніми роками були практично позбавлені бюджетної підтримки (йдеться про представників дрібного аграрного бізнесу).

Перехід на загальну систему оподаткування ПДВ, відповідно до міжнародної практики, не тільки не принесе уряду очікуваних фіскальних переваг, а й може зменшити податкові надходження від галузі проти поточного рівня.

Разом із тим, при переході на загальний режим оподаткування і повному відновленні відшкодування ПДВ під час експорту держава повертатиме переважну частину сум акумуляції, що спрямовані до бюджету, в режимі відшкодування податку при експорті.

В той же час, окремі види сільськогосподарської діяльності, зокрема, ті що не спрямовані на експорт, без акумуляції ПДВ вимагатимуть фінансової підтримки від держави, без якої вони не зможуть повноцінно розвиватись.

УДК 338.48

Вакулич Н.А.,
старший преподаватель
кафедры экономической теории и логистики
Федулова М.В.,
студентка 4 курса специальности «Логистика»
Брестский государственный технический университет

ОПТИМИЗАЦИЯ «ЗЕЛЕНЫХ МАРШРУТОВ» ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОЭКОТУРИЗМА

«Зеленый туризм» - это не только путешествие в деревню, нетронутую руками человека, а еще и время, проведенное без телефона, интернета и других форм связи. Человек может по-настоящему оценить жизнь без использования гаджетов. Говоря об этом виде агротуризма, не стоит забывать и о том, что существуют так называемые «зеленые маршруты».

Так что же такое «зеленый маршрут»? Это не просто дорога, связывающая определенные пункты назначения. «Зеленые маршруты» – это маршруты и дороги, которые проходят мимо рек, торговых путей и природных коридоров. Такие маршруты объединяют регионы, местные достопримечательности, поддерживают развитие туризма и отдыха, который благоприятно сказывается на окружающей среде. На этих маршрутах люди в основном передвигаются пешком или на велосипедах, а иногда и на лошадях или лодках, если надо переплыть реку.

В Беларуси идея «зеленых маршрутов» возникла в 2005 г., когда группа экспертов дала рекомендации по созданию первых проектов. Проводником идеи стало Белорусское общественное объединение «Отдых в деревне».

«Зеленые маршруты» выполняют четыре основные функции: 1) предлагают такие виды туризма как велосипедный, конный, водный и пеший; 2) выступают за здоровый образ жизни; 3) охраняют природное и культурное наследие местности; 4) поддерживают развитие экономики и предпринимательской деятельности.

Важной составной частью «зеленых маршрутов» являются экомузеи. Экомузей – совокупность объектов, которые представляют собой коллекцию, демонстрирующую природные и культурные богатства местности.

Поговорим более подробно об одном из «зеленых маршрутов» - «Край желтых кувшинок и седых валунов». Общая длина маршрута составляет 155 км. Он направлен на привлечение любителей этнографии и фольклора, а также на людей, которые придерживаются активного образа жизни, так как перемещение по маршруту происходит на велосипедах. Этот зеленый маршрут кроме ландшафтных достоинств предоставляет возможность познакомиться с историческим наследием (городище I-IV вв. племен балтов, культовые камни дохристианских времен). В этих местах сохранился старинный народный обряд «Женитьба Терешки», получивший статус нематериальной ценности Беларуси. Древние балты воплотили красоту этого региона в романтическом названии своего поселения «Лепель», или «Желтые кувшинки».

Рассматриваемый нами маршрут соединяет каждые 15 км природных и культурных достопримечательностей. Это дает основание утверждать, что он соответствует специальным критериям для маршрутов большой протяженности [1].

Формирование «зеленых маршрутов» требует особого внимания к коридорам, по которым проходят маршруты. Нужно обеспечить безопасность туристов, создать комфортные условия для их нахождения на этом маршруте. И усадьбы должны быть более вместительными по сравнению с усадьбами, которые на данный момент существуют. Возможно использовать их как небольшие гостиницы, которые работают по принципу «ночлег - завтрак». При этом возможно решение одной из проблем нашего времени - потенциал зданий, которые уже никак не эксплуатируются. Например, бывшая больница 1940-х гг. строительства в Заборье Россонского района стала основой агроусадьбы «Кролова хата».

Существенной поддержкой стал Указ Президента Республики Беларусь № 614 от 26 ноября 2010 г., который направлен на дальнейшее развитие агроэкотуризма. Среди многих преференций для этого вида деятельности, установлено, что объект сельского туризма теперь может иметь не пять, а десять комнат для гостей из-за границы и не только. Это значительно расширяет возможности по приему туристов, заметно сказывается и на физических параметрах зданий для отдыха в сельской местности.

Нужно придумать формы круглогодичного функционирования «Зеленых маршрутов», что будет возможно только при обогащении маршрутов объектами, которые наиболее привлекают иностранных гостей нашей страны, а также объектами, которые имеют направлены на

экологию. Должна создаваться сеть усадеб, которые проходили бы по таким маршрутам и которые были бы направлены на демонстрацию местных культурных достопримечательностей. [2]

«Зеленые маршруты», как новый тип пространств в виде своеобразных «коридоров», в которых будут сохраняться и использоваться в интересах общества естественные природные особенности территорий. Образование таких маршрутов позволяет повысить конкурентоспособность белорусской экономики в целом.

Литература

1. Особенности развития сети зеленых маршрутов в Беларуси [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://cyberpedia.su/10x9d7.html. Дата доступа: 20.09.2018

2. Зеленые маршруты: справочное изд.: составитель В. А. Клицунова. – Минск: Программа развития ООН в Республике Беларусь, 2009. - 16 с.

УДК 336

Голян В.А.,
д.е.н., професор
Луцький національний технічний університет
Марчук Ю.М.,
к.с.-г.н.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ

ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОДАТОК НА ЛІСОВІ ЗЕМЛІ: НАСЛІДКИ ФІСКАЛЬНОГО ПЕРЕГИНУ В РЕНТНОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Прийняття 10.07.2018 р. Закону України №2497 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» запровадило земельний податок на лісові землі в Україні. Даний законодавчий акт основне навантаження стосовно сплати названого податку переносить на постійних лісокористувачів, які й так забезпечують левову частку надходжень природно-ресурсної ренти до місцевих, в першу чергу, сільських бюджетів.

У відповідності із цим законодавчим актом, ставки земельного податку за лісові землі коливаються в інтервалі 0,1-5% від нормативної

грошової оцінки даної категорії земель і встановлюються рішенням територіальних громад. Введення названого податку на порядок збільшує фіскальне навантаження на постійних лісокористувачів, оскільки вони вже сплачують рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів і весь набір прямих та непрямих податків й інших обов'язкових платежів.

Ініціатори введення додаткового фіскального інструменту таким чином сподіваються підвищити надходження до бюджетів базового рівня, щоб посилити фінансову спроможність територіальних громад. Водночас вони не врахували наскільки деструктивним буде вплив введення земельного податку на лісові землі на постійних лісокористувачів, які вже пережили не одну фазу посилення фіскального навантаження. Незважаючи на це державні лісогосподарські підприємства залишаються основними бюджетонаповнюючими організаціями в лісозабезпечених регіонах і фактично є центрами ділової активності в адміністративних районах Карпатського та Поліського економічних районів.

Пропонована шкала ставок земельного податку на лісові землі є дуже високою і в разі її інституціоналізації призведе до надмірного фіскального навантаження на постійних лісокористувачів і змушуватиме останніх інтенсифікувати використання наявних деревних ресурсів, що негативним чином відобразиться на продуктивності і якісному складі лісів. Задля забезпечення беззбиткової діяльності лісгоспи будуть змушені піднімати відпускні ціни на заготовлену деревину, що поглибить цінові диспропорції у всіх фазах лісопродуктового ланцюга та призведе до згортання потужностей у деревообробному сегменті лісового сектора національної економіки та значного подорожчання дров паливних для населення, що ризиковано в осінньо-зимовий період, особливо при високій вірогідності подорожання газу.

Таким чином самовільні рубки для заготівлі дров (і не тільки) можуть значно вирости – особливо в комунальних лісах, лісах на землях запасу, які ні за ким не закріплені і не мають охорони (орієнтовно їх площа біля 0,5 млн. га). Будуть дорубуватись полезахисні смуги, які для місцевого населення є чи не єдиним джерелом неконтрольованих лісозаготівель.

Також підвищення рівня затратності ведення лісового господарства та роботи деревообробних підрозділів лісогосподарських підприємств призведе до скорочення кількості працюючих, а це негативним чином відобразиться на рівні доходів місцевих жителів та домогосподарств, а також зменшить надходження податку з доходів

фізичних осіб до місцевих бюджетів. Якщо врахувати, що середня оціночна вартість ріллі біля 30 000 грн. за 1 га, а якраз по ціні ріллі буде обраховуватись податок на лісові землі, то при встановленні його в розмірі 1% навантаження на 1 га лісових земель складе 300 грн., що в цілому по державі становитиме 3 млрд. грн. Але ж такий податок не можна справляти із земель заповідників, захисних насаджень Півдня і Сходу, де фактично не має лісозаготівель та й лісові масиви в віці до 40 років експлуатаційної деревини не дають.

Однозначно, що для сільських територій, де, як правило відсутні центри інвестиційної та ділової активності, але є значні запаси природної сировини, покращення фінансової спроможності громад значною мірою залежить від удосконалення системи адміністрування природно-ресурсної ренти.

У короткостроковій та середньостроковій перспективі розширення бази стягнення природно-ресурсної ренти має відбуватися за рахунок перегляду ставок оподаткування та принципів міжбюджетного розподілу рентної плати за спеціальне використання всіх без винятку природних ресурсів, включаючи земельні, лісові, водні та мінерально-сировинні.

Зокрема, потрібно завершити процес законодавчого оформлення передачі у власність територіальних громад земель сільськогосподарського призначення державної власності поза межами населених пунктів, що на порядок збільшить величину земельних комунальних активів і розширить можливості місцевого самоврядування стосовно передачі цих активів в оренду, а відтак сформуються передумови для розширення бази стягнення орендної плати за користування земельними ділянками у бюджети базового рівня.

Необхідно провести інвентаризацію місцевих родовищ корисних копалин [1], що дасть можливість ідентифікувати реальні обсяги використання мінерально-сировинних ресурсів і підвищити результативність адміністрування рентної плати за користування надрами. Вже давно визріла необхідність наведення ладу в царині оренди водних об’єктів місцевого значення, що також містить значний потенціал стосовно підвищення на порядок надходжень орендної плати до місцевих бюджетів за користування даною складовою природного багатства.

За таких умов буде реально можливим сценарій збільшення надходжень природно-ресурсної ренти у місцеві бюджети, в першу чергу, сільські, що передбачатиме еквівалентне вилучення ренти та її збалансований розподіл за використання всіх складових місцевого

природно-ресурсного потенціалу і унеможливить «фіскальний перегин» у рентному оподаткуванні постійних лісокористувачів, що збереже основну структуроутворюючу та бюджетонаповнюючу галузь Карпатського та Поліського регіонів, а для Півдня та Сходу – забезпечить умови для безперервного та невиснажливого ведення лісового господарства. Тому норму Закону №2497, яка передбачає введення земельного податку на лісові землі, необхідно вилучити як таку, що суперечить класичним лекалам фіскальної політики, оскільки постійні лісокористувачі вже сплачують рентну плату за спеціальне використання лісових ресурсів.

Література

1. Міщенко В. Природно-ресурсна рента і рентна політика в Україні. Економіка України. 2003. № 12. С. 4-14.

УДК 336

Грицай О.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу
Василишин О.І.,
студ. гр. ОП-32
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПРОБЛЕМАТИКА НАРАХУВАННЯ ТА ВІДШКОДУВАННЯ

В нашій державі, як і в багатьох інших країнах світу, податок на додану вартість (ПДВ) є одним із основних джерел формування доходної частини бюджету. У світовій практиці ПДВ вважається одним з найбільш ефективних податків, що стимулює національного виробника. На сьогодні його застосовують більше ніж у 130 країнах світу, а наявність ПДВ у податковій системі країни є однією з вимог членства країни в ЄС.

Специфіка нарахування та сплати ПДВ полягає в його нарахуванні на кожному етапі руху товару від виробника до споживача - при цьому з оподаткованого обороту виключаються податки, сплачені на попередніх етапах, в результаті чого об'єктом оподаткування виступає вартість, створена на конкретному ступені руху товару. Слід відмітити соціальну несправедливість цього податку, що зумовлено збільшенням ціни товару внаслідок включення в неї ПДВ. Це, в свою чергу, призводить до підвищення рівня недоступності деяких товарів для малозабезпечених

громадян. Таку проблему можна усунути за допомогою диференційованих ставок, які запроваджені у багатьох європейських країнах.

Щодо ставок податку в Україні, то вони встановлюються залежно від бази оподаткування в таких розмірах:

а) 20 відсотків;

б) 0 відсотків;

в) 7 відсотків по операціях з:

- постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів, які внесені до Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення або відповідають вимогам відповідних технічних регламентів, що підтверджується документом про відповідність, та дозволені для надання на ринку та/або введення в експлуатацію і застосування в Україні;

- постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я [1].

Система електронного адміністрування ПДВ (далі – СЕА ПДВ) в Україні діє з 2015 року, однак й сьогодні зазнає змін. Перевагами даної системи є:

- створення єдиної системи, яка об'єднує інформацію відносно всіх зареєстрованих податкових накладних та коригувань до них;

- скасування паперової форми податкової накладної та реєстру отриманих та виданих податкових накладних, що призвело до економії часу платників податків на адміністрування ПДВ;

- впровадження системи електронного адміністрування ПДВ збільшило дисципліну контрагентів щодо вчасного надання правильно оформлених податкових накладних;

- із впровадженням нової системи адміністрування ПДВ стало неможливо видати фіктивну податкову накладну, адже вона в обов'язковому порядку повинна бути зареєстрована в Єдиному електронному реєстрі та підкріплена або сумою реєстраційного ліміту, або живими коштами, перерахованими на електронний рахунок ПДВ;

- для кожного платника податку на безоплатній основі відкрито електронний рахунок;

- у будь-який момент часу платник податку може подати ряд безкоштовних запитів, серед яких: запит щодо суми, на яку він може зареєструвати податкові накладні (реєстраційний ліміт), запит щодо стану рахунку тощо.

Однак, слід зауважити, що як і в кожної системи, тут є недоліки, головними з яких є:

- контроль за правильністю складання податкової накладної – це прямий обов'язок покупця;

- важкими для розуміння є виписки, отриманні з електронної системи адміністрування ПДВ, а також підхід до визначення реєстраційного ліміту;

- складна процедура бюджетного відшкодування ПДВ;

- постійні зміни форм податкової звітності – податкової накладної та декларації з ПДВ;

- неможливість формування запиту для отримання податкової накладної за певний період, а лише на конкретну дату [2].

Отже, введення системи електронного адміністрування ПДВ в цілому спростило контроль фіскальних органів за розрахунками з ПДВ, але, разом з тим, має свої недоліки, які активно намагаються подолати спеціалісти в цій сфері для удосконалення роботи з електронною системою оподаткування.

Великою проблемою є відшкодування ПДВ, адже реалії свідчать про те, що останніми роками бюджетоформуючий ПДВ змінився на бюджетовитратний. Поступово зменшується позитивне сальдо. Водночас, при користуванні пільгами не лише суб'єкти підприємницької діяльності не сплачують ПДВ до бюджету, а й покупці їх продукції отримують право на відшкодування податку з бюджету. Частими є факти ухилення від сплати податку та незаконних вимог щодо відшкодування ПДВ.

Наявність суттєвих недоліків у відшкодуванні податку на додану вартість вимагає здійснення заходів для стабілізації ситуації, а саме: вдосконалення законодавчої бази; посилення контролю за повнотою декларування і своєчасністю сплати податків; повна перевірка та аналіз фінансово-господарської діяльності тих підприємств, які мають суми розбіжностей за результатами автоматизованого зіставлення податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ, з метою недопущення безпідставного формування податкового кредиту.

Література

1. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010р. №2755-VI (із змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. – http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
2. Волошина Я. Нова система електронного адміністрування ПДВ / Я. Волошина, О. Гейчук, Т. Оттен // Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Берлін / Київ. – 2015.

УДК 336

Грицай О.І.,
к.е.н, доцент кафедри обліку та аналізу,
Романюк А.І.,
студ. гр. ОП-32
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ, СУБ'ЄКТІВ НЕЗАЛЕЖНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Масштабне скорочення зайнятості у бюджетній сфері, вивільнення робочої сили з матеріального виробництва, масова еміграція та внутрішні переміщення населення зумовили зростання безробіття. За умов, коли більша частина національної економіки приватна, держава не спроможна забезпечити продуктивну зайнятість тим, хто потребує працевлаштування. Відтак, самостійна зайнятість населення розглядається, як найрезультативніший напрям зниження безробіття за рахунок створення нових робочих місць, а також підвищення рівня життя населення [1]. Для України найближчим часом залишатиметься актуальним регулювання індивідуальної зайнятості шляхом її розширення, державної підтримки, законодавчого регулювання і соціального захисту самозайнятих.

Розвиток самозайнятості є основним методом боротьби з безробіттям. Однак, більшість нормативно-правових актів не містять тлумачення цього поняття. У [4] визначено, що «самозайнята особа – платник податку, яка є фізичною особою – підприємцем, або проводить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності» [3]. Тут же подано перелік осіб, яких вважають

самозайнятими, а саме науковці, письменники, приватні вчителі і лікарі, нотаріуси, адвокати, бухгалтери.

Перевагами самозайнятості є: мінімальний розмір стартового капіталу для відкриття справи; гнучкий трудовий графік; підвищення рівня життя завдяки отриманим доходам. Недоліками: великий ризик; незначна підтримка з боку держави, значне податкове навантаження.

Самозайняті особи повинні сплачувати 18% податку на доходи фізичних осіб та 1,5% військового збору. В перерахунку за мінімальною зарплатою, яка у 2018 р. складає 3723 грн. – це означає мінус 725,99 грн. Незважаючи на те, чи є доходи в особи за певний місяць чи вони менші мінімальної заробітної плати, самозайнята особа змушена заплатити єдиний соціальний внесок. В сумі це становить майже половину мінімальної заробітної плати, що змушує до пошуку шляхів мінімізації податкового навантаження, а то і його уникнення.

Податковим Кодексом пп. 291.5 [2], передбачено перелік осіб, що не можуть бути платниками єдиного податку, де самозайняті особи, суб'єкти незалежної професійної діяльності не зазначені. А у [4] вказано, що якщо фізична особа зареєстрована як підприємець і при цьому провадить незалежну професійну діяльність, то така фізична особа обліковується у контролюючих органах, як фізична особа – підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності, а отже може обрати спрощену систему оподаткування.

Перевагами спрощеної систему оподаткування в тому, що особа загалом все ж сплачує меншу суму податків. Тоді як, самозайнята особа платить фіксовану суму не залежно від одержання доходів.

Суб'єкти незалежної професійної діяльності, що обрали спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, підпадають під третю групу платників єдиного податку і можуть бути фізичними особами, що не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена та юридичними особами – будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 млн. грн. [2] Доходом платника єдиного податку є дохід, отриманий протягом податкового періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на

праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності. Податковим періодом для платників єдиного податку третьої групи є календарний квартал і сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий квартал.

Ставки єдиного податку для платників третьої групи визначається у відсотках до доходу: 3% – у разі сплати ПДВ та 5% – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку. Платники єдиного податку третьої групи, які не є платниками ПДВ, ведуть Книгу обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів. Вони можуть вести Книгу обліку як в паперовому так і в електронному вигляді.

Незважаючи на те що законодавство для оподаткування самозайнятих осіб є достатньо врегульованим, виникають суперечності. Часто контролюючі органи трактують норми закону на свою користь, щоб стягнути з платників податків додаткові кошти. Наприклад, при визначені бази оподаткування спірним є перелік витрат, які враховуються при визначені чистого річного оподаткованого доходу. Існує узагальнююча консультація щодо цього питання з орієнтовним переліком витрат, але цей перелік трактується як виключний, притягуючи до відповідальності платників податків, що включають до нього відмінні від перелічених витрати.

Суди при вирішенні даних питань керуються тим, що вказана консультація має рекомендаційних характер, і наведений у ній перелік не є вичерпним, що свідчить про можливе віднесення до необхідних витрат незалежної професійної діяльності й інших витрат, адже у випадку неточності законодавства або багатогранності його тлумачення суд повинен прийняти рішення на користь платника податку та не погіршувати його становище.

Питання нормативно-правового забезпечення самозайнятості населення потребує значних зусиль в першу чергу зі сторони держави, а саме прийняття необхідних законів та нормативних актів. На сьогодні державна політика зайнятості переважно займає пасивний характер. Удосконалення системи оподаткування само зайнятих осіб, та її законодавче уточнення, сприятиме розвитку економіки, забезпеченню ефективної самостійної зайнятості, підвищенню доходів та платоспроможності людей, що в кінцевому випадку позитивно вплине на рівень життя населення та надходження платежів у бюджет.

Література

1. Шевченко К.С. Політика зайнятості як основа добробуту держави / К. С. Шевченко // Управління розвитком. - 2014. - № 2. - С. 37-40.
2. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010р.№2755-VI (із змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. – http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.
3. Жоравович Д.О. Правові аспекти визначення статусу самозайнятої особи. / Д.О. Жоравович // Форум права. – 2012. № 3 , с. 190-195.
4. Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів. Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588 / [Електронний ресурс]. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1562-11

УДК 336

Дзюбенко О.М.,
к.е.н.
Черкаське обласне управління
лісового та мисливського господарства
Рошкевич В.Ф.,
аспірант
ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ

ФІНАНСУВАННЯ ЛІСОВОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Лісове господарство є складовою державного сектора економіки і у відповідності з вітчизняною законодавчою базою є власністю українського народу, тому однією з основних складових державного регулювання інституціональних змін, особливо у лісогосподарському сегменті лісового сектора, є бюджетне фінансування. Дана складова державного регулювання практикувалась в Україні як в радянський період, так і в пострадянський і певною мірою довела високий рівень результативності. Однак поглиблення інституціональних змін в основних сегментах лісового сектора також потребують урізноманітнення методів та інструментів бюджетного фінансування лісогосподарських та деревообробних проектів.

Виходячи з практики фінансування лісогосподарського та деревообробного виробництва попередніх років, а також передових зарубіжних практик, фінансування за рахунок коштів державного та

місцевих бюджетів лісоохоронних та лісогосподарських заходів має відбуватися в рамках виконання державних та регіональних програм, в першу чергу, Державної програми «Ліси України». Фінансування таких заходів на основі програмного методу дасть можливість ув'язати пріоритети розвитку лісового господарства та переробних підрозділів державних лісогосподарських підприємств з наявними фінансовими ресурсами та уникнути їх нецільового використання.

Підвищити дієвість інструментів бюджетного фінансування лісогосподарських та лісоохоронних заходів вдасться через створення у відповідних бюджетах спеціального фонду – Фонду розвитку лісового господарства, який буде формуватися за рахунок надходжень частини рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів та внесків державних лісогосподарських підприємств. Саме кошти названого фонду через інструменти бюджетного фінансування мають надаватися суб'єктам аграрного та лісогосподарського підприємництва при зміні ними цільового призначення самозаліснених сільськогосподарських угідь, тобто їх переведення у ліси та лісовкриті площі.

Також необхідно урізноманітнити інструменти бюджетного субсидування проектів утилізації неліквідної деревини та порубкових решток в рамках реалізації проектів підвищення енергоефективності, оскільки за нинішніх умов для державних лісогосподарських підприємств використання названих складових лісоресурсного потенціалу є невигідним і тому левова частка лісосічних відходів або ж спалюється, або ж спрямовується на звалища.

В окремих випадках має здійснюватися бюджетне фінансування також проектів модернізації і реконструкції основного капіталу деревообробних підрозділів державних лісогосподарських підприємств, особливо у випадках, коли такі проекти дадуть можливість забезпечити якісно новий рівень переробки деревини і мультиплікативним чином вплинути на розвиток регіональних господарських комплексів лісозабезпечених районів. В умовах необхідності апроксимації вітчизняної моделі організації лісового господарства до передових зарубіжних практик вагомого значення набуває становлення такої складової впливу держави на інституціональні зміни у лісовому секторі як технічне регулювання, яке передбачає обов'язкове здійснення сертифікації та маркування вітчизняної лісової, целюлозно-паперової та лісохімічної продукції.

Поряд з впровадженням інструментів сертифікації та маркування вітчизняної деревної продукції та імплементації міжнародних регламентів та стандартів якості і безпечності цієї продукції має здійснюватися реінжиніринг основних бізнес-процесів лісогосподарського та деревопереробного виробництва, що дасть можливість поступово перейти на випуск продукції з деревини, якісні характеристики якої відповідатимуть загальносвітовим критеріям.

В умовах несформованості інституціонального підґрунтя для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх кредитних ресурсів у лісогосподарський та деревопереробний сегмент лісового сектора додаткових імпульсів процесам прискорення модернізації і реконструкції основного капіталу лісогосподарського та деревопереробного виробництва має надати застосування такого фінансового інструменту як лізинг, який дозволяє придбати сучасне деревообробне обладнання через його оплату частинами [1].

Суттєве покращення фінансово-кредитного забезпечення інституціональних змін у лісовому секторі залежить, в першу чергу, від формування спеціалізованої установи по кредитуванню проектів як у сфері лісового господарства, так і в переробних ланках лісового сектора. Доцільність створення такої установи зумовлена відсутністю в останні роки достатніх обсягів бюджетного фінансування лісогосподарського виробництва, а також інвестиційним дефіцитом у сегменті деревообробних підприємств.

Більше того, високий рівень капіталомісткості відновлення матеріально-технічної бази переважної більшості підприємств целюлозно-паперового та лісохімічного виробництва потребує значних обсягів інвестицій, фінансування яких може бути забезпеченим в разі наявності можливостей отримання кредитних ресурсів на вигідних умовах.

Такі вигідні для суб'єктів лісогосподарського, деревообробного, целюлозно-паперового та лісохімічного виробництва умови можуть бути досягнуті за умови наявності механізму компенсації за рахунок коштів спеціальних фондів державного та місцевих бюджетів частини процентної ставки комерційним банкам за кредитні ресурси, необхідні для модернізації та реконструкції як активної, так і пасивної частини основного капіталу деревопереробних виробництв.

У короткостроковій та середньостроковій перспективі забезпечення суттєвого нарощення кредитування вітчизняними банківськими установами лісогосподарських та деревопереробних проектів є надто

проблематичним через низький рівень капіталізації банківських установ та відсутність у держави та територіальних громад можливостей компенсувати частину процентних виплат. За таких умов вагомого значення набуває залучення у лісовий сектор кредитних ресурсів урядів іноземних держав, міжнародних фінансово-кредитних організацій та зарубіжних підприємницьких структур. Формування відповідного інституціонального підґрунтя та каналів руху іноземних кредитів у лісовий сектор значною мірою залежить від діяльності регуляторних органів в частині покращення інвестиційної привабливості вітчизняного лісогосподарського та деревообробного бізнесу.

Література

1. Карпук А., Шестак М. Інституціональні передумови підвищення еколого-економічної ефективності лісокористування. Економіст. 2015. № 10. С. 3-7.

УДК 336: 330

Карлін М.І.,
д. е. н., проф.
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

ПРОБЛЕМИ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОТЕПЛІННЯ КЛІМАТУ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Складною проблемою в економіці природокористування є пошук адекватних сьогоденню фіскальних інструментів вирішення проблеми потепління клімату як на міждержавному рівні, так й на рівні окремих країн. Особливої гостроти вказана проблема набрала в Україні після нападу Росії на нашу країну в 2014 р. та окупації нею Автономної Республіки Крим і частини Донбасу, оскільки в Україні в силу цього не вистачає коштів на вирішення кліматичних проблем відповідно до міжнародних угод, укладених нашою країною. Тому Україні важливо використати ті елементи кліматичних фінансів, які вже застосовуються у провідних країнах світу.

Структурні елементи кліматичних фінансів відображені у різних міжнародних кліматичних документах, які важливо проаналізувати. У них насамперед мова йде про визначення підходів щодо ціноутворення

на викиди вуглецю та парникових газів. Один із варіантів полягає у встановленні ринкової ціни на викиди вуглецю (вуглекислого газу). У ряді країн (і в Україні зокрема) це здійснюється шляхом сплати екологічних платежів, у деяких країнах введено так званий вуглецевий податок. Також все більше поширюється система торгівлі вуглецевими викидами між країнами та в середині окремих країн (зокрема, в Китаї). Так, механізм дії Кіотського протоколу передбачає створення системи торгівлі емісіями викидів парникових газів за допомогою так званих вуглецевих бірж, що повинно скоротити рівень викидів цих газів на планеті. Згідно даних Міжнародного партнерства дій по скороченню викидів вуглецю, на початок 2016 р. в світі нараховувалось 17 систем торгівлі квотами на викиди парникових газів (ETS), або – вуглецевих бірж. Загальний обсяг торгівлі на них вже склав 34 млрд дол. США. В той же час викликає занепокоєння той факт, що ряд розвинутих країн, передусім США і Польща, взагалі збільшують інвестиції у вугільну промисловість та енергетику, яка використовує кам'яне вугілля.

Паризька кліматична угода (2015 р.) передбачає збір коштів на підтримання клімату до Зеленого кліматичного фонду ООН у розмірі не менше 10 млрд дол. США щорічно, починаючи з 2020 р. (коли ця угода вступить в дію), а після 2025 р. передбачається цю суму збільшити. На інвестиції з цього фонду можуть розраховувати насамперед країни, що розвиваються, які підписали Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату. Для нашої країни, щоб отримати інвестиції із Зеленого кліматичного фонду ООН, необхідно врахувати зауваження міжнародних організацій щодо планів зменшення викидів парникових газів. Справа полягає в тому, що в 2015 р. Україна оголосила про їх скорочення тільки на 40 % відносно рівня викидів парникових газів в 1990 р. З огляду на спад виробництва в нашій країні та низку інших чинників, така заявка дозволяє, навпаки, збільшувати викиди парникових газів. А це, в свою чергу, не дозволить Україні очікувати на різні форми міжнародних кліматичних інвестицій. Крім того, треба враховувати той факт, що в 1997 р. (коли ухвалювали Кіотський протокол) нашу країну за рівнем викидів парникових газів віднесли до розвинутих країн і вона не змогла скористатися різними формами міжнародної кліматичної допомоги. Не сприяє надходженню кліматичних інвестицій до України й неефективне витрачання так званих кіотських грошей, зокрема наданих нашій країні Японією.

Для отримання кліматичних інвестицій Україною із відповідних міжнародних фондів потребує змін й нормативна база щодо оподаткування викидів в атмосферу в нашій країні. Так, згідно статті 249 Податкового Кодексу України від 02.12.2010 р. встановлено, що суми екологічного податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, обчислюється платниками самостійно щокварталу, виходячи з фактичних обсягів викидів та ставок податку. На наш погляд, в Україні доцільно при використанні екологічного податку встановити ліміти викидів та штрафні санкції за їх перевищення, оскільки подібні підходи до викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин домінують у більшості країн світу. Інакше важко очікувати надходження міжнародних кліматичних інвестицій (не кажучи вже про кліматичні інновації) до нашої країни.

Особливістю Паризької угоди є те, що нею передбачена підтримка (в тому числі фінансова) країн, що розвиваються, в сфері запровадження кліматичних інновацій щодо зменшення викидів парникових газів. Зокрема, їм надається допомога для зміцнення спільних дій у сфері розробки та трансферу технологій для запобігання змінам клімату. Подібні заявки надійшли від 160 країн, що потребують відповідних технологій. Відповідно, тільки в 2016 р. було профінансовано 30 проектів зі зменшення викидів із трансфером технологій на суму майже 6 млрд доларів США [1]. Але фінансових ресурсів на подібні проекти не вистачає, оскільки їх потрібно в кілька разів більше, ніж зараз виділяють розвинуті країни. Тому Україні слід активніше використовувати подібні інструменти, що вимагає підготовки відповідних інноваційних кліматичних проектів.

На рівні окремої держави важливими складовими кліматичних інвестицій виступають бюджетні інвестиції та пільгові кредити в проекти енергозбереження, хоча в умовах військових дій на Сході України наша держава не може їх виділити у достатній кількості. Зокрема, згідно з програмою «Теплих кредитів», запровадженою в Україні з 2014 р., держава в кооперації з українськими громадянами залучили до програми підвищення енергоефективності будинків 2,8 млрд гривень. Наразі ними скористалися близько 0,5 млн осіб. Крім того, в державному бюджеті на 2017 р. було передбачено 400 млн грн. на запровадження в дію заходів по Фонду енергоефективності, за рахунок коштів якого планується покривати до половини видатків на

проект з підвищення енергоефективності будинку. В 2017 р. від міжнародних донорів, зокрема від Уряду Німеччини та Європейського Союзу, Україна на заходи з підвищення енергоефективності повинна була отримати ще 120 млн євро [2].

Важливою умовою вирішення кліматичних проблем є збереження лісів та розширення лісових насаджень, які поглинають значну частину викидів вуглекислого газу. Але це вимагає значних кліматичних інвестицій в лісову галузь, яких у багатьох бідних країнах не вистачає. Тому ці країни стараються отримати вказані кошти за рахунок експорту лісу-кругляку. Одним із шляхів вирішення проблеми в Україні, пов'язаної із вивезенням (часто – незаконним) необробленої деревини з нашої країни, могло б стати створення в Україні спеціальних експортних зон для переробки необробленої деревини в окремих регіонах за прикладом Туреччини. В цих зонах інвестори не сплачують податок на додану вартість та мито при ввозі обладнання. Далі, в процесі операційної діяльності, вони звільняються від сплати корпоративного податку і від соціальних відрахувань. Передусім подібні зони доцільно створити на Поліссі та в Карпатському регіоні, що допомогло б вирішити й таку соціальну проблему, як проблему зайнятості в них та зменшення міграції з них до Польщі, інших зарубіжних країн. В плані ефективного використання лісових ресурсів та збереження клімату заслуговує на увагу й досвід країн Балтії, де використовують біржі з продажу деревини, що робить вигідною діяльність з вирощування лісу. Кардинальним варіантом вирішення проблеми збереження лісів в Україні могло б стати розробка ринкового механізму відмови від експлуатації лісових угідь, оскільки споживче утримання лісів, як стверджують експерти, не призводить до того, що вони відновлюються Зокрема, в Бразилії та у деяких африканських країнах сплачують ринкову вартість за не вирубаний ліс.

З метою залучення іноземних кліматичних інвестицій в проблемні промислові райони України владі нашої країни доцільно взяти до уваги досвід Китаю з цього питання. У КНР з 2003 р. реалізується стратегія Відродження районів Північного Сходу Китаю (провінції Хейлунцзян, Цзілінь, Ляолін) , в яких розташовані так звані «старі промислові бази» країни [3, с. 161-162]. Основними завданнями Програми відродження районів Північного Сходу Китаю (вперше оприлюднена в 2007 р.) є стимулювання інновацій для відродження старих промислових баз, вирішення економічних та соціальних завдань у проблемних містах регіону, стимулювання сталого розвитку тощо.

Серед заходів цієї Програми заслуговують на увагу в Україні (насамперед при відновленні економіки Донбасу) такі: 1) звільнення від стягнення окремих несплачених податків; 2) поетапне розширення переліку продукції для зниження ставок ПДВ на неї; 3) збільшення інвестицій з центрального бюджету в розширення потужностей з виробництва електроенергії. Крім цього, в останні роки у вказаних районах Китаю високими темпами розвивається відновна енергетика. Кошти для цього китайська влада активно залучає на міжнародних ринках за допомогою випуску «зелених» облігацій, які користуються значним попитом. В певній мірі це пов'язано з тим, що Комуністична партія Китаю проголосила курс на будівництво «екологічної цивілізації», що було зафіксовано в Конституції КНР і знайшло відображення у планах 13-ї п'ятирічки (2016-2020 рр.).

Література

1.Добровидова Ольга. Где деньги, Зин? [Електронний ресурс]. Режим доступу: http // www. geo. ru / ekologiya / gde-dengy-zin

2.Зубко Г. Тепла реформа: перевірка України на зрілість // Дзеркало тижня. – 2017. – 25 лютого. – С. 3.

3.Когатько Ю. Л. Політика подолання територіальних диспропорцій у рівні та якості життя населення: досвід деяких країн / Ю. Когатько // Демографія та соціальна економіка. – 2016. – № 2. – С. 156-168.

УДК 336

Карпук А.І.,
д.е.н., доцент
Миклуш Т.С.,
аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: СПЕЦИФІКА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Значною мірою дієвість економічного механізму комплексного природокористування в Карпатському регіоні, враховуючи високу ризикогенність даного регіону стосовно виникнення природно-

техногенних катастроф, визначається диверсифікацією методів та інструментів фінансово-економічного забезпечення відтворення природно-ресурсного потенціалу та упередження збитків довкіллю. Така диверсифікація за умови внесення відповідних змін у бюджетне, податкове та природоохоронне законодавство стане можливою за умови підвищення частки відрахувань рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів та екологічного податку за забруднення навколишнього природного середовища до бюджетів територіальних громад, інституціоналізації додаткових фіскальних регуляторів за нанесення збитків довкіллю, формування фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу в бюджетах базового рівня.

Певного поштовху для прискорення реалізації проектів комплексного природокористування надасть створення позабюджетних фондів фінансування проектів ресурсозбереження та утилізації вторинної природної сировини [1]. Значна кількість проектів, пов'язаних із виробництвом енергії з відновних джерел, якраз не реалізується через відсутність механізму державної підтримки.

Значний потенціал в цьому напрямі має лісове господарство та деревообробна промисловість, на підприємствах яких утворюються значні обсяги лісосічних відходів та відходів деревообробки. Збитковість заготівлі та переробки деревних відходів змушує лісогосподарські та деревообробні підприємства їх використовувати як паливо або спрямовувати на звалища чи спалювати в місцях здійснення рубок [2]. Додаткових стимулів щодо використання деревних відходів для виробництва біологічного палива як джерела енергії надасть інституціоналізація державних дотацій на використання окремих видів природної сировини, в першу чергу, неліквідної деревини та порубкових решток.

Як показує передова іноземна практика акумуляція значних фінансових ресурсів для реалізації проектів природоохоронного спрямування є можливою на основі емісії муніципалітетами та окремими суб'єктами господарювання «зелених» облігацій, які розміщуватимуться на вторинному фондовому ринку. Емісія «зелених» облігацій має поєднуватися із залученням приватних інвестицій на основі угод публічно-приватного партнерства стосовно реалізації проектів, передбачених міжнародними природоохоронними конвенціями.

Відповідний набір методів та інструментів фінансово-економічного забезпечення комплексного природокористування в

Карпатському регіоні на загальнодержавному, муніципальному та внутрішньо-фірмовому рівнях має включати:

- оподаткування (диверсифікація додаткових форм плати та зборів за спеціальне використання природних ресурсів, введення платежів за трансакції з природними ресурсами, урізноманітнення ставок екологічних податків за забруднення навколишнього природного середовища та порушення природоохоронного законодавства);
- міжбюджетний розподіл (збільшення частки відрахувань природно-ресурсної ренти та екологічних податків до бюджетів місцевого самоврядування, відновлення спеціальних екологічних фондів у бюджетах різного таксономічного рівня);
- кредитування (формування інституціонального підґрунтя для залучення природних ресурсів в систему іпотечно-заставних операцій, створення спеціалізованих фінансово-банківських установ, діяльність яких спрямовується на фінансування проектів господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля);
- бюджетне фінансування (фінансування за рахунок бюджетів різного таксономічного рівня природоохоронних заходів у відповідності з національними, регіональними та місцевими програмами охорони довкілля);
- співфінансування (фінансування державою проектів видобутку природних ресурсів на основі угод про розподіл продукції та угод про спільну діяльність);
- дотування (введення комплексу державних виплат суб'єктам підприємницької діяльності, які реалізують проекти виробництва енергії з відновних джерел та використовують для виробництва твердого, рідкого та газоподібного біологічного палива вторинну природну сировину);
- інвестування (диверсифікація джерел інвестиційного забезпечення реалізації природоохоронних проектів за рахунок коштів іноземних підприємницьких структур, міжнародних фінансово-кредитних організацій, урядів іноземних країн, а також грантових проектів та технічної допомоги);
- стимулювання (здешевлення кредитних ресурсів для суб'єктів підприємницької діяльності, які реалізують природоохоронні проекти, надання податкових пільг, введення спецрежиму інвестування та лібералізація митного регулювання);
- програмування (розробка і реалізація національних, регіональних та місцевих програм господарського освоєння природно-

ресурсного потенціалу, в тому числі програм ресурсозбереження та підвищення енергоефективності);

- прогнозування (розробка довгострокових пересурсних прогнозів для передбачення рівня забезпеченості природними ресурсами галузей національного господарства).

Враховуючи структуру природно-ресурсного потенціалу Карпатського регіону та господарську спеціалізацію адміністративних областей та районів, першочергового значення стосовно імплементації у господарську практику набуває впровадження механізму стимулювання суб'єктів лісогосподарського та деревообробного підприємництва стосовно підвищення ефективності поводження з деревними відходами. З огляду на сказане, потребують інституціоналізації субсидії на заготівлю і переробку деревних відходів, а також на виробництво паливних ресурсів.

Література

1. Міщенко В.С. Економічний механізм природокористування в Україні. Економіка України. 2001. № 10. С. 32-37.

2. Василик Н.М. Комплексне використання лісоресурсного потенціалу регіону: переваги, сучасний стан та перспективи. Агросвіт. 2009. №23. С. 41-47.

УДК 336

Ткачук І.М.,
к.е.н., доцент
Бірюк М.І.,
магістрант
Луцький національний технічний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАКЕТУ ПРАЦІВНИКА

У сьогоденні турбота про здоров'я і життя працівників – це один з головних пріоритетів соціальної політики не лише зарубіжних підприємств, але й вітчизняних. Так, окрім матеріальної винагороди у формі заробітної плати чи соціальних гарантій працівнику може бути запропоновано щедрий соціальний пакет.

Забезпечуючи працівника соціальним пакетом, підприємство отримує як вигоди (більш ефективне виконання працівником свої обов'язків), так і втрати (роботодавець несе додаткові витрати). І з

метою найменших витрат, зокрема в частині сплати податків, роботодавець має подбати про формування соцпакету, який відповідатиме його господарській діяльності. Адже, від цього залежатиме чи підприємство сплачуватиме ПДВ, ПДФО, ЄСВ, ВЗ.

В першу чергу, важливим і відповідальним моментом є забезпечення документальної регламентації переліку і порядку надання виплат, які включатимуться у соціальний пакет. На практиці виділяють такі варіанти документування:

1. Зазначення даних щодо соціального пакету в колективному договорі або в трудовому договорі письмово укладеному з працівником.

2. Формування окремого Положення про соціальний пакет працівників підприємства.

З практичної точки зору перший варіант вважається найбільш прийнятним стосовно доведення зв'язку соціального пакету з господарською діяльністю. А визнання соцпакету, як частини заробітної плати надає можливість одинаково класифікувати виплати для цілей утримання ПДФО та нарахування ЄСВ.

Непрописані виплати по соцпакету в інших формах документів може бути визнано для цілей оподаткування як додаткове благо. Адже, згідно п.п. 14.1.47 ПКУ додаткові блага – це кошти, матеріальні або нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, які податковий агент виплачує (надає) платникові податку на доходи. Таким чином, дохід у вигляді додаткового блага буде оподатковуваним доходом.

Основні моменти віднесення інших заохочувальних та компенсаційних виплат працівникам з метою оподаткування з фіскальної позиції представлені у листі Міндоходів № 9531/5/99-99-17-03-03-16 від 06.08.2013 р. Зокрема, якщо забезпечення працівників іншими виплатами не передбачено колективним договором або іншими документами, які підтверджують домовленість сторін (угода, трудовий договір), їх вартість включається до загального місячного оподатковуваного доходу працівника як додаткове благо і оподатковується ПДФО із застосуванням підвищуючого коефіцієнта.

Об'єктом обкладення військовим збором (ВЗ) є доходи, визначені ст. 163 ПКУ (пп. 1.2 п. 161 підрозд. 10 розд. XX ПК), тобто загальний оподатковуваний місячний (річний) дохід працівника. Отже, якщо виплати із соцпакету включається до доходу, що обкладається ПДФО, то з такої вартості утримується і ВЗ за ставкою 1,5 %, без застосування «натурального» коефіцієнта.

На виплати із соціального пакету нараховуватиметься ЄСВ за ставкою 22 %, якщо вони включатимуться у інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону від 24.03.95 р. № 108/95 ВР «Про оплату праці» відносно кожної застрахованої особи за видами виплат.

Варто відмітити, що у випадку отримання доходу у вигляді додаткового блага, яке не можна буде персоніфікувати, то його вартість не може розглядатися як об'єкт оподаткування та база нарахування ЄСВ.

Зв'язок соціального пакету і ПДВ:

1. Персоніфікований соціальний пакет передбачений у трудовому чи колективному договорі, а отже існує зв'язок з господарською діяльністю. Таким чином, придбанні товари (послуги) з ПДВ, в межах визначеного соцпакету, передбачають визнання податкового кредиту з ПДВ без відповідних ПДВ-зобов'язань (п. 198.5 ПКУ). Крім того, якщо за соцпакетом підприємство передає працівникові будь-які товари (послуги), необхідно донараховувати ПДВ виходячи з мінімальної бази, встановленої згідно п. 188.1 ПКУ.

2. Соціальний пакет не персоніфікований, однак передбачений у трудовому чи колективному договорі. Зв'язок з господарською діяльністю безумовно існує, а отже необхідно враховувати норми ПКУ щодо ПнПП та ПДВ.

3. Виплати по соціальному пакету не передбачені у трудовому чи колективному договорі, однак регламентовані окремим положенням. Отже необхідно буде довести їх зв'язок з господарською діяльністю. У випадку відсутності зв'язку з госпдіяльністю не буде можливості включити їх у витрати, які зменшують базу оподаткуванні ПнПП, а при ПДВ отримати податковий кредит.

Підсумовуючи вище зазначене відмічено, що виплати, які включаються у соціальний пакет, можуть бути різним і залежно від правильності їх формування залежатиме і порядок їх оподаткування. Тобто, обґрунтований підхід до оформлення базових документів за соціальним пакетом працівника дозволить підприємству забезпечити гідний рівень життя своїх працівників і уникнути переплати податків.

Література

1. Лист Міністерства доходів і зборів України № 9531/5/99-99-17-03-03-16 від 06.08.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

2. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua

УДК 336

Шестак М.Л.,
к.е.н.
Несторяк Ю.Ю.,
аспірант
Олексієвець О.М.,
аспірант
Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ

СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ РЕНАТУРАЛІЗОВАНИХ ОСУШЕНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ У ЛІСОВІ ЗЕМЛІ

Вагомою складовою розвитку аграрного сектору України в радянський період було сільськогосподарське виробництво на основі використання осушених сільськогосподарських угідь, яке передбачало формування розгалуженої загальнодержавної міжгосподарської та внутрішньогосподарської мереж гідротехнічних споруд. Осушення гумідних територій, яке проводилося в 60-80-их роках минулого століття, передбачало руйнацію усталених лісових ландшафтів, унікальних комплексів водно-болотних угідь, що призвело до еколого-деструктивних процесів у видовій структурі лісового біорізноманіття і викликало комплекс екологічних проблем.

Загальна площа осушених земель в Україні становить 3306,9 тис. га, з них сільськогосподарські землі займають 2994,5 тис. га (90,6%), а ліси та інші лісовкриті площі 192,7 тис. га (5,8%) [1]. За експертними оцінками близько 30-40% осушених сільськогосподарських угідь де-факто є лісовкритими площами, але ускладнений характер зміни цільового призначення сільськогосподарських угідь не дає можливості інституціоналізувати лісогосподарську діяльність на сільськогосподарських угіддях, де природна ренатуралізація набула незворотного характеру.

У теперішній час більше 65% осушених земель перебувають у користуванні сільських домогосподарств і значна частина їх через неможливість одноосібників забезпечити сприятливий водно-повітряний режим фактично випала з продуктивного сільськогосподарського обороту і піддалася природній ренатуралізації.

Позитивним моментом природної ренатуралізації осушених сільськогосподарських угідь є те, що створюються умови для нарощення потенціалу лісової рослинності і фауністичних ресурсів і тим самим формуються передумови для диверсифікації сільської економіки. Як сучасний концепт раціоналізації використання ренатуралізованих сільськогосподарських угідь ми розглядаємо їх умонтування в склад земель лісогосподарського призначення. Це сприятиме укріпленню агроландшафтів та лісових екосистем, а також усуватиме надмірне використання хімічних препаратів захисту рослин, що в кінцевому підсумку позитивно вплине на розширення ареалу розвитку мисливського господарства, сільського та зеленого туризму, органічного землеробства.

З метою стимулювання перетворення ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь у ліси та лісовкриті площі пропонується комплекс заходів з метою нарощення потенціалу лісового біорізноманіття. Заходами стимулювання фінансового характеру виступають: надання прямої державної фінансової підтримки суб'єктам лісогосподарського та аграрного підприємництва в разі здійснення ними охорони лісового біорізноманіття і ландшафтів методами активного господарювання; розширення повноважень вищої ланки менеджменту постійних лісокористувачів в частині залучення ресурсів міжнародних фінансово-кредитних інституцій та суб'єктів аграрного підприємництва при реалізації проектів примноження лісового біорізноманіття; отримання грантових коштів на здійснення природооблаштувальних робіт в рамках програм ЄС, які стосуються збереження природної спадщини.

Заходами стимулювання організаційного характеру зміни цільового призначення ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь виступають: надання обласними управліннями лісового та мисливського господарства та департаментами агропромислового розвитку необхідної консультативної та організаційної підтримки власникам ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь стосовно зміни їх цільового призначення; організаційно-методичне забезпечення формування на основі ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь цілісних масивів лісових та лісовкритих площ; встановлення партнерських відносин між сільськими домогосподарствами та лісогосподарськими підприємствами стосовно здійснення останніми природооблаштувальних робіт на

ренатуралізованих землях; формування інтегрованої системи управління природними ресурсами, виходячи з пріоритетів нарощення лісового біорізноманіття як в частині збереження унікальних видів лісової рослинності, так і в частині збереження рідкісних видів фауни; реалізація пілотних проектів по зміні цільового призначення і консолідації ренатуралізованих осушених сільськогосподарських угідь для формування цілісних масивів лісових земель.

Виходячи з європейської практики охорони і відтворення лісового біорізноманіття і ландшафтів в умовах українських реалій доцільно стимулювати нарощення потенціалу біорізноманіття через підтримку методів активного господарювання, котрі забезпечуючи заготівлю деревної сировини, утилізацію відходів лісосічного виробництва, заготівлю другорядних лісових матеріалів, забезпечуватимуть базу для регенерації унікальних видів флори та фауни. З цією метою в ряді законодавчих актів, які регулюють функціонування природно-заповідних територій та користування землями лісогосподарського призначення, має бути проведена специфікація методів активного господарювання, які попадають в спектр пріоритетів прямої державної підтримки.

Впровадження у практику регуляторного впливу на діяльність землекористувачів та лісокористувачів в зоні осушення механізму стимулювання переведення ренатуралізованих осушних сільськогосподарських угідь у землі лісогосподарського призначення сформує сприятливі передумови для формування державної політики в частині використання так званих нічийних лісів, проведення належної інвентаризації самозаліснених земель, упорядкування відносин стосовно консервації земель під заліснення та спрощення процедури зміни цільового призначення сільськогосподарських земель, які де-факто є лісовими та лісовкритими площами.

Література

1. Концепція ефективного використання осушуваних земель гумідної зони України (наукові засади). – К. : Компринт, 2015. – 22 с.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ: ВИКЛИКИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тези доповідей
V Міжнародної науково-практичної конференції
6 жовтня 2018 року

Відповідальна за випуск: Ткачук І.М.

Комп'ютерна верстка: Ткачук І.М.

Інформаційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75

Друк – ІВВ Луцького НТУ
Свідоцтво Держтелерадіо України ДК № 4123 від 28.09.2011 р.